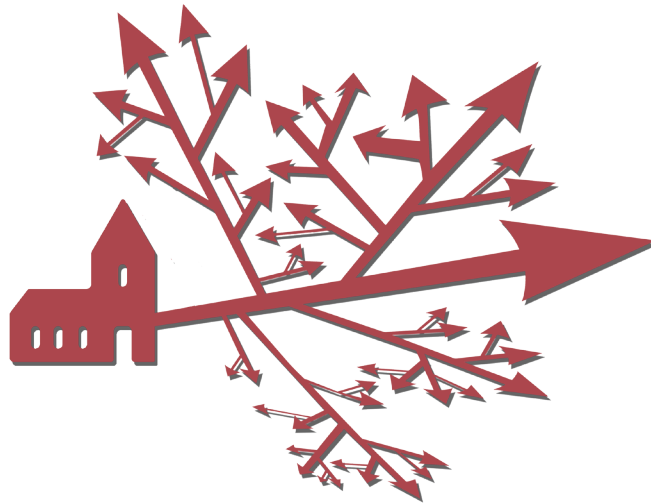

VEIVALG

FOR FREMTIDIG KIRKEORDNING

OPPSUMMERING AV HØRINGEN VÅREN 2015
OG KIRKERÅDETS VURDERINGER

Saksdokument til Kirkemøtet 2016 - KM 08.1/16

DEN NORSKE KIRKE
Kirkerådet

Saksdokument til Kirkemøtet 6. – 12. april 2016

VEIVALG FOR FREMTIDIG KIRKEORDNING

VISJON FOR KIRKEORDNINGEN

Ny ordning for Den norske kirke skal bidra til;

- at kirken kan utføre sitt oppdrag i en ny tid
- at de dømte kjenner glede ved å tilhøre kirken

Den nye ordningen skal sikre;

- god kirkelig betjening over hele landet
- god ressursutnyttelse – mer kirke for pengene

Ordningen skal bidra til å gi kirkens frivillige medarbeidere;

- glede og frimodighet i arbeidet
- tro på fellesskapet
- tro på egne ressurser

Ordningen skal bidra til å gi rådsmedlemmene;

- glede ved å delta
- reell innflytelse
- gode beslutningsunderlag
- god administrativ støtte i arbeidet

Ordningen skal bidra til å gi de ansatte;

- glede i arbeidet
- tid til kjerneoppgavene
- tydelige og forutsigbare ledelsesstrukturer

0. SAMMENDRAG	8
0.1 SAMMENFATNING AV TENDENSER I HØRINGSSVARENE	8
0.1.1. Soknets plass i kirkeordningen	8
0.1.2 Finansiering	8
0.1.3 Organisering og ledelse av den lokale kirke	8
0.1.4 Biskop og bispedømme	9
0.1.5 Arbeidsgiveransvar i kirkeordningen	10
0.1.6 Organisering av sentralkirkelige organer	11
0.1.7 KONKLUSJONER OG FORSLAG TIL VEDTAK	12
1. INNLEDNING OG BAKGRUNN	13
1.1 BAKGRUNN OG UTGANGSPUNKTER FOR EN NY KIRKEORDNING	13
1.1.1 BAKGRUNN	13
1.1.2 UTGANGSPUNKTER FOR EN NY KIRKEORDNING	14
1.1.2.1 Rammer for kirkeordningen i Grunnloven	14
1.1.2.2 Samfunnskontrakten	15
1.1.2.3 Den norske kirke som folkekirke	15
1.1.2.4 Hovedprinsipper for en ny kirkeordning	16
1.2 HØRINGEN OM VEIVALG FOR FREMTIDIG KIRKEORDNING	18
1.2.1 GJENNOMFØRING AV HØRINGEN	18
1.2.2 METODE VED OPPSUMMERING AV HØRINGEN	20
2. FORSLAG TIL VEDTAK	21
3. FORHOLDET MELLOM LOKALT, REGIONALT OG NASJONALT NIVÅ	25
3.1 BAKGRUNN	25
3.2 HØRINGSINSTANSENE SYN	26
3.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER	29
4. ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER	31
4.1 BAKGRUNN	31
4.2 HØRINGSINSTANSENE SYN	33
4.2.1 Finansieringsordning	33
4.2.2 Alternativ finansieringsordning	34
4.2.3 Forenkling av kirkestrukturen	35
4.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER	36
4.3.1 Finansieringsordning	36

4.3.2 Alternativ finansieringsordning	37
4.3.3 Forenkling av kirkestrukturen	37

5. DEN LOKALE KIRKES ORGANISASJON OG LEDELSE **39**

5.1 SOKNET SOM ENHET	39
5.1.1 BAKGRUNN	39
5.1.2 HØRINGSINSTANSENE SYN	40
5.1.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER	41
5.2 SOKNETS ORGANER	43
5.2.1 BAKGRUNN	43
5.2.2 HØRINGSINSTANSENE SYN	43
5.2.2.1 Organer for soknet	43
5.2.2.2 Nivå på fellesorgan for flere sokn	46
5.2.2.3 Oppgavefordeling mellom menighetsråd og fellesråd	48
5.2.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER	50
5.2.3.1 Organer for soknet	50
5.2.3.2 Nivå på fellesorgan for flere sokn	50
5.2.3.3 Oppgavefordeling mellom menighetsråd og fellesråd	52
5.3 STYRING OG LEDELSE I DEN LOKALE KIRKE	53
5.3.1 BAKGRUNN	53
5.3.2 HØRINGSINSTANSENE SYN	55
5.3.2.1 Spørsmål om soknets organer sitt styrings- og ledelsesansvar	55
5.3.2.2 Organisering av daglig ledelse for virksomheten i soknet	57
5.3.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER	59
5.3.3.1 Spørsmål om soknets organer sitt styrings- og ledelsesansvar	59
5.3.3.2 Organisering av daglig ledelse for virksomheten i soknet	60

6. BISKOP OG BISPEDØMME **62**

6.1 BISKOPENS ROLLE	62
6.1.1 BAKGRUNN	62
6.1.2 HØRINGSINSTANSENE SYN	64
6.1.2.1 Biskopens rolle i en fremtidig kirkeordning	64
6.1.2.2 Biskopens virkemidler	65
6.1.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER	67
6.1.3.1 Biskopens rolle i en fremtidig kirkeordning	67
6.1.3.2 Biskopens virkemidler	68
6.2 TILSETTING AV BISKOPER	71
6.2.1 BAKGRUNN	71
6.2.2 HØRINGSINSTANSENE SYN	71
6.2.2 KIRKERÅDETS VURDERINGER	73
6.3 BISPEDØMMERÅDET	75
6.3.1 BAKGRUNN	75

6.3.2 HØRINGSINSTANSENE SYN	76
6.3.2.1 Opprettholdelse av Bispedømmerådet som demokratisk valgt rådsorgan	76
6.3.2.2 Bispedømmerådets oppgaver	78
6.3.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER	79
6.3.3.1 Opprettholdelse av Bispedømmerådet som demokratisk valgt rådsorgan	79
6.3.3.2 Bispedømmerådets oppgaver	80

7. ARBEIDSGIVERANSVAR I KIRKEORDNINGEN **82**

7.1 BAKGRUNN	82
7.1.1 A) Samling av arbeidsgiveransvaret i et organ som opptrer på vegne av soknet	85
7.1.2 B) Samling av arbeidsgiveransvaret i bispedømmerådet	86
7.1.3 C) Modifisert utgave av dagens ordning	86
7.2 HØRINGSINSTANSENE SYN	88
7.2.1 Arbeidsgiveransvar	88
7.2.2 Fordeling av arbeidsgiverfunksjoner	91
7.2.3 Variasjon i organisering av arbeidsgiveransvaret	92
7.2.4 Ivaretagelse av særpreget til prestatjenesten og andre vigslede tjenester	93
7.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER	94
7.3.1 Arbeidsgiveransvar	94
7.3.2 Fordeling av arbeidsgiverfunksjoner	95
7.3.3 Variasjon i organisering av arbeidsgiveransvaret	96
7.3.4 Ivaretagelse av særpreget til prestatjenesten og andre vigslede tjenester	97

8. ORGANISERING AV SENTRALKIRKELIGE ORGANER **99**

8.1 KIRKEMØTET	99
8.1.1 BAKGRUNN	99
8.1.2 HØRINGSINSTANSENE SYN	100
8.1.2.1 Kirkemøtets rolle i kirken	100
8.1.2.2 Kirkemøtets sammensetning	101
8.1.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER	103
8.1.3.1 Kirkemøtets rolle i kirken	103
8.1.3.2 Kirkemøtets sammensetning	104
8.2 BISPEMØTET	105
8.2.1 BAKGRUNN	105
8.2.2 HØRINGSINSTANSENE SYN	107
8.2.2.1 Bispemøtets rolle	107
8.2.2.2 Ledelse av biskopene	109
8.2.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER	110
8.2.3.1 Bispemøtets rolle	110
8.2.3.2 Ledelse av biskopene	112
8.3 KIRKERÅDET	113
8.3.1 BAKGRUNN	113

8.3.2 HØRINGSINSTANSENE SYN	114
8.3.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER	115
8.4 DEN NORSKE KIRKES LÆRENEMND	117
8.4.1 BEHANDLING AV SPØRSMÅLET I EGEN SAK	117
8.5 SAMISK KIRKERÅD	117
8.5.1 BAKGRUNN	117
8.5.2 HØRINGSINSTANSENE SYN	118
8.5.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER	119
8.6 UNGDOMMENS KIRKEMØTE	120
8.6.1 BAKGRUNN	120
8.6.2 HØRINGSINSTANSENE SYN	120
8.6.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER	122
8.7 MELLOMKIRKELIG RÅD	123
8.7.1 BAKGRUNN	123
8.7.2 KIRKERÅDETS VURDERINGER	123
8.8 KIRKELIGE ORGANISASJONER OG INSTITUSJONER	123
8.8.1 BAKGRUNN	123
8.8.2 HØRINGSINSTANSENE SYN	124
8.8.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER	124

9. VEIVALG FOR FREMTIDIG KIRKEORDNING – ALTERNATIVE FORSLAG TIL VEIVALG **125**

9.1 INNLEDNING	125
9.2 VEIVALG HVOR DET IKKE PRESENTERES ALTERNATIVE FORSLAG TIL VEDTAK	125
9.2.1 OVERSIKT	125
9.2.2 MERKNADER TIL VEIVALGENE PRESENTERT I DELKAPITTEL 9.2	126
9.3 ALTERNATIVE VEIVALG UAVHENGIG AV ARBEIDSGIVERORGANISERING	127
9.3.1 OVERSIKT	127
9.3.2 MERKADER TIL VEIVALGENE PRESENTERT I DELKAPITTEL 9.3	131
9.4 ALTERNATIVE VEIVALG AVHENGIG AV ARBEIDSGIVERORGANISERING	132
9.4.1 ALTERNATIV A – STORFELLESRÅD	132
9.4.1.1 Innledning om alternativet	132
9.4.1.2 Presentasjon av storfellesrådsalternativet	132
9.4.1.3 vurderinger av storfellesrådsalternativet	134
9.4.1.4 Økonomiske og administrative konsekvenser – storfellesrådsalternativet	136
9.4.2 ALTERNATIV B – BISPEDØMMERÅD	136
9.4.2.1 Innledning om alternativet	136
9.4.2.2 Presentasjon av bispedømmerrådsalternativet	137
9.4.2.3 Vurderinger av bispedømmerrådsalternativet	138
9.4.2.4 Økonomiske og administrative konsekvenser – bispedømmerrådsalternativet	140
9.4.3 ALTERNATIV C – SAMORDNET ARBEIDSGIVERORGANISERING	140
9.4.3.1 Innledning om alternativet	140
9.4.3.2 Presentasjon av alternativet samordnet arbeidsgiverorganisering	141
9.4.3.3 Vurderinger av alternativet – samordnet arbeidsgiverorganisering	143
9.4.3.4 Økonomiske og administrative konsekvenser – samordnet arbeidsgiverorganisering	144

9.5 SYNOPTISK FREMSTILLING AV ALTERNATIVENE	145
10. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER	156
10.1 AVGRENSNING AV OMRÅDER SOM VURDERES	156
10.2 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER FOR VEIVALG KNYTTET TIL ARBEIDSGIVERANSVAR	156
10.2.1 OM VIRKSOMHETSOVERDRAGELSE	156
10.2.2 ALTERNATIV A – STORFELLESRÅDSALTERNATIVET	156
10.2.3 ALTERNATIV B – BISPEDØMMERÅDSALTERNATIVET	158
10.2.4 ALTERNATIV C – SAMORDET ARBEIDSGIVERORGANISERING	159
10.3 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER FOR VEIVALG KNYTTET TIL BISPEMØTETS ROLLE	159

0. SAMMENDRAG

Kirkemøtet i 2013 ga Kirkerådet i oppdrag å forberede en sak for Kirkemøtet som gir anledning til å fatte vedtak om noen grunnleggende veivalg i det videre arbeidet mot en fremtidig kirkeordning. Kirkerådet utarbeidet derfor høringsdokumentet *Veivalg for fremtidig kirkeordning* som ble sendt ut til en rekke høringsinstanser, deriblant alle menighetsråd og fellesråd og til alle bispedømmeråd medio februar 2015, med høringsfrist 20. mai 2015. Ved utløpet av høringsfristen hadde Kirkerådet mottatt 815 hørings svar. Uttalelsene er blitt bearbeidet og vurdert av Kirkerådet, som fremmer de nedenstående forslag til veivalg.

0.1 SAMMENFATNING AV TENDENSER I HØRINGSSVARENE

0.1.1. SOKNETS PLESS I KIRKEORDNINGEN

Det er noen grunnleggende premisser for det videre arbeidet som har forsterket seg i høringen. Det gjelder for det første at soknet skal videreføres og tydeliggjøres som grunnenheten i Den norske kirke. Det var bred oppslutning om soknet som grunnenhet. Det kom frem ulike signaler om hvilken størrelse soknet bør ha, og Kirkerådet innstiller ikke på noen større gjennomgang av soknestørrelse på dette tidspunkt.

Det er videre stor oppslutning i høringen om at den nåværende fordelingen mellom ulike nivå i kirken enten videreføres (30 %) eller at den lokale kirke styrkes (59 %). Det virker imidlertid som høringsinstansene med «lokalt» kan ha ment forskjellige ting; menighetsrådet, soknet representert ved menighetsråd og fellesråd eller begge deler. Noen anfører at fellesrådets posisjon må styrkes, mens andre er opptatt av å styrke menighetsrådets plass i forhold til fellesrådet.

0.1.2 FINANSIERING

Et annet grunnleggende spørsmål er finansiering. Her var det en nesten enstemmig tilslutning (96 %) til at finansieringen av kirken bør videreføres etter samme ordning som i dag, dvs. ved direkte tilskudd fra stat og kommune.

0.1.3 ORGANISERING OG LEDELSE AV DEN LOKALE KIRKE

Soknet er i dag representert ved to organ, menighetsråd og fellesråd. Det var bred oppslutning om at denne ordningen videreføres (88 % av menighetsrådene og fellesrådene), men med visse kommentarer til rollefordelingen mellom disse. 47 % av menighetsrådene og fellesrådene er fornøyd med dagens oppgavefordeling mellom de to organene, mens 40 % av menighetsrådene og fellesrådene ønsker å tydeliggjøre eller styrke menighetsrådets stilling i forhold til fellesrådet. Ønsket om tydeliggjøring er i materialet tolket som et uttrykk for at det i første rekke er menighetsrådets virksomhetsansvar som er utydelig.

Det er videre stor oppslutning (88 %) blant menighetsrådene og fellesrådene om at fellesorganet for flere sokn bør ligge på *kommunenivå*. Flere høringsinstanser kommenterte imidlertid at dersom arbeidsgiveransvar for alle ansatte skal samordnes i fellesrådet må dette organet være større enn det i dag er i mange mindre kommuner. Mange høringsinstanser nevnte også den bebudede kommunereformens betydning for fremtidig organisering av kirken.

Neste spørsmål er så hvordan styring og ledelse av soknet skal organiseres. I dag er virksomheten i soknet todelt mellom det som gjerne kalles de to linjene i kirken, embetslinjen og rådlinjen. Disse har et overlappende mandat, nedfelt i henholdsvis tjenesteordning for menighetsprester og §§ 9 og 14 i kirkeloven. Prestens virksomhet er i dag ledet av biskopen ved prosten, mens det øvrige ligger til soknets to representative organer. Høringen ga et stort flertall (72 % av menighetsrådene og fellesrådene) for å gi styrings- og ledelsesansvar for all virksomhet i soknet til soknets egne organer. Av det følger en innordning av prestatjenesten under soknets organer, uten at dette forutsetter én bestemt løsning på arbeidsgiverspørsmålet. Flere høringsinstanser pekte på at presten uansett har et selvstendig ansvar for tjenesten med ord og sakrament.

Dersom soknets virksomhetsansvar skal tydeliggjøres vil det også være viktig med en tydelig og enhetlig daglig ledelse. Med hensyn til *hvem* som skal ivareta denne gis det litt forskjellige signaler. 47 % av menighetsrådene og fellesrådene mener denne bør være ved *en annen* en soknepresten. 13 % mener den daglige ledelse *bør* være ved soknepresten. De resterende (37 %) mener at soknepresten kan, men ikke må være daglig leder. Blant biskoper og bispedømmeråd var det også et klart flertall for at enten soknepresten eller en annen kan være daglig leder.

Bildet kan imidlertid utfylles. Flere høringsuttalelser peker på forholdet mellom biskop og stiftsdirektør/daglig leder av bispedømmekontoret som en styringsmodell med overføringsverdi til andre styringsnivåer. Det kan åpne for en todelt modell der soknepresten har en overordnet faglig ledelse, mens en annen stilling tar seg av de økonomiske og administrative, herunder evt. de personalmessige oppgavene. Uansett vil vi måtte finne frem til hvilken rolle prestatjenesten skal ha i forhold til daglig ledelse av soknet, dersom det er en annen enn soknepresten som skal være daglig leder.

Noen har også stilt spørsmål ved om soknepresten kan sitte som fullt medlem av menighetsrådet hvis vedkommende også er daglig leder for virksomheten. Dette er et spørsmål som ikke er endelig avklart, men flere forhold tyder på at det ikke vil være avgjørende hinder for en slik ordning.

0.1.4 BISKOP OG BISPEDØMME

Biskopen er en forlengelse av prestatjenesten/embetslinjen. Bispeembetet har tradisjonelt representert enheten i kirken og, knyttet til det, behovet for å føre tilsyn. I dag leder biskopen også prestatjenesten, noe som bl.a. medfører at biskopen forordner gudstjenestelivet. Sammen med bispedømmerådet ivaretar biskopen i dag også arbeidsgiveransvaret for prestene.

I høringen var det bred enighet om at biskopen skal ha en tydelig rolle i en fremtidig kirkeordning, og mange talte for at biskopens tilsynsfunksjon bør tydeliggjøres og utvikles. I praksis betyr dette at biskopen må ha tilstrekkelige virkemidler og støtte av en fagstab. En viktig del av biskopens ansvar er ordinasjon og vigsling av medarbeidere. Med det følger også myndighet til å treffe vedtak om tap av prestatjeneste/vigslet tjeneste og dessuten en reell innflytelse (tjenestebrev/kollas) ved tilsetting av prester og andre vigslede medarbeidere. En rekke andre tiltak, slik som myndighet til å gi bindende pålegg og å reise disiplinærsak mot ordinerte/vigslede medarbeidere, rett til å innkalle alle kirkelige medarbeidere til møter og fagsamlinger og ansvar for arbeidsveiledning og etter- og videreutdanning

for prester og andre vigslede medarbeidere er roller biskopen har i dag, og som kan videreføres. Det gjelder også myndighet til å forordne gudstjenester, samt rett til å møte i alle råd.

Disse virkemidlene har det vært god oppslutning om i høringen. På spørsmålet om biskopen dermed også bør ha arbeidsgiveransvar er det mer sprikende signaler. Litt over halvparten av menighetsrådene mente biskopen kan ha arbeidsgiveransvar for enten bare prestene eller for alle ansatte. Blant fellesrådene var det et stort flertall som mente at biskopen ikke bør ha arbeidsgiveransvar for prestene og så godt som ingen for øvrige medarbeidere. I gruppen samlet var det et lite flertall (51 % mot 47 %) som mente at biskopen ikke skulle ha arbeidsgiveransvar. Blant biskopene og bispedømmerådene var det et flertall som mente at biskopen fortsatt skal være arbeidsgiver for prestene og lede prestedtjenesten.

Når det gjelder tilsetting av biskoper var det størst tilslutning (55 %) blant menighetsrådene og fellesrådene til en videreføring av dagens ordning. Alternativet med en ren valgordning fikk også noe tilslutning fra menighetsrådene og fellesrådene (28 %) Denne ordningen fikk også tilslutning fra noen av biskopene og omtrent halvparten av bispedømmerådene. Det tredje alternativet, nemlig et eget tilsettingsorgan for biskoper, fikk nesten ingen tilslutning blant menighetsrådene og fellesrådene, men syv av biskopene gikk inn for en slik løsning. Det samme gjorde Teologisk fakultet og et par av bispedømmerådene.

I tilknytning til biskopen er det også et spørsmål om opprettholdelse av bispedømmerådene som et demokratisk valgt organ. Gitt at arbeidsgiveransvaret ligger i fellesrådet vil det å ta vekk bispedømmerådet være en forenkling av strukturen. Et betydelig mindretall (39 %) av menighets- og fellesrådene gikk inn for å droppe bispedømmerådet, men flertallet (60 %) gikk inn for bevaring. Det gjorde også samtlige biskoper og bispedømmeråd, og andre aktører. Bispedømmerådet vil uansett fungere som et viktig mellomledd mellom den nasjonale og lokale kirke, samt styrke den synodale strukturen i Den norske kirke ved at biskopen kan forholde seg til et valgt råd.

0.1.5 ARBEIDSGIVERANSVAR I KIRKEORDNINGEN

I dag er arbeidsgiveransvaret delt mellom biskopene og bispedømmerådene, foreløpig på vegne av staten, og fellesrådene på vegne av soknet. Kirkemøtet har vedtatt at «felles arbeidsgiveransvar» er et mål i en fremtidig kirkeordning.

Tre alternativ ble her presentert i høringsnotatet. Dersom ett organ skal ha ansvar for alle ansatte, foreslås det at dette er enten et organ som opptrer på vegne av soknet, det vil i praksis si fellesrådet dersom dette blir opprettholdt, eller bispedømmerådet. Sistnevnte kan opptre på vegne av det nasjonale rettssubjektet, evt. kan det også opptre som organ for soknet.

Alternativt kan en tenke seg en modifisert utgave av dagens ordning med fordeling av arbeidsgiveransvar, hvor prestene ansettes av bispedømmerådet, men de øvrige i fellesrådet. Hvis man skulle falle ned på dette alternativet ligger det tydelige føringer fra Kirkemøtet om at det uansett må opprettes en felles enhetlig ledelse i soknet og på fellesrådsplan.

Svarene er noe sprikende. Et flertall (49 %) av menighetsrådene og fellesrådene gikk inn for at alle ble ansatt i et organ som representerte soknet, henholdsvis fellesrådet (41 %) eller et prostiråd (8 %). 29

% av menighetsrådene og fellesrådene ønsket bispedømmerådet. Bildet har imidlertid nyanser. Mens et stort flertall av fellesrådene gikk inn for denne ordningen, var menighetsrådene delt omtrent på midten mellom som ønsket fellesrådet eller et prostiråd og dem som ville ha bispedømmerådet som felles arbeidsgiver.

Flertallet av biskopene og bispedømmerådene gikk inn for bispedømmerådet som arbeidsgiver for alle ansatte. Det gjorde også de teologiske fakultetene og *Presteforeningen*, mens *KA* gikk inn for fellesrådet, ut fra en betraktning om at alle som arbeider på samme nivå bør være ansatt på samme nivå.

Forslaget om delt arbeidsgiveransvar med samordnet ledelse fikk liten tilslutning blant menighetsrådene og fellesrådene (22 %), og fikk heller ikke stor tilslutning blant de andre høringsinstansene.

Arbeidsgiveransvaret må også sees i sammenheng med arbeidsgiverfunksjoner. Avhengig av hvor arbeidsgiveransvaret primært legges vil noen funksjoner ligge til eller delegeres til andre organer. Her mente 60 % av menighetsrådene og fellesrådene at det i mindre grad bør være en deling av funksjoner. 39 % mener det kan være en deling på linje med i dag eller mer.

Det ligger til grunn for høringen at prestatetjenesten og andre vigslede tjenester har et særpreg som trenger å bli ivaretatt. Høringsinstansene har ulikt syn på hvordan dette skal forstås. Noen mener særpreget kan ivaretas gjennom Kirkemøtets fastsettelse av tjenesteordninger og biskopens tilsyn. Andre konkluderer med at det betyr at biskopen også bør lede prestatetjenesten.

0.1.6 ORGANISERING AV SENTRALKIRKELIGE ORGANER

Det er bred oppslutning om at *Kirkemøtets* rolle som Den norske kirkes øverste representative organ skal videreføres. Når det gjelder sammensetningen av Kirkemøtet gikk 46 % av menighetsrådene og fellesrådene inn for å videreføre dagens ordning uten å ta stilling til spørsmålet om direkte eller indirekte valg. En rekke høringsinstanser har også kommentarer til ulike sider ved sammensetningen. Bant annet er det ulikt synspunkter rundt ordningen med at bispedømmerådene utgjør Kirkemøtet.

Når det gjelder *Bispemøtets* rolle i kirkeordningen har bare rundt halvparten av menighetsrådene og fellesrådene tatt stilling til dette. Av disse mener drøyt halvparten (52 %) at Bispemøtets rolle i forhold til Kirkerådet og Kirkemøtet bør fortsette som i dag, mens 45 % mener Bispemøtet bør ha ansvar for saksforberedelse, innstilling og oppfølging lære- og liturgisaker overfor Kirkemøtet. Blant de øvrige høringsinstansene var det også ulike oppfatninger om dette. Det var videre stor tilslutning for at preses (og ikke Kirkerådet) bør ivareta arbeidsgiverfunksjonene for de øvrige biskopene.

Et flertall av høringsinstansene mente Kirkerådets funksjon og sammensetning bør være som i dag. Noen instanser har uttalt seg om alders- og kjønnsmessig sammensetning, samt om Kirkerådets sekretariat bør få et annet navn som skiller det fra det valgte rådet.

Så godt som samtlige høringsinstanser ga sin tilslutning til at Samisk kirkeråd videreføres som i dag. Det gjelder også Ungdommens kirkemøte, som er foreslått videreført.

0.1.7 KONKLUSJONER OG FORSLAG TIL VEDTAK

Kirkerådet har gjort sine vurderinger av svarene på de mange ulike spørsmålsstillingene, og i forlengelsen av disse konkludert med forslag til vedtak. Disse foreligger fortløpende gjennom dokumentet og er dessuten samlet i kapittel 9.

Svarene er for en stor del gruppert inn i tre hovedalternativ. Disse alternativene ble i høringsnotatet presentert i kapittelet om organisering av arbeidsgiveransvaret, men det har vist seg tjenlig også å gruppere flere av de andre spørsmålsstillingene inn i denne tredelingen, ettersom disse langt på vei vil være avhengig av hvilken organisering av arbeidsgiveransvaret som blir lagt til grunn. De tre alternativene er som følger:

A: Et alternativ som samler hovedtyngden av arbeidsgiveransvaret i et organ som opptre på vegne av soknet, og der alle medarbeidere er ansatt i soknet eller et fellesskap av sokn.

Høringen har vist at mange er bekymret for at i mange av de minste kommunene (forutsatt dagens kommuneinndeling) vil ikke dagens fellesråd være robuste nok. Det er derfor lagt til grunn at dette organet i mange tilfeller opptre på tvers av flere kommuner. Alternativet er kalt *storfellesråd* for å indikere at den er noe forskjellig fra dagens fellesrådsmodell.

B: Et alternativ hvor arbeidsgiveransvaret blir samlet hos bispedømmerrådet som organ for soknet eller for det nasjonale rettssubjektet Den norske kirke, og med utstrakt bruk av delegasjon av arbeidsgiveransvar til lokale nivå. Fellesrådet blir i dette alternativet beholdt som et organ på kommunenivå.

C: Et alternativ som viderefører dagen ordning med ansatte både på fellesråds- og bispedømmenivå, men som forutsetter en enhetlig ledelse som utøver arbeidsgivers styringsrett for både fellesrådsansatte og prester.

En del spørsmålsstillinger kan avgjøres uavhengig av arbeidsgiverorganiseringen. Disse er derfor presentert for seg.

Kirkerådet har ikke funnet det tjenlig på dette stadium å gjøre en oppstilling av oppslutningen om de ulike alternativene brutt ned på enkeltspørsmål. Tallene kan i mange tilfeller tolkes i forskjellige retninger, og for å skape en mest mulig åpen inngang i saken overlates det til den enkelte leser å tolke det som her er lagt fram.

1. INNLEDNING OG BAKGRUNN

Dette saksdokumentet følger hovedsakelig oppbyggingen til høringsnotatet *Veivalg for fremtidig kirkeordning* av 15. februar 2015. Kapitlene 3 – 8 inneholder først en bakgrunnsdel hvor det gjøres rede for de tekstene som ble sendt ut på høring. Deretter presenteres synspunkter fra høringsinstansene. Til slutt gjøres det rede for Kirkerådets nåværende vurderinger og en konklusjon på hvert spørsmål.

I kapittel 9 presenteres en oppsummering av alternative konklusjoner til hvert punkt. Først presenteres noen konklusjoner på veivalg uten alternativer (kapittel 9.2). Her er det blant annet veivalg det er stor oppslutning om i høringen. Deretter presenteres alternative konklusjoner på veivalg som er uavhengige av hva slags arbeidsgiverorganisering en skulle velge (kapittel 9.3). Det dreier seg blant annet om organisering av sentralkirkelige organer. Et av de viktige spørsmålene i høringen var knyttet til fremtidig arbeidsgiverorganisering. Det er viktig at de ulike løsningsalternativene knyttet til arbeidsgiverorganiseringen henger sammen, og det er derfor foreslått tre ulike helhetlige konklusjoner på de veivalg som har betydning for arbeidsgiverorganiseringen, et *Storfellesrådsalternativ* (alternativ A), et *Bispedømmerådsalternativ* (alternativ B) og et alternativ med *Samordnet arbeidsgiverorganisering* (alternativ C). Disse presenteres nærmere i kapittel 9.4. Kapittel 9.5 setter de ulike alternativene opp i en synoptisk fremstilling av ulike politiske veivalg Kirkemøtet kan ta. Nummereringen i kapittel 9 følger nummerne på høringsspørsmålene.

Det er viktig å merke seg at de ulike veivalgene for fremtidig kirkeordning er lagt opp til å være grunnleggende veivalg på overordnet nivå. Det innebærer at det ikke er lagt opp til at Kirkemøtet skal fatte vedtak på et for detaljert nivå.

1.1 BAKGRUNN OG UTGANGSPUNKTER FOR EN NY KIRKEORDNING

1.1.1 BAKGRUNN

Kirkemøtet forutsatte i sak KM 5/13 pkt. 4 at det ”som et neste skritt” etter overføring av virksomhets- og arbeidsgiveransvar til et nyetablert nasjonalt kirkelig rettssubjekt, ”vedtas en kortfattet rammelov for Den norske kirke”. Deretter het det samme sted at Kirkemøtet ber Kirkerådet fortsette arbeidet med en fremtidig kirkeordning som Kirkemøtet kan vedta når denne loven er vedtatt. Som ledd i prosessen ble Kirkerådet bedt om så snart som mulig å forberede en sak til Kirkemøtet som gir anledning til å fatte vedtak om grunnleggende veivalg. Kirkemøtet var opptatt av at forståelsen av soknet som grunnenhet blir ivaretatt i arbeidet med en fremtidig kirkeordning.

Kirkemøtet har truffet en rekke vedtak som legger føringer for arbeidet med en fremtidig kirkeordning. Det gjelder sakene KM 9/02 Innstillingen fra Kirkerådets Kirke/stat-utvalg, KM 11/04 Den norske kirkes identitet og oppdrag, KM 8/05 Kirkelige reformer, KM 8/06 Kirkemøtets høringsuttalelse til NOU 2006: 2 Staten og Den norske kirke, KM 8/07 Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke, KM 9/07 Ordning for valg av biskop/Revisjon av ordning for

bispenominasjon, KM 10/08 Stortingsmelding nr. 17 (2007–2008) Staten og Den norske kirke, KM 10/11 Kirkemøtets høringsuttalelse til Kirkeforliket – konsekvenser av eventuelle endringer i Grunnlovens bestemmelser om statskirkeordningen (...) og KM 12/11 Den norske kirke som evangelisk-luthersk kirke i økumenisk kontekst.

Kirkerådet sendte 16. februar 2015 et høringsnotat om *Veivalg for fremtidig kirkeordning* på høring til berørte instanser. Høringsnotatet tok sikte på å identifisere de temaene der det er nødvendig å avveie ulike hensyn, der det foreligger reelle dilemmaer, der det er et kirkepolitisk handlingsrom og må foretas valg. Formålet var å beskrive så objektivt som mulig de alternativer som synes å foreligge, og slik gi grunnlag for at Kirkemøtet kan foreta avveiningene og legge de føringene som anses viktige og nødvendige for det videre arbeidet. Høringsnotatet siktet ikke mot å beskrive en modell og heller ikke løfte frem alle viktige elementer som kirkeordningen vil måtte omfatte. Det begrenset seg til å behandle de spørsmålene der det av hensyn til det videre utredningsarbeidet var behov for avklaring av, dels med sikte på utformingen av et forslag til kirkeordning.

Kirkerådet legger til grunn at de veivalg som Kirkemøtet foretar i denne saken, vil legge betydelige føringer for den senere konkrete utformingen av kirkens ordninger. Disse ordninger vil trolig komme til å virke i lang tid fremover, og Kirkerådet har derfor bedt om hjelp fra høringsinstansene.

Høringen bygger på et grunnlagsarbeid om kirkeordning; Kjent inventar i nytt hus (2011), hvor en arbeidsgruppe utarbeidet en rapport til Kirkerådet og på den etterfølgende refleksjonsprosess høsten 2012, hvor 730 menighetsråd og fellesråd benyttet muligheten til å sende innspill til Kirkerådet. Et sammendrag av innspillene ble forelagt Kirkemøtet i 2013.

1.1.2 UTGANGSPUNKTER FOR EN NY KIRKEORDNING

1.1.2.1 RAMMER FOR KIRKEORDNINGEN I GRUNNLOVEN

Grunnlovens nye § 16 fra 2012 slår fast at "Den norske kirke, en evangelisk-luthersk kirke, forblir Norges folkekirke og understøttes som sådan av staten." Det heter videre at "Nærmere bestemmelser om Kirkens ordning fastsettes ved Lov."

Kirkemøtet har langt på vei overtatt den myndighet som den tidligere Grunnloven § 16 ga Kongen, det vil si regjeringen i kirkelig statsråd. En del av rammeverket for den fremtidige kirkeordning skal altså fastsettes av Stortinget i lov. I en overgangsfase er det nødvendig med tilpasninger i den gjeldende kirkeloven, jf. saken omtalt ovenfor i kapittel 1, der hovedformålet er å etablere Den norske kirke som et eget rettssubjekt.

Når Den norske kirke blir et eget rettssubjekt, kan den overta statens ansvar for presteskapet og av de sentrale og regionale kirkelige organer.

Etter videre avklaringer kan Stortinget vedta den endelige, loven for Den norske kirke som en separat lov eller som del av en mer omfattende lov om tros- og livssynssamfunn. Det er uklart hvor mye lovregulering av Den norske kirke Stortinget vil vedta. Kirken har selv gitt politiske signaler til denne prosessen.

1.1.2.2 SAMFUNNSKONTRAKTEN

Kirken løses fra staten, men ikke fra samfunnet. Bak grunnlovsendringene i 2012 lå et stort politisk kompromiss mellom ulike fraksjoner i Stortinget, men også en forståelse mellom lovgiverne og kirken. Kirkeforliket fra 2008 mellom partiene på Stortinget viste vilje til å gi Den norske kirke fortsatt bred plass i og for befolkningen, og trakk opp linjer med krav til videre demokratiske reformer i kirken. Stortinget sa seg fornøyd med de endringer i kirkelige valgordninger som ble gjennomført.

Med Grunnlovens nye § 16 uttrykker Stortinget et ønske fra statens side om at Den norske kirke skal fortsette å være en folkekirke, og staten forplikter seg til å understøtte denne folkekirken. Om finansieringen i en ny kirkeordning, se kapittel 4.

Når kirken blir et eget rettssubjekt og får en langt friere stilling vis-à-vis staten, får den større spillerom til å handle etter privatrettslige regler. Men Den norske kirke vil som allerede omtalt, fortsatt bli omfattet av særregulering som kun gjelder for dette trossamfunnet. Dette følger av Grunnloven § 16, som forutsetter at Stortinget både kan og skal gi særskilt lovgivning om Den norske kirke. Med en slik forankring i Grunnlov og lov vil Den norske kirke i noen grad forbli en offentligrettslig størrelse.

1.1.2.3 DEN NORSKE KIRKE SOM FOLKEKIRKE

Den norske kirke går fra å være en kirke med en tett forbindelse til staten til å bli en mer selvstendig folkekirke. Begrepet folkekirke ble ikke definert før grunnlovsvedtaket om at Den norske kirke "forbliver Norges Folkekirke» (Grl. § 16). Fra stortingspolitikere ble begrepet imidlertid belyst i en interpellasjonsdebatt i Stortinget 12. februar 2013. Interpellanten sa at begrepet er brukt i Grunnloven "for å gi Den norske kirke en fortsatt plass i samfunnet som en viktig og tilstedeværende institusjon for det norske folk, slik den har vært gjennom lange tider." Statsråden bekreftet dette synet og viste til at det er statens mål at kirkens virksomhet forblir landsdekkende, tilgjengelig i alle lokalsamfunn med prestetjeneste og gudstjenestetilbud og med mulighet for kirkens medlemmer til å få døpt sine barn og bli konfirmert, viet og gravlagt. Statsråden pekte samtidig på at hvordan Den norske kirke fremstår og forstår seg selv som majoritetskirke i dagens flerkulturelle og multireligiøse samfunn, har kirken et selvstendig ansvar for å utvikle og uttrykke.

I Den norske kirkes identitet og oppdrag fra 2004, uttalte Kirkemøtet at:

Den norske kirke er en videreføring av den kirke som ble etablert i Norge ved slutten av det første årtusen. I dag er Den norske kirke del av et bredt fellesskap av kirkesamfunn i vårt land. Fra sin grunnleggelse har kirken i Norge vært en del av europeisk kirketradisjon. Denne tradisjon har satt varige spor i gudstjenesteliv, kirkeskikker og kirkeordning. Som folkekirke har kirken blitt formet av og satt sitt preg på kultur, historie og samfunnsliv. På ulikt vis har den hatt nære bånd til konge, statsmakt og andre myndigheter. Den norske stat er grunnlagt på territoriet til to folk, det samiske og det norske. Den norske kirke erkjenner at den har bidratt til fornorskning og undertrykkelse av samene som folk. Som folkekirke er Den norske kirke ikke identisk med folkefellesskapet, men er et særegent fellesskap bygd på dåpen og

troen. Som trossamfunn har folkekirken en identitet som er forankret i eget trosgrunnlag. Kirkemøtets vedtak om at Den norske kirke skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke gir uttrykk for denne identitet (punkt 2).

Videre uttalte Kirkemøtet:

Som folkekirke forholder Den norske kirke seg til allmenne livserfaringer i samfunnet, og søker gjennom kirkelige handlinger, i sitt gudstjenesteliv, og i øvrig virksomhet å reflektere menneskelivet i dets mangfold. Som folkekirke ønsker Den norske kirke fortsatt å være til stede i alle lokalsamfunn. Den ønsker med sin virksomhet å være integrert i lokalsamfunnets liv og hendelser, og at kristen tro og livstolkning skal prege både dagligliv og høytid (punkt 25).

Folkekirkebegrepet vil i hvert fall kunne romme disse dimensjonene:

- Kirken har som mål og hensikt å nå ut til hele folket med evangeliet, i ord og handling. Kirkens oppdrag er rettet mot alle mennesker og kirken er således kirke for folket.
- Kirken bekjenner troen på den treenige Gud, Fader, Sønn og Hellig Ånd.
- Kirken er landsdekkende og lokalt forankret.
- Dåpen er eneste medlemskriterium.
- Kirken har en bred kontaktflate, er nærværende og tilgjengelig for alle sine medlemmer.
- Kirken gir rom for ulike grader av deltakelse, ulike kulturer og tradisjoner og ulike teologiske retninger.
- Kirken erkjenner et særlig ansvar for det samiske folk.
- Kirken er forpliktet overfor hele samfunnet. Dette kommer til uttrykk gjennom kirkens diakonale og sosiale ansvar for hele befolkningen.
- Kirken er oppbygd som en demokratisk organisasjon.

Det er viktig at Den norske kirke fortsetter arbeidet med å finne uttrykk for sin selvforståelse som folkekirke – både i et lokalt og et nasjonalt perspektiv.

Kirkens oppdrag og virksomhet har en forankring i kirkens tro og lære og har en identitet adskilt fra statlig og kommunal virksomhet. Kirken blir til og holdes ved like der evangeliet om Jesus Kristus lyder, og sakramentene er virksomme. Kirken er i teologisk forstand et trossamfunn, med basis i den gudstjenestefeirende menighet.

I dagens statlige lovgivning behandles Den norske kirke i noen grad som andre trossamfunn. Trossamfunnslovens første kapittel gjelder også Den norske kirke. Som trossamfunn vil Den norske kirke – på selvstendig grunnlag – fastsette sine egne ordninger som eksempel liturgier, tjenesteordninger og ulike bestemmelser om interne forhold.

1.1.2.4 HOVEDPRINSIPPER FOR EN NY KIRKEORDNING

Ut over det som allerede er nevnt om de mer overordnede føringer eller beskrivelser, har kirkens organer ved ulike korsveier formulert ytterligere målsettinger eller kriterier for en ny kirkeordning. Det vedtaket som er mest utførlig, er Kirkemøtets uttalelse i 2007 om Hovedprinsipper og føringer for utarbeidelse av kirkeordning for Den norske kirke (KM 8/07 pkt. 1.2.2). Prinsippene er fremdeles

gyldige for det arbeid som nå pågår. Det sentrale aspektet ved folkekirkebegrepet om at kirken skal være landsdekkende, nærværende og tilgjengelig for alle sine medlemmer, er særskilt omtalt i pkt. 1.2.2 nr. 14.

Fra det nevnte sted i 2007-vedtaket skal dessuten gjengis følgende føringer:

Kirkeordningen må formulere kirkens oppgave, som omfatter forkynnelse av evangeliet og forvaltning av sakramentene i gudstjenestefeiring og kirkelige handlinger (dåp, konfirmasjon, ekteskapsinngåelse og begravelse), trosopplæring, sjelesorg, diakoni, kirkemusikk, misjon og kirkelig kulturarbeid. Dette er oppgaver som må løses lokalt. Den øvrige kirkelige struktur skal støtte opp om lokalmenighetens løsning av disse oppgavene, ivareta tilsyn og samordning, og ivareta Den norske kirkes kontakter med andre kirker og tros- og livssynssamfunn (nr. 3).

Kirkeordningen må sikre at all kirkelig prioritering tar utgangspunkt i den lokale menighetens behov. Den lokale virksomheten er livsnerven i kirken (nr. 8)

Kirkeordningen må understreke og styrke soknenes betydning og innflytelse i hele kirkens organisasjon. Soknet er grunnenheten i kirken. Soknet skal fortsatt være selvstendig rettssubjekt og eier av kirkebygg. Denne organisasjonsstrukturen skal sikre kirkelig nærvær og kirkebygg i alle landets lokalsamfunn (nr. 9)

Kirkeordningen skal (...) legge til rette for samvirke mellom tjenestelinjen i den ordinerte tjeneste og rådene, og mellom lokale, regionale og sentrale organer (nr. 7)

Kirkeordningen skal sikre kontinuitet i kirkens forhold til dens medlemmer, lokalsamfunn og storsamfunn (nr. 10)

Kirkeordningen skal legge til rette for en dynamisk videreutvikling av kirkens liv i møte med et samfunn og en kultur i endring (nr. 11).

Kirkeordningen skal også bidra til å bevare og styrke enheten mellom dem som tilhører Den norske kirke, mellom menigheter, bispedømmer og Den norske kirke som helhet, og med hele den verdensvide kirken (13).

Kirken skal gi rom for et mangfold med hensyn til tradisjoner, kultur og teologi og ulike grader av trosengasjement og deltakelse (15).

Kirken har et særskilt ansvar for å ivareta samisk kirkeliv som en nødvendig og likeverdig del av Den norske kirke. Dette begrunnes i samenes sterke historiske tilknytning til Den norske kirke, samt i samenes status som urfolk i Norge (nr. 16).

Disse rammene eller føringene er ansett som tilstrekkelig ivaretatt ved alle de løsninger som presenteres som aktuelle under de enkelte veivalg. Kirkemøtets medlemmer bør selv gjøre sine vurderinger i lys av disse føringene.

1.2 HØRINGEN OM VEIVALG FOR FREMTIDIG KIRKEORDNING

1.2.1 GJENNOMFØRING AV HØRINGEN

Kirkerådet sendte 16. februar 2015 et høringsnotat om *Veivalg for fremtidig kirkeordning* på høring til berørte instanser. I høringsnotatet gjorde Kirkerådet rede for alternative veivalg for arbeidet med fremtidig kirkeordning, som høringsinstansene ble bedt om å ta stilling til.

Høringsnotatet ble sendt til følgende instanser:

Menighetsråd og kirkelige fellesråd i Den norske kirke	Kirkens Nødhjelp Kirkens Ressurssenter mot vold Kirkens SOS i Norge
Bispemøtet	Misjonsalliansen
Bispedømmerådene	Norges Samemisjon
Biskopene	Normisjon Norsk Misjon i Øst
Opplysningsvesenets fond	Norsk Luthersk Misjonssamband
Det praktisk-teologiske seminar	Samarbeidsråd Menighet og Misjon
Kirkelig utdanningscenter i nord (KUN)	Tibetmisjonen
Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo	Norges Speiderforbund
Det teologiske Menighetsfakultet	K-stud, Kristelig studieforbund
Misjonshøgskolen	Norges KFUK-KFUM
Norsk lærerakademi	Norges KFUK-KFUM-speidere
Høgskulen i Volda	Kristen Idrettskontakt – KRIK
Diakonhjemmet Høgskole AS	Norsk Søndagsskoleforbund
Diakonova	Norsk kristelig studentforbund
Lovisenberg diakonale høgskole	Norges kristelige student- og skoleungdomslag
Musikkhøgskolen	Ung kirkesang
KA- Kirkelig arbeidsgiver - og interesseorganisasjon	Norsk Kvinnelig Teologforening
Den norske kirkes presteforening	Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn
Fagforbundet teOLOgene c/o Fagforbundet Oslo	Vernetjenesten for prester
Fagforbundet – Kirke- og gravferdsansatte	Stiftelsen Kirkens Sosialtjeneste
Fagforbundet, Seksjon Kirke, kultur og oppvekst	Åpen Kirkegruppe
NTL – Norsk Tjenestemannslag	IKO
Kirkeansatte	Det Norske Bibelselskap
Delta	Norske Kirkeakademier
Kirkelig undervisningsforbund	Svalbard kirke
Det norske Diakonforbund	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider
MFO – Musikernes fellesorganisasjon	Sjømannskirken
Utdanningsforbundet	Stiftelsen Kirkeforskning
Forskerforbundet	Døvekirken ved prost
Akademikerforbundet	Døvekirken ved fellesråd
Econa	Feltprosten
Parat	Åpen Folkekirke
STAFO	Levende Folkekirke
Samfunnsviternes fagforening	Norges Kristne Råd
Norges Juristforbund	Den katolske kirke
Norsk Lektorlag	Kristne Arbeidere
	Den evangelisk-lutherske frikirke

Den Norske Israelmisjon
Det Norske Misjonsselskap
Indremisjonsforbundet

Opprinnelig høringsfrist ble satt til 15. mai 2015, men senere utvidet til 4. juni 2015. Også høringsuttalelser som ble mottatt etter denne fristen lot seg ta med ved behandlingen av høringen. Høringsuttalelsene er offentliggjort på nettstedet *kirken.no*.

Kirkerådet hadde ved utgangen av høringsfristen mottatt 815 hørings svar fra de om lag 1600 høringsinstansene, hvilket utgjør en samlet svarprosent på 51 prosent. Tabell 1.1 viser en oversikt over antall hørings svar fra menighetsråd, menighetsråd med fellesrådsfunksjoner (heretter ettsoknsråd) og kirkelige fellesråd.

Type høringsinstans	Antall høringsinstanser	Antall hørings svar	Svarprosent
Menighetsråd (ikke ettsoknsråd)	1085 (1243)	503	46 prosent
Menighetsråd med fellesrådsfunksjoner (ettsoknsråd)	158	95	60 prosent
Kirkelige fellesråd (ikke ettsoknsråd)	261 (419)	169	65 prosent
<i>Totalt</i>	<i>1504</i>	<i>767</i>	<i>51 prosent</i>

Det er innkommet 19 høringsuttalelser fra biskopene og bispedømmerådene. Alle bispedømmeråd har avgitt uttalelse, og en del av biskopene har også avgitt selvstendige uttalelser.

I tillegg kom det høringsuttalelser fra følgende instanser:

Bispemøtet	Kirkens Ressurssenter mot vold
Opplysningsvesenets fond	Vernetjenesten for prester
Det praktisk-teologiske seminar	IKO
Kirkelig utdannings senter i nord (KUN)	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider
Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo	Landsrådet i Kristent mannsarbeid
Det teologiske Menighetsfakultet	Prost i Larvik
Misjonshøgskolen	Prost i Sogn
Diakonhjemmet Høgskole AS	Prost i Sunnfjord
KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter	Prost i Sør-Gudbrandsdalen
Den norske kirkes presteforening	Prost og prester i Sør-Helgeland prosti
Fagforbundet, Seksjon Kirke, kultur og oppvekst	Prost og prester i Vest Nedenes
Delta og Kirkeansatte (fellesuttalelse)	Oslo domkirkeråd
Det norske Diakonforbund	Gunvor Kongsvik
MFO – Musikernes fellesorganisasjon	Norsk kvinnelig teologforening
Det Norske Misjonsselskap	

Til sammenligning var det ca. 730 menighetsråd og kirkelige fellesråd som sendte innspill i refleksjonsprosessen i 2012 i tillegg til regionale og nasjonale organer, organisasjoner og institusjoner.

Kirkerådet vil takke for den store innsatsen som har blitt lagt ned av høringsinstansene gjennom deres arbeid med høringsuttalelsene.

1.2.2 METODE VED OPPSUMMERING AV HØRINGEN

Gjennomgangen av høringssvarene er foretatt av Kirkerådets sekretariat i tiden 18. mai til 15. juli. Ved gjennomgangen av høringssvarene har sekretariatet først utarbeidet en oversikt over ulike høringsinstanser, i grupper for henholdsvis menighetsråd, menighetsråd med fellesrådsfunksjoner (ettsoknsråd), fellesråd, biskoper og bispedømmeråd og andre høringsinstanser. Deretter er alle høringsuttalelsene gjennomlest og synspunktene er kodet inn i et opptellingsskjema. Alle høringsuttalelser er gjennomgått og ligger til grunn for utarbeidelsen av dette saksdokumentet.

Det fremkommer i flere av høringsuttalelsene et eller flere tydelige mindretall og dissenser. Dette har det ikke vært anledning til å hensynta i høringsoppsummeringen.

Noen av høringsspørsmålene har det ikke latt seg gjøre å aggregere til antall og prosentnivå, fordi høringsinstansenes svar har vært sprikende. Tilsvarende er det enkelte nyanseringer av synspunkter som er gjort av enkelte eller flere høringsinstanser, som det ikke har latt seg gjøre å registrere en presis andel. Det er lagt vekt på å presentere ulike synspunkter, selv om det ikke alltid har latt seg gjøre å presist angi hvor mange som har stått bak de ulike synspunkter.

Høringsuttalelsene kommer fra ulike typer høringsinstanser. Det er derfor valgt å presentere én tabell med oversikt over svar fra menighetsråd, menighetsråd med fellesrådsfunksjoner og fellesråd, og én annen tabell med oversikt over svar fra biskoper og bispedømmeråd, samt andre høringsinstanser. Det vil kunne være noe forskjellige vurderinger av hvilke type høringsinstanser en mener vil måtte tillegges mest vekt, noe Kirkemøtets medlemmer må vurdere selv.

FORSLAG TIL VEDTAK

I. Kirkemøtet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. Kirkemøtet mener det bør gjøres endringer i fordelingen av oppgaver og myndighet mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå slik at den lokale kirke styrkes.

Kirkemøtet mener dette bør gjøres ved at menighetsråd får innstillingsrett ved tilsetting av prester og andre kirkelige tilsatte og ved at det etableres felles daglig ledelse for fellesrådsansatte og prester. Videre skal lokale organer styrkes ved utstrakt bruk av delegasjon fra bispedømmerådet.
2. Kirkemøtet går inn for å videreføre dagens finansieringsordning over kommunale og statlige budsjetter.
4. Kirkemøtet mener at alternativet med samordnet arbeidsgiverorganisering vil bidra til at Den norske kirkes struktur forenkles, at det vil åpne for samordnet strategi og vurderinger av bruk av ressurser, og at det vil forebygge og løse konflikter.
5. Kirkemøtet legger til grunn at soknet fortsatt skal være den grunnleggende enhet i Den norske kirke og ha status som selvstendig rettssubjekt slik som i dag. Kirkemøtet mener en ikke bør foreta en fullstendig gjennomgang av soknestørrelse nå.
6. Kirkemøtet mener ordningen med to organer for soknet bør videreføres.
7. Kirkemøtet mener at ordningen med fellesorgan for soknene bør videreføres på kommunenivå som et utgangspunkt i kirkeordningen, men mener det må stimuleres til dannelse av interkommunale fellesorgan for soknene der forholdene ligger til rette for dette.
8. Kirkemøtet mener at oppgavefordelingen mellom fellesrådene og menighetsrådene bør justeres slik at menighetsrådenes innflytelse styrkes. Menighetsrådenes virksomhetsansvar må tydeliggjøres og fellesrådene må fremstå mer som serviceorganer som støtter opp om menighetsrådene. Menighetsrådet og fellesrådet bør ha anledning til å avtale at de kan overlate oppgaver til hverandre. Ansvarsfordelingen ved utarbeidelse av kirkelige planer for virksomheten må klargjøres.
9. Kirkemøtet mener at all virksomhet i soknet bør inkluderes i styrings- og ledelsesansvaret for soknets organer, og at det bør etableres ordninger for daglig ledelse som også inkluderer prestedtjenesten. Kirkemøtet mener at biskopen/bispedømmerådet må delegere arbeidsgiverfunksjoner til en daglig leder som er forpliktet på føringer gitt av soknets organer.

10. Kirkemøtet mener at daglig ledelse av menighetsrådets virksomhet må regelfestes. Kirkemøtet mener at soknepresten bør ha en viktig rolle som pastoral leder i soknet. Soknepresten kan også, men må ikke, være daglig leder med et administrativt ansvar. Kirkemøtet mener at den daglige lederen bør ha en kirkefaglig utdanning.
11. Biskopens tilsyn innebærer blant annet at biskopen gjennom forkynnelse og sakramentsforvaltning skal ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke og rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere (jf. tjenesteordning for biskoper § 1). Denne tilsynsfunksjonen bør utvikles og tydeliggjøres både overfor prester og andre viglede medarbeidere, og biskopen skal sikres en uavhengighet i den kirkelige strukturen. Kirkemøtet mener at biskopen skal lede prestatjenesten og ha arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene.
12. For å ivareta sin rolle i kirken, mener Kirkemøtet at biskopen må ha tilstrekkelige virkemidler og støtte av en fagstab. Biskopen skal fortsatt ha ordinasjons- og vigslingsmyndighet for prester og viglede medarbeidere og myndighet til å treffe vedtak om tap av rett til å utøve prestatjeneste i Den norske kirke. Som virkemiddel for biskopens tilsynsansvar skal biskopen ha rett til å innkalle alle kirkelige medarbeidere til møte – uten at det etableres tilsynssak – samt gi råd og veiledning, og også bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelige tilsattes tjenesteutøvelse. Kirkemøtet mener at biskopen skal lede prestatjenesten og utøve arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene. Biskopen bør ha ansvar for prester og andre viglede medarbeideres arbeidsveiledning og etter- og videreutdanning. Biskopen må fortsatt ha myndighet til å forordne gudstjenester, samt rett til å møte i alle råd.
13. Kirkemøtet mener dagens ordning hvor Kirkerådet tilsetter biskoper etter en rådgivende avstemming bør videreføres. Kirkemøtet mener spørsmålet om åremål må utredes nærmere.
14. Kirkemøtet mener at bispedømmerrådet bør opprettholdes som et demokratisk valgt organ.
15. Kirkemøtet mener bispedømmerrådenes oppgaver i dag bør videreføres i den fremtidige kirkeordningen, men at flere oppgaver bør delegeres til soknets organer.
16. Kirkemøtet går inn for en modifisering av dagens arbeidsgiveransvar i Den norske kirke ved at prestene fortsatt bør være ansatt i det nasjonale rettssubjektet med biskopen/bispedømmerrådet som arbeidsgiverorgan, mens fellesrådet bør beholde arbeidsgiveransvaret for de som er ansatt i soknet. Det forutsetter en ordning med felles daglig ledelse for alle kirkelige tilsatte som arbeider i soknet, og at menighetsrådet får innstillingsmyndighet ved tilsetting av prester.
17. Kirkemøtet mener at arbeidsgiverfunksjoner fra soknets organer og fra biskop og bispedømmerråd ved delegasjon bør ivaretas av en daglig leder felles for de som arbeider i soknet.

18. Kirkemøtet går inn for at det etableres en hovedmodell som gir ryddige og forutsigbare rammer for de ansatte, men hvor det innenfor gitte rammer åpnes opp for fleksible løsninger. Kirkemøtet understreker at situasjonen i Oslo tilsier at bør gjøres mindre tillempinger i kirkeordningen i dette bispedømmet. Videre mener Kirkemøtet det bør gis en forsøkshjemmel som åpner for mulige lokale og regionale variasjoner i organiseringen, innen gitte rammer.
19. Kirkemøtet mener at prestatetjenesten og andre vigslede tjenester sitt særpreg bør ivaretas gjennom at det vedtas egne tjenesteordninger for de ulike tjenestene, og at de gis anledning til å delta i fagmøter med biskopen.
Videre mener Kirkemøtet at dette kan ivaretas ved at arbeidsgiveransvaret for prestene videreføres hos biskopen/bispedømmerådet.
20. Kirkemøtet legger til grunn at Kirkemøtets rolle som Den norske kirkes øverste representative organ og regelgivende myndighet videreføres, samt at Kirkemøtet får en rolle fra 2017 som det øverste organ for det nye nasjonale rettssubjektet. Kirkemøtet legger til grunn at forholdet mellom rettssubjektene og Kirkemøtets myndighet overfor soknet klargjøres nærmere i det videre utredningsarbeidet. For å ivareta balansen mellom de ulike organer og sikre en forsvarlig behandling av læresaker er det etter Kirkemøtets mening nødvendig å videreføre den type sikringer som i dag ligger i Kirkemøtets forretningsorden § 2-4, og slike bestemmelser bør tas inn i selve kirkeordningen. Videre mener Kirkemøtet at det også bør etableres særlige prosedyrer for vedtak i andre saker av stor viktighet, f.eks. endringer i grunnleggende bestemmelser i kirkeordningen.
21. Kirkemøtet mener at Kirkemøtets sammensetning i hovedsak bør videreføres som i dag. Etter Kirkemøtets oppfatning er det en fordel at Kirkemøtets medlemmer i mellom Kirkemøtets samlinger tar del i kirkestyret gjennom bispedømmerådet. Kirkemøtet legger til grunn at biskopen og et visst antall prester fortsatt bør være medlemmer av Kirkemøtet med stemmerett, i tråd med samvirkemodellen mellom prestatetjenesten og valgte representanter for kirkemedlemmene.
22. Kirkemøtet mener at Bispemøtet også i en fremtidig kirkeordning bør være et sentralt organ med ansvar for å samordne de oppgaver som er tillagt de enkelte biskopene.
Videre mener Kirkemøtet at man viderefører ordningen der Kirkerådet er ansvarlig for forberedelse og oppfølging av saker som hører inn under Kirkemøtets myndighet. I lære- og liturgisaker skal Kirkerådet forelegge saken for Bispemøtet, som uttaler seg. Bispemøtets uttalelse skal tillegges særlig vekt i Kirkerådets behandling, og den skal følge saken til Kirkemøtet.
23. For å ivareta biskopenes selvstendige rolle, mener Kirkemøtet at preses bør gis rollen til å ivareta arbeidsgiverfunksjoner for de øvrige biskopene.

24. i) Kirkemøtet mener at Kirkerådet i dag har et passende antall medlemmer, og at bestemmelsen om at hvert bispedømme skal ha minst én representant i Kirkerådet bør opprettholdes.
- ii) Kirkemøtet understreker at det bør tilstrebes minst 20 prosents representasjon av unge under 30 år og minst 40 prosents representasjon av begge kjønn i Kirkerådet.
- iii) Etter Kirkemøtets vurdering bør dagens ordning hvor både det demokratisk valgte rådsorganet og det administrative sekretariatet heter Kirkerådet, videreføres, for å understreke at sekretariatet ikke er et selvstendig organ, men gjennomfører de vedtak det valgte rådet har vedtatt.
26. Kirkemøtet har merket seg at det har vært stor oppslutning om å videreføres Samisk kirkeråd som et råd under Kirkemøtet i høringen. Kirkemøtet viser til at det pågår et utredningsarbeid vedrørende en eventuell etablering av et samisk valg møte, og finner det naturlig å avvente og treffe mer konkrete veivalg til den aktuelle utredningen er ferdig.
27. Det er Kirkemøtets oppfatning at ungdomsdemokratiet må regelfestes som en del av kirkeordningen vedtatt av Kirkemøtet, og at Ungdommens kirkemøtes funksjoner videreføres som i dag. Dette har fått stor oppslutning fra de instanser som uttalte seg i spørsmålet i høringen. Kirkemøtet ber Kirkerådet vurdere å fremme forslag om endringer som åpner for at lederen av Kirkerådets utvalg for ungdomsspørsmål får møte-, tale- og forslagsrett i Kirkerådet. Det forutsettes at den valgte lederen også er blant UKMs delegater på Kirkemøtet.

II. Kirkemøtet går inn for alternativ C – samordnet arbeidsgiverorganisering.

3. FORHOLDET MELLOM LOKALT, REGIONALT OG NASJONALT NIVÅ

3.1 BAKGRUNN

I en situasjon hvor Den norske kirke skilles ut fra staten og får rettslig handleevne, reises spørsmålet om hvordan myndighetsforholdene skal være mellom organer på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.

Den norske kirke fremstår organisatorisk på ulike nivåer, fra det lokale (representert ved den enkelte menighet/det enkelte sokn) til det nasjonale, med ulike regionale mellomnivåer (prosti, bispedømme). Også kommunenivået – med kirkelig fellesråd som organ for alle sokn i kommunen – kan ses på som et mellomnivå, når det omfatter mer enn ett sokn. Preget av å være et mellomnivå er særlig tydelig i større bykommuner med mange sokn. På den annen side er kirkelig fellesråd etter kirkelovens ordning et organ for soknet og slik sett et lokalt kirkelig organ, på samme måte som menighetsrådet.

Soknet er ifølge kirkeloven § 2 «den grunnleggende enhet i Den norske kirke». Dette innebærer ikke at soknene kan forstås løsrevet fra andre sokn eller fra kirken som helhet. Samtidig som kirken er lokal, er den også universell. Kirkens universelle karakter kommer bl.a. til uttrykk i fellesskap og forpliktende strukturer menighetene imellom i rammen av Den norske kirke. Gjennom sin organisasjonsstruktur på nasjonalt og regionalt nivå skal Den norske kirke ivareta menighetenes interesser, bevare enheten og samarbeidet mellom dem, og løse oppgaver som menighetene vanskelig kan løse hver for seg.

I sin nåværende organisering har Den norske kirke *som nasjonal* størrelse både episkopale og synodale trekk. Med stor grad av selvstyre for menighetene/soknene, er det ofte fremhevet at kirken også har kongregasjonale trekk. Med «episkopal» mener en at kirken har biskoper som øver tilsyn overfor menigheter, prester og andre ansatte. Med «synodal» mener en at kirken har en struktur med valgte råd med styringsansvar. Mens en i noen kirker har rendyrket enten en episkopal eller en synodal struktur, har Den norske kirke elementer fra begge.

Forholdet mellom det episkopale og det synodale preges i Den norske kirke av samvirke, der biskopene både samvirker med rådene og selv er medlem på tjenestens vegne («ex officio») av bispedømmeråd og Kirkemøtet. Dette samvirket på regionalt og nasjonalt nivå har sin parallell på lokalt nivå, der prester har en relativt selvstendig stilling overfor soknets organer (menighetsråd og fellesråd), samtidig som de samarbeider med folkevalgte i soknets organer. Soknepresten eller en annen prest er alltid fast medlem av menighetsråd og fellesråd.

I alle kirkelige rådsorganer er det således i dag et samvirke mellom de som representerer *den vigslende tjeneste* (prestedtjenesten/ordinerte prester) og representanter for *det allmenne prestedømme* (leke eller ikkegeistlige). *Embete og råd*-modellen slik denne ble utformet av Kirkemøtene fra 1984 og fremover tilrettelegger med andre ord for at det i kirkestyret, både lokalt, regionalt og nasjonalt, er et samvirke mellom de som har et særskilt ansvar for den offentlige tjeneste med ord og sakrament og de som representerer menighetens leke medlemmer.

Embete og råd-modellen dreier seg ikke om ansattes medbestemmelse, og heller ikke primært om ansattegrupperes fagkompetanse i rådene. Modellen fremhever både prestetjenestens særskilte ansvar for læren, for forkynnelse og sakramentsforvaltning, og lekfolkets aktive medansvar.

Et avgjørende spørsmål for utformingen av kirkeordningen er hvordan oppgaver og myndighet skal fordeles mellom nivåene.

3.2 HØRINGSINSTANSENS SYN

Spørsmål 1. Bør det gjøres endringer i fordelingen av oppgaver og myndighet mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå? I så fall hvilke og hvorfor? Menighetsråd og fellesråd.

	Videreføres	Lokal kirke styrkes	Regional kirke styrkes	Annen kommentar	Ikke svart	Totalt
Menighetsråd	143	225	52	0	83	503
Ettsokestråd	22	58	7	0	8	95
Kirkelige fellesråd	33	104	11	5	16	169
Totalt	198	387	70	5	107	767
Totalt prosent	26 %	50 %	9 %	1 %	14 %	100 %
Prosent av de som har svart	30 %	59 %	11 %	1 %		

Det var totalt 387 av menighetsrådene og fellesrådene (59 prosent av de som har tatt stilling til spørsmålet) som gikk inn for at oppgave- og myndighetsfordelingen mellom de ulike nivå bør justeres slik at den lokale kirke styrkes. For en del høringsinstanser dreier dette seg om at menighetsrådenes rolle må styrkes i forhold til fellesrådet. *Strømmen menighetsråd* uttaler for eksempel at «i en ny kirkeordning må menighetsrådet få styrket sin rolle, slik at MR har mer reell innflytelse over økonomi og tilsetninger.» *Borre menighetsråd* uttalte:

«Menighetsrådene må kunne gis mer myndighet rundt hvem som ansettes og hvordan de utfører sine arbeidsoppgaver i soknet (da det er her virksomhetsplanene og strategiene for soknet må utformes).»

For andre høringsinstanser er det snakk om å styrke den lokale kirke ved robuste fellesråd tilsvarende en ny kommunestruktur. *Eidsberg kirkelige fellesråd* er en av høringsinstansene som bruker formuleringer som går igjen fra flere høringsinstanser, spesielt fra kirkelige fellesråd:

«JA. Vi mener at det må opprettes et nytt, robust fellesråd tilsvarende en ny kommunestruktur, for utøvelse av arbeidsgiveransvar for ALLE tilsatte i kirken innenfor sitt område, og for profesjonell ivaretagelse gravferdsforvaltningen, kirkebyggene og for øvrig det som hører inn under Kirkelovens § 14. Dette vil også gi mulighet for å profesjonalisere fagstillingene, og dessuten legge grunnlag for et felles og enhetlig arbeidsgiveransvar lokalt.

- Vi mener at en ny kirkeordning må sikre at lokalmenigheten får reell påvirkningsmulighet i sin egen strategiske utvikling, sin økonomiske forvaltning og i tilsettingssaker.
- Soknet som kirkens grunnenhet og Grunnlovens forventning om en landsdekkende folkekirke, tilsier at Kirkeloven må inneholde en bestemmelse om at soknet skal være en selvstendig, juridisk enhet
- Vi mener for øvrig at så lenge kirkens økonomi først og fremst kommer fra kommunale bevilgninger, er samspillet mellom fellesrådet og kommunen helt avgjørende.
- Vi mener det er viktig med nærhet, relasjon og god kommunikasjon mellom kirken og kommunen. Dette er avgjørende viktig i forbindelse med finansiering av kirken (gjennom direkte tilskudd og tjenesteytingsavtaler), men også i mange sammenhenger som ikke handler om økonomi. Derfor mener vi at vi trenger et representativt og profesjonelt organ som taler kirkens sak direkte til kommunens politikere.
- I høringssvarene til NOU 2013:1, Det livssynsåpne samfunn, gir over 90 % av de kirkelige instansene som har gjort seg opp en mening, uttrykk for at gravferdsforvaltningen også i fremtiden bør forvaltes av kirken. I vår fremtidige organisering av folkekirken må vi derfor sørge for at vi har organer som kan ivareta denne forvaltningen på en like god måte som i dag.»

Enkelte høringsinstanser gir uttrykk for omtrent de samme formuleringene, men legger til grunn at de nye robuste fellesrådene er på regionalt nivå i stedet for lokalt nivå. Eksempler på dette er *Sørum kirkelige fellesråd* og *Rakkestad kirkelige fellesråd*.

198 av menighetsrådene og fellesrådene (30 prosent av de som har tatt stilling i spørsmålet) gikk inn for at oppgave- og myndighetsfordelingen mellom de ulike nivåer og organer i hovedtrekk bør videreføres. *Orkanger menighetsråds* uttalelse var representativt for dette synspunkt:

«Orkanger menighetsråd er enig med Kirkerådets flertall i at den nåværende oppgavefordelingen mellom ulike nivåer i hovedtrekk bør videreføres. Det innebærer bl.a. at den myndighet som blir overført fra sentrale statlige organer i hovedsak blir liggende på sentralt nivå i kirken.»

70 av menighetsrådene og fellesrådene (11 prosent av de som har tatt stilling i spørsmålet) gikk inn for at den regionale kirke bør styrkes. Høringsinstanser som gikk inn for dette var dels de som gikk inn for større, regionale fellesråd i tråd med nye storkommuner, og dels de som gikk inn for å forankre arbeidsgivermyndighet i bispedømmerådene.

Spørsmål 1. Bør det gjøres endringer i fordelingen av oppgaver og myndighet mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå? I så fall hvilke og hvorfor? Biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser.

	Videreføres	Lokal kirke styrkes	Regional kirke styrkes	Annen kommentar	Ikke svart	Totalt
Biskoper og bispedømmeråd	14	5	0	0	0	19
Andre høringsinstanser	4	13	2	0	10	29

Blant biskopene og bispedømmerådene var det et flertall som gikk inn for at den nåværende oppgave- og myndighetsfordeling mellom de ulike nivåene i hovedtrekk bør videreføres. Møre bispedømmeråd uttaler for eksemplet at:

«Møre bispedømmeråd støtter flertallet i Kirkerådet som mener at den nåværende oppgave- og myndighetsfordeling mellom de ulike nivåer og organer i hovedtrekk bør videreføres.

Møre bispedømmeråd mener at en skrittvis endring bør skje med utgangspunkt i at det også skjer andre betydelige samfunnsendringer der konsekvensene ennå ikke er gitt, jfr endringer i kommunestrukturen. Dette av hensyn til befolkningens behov for å gjenkjenne kirken og få bekreftet tilhørigheten til kirken.

Det er lagt til grunn at det er stor enighet om at soknet er og skal være grunnenheten i Den norske kirke. Det er imidlertid i liten grad beskrevet hva dette innebærer - teologisk, juridisk og organisatorisk. Således kan det virke som man ikke nødvendigvis har en felles forståelse av hva denne enigheten er relatert til.

Den norske kirke vil også i framtida være avhengig av en oppgaveløsning på flere nivå for å legge best mulig til rette for soknet.»

Agder og Telemark bispedømmeråd går inn for å gjøre endringer som kan muliggjøre at «Soknet [...] styrkes og støttes med tilstrekkelige ressurser slik at oppgavene lokalt kan løses optimalt, og vekke og nære trosfellesskapet og troen til den enkelte.» Oslo bispedømmeråd mente at oppgaver og myndighetsfordeling mellom de ulike nivåer bør justeres slik at soknet styrkes, og påpeker samtidig at

«for Oslos vedkommende er imidlertid «skillet» mellom "lokalt" og "regionalt" ikke like innlysende med tanke på nivåer og organer. Om fellesrådene i Asker og Bærum kan betraktes som lokale organer, er størrelsen på det kirkelige fellesrådsområdet i Oslo av en slik karakter at det nærmer seg et regionalt organ.»

Nidaros biskop og Nidaros bispedømmeråd gikk inn for at oppgaver og myndighet «plasseres slik at både det lokale og det regionale nivå styrkes».

Flere høringsinstanser innleder allerede her med å gjøre rede for sitt syn på hvordan arbeidsgivermyndighet bør plasseres i ny kirkeordning, jf. kapittel 7.

3.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER

Kirkerådet viser til at det er en klar tendens i høringen til at organene ønsker å endre oppgave- og myndighetsfordelingen mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå, slik at den lokale kirke styrkes. Dette er i tråd med Kirkemøtets prinsipp nr. 9 fra 2007:

Kirkeordningen må understreke og styrke soknenes betydning og innflytelse i hele kirkens organisasjon. Soknet er grunnenheten i kirken. Soknet skal fortsatt være selvstendig rettssubjekt og eier av kirkebygg. Denne organisasjonsstrukturen skal sikre kirkelig nærvær og kirkebygg i alle landets lokalsamfunn (nr. 9)

Kirkerådet mener styrkingen av soknet dels kan gjøres ved å flytte ansvar og myndighet fra regionalt og nasjonalt nivå til lokalt nivå, og dels gjennom at oppgavefordelingen mellom menighetsråd og fellesråd gjennomgås med sikte på å styrke menighetsrådets oppgaver. Det sistnevnte er behandlet i Kirkerådets vurderinger av forholdet mellom organene i kapittel 5.2.4.3.

Av høringen fremgår det at høringsinstansene legger ulike forståelser av *lokalt nivå* til grunn. Kirkerådet har i høringsnotatet lag til grunn at det lokale nivået er å forstå som «representert [ved] den enkelte menighet/det enkelte sokn». Noen av høringsinstansene går inn for å styrke lokalt nivå ved menighetsrådet, mens andre høringsinstanser går inn for å styrke lokalt nivå ved fellesrådet. Det er også høringsinstanser som omtaler fellesråd som regionale organer, og med det som utgangspunkt går inn for å styrke det regionale nivået.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gå inn for at det gjøres endringer i fordelingen av oppgaver og myndighet mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå slik at den lokale kirke styrkes. Kirkerådet legger til grunn at det er mulig å styrke den lokale kirke på ulikt vis, uavhengig av hvordan man lander i spørsmålet om arbeidsgiverorganiseringen. Nærmere omtale og vurderinger av de alternative måtene å organisere arbeidsgiveransvaret på finnes i kapittel 9.

På bakgrunn av dette uttegner det seg tre mulige alternativer. De forskjellige veivalg som foreslås her, henger sammen med andre veivalg og svar på spørsmål som presenteres som helhetlige alternativer i kapittel 9. Ettersom de ulike alternativene – på forskjellige måter – mener at de vil styrke den lokale kirke, innledes alle de alternative vedtakstekstene med samme setning.

Alternativ A – storfellesrådsalternativet (jf. kapittel 9)

Kirkemøtet mener det bør gjøres endringer i fordelingen av oppgaver og myndighet mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå slik at den lokale kirke styrkes.

Kirkemøtet mener at dette bør gjøres gjennom at arbeidsgiveransvaret samles på et nivå nærmere soknet (under bispedømmerådet og over menighetsrådet), og gjennom at menighetsrådets innflytelse over virksomheten i soknet styrkes.

Alternativ B – bispedømmerådsalternativet (jf. kapittel 9)

Kirkemøtet mener det bør gjøres endringer i fordelingen av oppgaver og myndighet mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå slik at den lokale kirke styrkes.

Kirkemøtet mener dette bør gjøres ved at menighetsråd får innstillingsrett ved tilsetting av prester og andre kirkelige tilsatte. Videre skal lokale organer styrkes ved utstrakt bruk av delegasjon fra bispedømmerådet.

Alternativ C – samordnet arbeidsgiverorganisering (jf. kapittel 9)

Kirkemøtet mener det bør gjøres endringer i fordelingen av oppgaver og myndighet mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå slik at den lokale kirke styrkes.

Kirkemøtet mener dette bør gjøres ved at menighetsråd får innstillingsrett ved tilsetting av prester og andre kirkelige tilsatte og ved at det etableres felles daglig ledelse for fellesrådsansatte og prester. Videre skal lokale organer styrkes ved utstrakt bruk av delegasjon fra bispedømmerådet.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

Kirkemøtet mener det bør gjøres endringer i fordelingen av oppgaver og myndighet mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå slik at den lokale kirke styrkes.

Kirkemøtet mener dette bør gjøres ved at menighetsråd får innstillingsrett ved tilsetting av prester og andre kirkelige tilsatte og ved at det etableres felles daglig ledelse for fellesrådsansatte og prester. Videre skal lokale organer styrkes ved utstrakt bruk av delegasjon fra bispedømmerådet.

4. ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER

4.1 BAKGRUNN

Grunnlovens § 16 danner basis for en fortsatt offentlig finansiering av Den norske kirke. Den norske kirke har ikke uttrykt ønske om en endring av dagens finansieringsordning. Dersom staten ønsker å endre dagens finansiering over kommunale og statlige budsjetter, understreket Kirkerådets høringsnotat at det er viktig at de kirkelige organene gjør seg opp en mening om hvilken finansieringsordning en ønsker.

Den norske kirkes virksomhet finansieres i dag i hovedsak gjennom fem typer kilder:

Statlig: Staten dekker gjennom bevilgninger over statsbudsjettet utgiftene til presteskapet og til kirkelig administrasjon sentralt og i bispedømmene. Staten finansierer også trosopplæring og et antall kateket- og diakonstillinger gjennom overføringer til fellelrådene. I tillegg dekkes utgifter til noen andre mindre formål.

Kommunalt: Kommunene er i henhold til kirkeloven § 15 pålagt å dekke utgifter til bl.a. bygg og vedlikehold av kirker, anlegg og drift av gravplasser, utgifter til ansatte i soknet og kontorlokaler. Pengene ytes som tilskudd til kirkelig fellelråd. Kommunene dekker om lag 2/3 av kirkens totale driftskostnader, hvilket bidrar til å sikre en selvstendig lokalkirkelig organisering.

Fond og stiftelser: Det er knyttet en rekke stiftelser og mindre fond til flere av bispedømmene og menighetene i Den norske kirke. Til mange av disse er det knyttet helt særskilte formål ofte utformet av et eldre vedtak i menigheten eller en privat giver.

Gaver: I tillegg til bevilgningene fra stat og kommune samles det inn penger gjennom kollekter, givertjeneste osv. til ulike kirkelige formål. I menighetene inngår slike midler som regel i menighetsrådenes budsjetter for å finansiere tiltak som kommunen ikke finansierer gjennom fellelrådet. En del menigheter driver også barnehager og andre institusjoner som inngår i fellelrådets eller menighetsrådets budsjett og regnskap. Ved siden av det som samles inn av menighetene, finansierer en rekke foreninger, organisasjoner og institusjoner innenfor Den norske kirkes ramme sin virksomhet gjennom innsamlede midler.

Opplysningsvesenets fond: Dette fondet har sin opprinnelse i kirkens eiendommer fra gammel tid; eiendommer som tilhørte presteembetene. Fondet er hjemlet i Grunnloven og i Lov om Opplysningsvesenets fond og avkastningen skal brukes til kirkens beste. Det er Kirkemøtets syn at fondet tilhører Den norske kirke.

Finansieringen av Den norske kirke må sees i sammenheng med ordninger for offentlig støtte til andre tros- og livssynssamfunn. I dag fordeles slik støtte som en slags kompensasjonsordning, der andre tros- og livssynssamfunn mottar tilsvarende beløp fra stat og kommune som tilsvarer det som brukes på Den norske kirke per medlem.

Finansieringsordningen er en av de mest betydningsfulle faktorer for en fremtidig kirkeordning. Det er umulig å se de ulike organisatoriske spørsmål uavhengig av finansieringsordningen. Den omlegging av finansieringen som signaliseres av departementet, kan komme raskt og krever at kirken tar stilling til hvilken ordning som er ønskelig og spiller denne inn i den politiske prosessen.

En fortsatt kommunal finansiering av den lokale kirkes virksomhet sikrer en fortsatt nær relasjon mellom den lokale kirke og kommunen, og bygger opp om arenaer for kirkelig tilstedeværelse og nærhet til lokalsamfunn. Dette ble tydelig understreket av de lokale kirkelige organer som uttalte seg i refleksjonsprosessen i 2012 (Sammendrag av innspill, KM 05/13, side 5). Den omfattende kommunale finansiering av kirken i dag, leder mot et kirkelig organ på kommunenivå. De kirkelige fellestrådene ivaretar nå dette, men det kan tenkes at relasjonen kan sikres på andre måter.

Kirkerådet viste i høringsnotatet til at Stortinget i 2014 ga tilslutning til å gjennomføre en kommunereform. Målet er større, mer robuste kommuner med økt makt og myndighet. En kommunereform med sammenslåing til større kommuner vil medføre endringer i den kirkelige strukturen, noe som kan ha ulike virkninger på kirkelig organisering.

I den kirkelige gjennomtenkning av fremtidige muligheter, kan man i tillegg til dagens ordning hente frem kirkelige og statlige utredninger av ulike modeller for finansieringen av Den norske kirkes virksomhet:

- *Ordning med medlemsavgift:* En slik ordning innebærer at kirkemedlemmene betaler en årlig avgift til Den norske kirke. Avgiften kan enten være et fast beløp per medlem eller være avhengig av skattbar inntekt. En forutsetter at medlemsavgiften kan kreves opp over skatteseddelen. En slik løsning ble foreslått av flertallet i Kirke-stat-utvalget (Samme kirke – ny ordning, 2002).
- *Ordning med livssynsavgift:* Også slik avgift kreves opp over skatteseddelen, men betales av alle. De innsamlede midler fordeles så til de ulike tros- og livssynssamfunn ut fra deres medlemstall. Avgiften for personer som ikke er medlem av noe tros- og livssynssamfunn, overføres til et humanitært eller allmennyttig formål. En slik løsning ble foreslått av et mindretall i Kirke-statutvalget. Kirkene i Italia og på Island er finansiert slik.
- *Kombinasjonsløsninger:* Flertallet i det offentlige stat-kirkeutvalget foreslo en kombinasjon av offentlig finansiering og en medlemsavgift (NOU 2006: 2 Staten og Den norske kirke). Det er også mulig å tenke seg andre kombinasjoner.

Uansett vil den fremtidige finansieringen av kirken medføre krav til innsparing og forenkling fordi de økonomiske rammene forventes å bli stramme og fordrer at kirkelige organer foretar krevende prioriteringer av hvordan midlene skal brukes. Kirken må jakte på "tidstyver" og minske ressurstap. Antall forvaltningsnivåer i kirken må også vurderes i lys av kostnadene. Det er et viktig mål at kirken finner frem til en enklere organisasjonsstruktur som innebærer mer rasjonell bruk av knappe midler. Med usikkerhet knyttet til det fremtidige nivået på den offentlige finansiering, vil betydningen av privat finansiering øke i fremtiden. Det er derfor viktig at kirken er organisert på en måte som både stimulerer til frivillige gaver og som kan nyttiggjøre seg slike gaver på en best mulig måte, uten å fortrenge den offentlige finansiering.

4.2 HØRINGSINSTANSENE SYN

4.2.1 FINANSIERINGSORDNING

Spørsmål 2. Deler høringsinstansen Kirkerådets vurdering om at dagens finansieringsordning er den beste til å sikre en bred folkekirke? Menighetsråd og fellesråd.

	Ja	Nei	Annen kommentar	Ikke svar	Totalt
Menighetsråd	435	20	2	46	503
Ettsoknråd	86	1	0	8	95
Kirkelige fellesråd	160	4	0	5	169
Totalt	681	25	2	59	767
Totalt prosent	89 %	3 %	0 %	8 %	100 %
Prosent av de som har svart	96 %	4 %	0 %		

Høringsinstansene uttrykte en stor enighet om at dagens finansieringsordning bør videreføres. 96 prosent av de menighetsrådene og kirkelige fellesrådene som uttalte seg til spørsmålet delte Kirkerådets vurdering av at dagens finansieringsordning er den beste til å sikre en bred folkekirke.

Mange av høringsinstansene var opptatt av at finansieringsordningen bidrar til å sikre en bred folkekirke hvor dåpen er eneste kriterium for medlemskap, uavhengig av individuelle økonomiske forhold. Flere mente at offentlig finansiering bidrar til å sikre kirkelig nærhet og tilstedeværelse i alle lokalsamfunn, og at kommunal finansiering er med å bekrefte tilknytningen mellom kirke og lokalsamfunn. En rekke høringsinstanser viste til det at kirkelige fellesråd sitt ansvar for forvaltningen av gravplasser og kirkebygg er viktige begrunnelser for kommunalt finansieringsansvar for den lokale kirke.

Spørsmål 2. Deler høringsinstansen Kirkerådets vurdering om at dagens finansieringsordning er den beste til å sikre en bred folkekirke? Biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser.

	Ja	Nei	Annen kommentar	Ikke svar	Totalt
Biskoper og bispedømmeråd	18	0	1 (delt på midten)	0	19
Andre høringsinstanser	20	1	0	8	29

Det var bred tilslutning til Kirkerådets vurdering fra biskopene og bispedømmerådene, med unntak av *Agder og Telemark bispedømmeråd*, som var delt på midten. Fem medlemmer av bispedømmerådet gikk inn for en enhetlig nasjonal finansieringsordning, mens fem andre medlemmer ga sin tilslutning til Kirkerådets vurdering.

Noen høringsinstanser la til at det mente staten burde ta et større ansvar for å finansiere kirkebygg. *Våle menighetsråd* ga uttrykk for at vedlikehold av middelalderkirker bør overtas av staten, fordi det kan være «et altfor stort økonomisk løft å vedlikeholde disse for relativt små kommuner som har

flere middelalderkirker å etterse». Andre høringsinstanser trakk frem gravferdsansvaret som en viktig begrunnelse for at den lokale kirke fortsatt skal finansieres av kommunale bevilgninger.

Enkelte av høringsinstansene som gikk imot en videreføring av dagens finansieringsordning viste til at det kan skape ulikheter mellom kommunene, hvorpå noen instanser viste til at de hadde problemer med å få gjennomslag for kommunale bevilgninger til kirken i sin aktuelle kommune. Enkelte andre instanser gikk inn for en statlig finansieringsordning eller andre alternative finansieringsordninger presentert i kapittel 4.3.2.

4.2.2 ALTERNATIV FINANSIERINGSORDNING

Spørsmål 3. Dersom dagens finansieringsordning for Den norske kirke faller bort, hvilken ordning vil høringsinstansen gå inn for? Menighetsråd og fellesråd.

	Livssynsavgift	Medlemsavgift	Kombinasjonsløsning offentlig og medlemsavgift	Offentlig finansiert	Statlig finansiert	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Menighetsråd	317	9	42	46	6	6	75	501
Ettsokekråd	54	2	11	4	3	0	75	149
Kirkelige fellesråd	105	6	23	18	1	4	12	169
Totalt	476	17	76	68	10	10	162	819
Totalt prosent	58 %	2 %	9 %	8 %	1 %	1 %	20 %	100 %
Prosent av de som har svart	72 %	3 %	12 %	10 %	2 %	2 %		

Dersom dagens finansieringsordning for Den norske kirke faller bort, var det en tydelig majoritet av menighetsrådene og fellesrådene (72 prosent av de som tok stilling i spørsmålet) som gikk inn for en alminnelig livssynsavgift som alternativ. 12 prosent gikk inn for en kombinasjonsløsning med offentlig finansiering og medlemsavgift, mens 10 prosent ga uttrykk for at kirken burde være offentlig finansiert som i dag. 3 prosent gikk inn for en ordning med medlemsavgift, og 2 prosent gikk inn for en enhetlig statlig finansiering.

Spørsmål 3. Dersom dagens finansieringsordning for Den norske kirke faller bort, hvilken ordning vil høringsinstansen gå inn for? Biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser.

	Livssynsavgift	Medlemsavgift	Kombinasjonsløsning offentlig og medlemsavgift	Offentlig finansiert	Statlig finansiert	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Biskoper og bispedømmeråd	13	0	0	0	0	6	0	19
Andre høringsinstanser	15	1	1	2	1	2	7	29

Agder og Telemark biskop, Bjørgvin biskop, Bjørgvin bispedømmeråd, Borg biskop og bispedømmeråd, Møre biskop, Møre bispedømmeråd, Nord-Hålogaland biskop, Nord-Hålogaland bispedømmeråd, Oslo biskop, Oslo bispedømmeråd, Stavanger bispedømmeråd, Tunsberg biskop og bispedømmeråd og Preses gikk alle inn for en alminnelig livssynsavgift dersom dagens finansieringsordning skulle falle bort. Det samme gjorde Det teologiske Menighetsfakultet og Teologisk fakultet ved Universitetet i Oslo.

Flere av høringsinstansene peker på at en ordning med alminnelig livssynsavgift vil være med å likebehandle tros- og livssynssamfunn. *Oslo bispedømmeråd* uttaler for eksempel:

«Dersom dagens finansieringsordning for Den norske kirke faller bort, går Oslo bispedømmeråd inn for en livssynsavgift som sikrer likebehandling av alle tros- og livssynssamfunn. Dette vil også gi et signal om at tro og livssyn er viktig i samfunnet.»

Mange av høringsinstansene understreker betydningen av dåpen som eneste kriterium for medlemskap, og argumenterer imot en form for medlemsavgift fordi det vil kunne oppleves som at det kommer økonomiske krav for medlemskap i tillegg. *Hamar bispedømmeråd* uttalte:

«Erfaringen fra Sverige tyder på at økonomi påvirker om man vil stå som medlem eller ikke. Ved innføring av frivillig medlemsavgift i en eller annen form stilles et krav, i tillegg til dåp, som forandrer det som bør være grunnlaget for en åpen folkekirke.»

Hamar biskop, Hamar bispedømmeråd, Nidaros biskop, Nidaros bispedømmeråd og Sør-Hålogaland bispedømmeråd ønsket på nåværende tidspunkt ikke å ta stilling til alternative finansieringsordninger. *Nidaros bispedømmeråd* uttalte:

«NBDR mener at kirken ikke bør initiere eller åpne for annen grunnfinansiering enn dagens ved å uttale seg om alternativ finansiering. Kirken bør vente med å uttale seg om alternativ finansiering til politiske myndigheter evt. aktualiserer dette og fremmer forslag om endring av finansieringsordningen.»

Flere høringsinstanser understreker at dersom finansieringsordningen endres, er det viktig at den nye finansieringsordningen ivaretar lokal forankring og lokalt eierskap.

Norsk kvinnelig teologforening gikk inn for en alminnelig livssynsavgift, og uttrykte at de «frykter at en stram kirkeøkonomi vil gi ringvirkninger til likestilling i kirken».

4.2.3 FORENKLING AV KIRKESTRUKTUREN

76 prosent av menighetsrådene og de kirkelige fellesrådene hadde kommentarer til spørsmålet om hvordan kirkestrukturen kan forenkles for at knappe ressurser kan bli rasjonelt utnyttet. Av disse er det en del som gir uttrykk for at de er fornøyd med dagens situasjon, og ønsker minst mulig endring.

Mange av høringsinstansene ga uttrykk for at det er viktig å få én arbeidsgiverlinje for å forenkle kirkestrukturen. Det ble fremsatt ulike syn på om dette kunne gjøres ved å forankre arbeidsgiveransvaret i bispedømmerrådet eller i fellesråd/prostiråd. Noen høringsinstanser mener kirkestrukturen kan forenkles ved å legge ned bispedømmerrådet, mens andre høringsinstanser mener den kan forenkles ved å legge ned fellesrådet som styringsorgan for soknet. Det ble av flere vist til at forenkling og bedret ressursbruk kan skje ved å unngå parallelle, potensielt rivaliserende strukturer i kirkeorganiseringen gjennom en samordning av arbeidsgiveransvaret for de ulike tjenestegrupper.

Et forslag til forenkling av kirkestrukturen som ble fremmet av en del høringsinstanser, er å slå sammen kirkelige fellesråd til større enheter som er store nok til å drifte personalforvaltning, økonomi, strategisk planlegging og administrasjon på en effektiv og profesjonell måte. Flere høringsinstanser nevner tallet 150 som et passe antall kirkelige fellesråd. Det pekes også på at det er viktig å knytte prostens til fellesrådet.

Flere høringsinstanser trekker frem at forenkling og bedret ressursbruk kan oppnås ved å samordne støttefunksjoner som ikke forutsetter fortløpende lokal styring til de nivåene der det måtte være mest hensiktsmessig.

En del høringsinstanser fremhever at det er et potensiale for mer samarbeid mellom sokn for å løse oppgaver bedre, fremfor å slå sokn sammen.

En rekke høringsinstanser gir uttrykk for at man må unngå byråkratisering av kirken. Noen peker på at en kan spare ressurser og forenkle kirkestrukturen ved å avvikle eller forenkle godkjenningsordninger for planer for gudstjenesteliv, trosopplæring, diakoni, mv.

4.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER

4.3.1 FINANSIERINGSORDNING

Kirkerådet har merket seg at det er overveldende oppslutning om å videreføre dagens finansieringsform for Den norske kirke, noe som har tilslutning fra 96 prosent av de menighetsrådene og kirkelige fellesrådene som har uttalt seg i spørsmålet og de fleste andre høringsinstansene.

Som påpekt ovenfor, vil finansieringsordningen kunne legge føringer for organisasjonsstrukturen i en fremtidig kirkeordning. Kommunal finansiering av den lokale kirke forutsetter blant annet en nær kontakt mellom kirke og kommune.

Kirkerådet vil i likhet med mange av høringsinstansene understreke viktigheten av at dåpen skal være eneste kriterium for medlemskap i Den norske kirke. Erfaringer med medlemsavgift i naboland tilsier videre at en ordning med medlemsavgift som skal fullfinansiere kirken ikke er ønskelig. Kirkerådet fastholder vurderingen om at fortsatt finansiering av Den norske kirke over kommunale og statlige budsjetter er den beste til å sikre en bred folkekirke med en kirkelig nærhet og tilstedeværelse i alle lokalsamfunn.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å vedta følgende:

Kirkemøtet går inn for å videreføre dagens finansieringsordning over kommunale og statlige budsjetter.

4.3.2 ALTERNATIV FINANSIERINGSORDNING

Kirkerådet fastholder at det ikke er ønskelig å endre ordningen hvor Den norske kirke finansieres over kommunale og statlige budsjetter, jf. vurderingene ovenfor i kapittel 4.4.2. Det legges derfor ikke opp til at Kirkemøtet skal vurdere veivalg for en alternativ finansieringsordning i denne saken.

4.3.3 FORENKLING AV KIRKESTRUKTUREN

Kirkerådet har merket seg at høringsinstansene har mange forslag til hvordan kirkestrukturen kan forenkles. Et av forslagene til forenkling er å overlate støttefunksjoner som ikke forutsetter lokal styring til for eksempel bispedømmenivå eller nasjonalt nivå. Kirkerådet legger til grunn at soknet vil kunne overlate oppgaver til andre nivåer, men forutsetter at dette bør være beslutninger som fattes i soknets organer og ikke noe som bør reguleres i kirkeordningen.

Kirkerådet har merket seg at noen høringsinstanser foreslår å forenkle kirkens ordninger ved å avvikle biskopens godkjenningsordninger for lokale planer for trosopplæring, diakoni, kirkemusikk, mv. Dette må ses i sammenheng med biskopens virkemidler i kapittel 6.1.

Kirkerådet har merket seg at flere høringsinstanser advarer mot økende byråkrati i kirken. Kirken trenger et godt og tilstrekkelig byråkrati. Kirkerådet anser det som viktig å sikre at kirken organiseres slik at mest mulig av ressursene støtter opp om kirkens primæroppdrag.

Kirkerådet har merket seg at mange av høringsinstansene legger til grunn at organiseringen av arbeidsgiveransvaret i én arbeidsgiverlinje i seg selv vil bidra til å forenkle kirkestrukturen og føre til en mer effektiv ressursbruk. Dette blant annet fordi en vil unngå parallelle, potensielt konkurrerende strukturer. Det er også flere som foreslår at fellesråd slås sammen til færre og større fellesrådsenheter, fortrinnsvis med hjelp fra kommunereformen. På denne bakgrunn er det klart at det uttegner seg forskjellige alternative veivalg ut fra hvordan en lander i spørsmålet om arbeidsgiverorganisering. Dette er helhetlig presentert i kapittel 9, men for dette aktuelle spørsmålet kan en se for seg forskjellige veivalg:

Alternativ A – storfellesrådsalternativet (jf. kapittel 9)

Kirkemøtet mener at organiseringen av arbeidsgiveransvaret bør innrettes slik at alle som arbeider lokalt blir ansatt av samme arbeidsgiver. Ved at arbeidsgiveransvaret for prester legges til et annet organ enn bispedømmerrådet, vil en også kunne redusere bispedømmerrådets administrasjon. Fellesråd bør slås sammen, enten ved hjelp av kommunereformen eller ved fellesråd på tvers av kommunegrensene.

Alternativ B – bispedømmerådsalternativet (jf. kapittel 9)

Kirkemøtet mener at en samling av arbeidsgiveransvaret vil være med å forenkle og rasjonalisere strukturen.

Alternativ C – samordnet arbeidsgiverorganisering (jf. kapittel 9)

Kirkemøtet mener at alternativet med samordnet arbeidsgiverorganisering vil bidra til at Den norske kirkes struktur forenkles, at det vil åpne for samordnet strategi og vurderinger av bruk av ressurser, og at det vil forebygge og løse konflikter.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å vedta følgende:

Kirkemøtet mener at alternativet med samordnet arbeidsgiverorganisering vil bidra til at Den norske kirkes struktur forenkles, at det vil åpne for samordnet strategi og vurderinger av bruk av ressurser, og at det vil forebygge og løse konflikter.

5. DEN LOKALE KIRKES ORGANISASJON OG LEDELSE

5.1 SOKNET SOM ENHET

5.1.1 BAKGRUNN

Soknet er den grunnleggende enhet i Den norske kirke og har en relativt selvstendig stilling (jf. kirkeloven § 2). Et sokn utgjør et bestemt geografisk område og det har kirkemedlemmene bosatt i soknet som medlemmer. Det skal i ethvert sokn være minst én kirke der det regelmessig feires gudstjenester og forrettes kirkelige handlinger (jf. kirkeloven § 17).

Kirkeloven § 5 annet ledd første punktum er den sentrale bestemmelsen vedrørende kompetanseforholdene i soknet. Den lyder slik:

«Menighetsrådet treffer avgjørelser og opptre på vegne av soknet når det ikke er fastsatt i eller i medhold av lov at myndigheten er lagt til kirkelig fellesråd eller annet organ».

Med denne bestemmelsen er menighetsrådet gitt en *generell kompetanse* til å opptre på soknets vegne. Denne kompetansen kan bare begrenses ved uttrykkelig bestemmelse i lov eller med hjemmel i lov. Menighetsrådets generelle kompetanse er begrenset ved kirkeloven § 14 sammenholdt med §§ 18 og 19. Denne ordningen med fordeling av kompetanse omtales ofte som henholdsvis negativ og positiv avgrensning for respektive menighetsråd og fellesråd.

Fra 1996 ble det lovfestet kirkelige fellesråd i alle kommuner med flere sokn. Fellesrådet skulle på vegne av menighetsrådene ivareta oppgaver i hovedsak av samordnende eller tjenesteytende karakter.

Kirkelig fellesråd har i henhold til gravferdsloven ansvar for drift og forvaltning av gravplassene i kommunene. Problemstillingen som ble tatt opp i høringsnotatet var om soknene som rettslig og organisatorisk enhet har den optimale størrelse. Bør det bli større og færre sokn? Bør sokn som i dag er store (i geografisk eller medlemsmessig forstand) deles? Dette reiser også spørsmål om det normalt bør være bare én kirke i et sokn. Med en norm på kun én kirke i soknet, må soknene noen steder bli mindre. Hvis derimot sokn med flere kirker bør bli mer vanlig, kan soknene bli større og færre. Da høringsnotatet ble sendt ut var det 1247 sokn med en variasjon i medlemstall fra 30 til 19600. Kirken har 1625 kirkebygg.

Høringsnotatet viste til at andre kriterier for sokneinndeling og soknestørrelse som bør gis i kirkeordningen kan være:

- Skal det være et bestemt antall gudstjenester i soknet og skal det være krav om kirke og gravplass?
- Skal kirkeordningen sette kriterier for avstander innen et sokn?
- Kreves et minimum lønnet personale?
- Hvilken enhet er egnet for engasjement for frivillige og rekruttering til menighetsråd?
- Betyr antall medlemmer noe for forståelse og definisjon av sokn?

- Behov for daglig ledelse i soknet, som samvirker med menighetsrådet?

5.1.2 HØRINGSINSTANSENE S YN

Kirkerådet spurte i høringsnotatet om høringsinstansen har synspunkter på kriteriene for soknestørrelse og sokneinndeling i en fremtidig kirkeordning. 79 prosent av alle høringsinstansene hadde synspunkter på dette. Blant disse var det noen som ga uttrykk for at det fungerer greit i dag, andre som mente sokn bør slås sammen for å bli mer hensiktsmessige enheter og andre som mente at soknestrutturen ikke burde gjennomgås nå.

I høringen er det bred oppslutning om at soknet fortsatt skal være den grunnleggende enhet i Den norske kirke. Flere høringsinstanser gir uttrykk for at det på nåværende tidspunkt i prosessen er vanskelig å definere eksakte kriterier for hvor stort et sokn bør være. Noen høringsinstanser tar til orde for å avvente diskusjonen om nærmere kriterier for soknestørrelse og sokneinndeling til etter kommunereformen.

Noen høringsinstanser trekker frem at det er viktig å se på bosetningsmønster, geografi og lokale forhold. Det pekes på at det er store variasjoner i landet med tanke på geografi og demografi, noe som bør muliggjøre fleksible og ikke-ensartede størrelser på soknet. *Røros menighetsråd, Brekken menighetsråd, Glåmos menighetsråd og Hitterdal menighetsråd* sin fellesuttalelse er dekkende for dette:

«Det er vanskelig å fastsette generelle kriterier som skal gjelde overalt i Norge. Til det er variasjonene i geografi og bosetningsmønstre for store. Medlemstall vil selvsagt ha noe å si i den betydningen at det vil finnes en nedre smertegrense, men vi ønsker ikke å tallfeste noen konkret grense. Og dynamikken går ikke bare en vei: For store sokn er heller ikke gunstige med tanke på nærheten mellom menigheten og enkeltmedlemmer. For oss er det viktig at alle prosesser som leder til eventuelle soknesammenslåinger må være motivert nedenfra, ikke styrt ovenfra ut fra et ønske om rasjonalisering av drift.»

Andre trekker frem at soknet bør samsvare med det området prestetjenesten skal dekke, mens lokalt engasjement rundt kirkebygg og kirkelig aktivitet kan ivaretas av menighetsutvalg eller kirkekomiteer ved de enkelte kirker, der det er flere kirker i soknet. Det ble fremmet ulike syn på om det kun bør være én kirke i hvert sokn, eller om det godt kan være flere kirker i soknet. Nærhet til den lokale gudstjenestefeirende menighet ble også nevnt som viktig å ivareta.

Noen høringsinstanser understreker betydningen av at det er mulig å opprettholde lokalt engasjement, eksemplifisert med hvorvidt det er mulig å rekruttere kandidater til menighetsråd. Andre peker på at det er fordelaktig å drive et selvstendig arbeid innen gudstjenesteliv, trosopplæring, diakoni og kirkemusikk, men likevel ikke slik at nærhet og eierskap til lokalkirken forsvinner.

Noen høringsinstanser argumenterte for at soknestrutturen bør vurderes med tanke på å få mer hensiktsmessige og funksjonelle enheter. Blant disse var det noen som understreket betydningen av

at soknene er store nok til at de sikres nødvendig kompetanse, eller at de burde være store nok til at det kunne etableres stabsfelleskap og/eller ha en daglig leder for hvert sokn. Noen la til at det også burde være tilstrekkelig stort til at det blir grunnlag for tilfredsstillende stillingsstørrelser innen trosopplæring, diakoni og kirkemusikk. *Dypvåg menighetsråd* uttalte:

«Kriterium for soknestørrelse og sokneinndeling må være at et sokn har en størrelse til å være i stand til å rekruttere medlemmer til et sokneråd og kunne disponere tilstrekkelig med stillinger til å kunne fylle de grunnleggende behovene for å være kirke.»

Andre høringsinstanser ga uttrykk for at soknene ikke burde bli for store. *Sørum menighetsråd* uttalte at «for å bevare en levende lokalmenighet bør soknene ikke slås sammen og bli for store enheter». Enkelte høringsinstanser etterlyste muligheten for å gjeninnføre de gamle kapelldistriktene, der det var mest hensiktsmessig.

Enkelte høringsinstanser viste til at de selv hadde gode erfaringer med prøveordningen med felles menighetsråd for flere sokn, som et godt alternativ til å slå sammen sokn.

Flere høringsinstanser ga uttrykk for at dersom det skal skje sammenslåinger er det rimelig at de berørte sokn bør få avgjørende innflytelse på de beslutninger som blir tatt. Andre høringsinstanser viste til at et alternativ til å slå sammen sokn er i større grad å utvikle samarbeid og samarbeidsavtaler mellom soknene.

Det Norske Misjonsselskap uttalte:

«Vi støtter forslaget om å styrke det lokale soknet, men mener at der bør være ordninger for menigheter på tvers av soknegrensene slik at internasjonale menigheter, ungdomsmenigheter og menighetsplantinger kan opprettes innenfor rammen av Den norske kirke. Slike menigheter kan være til stor berikelse for Den norske kirke.»

5.1.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER

Kirkerådet har merket seg at det har vært et stort engasjement i høringen knyttet til spørsmålet om kriterier for soknestørrelse og sokneinndeling i en fremtidig kirkeordning. Momenter som at soknene bør være store nok til å være funksjonelle enheter, til å ha et stabsfelleskap og/eller en ansatt daglig leder, og at de er store nok til at det er mulig å gjennomføre regelmessige gudstjenester, kirkelige handlinger og trosopplæringstilbud har vært fremmet. Andre har pekt på geografi, tradisjon og lokale forhold som lokalt engasjement og evne til å stille kandidater til menighetsrådsvalg.

Det har ikke i høringsmaterialet vært anledning til å undersøke sammenhenger mellom størrelse på soknet og syn på kriterier for soknestørrelser. Kirkerådet viser imidlertid til at det i refleksjonsprosessen var 42 prosent av 679 menighetsråd og fellesråd som mente at soknene burde slås sammen, slik at soknene kan bli mer robuste enheter, mens 43 prosent mente de ikke burde slås sammen. 14 prosent tok ikke stilling til dette. Skilte man ut menighetsrådene var det et lite flertall på 46 prosent som var imot sammenslåing, sammenlignet med 38 prosent som var for sammenslåing.

Det var en tydelig tendens til at de minste rådene var sterkest imot sammenslåing, mens de største rådene var for¹. I sammendraget av refleksjonsprosessen ble det pekt på at at

«en sannsynlig forklaring kan være at det er de minste soknene dette vil gjelde og derfor er det de minste soknene som er mest imot. Dette følger en kjent trend for eksempel fra debatten om kommunesammenslåing, at det er lite ønskelig med endringer som rammer en selv. Trenden er noenlunde lik også i fellesrådssvarene» (Sammendrag av refleksjonsprosessen 2012, s. 31).

Kirkerådet vil bemerke at spørsmålet om soknestørrelse ikke bare dreier seg om å slå sammen sokn, men det kan også dreie seg om å dele sokn, der det blir for stort til at det er en hensiktsmessig størrelse.

Høringsrunden har imidlertid ikke gitt noe entydig svar på hvorvidt kirkeordningen bør fastsette kriterier for en hensiktsmessig størrelse for sokn. Kirkerådet legger derfor til grunn at det ikke bør foretas en fullstendig gjennomgang av soknestørrelse på nåværende tidspunkt. Kirkerådet understreker at det ikke er til hinder for lokale prosesser hvor sokn slås sammen eller deles.

Kirkerådet mener at avgjørelsesmyndigheten ved sammenslåinger og delinger i en fremtidig kirkeordning bør være på bispedømmenivå. Opprettholdes bispedømmerådet legger Kirkerådet til grunn at bispedømmerådet som et demokratisk organ bør ha denne avgjørelsesmyndigheten. Kirkerådet vil understreke at det er svært viktig å høre soknets organer i spørsmål om å slå sammen eller dele sokn.

Kirkerådet viser til at Kirkemøtet ved mange anledninger har gitt uttrykk for at soknet fortsatt skal være den grunnleggende enhet i Den norske kirke. Kirkemøtet 2015 uttalte for eksempel at fremtidig lovgivning om Den norske kirke mot 2020 bør inneholde bestemmelser som fastslår at:

«Soknet som geografisk enhet og organisatorisk ramme for menigheten, skal være den grunnleggende enhet i Den norske kirke og ha status som selvstendig rettssubjekt slik som i dag» (KM 11/15).

At soknet skal være den grunnleggende enhet i kirken var det bred oppslutning om i høringen.

Kirkerådet foreslår at Kirkemøtet vedtar følgende:

Kirkemøtet legger til grunn at soknet fortsatt skal være den grunnleggende enhet i Den norske kirke og ha status som selvstendig rettssubjekt slik som i dag. Kirkemøtet mener en ikke bør foreta en fullstendig gjennomgang av soknestørrelse nå.

¹ *Sammendrag av refleksjonsprosessen 2012, s. 30.*

5.2 SOKNETS ORGANER

5.2.1 BAKGRUNN

Etter kirkelovsreformen i 1996 er det i tillegg til menighetsmøtet, to organer som opptrer på vegne av soknet: menighetsrådet og fellesrådet. Et avgjørende spørsmål i en fremtidig kirkeordning er om dette skal videreføres.

Dersom ordningen videreføres reises spørsmålet om funksjons- og myndighetsfordelingen mellom de to organene skal videreføres slik som det er i dag.

Et alternativ er å overføre flere oppgaver og mer myndighet til menighetsrådet, for eksempel i saker som gjelder ansettelse og forvaltning av kirkebygg. En utvikling i en slik retning ville i større grad gjøre fellesrådet til et rent støtte- og serviceorgan for menighetsrådene.

En videreføring av to organer for soknet reiser for det andre spørsmålet om hvilket nivå fellesrådet skal ligge på for at det skal kunne ha en optimal størrelse. Et viktig spørsmål blir hvilken vekt man vil legge på nærheten til kommunen særlig dersom kommunen fremdeles skal ha et finansieringsansvar for den lokale kirke.

5.2.2 HØRINGSINSTANSENS SYN

5.2.2.1 ORGANER FOR SOKNET

Spørsmål 6: Bør ordningen med to organer for soknet (menighetsråd og fellesråd) videreføres? Menighetsråd og fellesråd.

	Ja: To organer videreføres	Nei: MR eneste organ	Andre kommentarer	Ikke svart	Totalt
Menighetsråd	398	62	6	37	503
Ett soknsråd	76	11	0	8	95
Kirkelige fellesråd	158	4	1	6	169
Totalt	632	77	7	51	767
Totalt prosent	82 %	10 %	1 %	7 %	100 %
Totalt av de som har svart	88 %	11 %	1 %		

88 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som uttalte seg gikk inn for at ordningen med to organer for soknet burde videreføres.

Spørsmål 6: Bør ordningen med to organer for soknet (menighetsråd og fellesråd) videreføres?
Biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser.

	Ja: To organer videreføres	Nei: MR eneste organ	Andre kommentarer	Ikke svart	Totalt
Biskoper og bispedømmeråd	17	2	0	0	19
Andre høringsinstanser	16	5	0	8	29

Blant biskopene og bispedømmerådene var det tilsvarende et klart flertall for å videreføre ordningen med to organer for soknet. Flertallet i *Nord-Hålogaland bispedømmeråd* og flertallet i *Agder og Telemark bispedømmeråd* mente imidlertid at menighetsrådet bør være eneste organ for soknet, mens mindretallene i begge råd gikk inn for en videreføring av to organer.

Argumenter for en videreføring av ordningen med to organer for soknet ble fremført av blant annet KA, som viste til at:

«Det er bred støtte blant menighetsrådene til dagens ordning med to organer for soknet i kommuner med flere sokn. Ordningen tjener et dobbelt sikte: At det finnes et lokalt styringsorgan med særlig ansvar for det kristelige liv i soknet samtidig med at personal, økonomi, kirkebygg og gravplass kan bli forvaltet på en profesjonell måte i samsvar med menighetsrådenes målsettinger. Det anbefales derfor en videreføring av ordningen med to styringsorganer for soknet.»

En del høringsinstanser understreket at ordningen med to organer burde videreføres, men oppgavefordelingen må vurderes nærmere. *Teologisk fakultet ved Universitetet i Oslo* uttrykker dette:

«Ordningen med fellesråd ble innført som følge av Kirkeloven av 1996. Organet har en viktig samordnende funksjon inn mot kommunen. Evalueringen av kirkeloven, *Samstyring i ubalanse* (2014) dokumenterer at fellesrådet gjennom sin virksomhet har ført til at menighetsrådets selvstendighet som organ for sognet er blitt svekket. Det er etter TFs mening derfor rimelig at fordelingen av oppgaver og ansvar mellom menighetsråd og fellesråd vurderes på nytt. Det er grunn til å understreke Menighetsrådets kirkelighet. I følge Kirkeloven skal det "ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i soknet, særlig at Guds ord kan bli rikelig forkynt, syke og døende betjent med det, døpte gis dåpsopplæring, barn og unge samlet om gode formal og legemlig og åndelig nød avhjulpet". Ut fra denne grunnleggende oppgavebestemmelsen mener fakultetet at det strategiske ansvaret, ansvaret for økonomi og den daglige virksomheten på menighetsnivå må ligge hos menighetsrådet. Det har sammenheng med den rolle som sognet har som kirkens grunnenhet, og som heller må styrkes enn svekkes. Dette overflødiggjør imidlertid ikke fellesrådet. Fortsatt vil det være behov for et samordnende organ som ivaretar relasjonen til kommunen når det gjelder kirkelige fellesoppgaver. Fakultetet går derfor inn for at det også i en framtidig kirkeordning skal være to organer for sognet.»

62 menighetsråd, 11 ettsoknsråd og 4 kirkelige fellesråd, totalt 11 prosent av de som har tatt stilling til spørsmålet, argumenterer for at menighetsrådet skal være eneste organ for soknet. En representativ uttalelse for dette sin er *Søreide sokneråd* sin uttalelse:

«Ordningen bør avvikles. Dagens lovgivning har hatt som konsekvens at menighetsrådets arbeid og mulighet til å styre sin egen utvikling har blitt svekket på bekostning av kompliserte byråkratiske strukturer. Vi viser her til IRIS rapporten: Samstyring i ubalanse som dokumenterer dette.»

Presteforeningen er en annen stemme som taler for at ordningen avvikles:

«Ordningen med to organer for soknet bør avvikles. Menighetsrådet må være organet som representerer soknet, mens menighetsrådene av hensyn til finansieringen må ha et samarbeidsråd, normalt på kommunenivå. (se svar på spørsmål 1) Organiseringen må være fleksibel nok til å tåle endringer i kommunestrukturen.

Dagens ordning er utydelig på når fellesrådet ivaretar oppgaver for det enkelte sokn og når det opptrer som et overordnet organ som opptrer på vegne av soknene i en kommune.»

Enkelte høringsinstanser peker på hvordan prøveordningen med sammenslåtte menighetsråd kan være en alternativ organisering. *Sel kirkelige fellesråd* gir uttrykk for at de er usikre på om ordningen med to organer for soknet bør videreføres:

«Vi er litt usikre på det.

I vårt prosti har de fleste menighetene såkalte prøveordninger med sammenslåtte organ, men ikke sokn. Hos oss vil det si ett organ i stedet for tre menighetsråd og ett fellesråd. Det fungerer godt og vi har søkt om forlengelse av ordningen, - noe Kirkerådet har godkjent. Slik ordningen er i dag, har soknet organene menighetsråd med oppgaver jfr. Kirkelovens § 9 og fellesrådet med oppgaver jfr. Kirkelovens § 14. Med sammenslåtte råd har det nye rådet totalansvaret for den lokale kirke. Slik det også er i kommuner i dag med kun ett sokn.

Vi mener at valgordningen kan endres slik at det ved kirkevalg velges representanter fra soknene inn i det nye kirkestyret for hele prostiet. Demokratiet blir ivaretatt og det bør ikke være mer komplisert enn valg til bispedømmeråd slik ordningen er i dag.

Den lokale kirke ivaretas ved opprettelse av et arbeidsutvalg sammensatt av for eksempel folkevalgte, ansatte og frivillige medarbeidere.»

5.2.2.2 NIVÅ PÅ FELLESORGAN FOR FLERE SOKN

Spørsmål 7. Hvis ordningen videreføres: På hvilket nivå bør fellesorgan for flere sokn ligge (kommunenivå eller annet nivå, f.eks. prostinivå eller bispedømmenivå)? Menighetsråd og fellesråd.

	Kommunenivå	Prostinivå	Bispedømmenivå	Annet	Ikke svart	Totalt
Menighetsråd	341	70	32	8	52	503
Ettsocknsråd	71	8	2	2	12	95
Kirkelige fellesråd	142	17	1	2	7	169
Totalt	554	95	35	12	71	767
Totalt prosent	72 %	12 %	5 %	2 %	9 %	100 %
Totalt av de som har svart	80 %	14 %	5 %	2 %		

Et flertall på 80 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som har tatt eksplisitt stilling til saken gikk inn for at fellesorganet for flere sokn i fremtiden bør ligge på kommunenivået. Et flertall av biskopene og bispedømmerådene gikk inn for at fellesorganet for soknet bør være på kommunenivå. Det var imidlertid ulike forutsetninger eller forbehold som fulgte med høringsinstansenes kommentarer. Noen instanser forutsatte at kommunereformen vil innebære at kommunekartet endres slik at det blir ca. 150 kommuner. *Haugesund kirkelige fellesråd* uttalte at fellesorganet må ligge:

«På kommunenivå etter at kommunereformen er vedtatt. Alternativt på justert prostinivå/felles for flere kommuner dersom kommunene ikke blir store nok til at en får robuste forvaltningsenheter. For Haugesund kirkelige fellesråd sin del vil det være en god løsning med et samlet fellesråd for hele prostiet»

Rennesøy kirkelige fellesråd la til grunn at det bør være på «kommunenivå som er lik fellesrådsnivå og prostinivå. KAs uttalelse var representativ for mange høringsinstanser som differensierte mellom store og mindre kommuner:

«Med kommunal finansiering bør fellesorgan for flere sokn primært ligge på kommunenivå. I mindre kommuner bør det legges til rette for at et fellesorgan kan omfatte flere kommuner. En kommunereform vil kunne bidra til mer hensiktsmessige samarbeidsområder for soknene gjennom kirkelig fellesråd.»

Flere høringsinstanser la til grunn at dersom arbeidsgivermyndighet skal legges til fellesrådet, må fellesorganet for soknene i flere kommuner bli større enn det i dag er i en del mindre kommuner. *Det teologiske Menighetsfakultet* uttalte:

«MF mener at ordningen med fellesråd bør være på et så høyt nivå som kan sikre best mulig kompetanse og profesjonell behandling på sine sakfelt, og samtidig så lavt at det oppleves som nært og relevant for de som arbeider i soknet. På grunn av finansieringsordningen vil det

være mest tjenlig at fellesrådet legges på kommunenivå. Ved ev små kommuner bør man tilstrebe et prostinivå (samarbeid mellom flere kommuner).»

Videre var det mange høringsinstanser som la vekt på betydningen av kommunal finansiering for at fellesorganet for soknet bør ligge på kommunenivå.

14 prosent av menighetsrådene og fellesrådene argumenterte for fellesorgan for soknet på prostinivå. Noen av disse høringsinstansene legger til grunn at kommunereformen vil føre til kommuner som sammenfaller med prostinivåer, et synspunkt som tilsvarer en del av de høringsinstansene som gikk inn for et fellesorgan på (stor)kommunenivå. Andre høringsinstanser går inn for denne løsningen ut fra en tanke om at den kirkelige strukturen ikke trenger å følge den kommunale strukturen.

I tillegg gikk 5 prosent inn for at fellesorganet for flere sokn burde ligge på bispedømmenivå. *Stamsund menighetsråd* går derfor inn for at:

«Formelle fellesorgan bør ligge på bispedømmenivå med mulighet for fleksibel fordeling av oppgaver der geografiske og demografiske forhold tilsier det.»

Spørsmål 7. Hvis ordningen videreføres: På hvilket nivå bør fellesorgan for flere sokn ligge (kommunenivå eller annet nivå, f.eks. prostinivå eller bispedømmenivå)? Biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser.

	Kommunenivå	Prostinivå	Bispedømmenivå	Annet	Ikke svart	Totalt
Biskoper og bispedømmeråd	14	3	1	1	0	19
Andre høringsinstanser	16	5	0	0	8	29

Et flertall av biskopene, bispedømmerådene og andre høringsinstanser ga også uttrykk for at fellesorgan for flere sokn bør ligge på kommunenivå. For Oslo bispedømme sin del er det enkelte høringsinstanser som foreslår en alternativ organisering. *Oslo biskop* uttaler for eksempel at:

«Dersom kirkeorganisasjonen og det kirkelige byråkrati skal forenkles, vil følgende være alternativet for Oslo bispedømme:

1. De nåværende fellesrådsområder består, og de nye fellesrådene får et utvidet ansvar for forvaltning og strategisk ledelse, med bortfall av bispedømmerådet (helt eller delvis).
2. En sammenslåing av dagens tre fellesråd (Oslo Bærum og Asker) og bispedømmerådet og deres administrasjoner, med både forenkling og besparing.

Oslo biskop anbefaler primært en slik sammenslåing, til et nytt Oslo bispedømmes fellesråd. Størrelsen på dette rådet bør være som dagens bispedømmeråd, og for å sikre forankring i soknene, bør det velges av menighetsrådene. En slik sammenslåing vil være i tråd med de behov vi har kjent på gjennom senere års samarbeid. Det vil samtidig være naturlig å bevare et prostilledd som bindeledd, slik vi har gjort erfaring med i samarbeid med kirkeverge/fellessråd i prostiene i Oslo by.»

5.2.2.3 OPPGAVEFORDELING MELLOM MENIGHETSRAÅD OG FELLESRÅD

Spørsmål 8: Hvis ordningen videreføres: Bør det gjøres endringer i oppgavefordelingen mellom MR og FR? Menighetsråd og fellesråd.

	Nei	Ja, styrke MR/ tydeliggjøre MRs virksomhetsansvar	Ja, styrke FR	Ja, annet	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Menighetsråd	190	191	15	21	16	70	503
Ettsokestråd	35	33	1	5	4	17	95
Kirkelige fellesråd	90	43	7	13	2	14	169
Totalt	315	267	23	39	22	101	767
Totalt prosent	41 %	35 %	3 %	5 %	3 %	13 %	100 %
Totalt av de som har svart	47 %	40 %	3 %	6 %	3 %		100 %

47 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som har uttalt seg i spørsmålet ga uttrykk for at det ikke er behov for å gjøre endringer i oppgavefordelingen mellom menighetsråd og fellesråd. 40 prosent mener det bør gjøres endringer i oppgavefordelingen mellom menighetsråd og fellesråd, i retning av at menighetsrådet styrkes. Til denne kategorien er det både registrert de som eksplisitt sier ja til at menighetsrådet/soknet må styrkes, samt en del som går inn for at menighetsrådets virksomhetsansvar må tydeliggjøres. 3 prosent av menighetsrådene og fellesrådene går inn for at oppgavefordelingen skal justeres slik at fellesrådets myndighet styrkes.

Et hovedinntrykk er at det er mange høringsinstanser som er fornøyd med dagens oppgavefordeling mellom menighetsrådene og fellesrådene. Flere understreker at fellesrådet er en viktig avlaster for noen av de tynge administrative oppgavene. *Sørum menighetsråd* uttalte for eksempel:

«Vi ønsker å videreføre oppgavefordelingen slik den er nå. Det er viktig at menighetsrådet kan ha fokus på menighetens åndelige liv og ikke ha for mange administrative oppgaver i forhold til forvaltning og drift.»

En del av høringsinstansene gir likevel uttrykk for at kan være «behov for en tydeligere avklaring av arbeidsfordeling og arbeidsform mellom menighetsråd og kirkelig fellesråd når det gjelder arbeidet med felles mål/planlegging/strategi» (KA). *Skånland menighetsråd* gir for eksempel uttrykk for at det ikke bør skje endringer, men mener at «oppgavefordelingen [...] heller [kan] spesifiseres og tydeliggjøres enda bedre enn den er i dag.»

Flere av de høringsinstansene som går inn for å styrke menighetsrådet, peker på noe av det samme i sin begrunnelse for at det bør gjøres endringer i oppgavefordelingen. *Fyllingsdalen menighetsråd* uttalte for eksempel:

«JA. Menighetsrådet må sikres reell innflytelse på egen virksomhet både når det gjelder ansvar i den strategiske utviklingen av menigheten, mulighet til å påvirke hvem som tilsettes der og økonomisk handlefrihet. Ansvar for det menighetsbyggende arbeidet bør entydig legges til menighetsrådet. §14 i Kirkeloven sier at fellesrådet skal «utarbeide mål og planer for den kirkelige virksomhet i kommunen og fremme samarbeid mellom menighetsrådene». I en ny kirkeordning bør det presiseres hva som menes med denne formuleringen.»

Flere høringsinstanser understreker viktigheten av at «virksomhetsansvaret for arbeidet i soknet [...] fortsatt [skal] ligge til menighetsrådet» (*Stor-Elvdal menighetsråd*).

Enkelte høringsinstanser mener fellesrådets rolle som serviceorgan må tydeliggjøres. *Sentrum og St. Hanshaugen menighetsråd* i Oslo uttaler at «Fellesrådsoppgavene må tydeligere defineres som et serviceorgan for MR». *Bodin menighetsråd*, som går inn for arbeidsgiveransvar lagt til bispedømmerrådet, gir uttrykk for at fellesrådene uten arbeidsgiveransvar kan «fristilles til å være i enda større grad et samordnings- og serviceorgan for soknene i en kommune.»

Enkelte høringsinstanser viste til at det med større fellesråd vil kunne være behov for å styrke de enkelte sokns innflytelse. *Gloppen kyrkjelege fellesråd* uttalte for eksempel at:

«Dei endringane som truleg vil kome som ein konsekvens av at kommunane vert større, vil innebære større avstand geografisk mellom fellesråd og sokneråd. Derfor må ein sikre at dei enkelte sokn får eit reelt høve til å påverke utviklinga i soknet m.a. ved tilsetjingar og økonomiske prioriteringar.»

Trondheim kirkelige fellesråd går inn for at oppgavefordeling bør kunne avklares lokalt:

«Ja, men det må kunne avklares lokalt. Realiserte soknesammenslåinger og kommunesammenslåinger vil ha stor betydning for hva som er hensiktsmessig fordeling. Viktigste er at det må kunne åpnes for delegasjon begge veier.»

Spørsmål 8: Hvis ordningen videreføres: Bør det gjøres endringer i oppgavefordelingen mellom MR og FR? Biskoper, bispedømmerråd og andre høringsinstanser.

	Nei	Ja, styrke MR	Ja, styrke FR	Ja, annet	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Biskoper og bispedømmerråd	10	8	1	0	0	0	19
Andre høringsinstanser	6	12	0	1	1	9	29

Ti høringsinstanser i gruppen biskop/bispedømmerråd og seks andre høringsinstanser gir uttrykk for at det ikke bør gjøres endringer i oppgavefordelingen mellom menighetsråd og fellesråd. Åtte høringsinstanser i gruppen biskop/bispedømmerråd og tolv andre høringsinstanser gir uttrykk for at oppgavefordelingen bør endres ved at menighetsrådets rolle styrkes og/eller at menighetsrådets virksomhetsansvar tydeliggjøres. Flertallet i *Oslo bispedømmerråd* uttaler:

«Det må tydeliggjøres at virksomhetsansvaret for arbeidet i soknet ligger i menighetsrådet. Fellesrådet/prostirådet må i noe større grad framstå som et serviceorgan for soknene, og et organ for samarbeid og samordning mellom soknene. Menighetsrådet gir uttalelse/innstilling til fellesrådet/prostirådet, som er tilsettende organ for alle tilsatte i soknet.»

5.2.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER

5.2.3.1 ORGANER FOR SOKNET

Kirkerådet har merket seg at det er bred oppslutning i høringen om å videreføre ordningen med to organer for soknet. Høringsinstansene gir en tydelig tilbakemelding på at det er en ordning som har fungert bra, selv om det er ulike syn på hvorvidt oppgavefordelingen mellom organene bør justeres eller ikke, jf. kapittel 5.2.4.3.

Kirkerådet legger til grunn at samfunnsoppdraget kirken har med å ivareta gravferdsforvaltningen tilsvarende tilsier at kirkelig fellesråd bør videreføres, uavhengig av andre veivalg som tas.

Kirkerådet fastholder at ordningen med to organer for soknet bør videreføres, men mener oppgave- og myndighetsfordelingen bør justeres, jf. kapittel 5.2.4.3.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

Kirkemøtet mener ordningen med to organer for soknet bør videreføres.

5.2.3.2 NIVÅ PÅ FELLESORGAN FOR FLERE SOKN

Det var stor oppslutning i høringen om å videreføre en ordning hvor fellesorgan for flere sokn burde ligge på kommunenivå, noe som er nært knyttet til sikring av kommunal finansiering. Kirkerådet har merket seg at mange høringsinstanser la til at det eventuelt kunne være aktuelt med interkommunale fellesorgan – for eksempel på prostinivå – dersom kommunereformen ikke fører til store nok fellesråd.

Mange av høringsinstansene har gitt uttrykk for at de er opptatte av kommunereformens betydning for hvilket nivå fellesorganet bør ligge på. Det henger særlig sammen med flertallet av høringsinstansene sitt ønske om å videreføre kommunal finansiering av den lokale kirke. Flere av høringsinstansene la til grunn at kommunereformen kunne gi drahjelp til å redusere antall kommuner og dermed kirkelige fellesråd til ca. 150. Kirkerådet vil bemerke at i skrivende stund er det åpent om kommunereformen vil føre til så sterk reduksjon av antall kommuner som en del av høringsinstansene legger til grunn. En kartlegging med opplysninger fra fylkesmennene som ble gjort i november 2015, ga uttrykk for at det så langt lå an til at antallet norske kommuner kan bli redusert fra 428 til 421 kommuner.² Mer oppdaterte opplysninger vil kunne foreligge innen Kirkemøtet.

² Klassekampen 13. november 2015, «Lufta har gått ut av ballongen», (URL: <http://www.klassekampen.no/article/20151113/ARTICLE/151119985>)

Enkelte har foreslått å avvente endringer i kirkeordningen til etter kommunereformen. Kirkerådet legger til grunn at nivå på fellesorgan for soknet ikke entydig vil kunne knyttes til kommunen, avhengig av hvilke veivalg en skulle ta. Det vil kunne være noen kommuner som ikke er store nok til å ivareta eventuelle utvidede oppgaver, selv etter kommunesammenslåinger. Kirkerådet er derfor åpen for at det må vurderes interkommunale fellesråd i kommuner som ikke blir store nok. Det vil i så fall innebære at prinsippet om et fellesorgan som sammenfaller med kommunegrensene ikke vil la seg gjøre i de tilfellene. Fellesråd på tvers av kommunegrensene forutsetter kommunal finansiering på tvers av kommunegrenser, noe som vil understreke viktigheten av at det synliggjøres for den enkelte kommune hva midlene går til.

Kirkerådet legger til grunn at det må være en viss form for fleksibilitet i oppgavefordeling, da noen kommuner vil kunne være for små, mens andre kommuner kan være for store. Kirkerådet er også kjent med at det på tross av at en lenge har gjort forsøk med sammenslåtte fellesråd, så har antallet forsøk vært begrenset. Det er stort spenn i erfaringene fra disse forsøkene, og det er bare tre av disse prosjektene som har munnet ut i permanente storfellessråd på tvers av kommunegrensene.

Kirkerådet legger til grunn at hvor en lander på spørsmålet om hvordan arbeidsgivermyndigheten skal organiseres, vil ha betydning for hvilket veivalg en skal ta i dette spørsmålet. Dersom arbeidsgivermyndigheten for prester legges til nye storfellessråd (jf. kapittel 9), vil det i større grad tilsa at fellesrådene bør bli større. Kirkerådet mener at fellesorganet bør være på et så høyt nivå at det best kan sikre kompetanse og profesjonell behandling på sine sakfelt, og samtidig på et så lavt nivå at det oppleves som nært og relevant for de som arbeider i soknet. I det tilfelle at arbeidsgivermyndigheten for prester legges til storfellessråd, legger Kirkerådet til grunn at en del av landets fellesrådsområder bør bli større, for eksempel i retning av at det blir 150 fellesråd i landet. Dette kan enten skje ved drahjelp fra kommunereformen, dersom den blir gjennomført som planlagt, eller ved at fellesråd slås sammen på tvers av kommunegrenser hvis kommunene blir for små. Kirkemøtet mener betegnelsen «storfellessråd» bør vurderes i forhold til for eksempel «fellessråd», for å gjøre det klart at det dreier seg om en ny ordning. Samtidig må det understrekes at noen av fellesrådene som eksisterer i dag er av en slik størrelse at det allerede er naturlig å kategorisere dem som storfellessråd.

Dersom arbeidsgivermyndigheten legges til bispedømmerådet eller samordnes (jf. kapittel 9), vil det i mindre grad være nødvendig med større fellessråd. Dersom arbeidsgivermyndigheten legges til bispedømmerådet, legger Kirkerådet til grunn at det vil være mest aktuelt å nøye seg med å slå fast at fellesorgan for flere sokn bør være på kommunenivå. Dersom arbeidsgivermyndigheten samordnes, legger Kirkerådet til grunn at utgangspunktet for ny kirkeordning vil være fellesorgan for flere sokn på kommunenivå. Samtidig bør det i et alternativ med samordnet arbeidsgivermyndighet vurderes å legge inn føringer om at det bør stimuleres til etablering av interkommunale fellesorgan (storfellessråd) i områder der det ligger til rette for dette. Dette for å unngå at for mange fellesorgan blir for små og for å bedre samordningen mellom arbeidsgivermyndighetene på dette nivået.

Avhengig av organiseringen av arbeidsgiveransvaret, uttegner det seg tre alternativer. Disse alternativene presenteres i sin helhet i kapittel 9, men for dette spørsmålet kan en se for seg disse ulike løsningene:

Alternativ A – storfellesrådsalternativet

Kirkemøtet mener at ordningen med fellesorgan for soknene bør være på et så høyt nivå at det best kan sikre kompetanse og profesjonell behandling på sine sakfelt, og samtidig så lavt nivå at det oppleves som nært og relevant for de som arbeider i soknet. Kirkemøtet mener at dette bør være på kommunenivå dersom kommunereformen fører til store nok kommuner, eventuelt på tvers av kommuner hvis kommunen er for liten. Kirkemøtet mener betegnelsen «storfellesråd» bør vurderes i forhold til for eksempel «fellesråd», for å gjøre det klart at det dreier seg om en ny ordning.

Alternativ B – bispedømmerådsalternativet

Kirkemøtet mener at ordningen med fellesorgan for soknene bør videreføres på kommunenivå.

Alternativ C – samordnet arbeidsgiverorganisering

Kirkemøtet mener at ordningen med fellesorgan for soknene bør videreføres på kommunenivå som et utgangspunkt i kirkeordningen, men mener det må stimuleres til dannelse av interkommunale fellesorgan for soknene der forholdene ligger til rette for dette.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

Kirkemøtet mener at ordningen med fellesorgan for soknene bør videreføres på kommunenivå som et utgangspunkt i kirkeordningen, men mener det må stimuleres til dannelse av interkommunale fellesorgan for soknene der forholdene ligger til rette for dette.

5.2.3.3 OPPGAVEFORDELING MELLOM MENIGHETSRÅD OG FELLESRÅD

Kirkerådet har merket seg at et flertall av høringsinstansene går inn for å videreføre dagens oppgave- og myndighetsfordeling mellom menighetsråd og kirkelige fellesråd. Det er et tegn på oppgave- og myndighetsfordelingen mange steder er løst på en god måte. Kirkerådet har samtidig merket seg at det er et stort mindretall av høringsinstansene som går inn for enten å tydeliggjøre menighetsrådenes virksomhetsansvar og/eller styrke menighetsrådene vis-a-vis fellesrådene. Kirkerådet legger til grunn at selv om oppgavefordelingen mange steder fungerer bra, er dette et uttrykk for et ønske om å oppklare uklarheter og styrke de individuelle soknene. Kirkerådet foreslår derfor å justere oppgavefordelingen mellom fellesrådene og menighetsrådene slik at menighetsrådenes innflytelse styrkes.

Et alternativ ville være å videreføre dagens oppgave- og myndighetsfordeling mellom menighetsråd og kirkelige fellesråd, men å tydeliggjøre hva som ligger i menighetsrådets virksomhetsansvar og ansvarsfordelingen av kirkelige planer for virksomheten.

Kirkerådet viser til at kirkelige fellesråd etter gjeldende rett har i oppgave å være serviceorgan for menighetene (jf. utredningen *Myndighetsrelasjoner i Den norske kirke* side 81 – 82). Kirkerådet

mener at fellesrådet i større grad enn i dag må fremstå som serviceorganer som støtter opp om menighetsrådene.

Kirkerådet legger til grunn at menighetsrådet og fellesrådet bør ha anledning til å avtale at de kan overlate oppgaver til hverandre.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

Kirkemøtet mener at oppgavefordelingen mellom fellesrådene og menighetsrådene bør justeres slik at menighetsrådenes innflytelse styrkes. Menighetsrådenes virksomhetsansvar må tydeliggjøres og fellesrådene må fremstå mer som serviceorganer som støtter opp om menighetsrådene. Menighetsrådet og fellesrådet bør ha anledning til å avtale at de kan overlate oppgaver til hverandre. Ansvarsfordelingen ved utarbeidelse av kirkelige planer for virksomheten må klargjøres.

5.3 STYRING OG LEDELSE I DEN LOKALE KIRKE

5.3.1 BAKGRUNN

I dag er virksomheten og dermed også styring og ledelse i den lokale kirke todelt mellom det som gjerne kalles de to linjene i kirken, embetslinjen og rådslinjen. Disse to har et overlappende mandat, nedfelt i henholdsvis tjenesteordning for menighetsprester og §§ 9 og 14 i kirkeloven. Bakgrunnen for denne modellen er at embetet, eller prestatjenesten, og de valgte rådene skriver seg fra forskjellige historiske lag, med ulike historiske forutsetninger. Prestetjenesten har sin egen styrings- og ledelsesstruktur, mens den øvrige virksomhet er underlagt soknets organer, og ledes av en daglig leder³.

Spørsmålet er om en todeling av styring og ledelse skal videreføres eller ikke. Argumentet for å opprettholde dagens ordning er ønsket om å sikre prestatjenestens uavhengighet og biskopenes ledelse av prestatjenesten. Dette ivaretar tradisjonen med *Embete og råd*. Argumentet som har vært fremført mot en fortsatt todeling er at den vanskeliggjør felles, lokalt planarbeid og et enhetlig strategisk lederskap.

En samordning av styring og ledelse vil innebære at soknets organer får ansvar for alle sider ved virksomheten i soknet, også prestatjenesten. Dette må dermed sees i sammenheng med arbeidsgiveransvaret for prester. En slik samordning forutsetter imidlertid ikke én bestemt løsning på arbeidsgiverspørsmålet. Også i en ordning der presten har en annen arbeidsgiver enn soknets organer, er det mulig å la soknets organer ivareta styring og daglig ledelse på vegne av det organet som har arbeidsgiveransvaret. Dette vil kunne gi soknet et betydelig reelt ansvar.

³ Forholdet kompliseres ytterligere ved at loven bare pålegger at det *skal* være en daglig leder for fellesrådets virksomhet (jf. kirkeloven § 13 annet ledd), mens menighetsrådet *kan* utpeke en av soknets ansatte til daglig leder for sin virksomhet (jf. kirkeloven § 8 annet ledd). Mange sokn har i dag formelt sett ikke noen daglig leder for menighetsrådets virksomhet.

En ordning der soknets organer har ansvar for alle deler av virksomheten i soknet, åpner også opp for felles daglig ledelse for alle ansatte, og det åpner også opp for at soknepresten kan inneha rolle som daglig leder for menighetsrådets virksomhet. Ulike alternativer er her tenkelige:

- En ordning for daglig ledelse der soknepresten alltid er daglig leder. Rapporten *Samstyring i ubalanse* reiste spørsmålet om soknepresten i større grad bør tillegges et overordnet ansvar. Et argument for en slik ordning vil være at man derved kan holde sammen den daglige ledelse med det pastorale lederansvar som uansett ligger i prestens tjeneste (jf. Tjenesteordning for menighetsprester § 10: «I forvaltningen av Ord og sakrament utøver alle menighetsprester et pastoralt lederansvar og bidrar til strategisk og åndelig ledelse i og av menigheten»). Ved en ordning der soknepresten er daglig leder vil en kunne ha en menighetsforvalter eller lignende som har ansvar for det økonomisk-administrative, men med soknepresten som sin nærmeste overordnede.
- En ordning der soknepresten aldri er daglig leder, men der dette ansvaret er tillagt en menighetsforvalter eller lignende. Et argument for en slik ordning kan være behovet for å skjelne mellom egenarten ved en pastoral ledelse og den type styring som utøves av en daglig leder. I en slik ordning vil soknepresten likevel utøve faglig ledelse i forlengelse av tjenesteordningen, både overfor andre prester, og i noen grad andre ansatte med fagansvar (f.eks. diakon, kateket, kantor).
- En ordning der det ikke finnes én fast modell, men der det er opp til menighetsrådet å utpeke daglig leder. Daglig leder kan dermed være soknepresten, men det kan også være en annen ansatt. Et argument for en slik ordning kan være at den er fleksibel nok til både å ivareta lokale forhold og ta hensyn til personlige forutsetninger hos de ansatte for å gå inn i en slik rolle.

En eventuell innordning av prestatjenesten under soknets ansvar, forutsetter uansett at prestatjenestens selvstendige ansvar for forvaltning av ord og sakrament som er gitt i og med ordinasjonen, fortsatt blir sikret. En liknende sikring kan være nødvendig også for andre vigslende stillinger. Et viktig element vil her være biskopens rolle. Biskopen har i dag en rekke funksjoner særlig overfor prestene, men til dels også overfor andre medarbeidere, som gir klare føringer for prestatjenesten. I dag fungerer dette i forlengelsen av at biskopens arbeidsgiveransvar overfor prestene, men mange av disse funksjonene vil bli bevart også dersom en annen instans får det primære arbeidsgiveransvaret. (jf. punkt 6.1. om biskopens rolle). En kan også vurdere ordninger der prost og biskop fortsatt ivaretar visse ledelsesfunksjoner overfor prestene, uten at det går på bekostning av styrings- og ledelsesansvaret til soknets organer.

Behovet for samordnet styring og ledelse er også relevant på fellesrådsplan. Uansett hvordan man løser spørsmålet om daglig ledelse i soknet, må forholdet mellom daglig ledelse for menighetsrådets og fellesrådets virksomhet også avklares. Her vil det antagelig være relevant å se på prostens stilling vis à vis fellesrådet, både når det gjelder styringsfunksjoner for prestene og en samordnet styring og ledelse av fellesrådet som sådan. Menighetsprestene har i dag prostiet som tjenesteområde. Dersom de skal være tilsatt i fellesområdet vil tjenesteområdet måtte endres og potensielt bli mindre enn i dag. Et annet spørsmål vil være forholdet mellom fellesrådets utøvelse av arbeidsgivers styringsrett overfor ansatte i soknet og menighetsrådets virksomhetsansvar. En slik avklaring henger sammen

med den generelle avklaringen av funksjons- og myndighetsfordelingen mellom menighetsråd og fellesråd. (jf. forrige punkt).

Virksomheten i menighetene ivaretas ikke bare av ansatte, men også av frivillige. Det er viktig å etablere ordninger for styring og ledelse som stimulerer til frivillig engasjement og godt samarbeid mellom ansatte og frivillige.

5.3.2 HØRINGSINSTANSENE S YN

5.3.2.1 SPØRSMÅL OM SOKNETS ORGANER SITT STYRINGS- OG LEDELSESANSVAR

Spørsmål 9: Bør all virksomhet i soknet underlegges styrings- og ledelsesansvaret til soknets organer? Menighetsråd og fellesråd.

	Ja	Nei	Som i dag	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Menighetsråd	273	105	5	0	120	503
Ettsocknråd	53	24	0	0	18	95
Kirkelige fellesråd	117	34	0	3	15	169
Totalt	443	163	5	3	153	767
Totalt prosent	58 %	21 %	1 %	0 %	20 %	100 %
Totalt av de som har svart	72 %	27 %	1 %	0 %		

Det var en majoritet av menighetsrådene og fellesrådene (72 prosent av de som tok stilling til spørsmålet) som gikk inn for at all virksomhet i soknet underlegges styrings- og ledelsesansvaret til soknets organer. 27 prosent av menighetsrådene og fellesrådene mente at all virksomhet ikke burde underlegges styrings- og ledelsesansvaret til soknets organer, men at prestedtjenesten fortsatt bør ha en egen styrings- og ledelsesstruktur. 20 prosent av menighetsrådene og fellesrådene har ikke tatt stilling til spørsmålet.

Blant høringsinstansene som gikk inn for at all virksomhet i soknet bør legges under styrings- og ledelsesansvaret til soknets organer, var hensynet til en enhetlig ledelse viktig. Noen høringsinstanser trakk frem at regionale og nasjonalkirkelige organer bør ha en viss mulighet til å påvirke ledelsen av virksomheten lokalt gjennom felles strategier og planer. *Oslo bispedømmeråd* la i sin argumentasjon vekt på prestens rolle:

«Prosten må ha en ledende rolle i fellesrådsområdet/prostiet, slik biskopen i dag har det i bispedømmet. Dersom arbeidsgiveransvaret legges til prostirådet/fellessrådet vil presten ivareta arbeidsgiveroppgaver.»

KA uttalte:

«Soknets organer bør kunne få det samlede ansvar for virksomheten i soknet. Det følger av dette at kirken lokalt bør få det samlede ansvar for det lokalkirkelige personell, inkludert menighetsprestene. Biskopen bør samtidig beholde det styringsansvar for prestedtjenestens

innretning og tidsbruk som ligger i biskopens myndighet til å forordne gudstjenester i den enkelte soknekirke.»

Flere av høringsinstansene som går inn for at all virksomhet i soknet skal underlegges styrings- og ledelsesansvaret til soknets organer la til grunn at prestedienstens selvstendige ansvar for forkynnelse og sakramentsforvaltning ikke fullt ut kan underlegges soknets styringsorganer, men at det likevel var mulig å underlegge dem styrings- og ledelsesansvaret til soknets organer.

Spørsmål 9: Bør all virksomhet i soknet underlegges styrings- og ledelsesansvaret til soknets organer? Biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser.

	Ja	Nei	Som i dag	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Biskoper og bispedømmeråd	6	12	0	0	1	19
Andre høringsinstanser	16	6	0	0	7	29

Et flertall av biskopene og bispedømmerådene uttalte seg i retning av at prestedienstene fortsatt bør ha en egen styrings- og ledelseslinje. *Borg biskop og bispedømmeråd* uttalte:

«Prestedienstens selvstendighet i tjenesten med ord og sakrament er underlagt biskopens tilsyn og ledelse. Denne selvstendigheten uttrykkes i prestenes tjenesteordning. For å sikre at prestedienstene organiseres slik at den kan utøves i samsvar med ordinasjonens forutsetninger og forpliktelser, er det viktig at tjenesteordningen ikke underlegges lokale styringsorganer. Det samme gjelder tjenesteordningene for de andre viglede tjenester. Dette er ikke til hinder for at også prestedienstene inkluderes i soknets daglige ledelse.»

De biskopene og bispedømmerådene som har sagt ja til at all virksomhet i soknet skal underlegges styrings- og ledelsesansvaret til soknets organer, har samtidig gitt nyanserende uttrykk i retning av at prestenes særlige stilling fortsatt må ivaretas.

Prestedienstens selvstendige rolle i og overfor menigheten ble trukket frem av de som gikk inn for at prestedienstene fortsatt skal ha en egen styrings- og ledelsesstruktur. *Presteforeningens* uttalelse er representativ for dette synspunktet:

«Menighetsrådet bør ha det overordnede ansvaret for den kirkelige virksomheten i soknet med gudstjenesteliv, trosopplæring, diakoni, kirkemusikk, kultur og annet menighetsbyggende arbeid. Dette betyr at vedtak om menighetens planer, ressurser, kontakt med de frivillige og fortløpende virksomhet vedtas i menighetsrådet (...). Men tjenesten med ord og sakrament kan ikke fullt ut legges inn under menighetsrådet. Vi viser i denne sammenheng til NOU 1985:21, pkt. 3.2.2 (s.71) om *Prest og menighet*. Et luthersk embetssyn plasserer presten i menigheten og avviser dermed på den ene side å trekke en prinsipiell skillelinje mellom geistlighet og lekfolk. Presten kalles av menigheten til å forkynne evangeliet og forvalte sakramentene på dens vegne. På den annen side er presten kalt – av menigheten – til å være Guds sendebud til menigheten. Presten blir dermed noe annet og mer enn en eksponent for menigheten og de forskjellige oppfatninger og holdninger som

forekommer der. Presten er etter sitt kall forpliktet til eventuelt å gå på tvers av oppfatninger i menigheten for at Guds ords tale må komme til sin rett. Presten står både *i* og *overfor* menigheten, men ikke dermed *over* menigheten. Dette beskrives som et solidaritets- og polaritetsforhold. Dette har implikasjoner for utarbeidelsen av kirkelige strukturer og avgjørelsesprosedyrer. Utredningen trakk den konsekvens at kirkestrukturen, ved siden av et alminnelig demokratisk element, samtidig måtte gi plass for embetets selvstendige og sakkyndige votum. Dette tilsvarer den tenkningen som ligger til grunn for tanken om samvirke mellom "embete og råd" som ble utviklet på samme tid (Kirkemøtet 1984, utredningen *Kirkens embete og råd* 1988).»

5.3.2.2 ORGANISERING AV DAGLIG LEDELSE FOR VIRKSOMHETEN I SOKNET

Spørsmål 10. Hvordan bør daglig ledelse for virksomheten i soknet organiseres? Menighetsråd og fellesråd

	Prest kan, men ikke må, være daglig leder	Prest bør være daglig leder	Andre enn prest bør være daglig leder	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Menighetsråd	167	61	162	5	108	503
Ettsocknråd	22	5	40	2	26	95
Kirkelige fellesråd	37	12	90	14	16	169
Totalt	226	78	292	21	150	767
Totalt prosent	29 %	10 %	38 %	1 %	20 %	100 %
Totalt av de som har svart	37 %	13 %	47 %	3 %		

47 prosent av de menighetsråd og kirkelige fellesråd som tok stilling til spørsmålet mente at andre enn prest bør være daglig leder, 37 prosent mente at prest kan, men ikke må, være daglig leder, mens 13 prosent mente at prest bør være daglig leder. I tillegg var det enkelte høringsinstanser som gikk inn for at daglig ledelse bør være organisert med prost og kirkeverge i en parallell til biskop og stiftsdirektør.

Fra de som gikk inn for at andre enn prest bør være daglig leder ble det blant annet anført at det er unødvendig bruk av knappe presteressurser. Det ble av flere trukket frem spørsmålet om soknepresten fortsatt kan ha stemmerett hvis vedkommende også er daglig leder. Noen la til grunn at soknepresten da ikke kan ha stemmerett, andre mente at stemmeretten burde vurderes.

Kvinesdal kirkelige fellesråd uttalte for eksempel at:

«Ved valg av daglig leder bør egnethet og skoloring være viktig. Dersom presten er daglig leder bør en være klar over at presten da frasier seg sin frie rolle og blir underlagt rådet. Prestens stemmerett i rådet blir også problematisk, og det er en unødvendig bruk av knappe presteressurser».

Blant de høringsinstansene som gikk inn for at presten kan, men ikke må, gis rolle som daglig leder i en fremtidig kirkeordning, ble det fra noen pekt på at personlig egnethet til lederrollen er viktigere enn om hvorvidt vedkommende er prest eller ikke. Flere høringsinstanser mente at det var viktig at daglig leder har en kirkefaglig bakgrunn. Noen av disse konkretiserte det med å si at daglig leder bør være prest eller vigslet til en annen tjeneste. *Det teologiske Menighetsfakultet* uttalte:

«MF støtter Kirkerådets flertallsvurdering (2A) og mener at presten kan, men ikke må, gis rolle som daglig leder i en fremtidig kirkeordning (...).

Det kan anføres gode grunner til at soknepresten bør være daglig leder i soknet, ikke minst for å oppnå en mest mulig integrert ledelse. Dersom soknepresten er daglig leder må man vurdere nærmere om denne kan sitte i menighetsrådet med stemmerett, eller om biskopen bør oppnevne en annen prest i soknet til å ha denne rollen. Variasjoner i lokale forhold og den enkeltes prests lederkompetanse taler for at det bør være fleksibilitet i valg av daglig leder. Andre personer kan være mer egnet til denne rollen enn presten. Vi tenker det er naturlig at det er en kirkefaglig kompetent og vigslet person som er underlagt biskopens særlige tilsyn som er daglig leder.»

Spørsmål 10. Hvordan bør daglig ledelse for virksomheten i soknet organiseres? Biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser.

	Prest kan, men ikke må, være daglig leder	Prest bør være daglig leder	Andre enn prest bør være daglig leder	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Biskoper og bispedømmeråd	15	0	0	4	0	19
Andre høringsinstanser	9	7	3	1	9	29

Det var et klart flertall av biskopene og bispedømmerådene som gikk inn for at presten kan, men ikke må være daglig leder for virksomheten i soknet. *Møre biskop* og *Møre bispedømmeråd* ga uttrykk for at daglig ledelse i soknet bør organiseres

«som en parallell til virksomheten på bispedømmenivå der biskopen leder prestatjenesten og representerer et eget virksomhetsområde med forvaltnings spørsmål og stiftsdirektør leder bispedømmerådets virksomhet, men er samtidig administrativ ansvarlig for biskopens virksomhetsområdet. Biskop og stiftsdirektør er i dag gjensidig avhengige av hverandre».

Det er et synpunkt som også ble fremmet av andre høringsinstanser som la til grunn at parallellen biskop og stiftsdirektør burde overføres til enten sokneprest og kirkeverge eller prost og kirkeverge.

Argumenter fra de som gikk inn for at presten bør være daglig leder gikk dels på at soknepresten allerede har en tydelig lederrolle i soknet i samvirke med menighetsrådet, og mange steder vil fremstå som den naturlige leder uansett. *Fitjar menighetsråd* gikk inn for at soknet bør ledes av soknets prest med følgende begrunnelse:

«1) Soknets prest vil i alle små/mellomstore sokn trolig være den eneste som i 100 % stilling er tilknyttet soknet. Det vil trolig være andre stillinger tilknyttet soknet, men det er i mindre stillingsstørrelser. 2) Soknepresten deltar i soknets aktiviteter og det er viktig at leder kjenner inngående til disse. 3) Soknepresten er forpliktet på sitt ordinasjonsløfte og har teologisk fagkompetanse. Det er viktig at denne kommer til uttrykk i ledelse av soknet.»

Det var også en del høringsinstanser som ikke gikk inn på hvorvidt presten bør være daglig leder eller ikke, men ga generelle vurderinger knyttet til hvordan daglig ledelse for virksomheten i soknet organiseres. *Molde kirkelige fellesråd* uttalte for eksempel at:

«Det må være et mål at alle sokn har en definert daglig ledelse. Daglig leder i soknet må ha samme arbeidsgiver som de som skal ledes og stå i et ansvarlig forhold til soknets styringsorganer.»

KA uttalte at:

«Det er behov for bedre ledelse av det daglige arbeid, særlig i mellomstore og store sokn med mye aktivitet og mange ansatte. Felles, lokalt arbeidsgiveransvar for de som arbeider sammen lokalt vil være den beste forutsetning for å få dette til å fungere. Daglig leder for soknets virksomhet forutsettes å ha samme arbeidsgiver som de han/hun skal lede, og stå i et ansvarlig forhold til soknets styringsorganer.»

5.3.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER

5.3.3.1 SPØRSMÅL OM SOKNETS ORGANER SITT STYRINGS- OG LEDELSESANSVAR

Kirkerådet har merket seg at det er et flertall av høringsinstansene som går inn for at all virksomhet i soknet bør samles under én ledelse og at det bør etableres ordninger for daglig ledelse som også inkluderer prestatjenesten.

Kirkerådet legger til grunn at en innordning av prestatjenesten under soknets ansvar ikke forutsetter én bestemt løsning på arbeidsgiver spørsmålet. Også med en ordning der presten har en annen arbeidsgiver enn soknets organer, er det mulig å la soknets organer ivareta funksjoner på vegne av det organ som har arbeidsgiveransvaret.

Kirkerådet har samtidig merket seg at mange høringsinstanser understreker at prestenes selvstendige ansvar for forvaltning av Ord og sakrament ikke kan underlegges soknets organer. Kirkerådet legger til grunn at selv om all virksomhet i soknet inkluderes i styrings- og ledelsesansvaret, vil prestens selvstendige ansvar for forkynnelse og sakramentsforvaltning ivaretas gjennom bestemmelser i tjenesteordninger gitt av Kirkemøtet.

Kirkerådet har også merket seg at flere høringsinstanser peker på samvirkemodellen på bispedømmeplan mellom biskop og stiftsdieltør kan brukes som forbilde på lignende samvirke på andre styringsnivåer. Særlig vil dette kunne være aktuelt på fellesrådsplan, med et (utvidet) samvirke mellom presten og daglig leder for fellesrådet. Et slikt alternativ vil kunne brukes både dersom

prestene får soknet som arbeidsgiver og med den nåværende modellen med to arbeidsgivere, jf. også nedenfor om dette.

Avhengig av hvordan en lander i spørsmålet om arbeidsgiverorganisering (jf. kapittel 9), uttegner det seg tre alternativer.

Alternativ 1

Kirkemøtet mener at all virksomhet i soknet bør inkluderes i styrings- og ledelsesansvaret for soknets organer, og at det bør etableres ordninger for daglig ledelse som også inkluderer prestedtjenesten. Prosten må ha en lederrolle i fellesrådsområdet og ivareta arbeidsgiverfunksjoner, slik biskopen i dag har det i bispedømmet.

Alternativ 2

Kirkemøtet mener at all virksomhet i soknet bør inkluderes i styrings- og ledelsesansvaret for soknets organer, og at det bør etableres ordninger for daglig ledelse som også inkluderer prestedtjenesten. Kirkemøtet mener at biskopen/bispedømmerådet må delegerer arbeidsgiverfunksjoner til en daglig leder som er forpliktet på føringer gitt av soknets organer.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

Kirkemøtet mener at all virksomhet i soknet bør inkluderes i styrings- og ledelsesansvaret for soknets organer, og at det bør etableres ordninger for daglig ledelse som også inkluderer prestedtjenesten. Kirkemøtet mener at biskopen/bispedømmerådet må delegerer arbeidsgiverfunksjoner til en daglig leder som er forpliktet på føringer gitt av soknets organer.

5.3.3.2 ORGANISERING AV DAGLIG LEDELSE FOR VIRKSOMHETEN I SOKNET

Kirkerådet har merket seg at 47 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som tok stilling til spørsmålet ga uttrykk for at andre enn presten bør være daglig leder, 37 prosent mente at presten kan, men ikke må, være daglig leder, mens 13 prosent mente at prest bør være daglig leder. Kirkerådet har videre merket seg at det var et flertall av biskopene og bispedømmerådene som ga uttrykk for at presten kan, men ikke må, være daglig leder.

Kirkerådet har merket seg at noen av høringsinstansene har pekt på at det flere steder ikke er noen andre som fremstår som leder enn soknepresten. Soknepresten har en sentral rolle når det gjelder ledelse på menighetsnivå, og flere steder vil det bare være presten som jobber i soknet som har full stilling. Kirkerådet vil her bemerke at det etter kirkeloven § 8 annet ledd ikke er noe plikt til å ha en daglig leder for menighetsrådets virksomhet, og at det derfor kan dannes et ledelsesvakuum i menigheten som noen sokneprestene trer inn i.

Kirkerådet vil samtidig påpeke at det er en del av soknene som er store nok til å ha ressurser til egne daglige ledere, som vil kunne ivareta ledelse for de ansatte på menighetsnivå på egenhånd. Høringen

har ikke gitt en avklaring på hvordan prestens pastorale lederfunksjon skal forstås i en modell med en samlet styring og ledelse av soknet dersom en annen enn soknepresten er daglig leder. Kirkerådet legger til grunn at soknepresten uansett vil ha en sentral lederrolle i menigheten, uavhengig av hvordan ordningen med daglig leder utformes.

Dersom soknepresten skal være daglig leder for virksomheten til menighetsrådet, vil det være et spørsmål om hvordan det vil påvirke den nåværende rollen soknepresten har i menighetsrådet. I dag følger det av norsk forvaltningsskikk og selskapsrett at daglig leder, normalt ikke vil kunne være medlem med stemmerett i styringsorganet for å unngå rolleblanding. Dette er blant annet regulert i særlige habilitetsbestemmelser i kommuneloven § 40, med en parallell i dagens kirkelov § 38 (det er imidlertid verdt å merke seg at bestemmelsen gjør unntak for prest, prost og biskop), samt i en bestemmelse i allmennaksjeloven § 6-1 tredje ledd. Det er må samtidig understrekes at det er en åpning for at daglig leder er styreleder eller styremedlem i mindre selskaper, og disse selskapene utgjør et langt større antall enn de større selskapene. Se en drøfting i aksjelovens forarbeider i Ot.prp.nr. 23 (1996-1997) side 66. I flere andre kirker, bl.a. Svenska Kyrkan og Den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland er det soknepresten som leder menighetens virksomhet, samtidig som vedkommende er medlem av det valgte styringsorganet for soknet.

Kirkerådet viser til at prestens rolle som medlem med stemmerett i rådene er et sentralt element i samvirkemodellen hvor representanter for prestetjenesten virker sammen med representanter for kirkemedlemmene i rådsstrukturen (*Embete og råd*-modellen). Kirkerådet mener det bør vurderes om presten kan tillegges et ansvar som overordnet leder for virksomheten, men at det er en annen som normalt ivaretar saksforberedelse for rådet og økonomisk-administrativ oppfølging.

I dag er forholdet mellom biskop og stiftsdirektør slik at de har et samordnet ansvar for styring og ledelse, hvor biskopen sitter som medlem i bispedømmerrådet og stiftsdirektøren er daglig leder for bispedømmerrådets og biskopens virksomhet. Tilsvarende ordning kan tenkes i forholdet mellom prost og daglig leder for fellesrådets virksomhet og mange steder i forholdet mellom sokneprest og daglig leder for menighetsrådets virksomhet. I mindre sokn vil den administrative ressursen kunne ligge på fellesrådsplan. Kirkerådet legger uansett til grunn at den som tildeles rollen som daglig leder for virksomheten i soknet har de lederegenskaper som er nødvendige.

Kirkerådet mener at det uansett valg av alternativ er nødvendig å regelfeste en daglig ledelse av menighetsrådets virksomhet. For å sikre at dette lar seg gjennomføre med de personalressurser som i dag er tilstede i soknene, ser Kirkerådet det som nødvendig å åpne for at både prest og andre ansatte kan være daglig leder av menighetsrådets virksomhet. Det fremmes derfor bare ett forslag til vedtak.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

Kirkemøtet mener at daglig ledelse av menighetsrådets virksomhet må regelfestes.
Kirkemøtet mener at soknepresten bør ha en viktig rolle som pastoral leder i soknet.
Soknepresten kan også, men må ikke, være daglig leder med et administrativt ansvar.
Kirkemøtet mener at den daglige lederen bør ha en kirkefaglig utdanning.

6. BISKOP OG BISPEDØMME

6.1 BISKOPENS ROLLE

6.1.1 BAKGRUNN

Den norske kirke er inndelt i elleve bispedømmer. Hvert bispedømme har en biskop, bortsett fra Nidaros der preses har tilsyn med domprostiet og Nidaros biskop med resten av bispedømmet. Strukturen med biskoper og bispedømmer hører til de aller eldste trekk ved Den norske kirke tilbake til kristningen. Ordninger med bispedømmer og biskoper (først kalt superintendent) ble også videreført etter reformasjonen. Bispedømmet er i utgangspunktet tjenstedistrikt for en biskop, som fører tilsyn med menighetene i bispedømmet. Fra 1933 har bispedømmene også hatt bispedømmerådet som rådsorgan. Biskopen er medlem av bispedømmerådet, men er ikke underlagt bispedømmerådet.

I økumeniske avtaler og samtaler som Den norske kirke er en del av, har det de senere årene blitt fokusert på bispetjenestens teologiske betydning. Ikke minst er dette tilfelle i Lund-erklæringen til Det lutherske verdensforbund og Porvoo-avtalen mellom de lutherske og anglikanske kirker. I slike sammenhenger understrekes betydningen av en tilsynstjeneste (episkopé) for å sikre kirkens enhet i lære og bekjennelse. Selv om tilsynet kan ivaretas på ulike måter (noen lutherske kirker ivaretar f.eks. tilsynet på andre måter), er denne funksjonen i Den norske kirke ivaretatt gjennom en ordning med biskoper som vigsles til sin tjeneste.

Det er i en fremtidig kirkeordning mulig å utforme biskopens rolle på ulike måter. Et grunnleggende veivalg er om man vil endre biskopens rolle som tilsynsmann og –kvinne og videre om man vil opprettholde, redusere eller utvide biskopens oppgaver i ledelsen av kirken. En viktig komponent er i denne sammenheng i hvilken grad biskopen fortsatt skal utføre arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene. Se mer om dette i kapittel 7.

Samtidig kan ikke spørsmålet om tilsynet og andre oppgaver sees uavhengig av hverandre, ettersom andre oppgaver også kan oppfattes som virkemidler og arenaer for å utøve tilsynet. Heller ikke kan spørsmålet om biskopens oppgaver sees isolert fra andre spørsmål i kirkeordningen. Dersom for eksempel biskopen fortsatt skal lede og være arbeidsgiver for prestene, legger det visse premisser for organiseringen av et «felles arbeidsgiveransvar» og lokal kirkelig ledelse.

I et vedtak fra 2014 (BM 3/14) har Bispemøtet tatt til orde for at en ordning der biskopen leder prestatjenesten må videreføres i en fremtidig kirkeordning, begrunnet i «prestatjenestens særlige karakter, og biskopens særlige ansvar for tilsynet med forvaltningen av Ord og sakrament.» Samtidig tar biskopene til orde for å styrke tilsynet for øvrige vigslede tjenestegrupper.

Høringsnotatet pekte på at det kan anføres ulike argumenter for å endre/tydeliggjøre tilsynsfunksjonen.

- En endring av tilsynsfunksjonen kan anses som en nødvendig konsekvens av at man legger arbeidsgiveransvaret for prester på et annet nivå enn bispedømmenivået.

- At biskopen er arbeidsgiver for prestene, representerer en forskjellsbehandling i forhold til andre vigslede grupper. Biskopen er heller ikke arbeidsgiver for prester som ikke er ansatt av bispedømmerådet.

På samme måte pekte høringsnotatet på at det kan anføres argumenter for å opprettholde – eller utvide – biskopens nåværende funksjoner ut over selve tilsynsfunksjonen

- Avgrensning av tilsynsoppgaven fra arbeidsgiverfunksjoner vil svekke tilsynet, siden biskopen da vil mangle viktige verktøy for å utøve tilsynet.
- Prestetjenestens egenart tilsier at den har en særlig relasjon til biskopen som handler om mer enn tilsyn.

Biskopens tilsyn gjelder ikke bare de vigslede, men tilsynsansvaret omfatter hele menighetens liv og vel. Biskopens visitaser i menighetene er et verktøy som er med å ivareta tilsynet med menighetene.

Dersom man velger å endre tilsynsfunksjonen, er det nødvendig at biskopen gis andre midler for å utøve tilsynet enn ved arbeidsgiverfunksjoner for prestene, og at dette sikres gjennom bestemmelser i kirkeordningen.

Dersom biskopens rolle som arbeidsgiver for prestene videreføres, kan ubalansen mellom prestene og andre grupper utlignes ved at biskopen også får arbeidsgiverfunksjoner for andre kirkelig tilsatte, eventuelt for alle vigslede.

Kirkemøtet har tidligere uttalt seg om forholdet mellom biskopen som organ (episkopat) og tilsynstjenesten (episkopé), blant annet i forbindelse med signeringen av Leuenberg-avtalen i 1999 (sak KM 11/99).⁴ Tilsvarende syn på forholdet mellom kirkens episkopé og episkopat gjøres også gjeldende i LVFs forståelse av tilsynstjenesten for kirker innenfor det lutherske fellesskapet (Lund-erklæringen – Episcopal Ministry within the Apostolicity of the Church, 2007).

⁴ Kirkemøtet 1999 uttalte:

«4. På bakgrunn av de økumeniske avtaler som vi har inngått, er det blitt tydelig for oss at både forståelsen av og den konkrete utformingen av kirkefellesskap blir ulik i de forskjellige kontekster. I alle våre kirker finnes det former for pastoral tilsynstjeneste («episkopé»). Dette er en nødvendig funksjon i alle kirker. Den konkrete utformingen og forståelsen av det kirkelige tilsyn kan likevel variere.

I Porvooavtalen har Den norske kirke sammen med de andre signaturkirkene uttrykt at fellesskapet i Ord og sakrament tydeliggjøres gjennom den tilsynstjeneste som tilhører hyrde- og læreembetet, og som bispeembetet i spesiell forstand er betrodd. Disse er ytre tegn på kirkelig enhet.

Både ut fra den økumeniske samtale og ut fra vår egen kirkes historie har vi lært å verdsette denne tradisjonen. Bispeembetets plass i Den norske kirke har gjort det enklere å nå frem til fellesskap med anglikanske kirker. Det forhindrer ikke at vi kan anerkjenne kirker som ikke har et slikt embete og ha fullt kirkefellesskap med dem» (sak KM 11/99).

6.1.2 HØRINGSINSTANSENE SYN

6.1.2.1 BISKOPENS ROLLE I EN FREMTIDIG KIRKEORDNING

Spørsmål 11. Hvilken rolle bør biskopen ha i en fremtidig kirkeordning. Menighetsråd og fellesråd.

	Arbeidsgiver- funksjoner for prester	Ikke arbeidsgiver- funksjoner	Arbeidsgiver- funksjoner for prester og andre	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Menighetsråd	149	168	69	9	108	503
Ettsoknråd	22	48	4	2	19	95
Kirkelige fellesråd	45	100	2	4	18	169
Totalt	216	316	75	15	145	767
Totalt prosent	28 %	41 %	10 %	2 %	19 %	100 %
Totalt av de som har svart	35 %	51 %	12 %	2 %		100 %

Det er bred oppslutning om at biskopen skal ha en tydelig rolle i en fremtidig kirkeordning. Mange høringsinstanser understreker at biskopens tilsynsfunksjon bør tydeliggjøres og utvikles overfor prester og andre vigslede medarbeidere, men det var ulike oppfatninger om hvorvidt biskopen bør ha arbeidsgiverfunksjoner for prester og/eller andre vigslede medarbeidere eller ikke. 51 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som har uttalt seg om spørsmålet, mener at biskopen ikke bør ha arbeidsgiverfunksjoner for prestene. Flere høringsinstanser ga uttrykk for at biskopen må være en tydelig visjonsbærer for alle ansatte, frivillige og rådsmedlemmer, en strateg som tegner et bilde av hva det vil si å være kirke i vår tid, samt en som kan inspirere til frimodighet, ny stolthet og ny energi i det kirkelige arbeid. Førde kyrkjelege fellesråd uttalte:

«Biskopen må ha tilsynsansvar med kyrkjelydar, dette er eit viktig arbeid som må prioriterast og tydeleggjere at han har tilsyn med heile kyrkja.

- Biskopen skal i ei ny kyrkjeordning vidareførast som ein samlande og pastoral leiar i kyrkja.
- Vi treng også ein synleg biskop som kan fronte kyrkja utad
- Biskopen skal ha si merksemd på å ta vare på å «ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke og rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere» slik det står i tenesteordninga for biskopar».

Det er 47 prosent av de menighetsråd og fellesråd som har uttalt seg i spørsmålet som enten mener at biskopen bør ha arbeidsgiverfunksjoner for prestene (35 prosent), eller mener at biskopen bør ha arbeidsgiverfunksjoner også for andre kirkelige tilsatte (12 prosent). Det er 19 prosent som ikke har tatt stilling til om biskopen bør ha arbeidsgiverfunksjoner.

Spørsmål 11. Hvilken rolle bør biskopen ha i en fremtidig kirkeordning. Biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser.

	Arbeidsgiver-funksjoner for prester	Ikke arbeidsgiver-funksjoner	Arbeidsgiver-funksjoner for prester og andre	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Biskoper og bispedømmeråd	9	2	7	1	0	19
Andre høringsinstanser	12	6	4	1	6	29

Et flertall av biskopene og bispedømmerådene gikk inn for at biskopen fortsatt skulle lede prestatjenesten og utøve arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene, eller evt. også for andre vigslede medarbeidere. *Bispemøtet* uttalte:

«Bispemøtet forutsetter at biskopens rolle og oppgaver knyttet til kirkens samlede virksomhet videreføres. For uten gjennom sin ledelse gjennom ord og sakrament, bør biskopene kunne bidra aktivt til utviklingen av kirkens virksomhet gjennom deltakelse i valgte organ med formell beslutningsmyndighet, og gjennom et særskilt arbeidsgiveransvar for prestene og gjennom et styrket tilsynsansvar for andre vigslete. Utviklingen i synet på de vigslete tjenestegruppene taler for større grad av samordning av de vigslete tjenester under biskopens tilsyn.

Flertallsalternativet A støttes slik at biskopens tilsynsfunksjon utvikles og tydeliggjøres både overfor prester og andre vigslede medarbeidere, og slik at biskopen leder prestatjenesten og utøver arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene og andre vigslede medarbeidere.»

Borg biskop og bispedømmeråd uttalte at «biskopen må ikke nødvendigvis utøve direkte arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene», mens flertallet i *Oslo bispedømmeråd* uttalte:

«Biskopen bør ikke utøve arbeidsgiverfunksjon overfor prestene eller andre kirkelig tilsatte. Dette er en følge av at arbeidsgiveransvaret for alle tilsatte i lokalmenigheten legges til fellesrådet/prostirådet. Prostene utøver arbeidsgivermyndighet på vegne av fellesrådet/prostirådet.»

6.1.2.2 BISKOPENS VIRKEMIDLER

522 av menighetsrådene og de kirkelige fellesrådene (68 prosent) hadde kommentarer til hva slags virkemidler biskopen bør ha i en fremtidig kirkeordning. Menigheter og kirkelige fellesråd er i stor grad enige om hva som bør være biskopens ansvarsområde og oppgaver, men det resonneres ulikt om det å ha arbeidsgiveransvar er en forutsetning for å kunne ivareta disse oppgavene på en god måte, eller om det er et hinder. Flere høringsinstanser fremhever at biskopens tilsyn må være likt for alle vigslede medarbeidere, og at biskopens tilsyn ikke må bidra til et «A- og B-lag» blant de ansatte. Blant virkemidlene som nevnes er Ord og sakrament, visitasinstituttet, myndighet til å treffe beslutninger om ordinasjon og vigsling, kollas, tjenestebrev og forordne gudstjenester. Mange

høringsinstanser vektla betydningen av at biskopen kan gi bindende pålegg. Noen trekker også frem at biskopen bør ha ansvaret for å godkjenne lokale planer om blant annet gudstjenesteliv, diakoni, trosopplæring og kirkemusikk. Andre trekker frem at biskopen bør ha rett til å møte i alle råd i bispedømmet.

Røyken kirkelige fellesråd har skissert en punktvis liste med virkemidler de mener biskopen bør ha:

- «Biskopen har rett til godkjenning av tilsetninger i vigslede stillinger.
- Biskopen foretar ordinasjon av prester og har rett til tilhørende sanksjonsordning.
- Tilsynet bør gjelde alle stillingskategorier i det menighetsrettede arbeidet.
- Biskopen kan gi bindende pålegg om endring av tjenesteutførelse for medarbeidere.
- Biskopen bør ha rett til å møte i alle råd.
- Biskopen er høringsinstans i en rekke saker som menighetsrådene har ansvaret for.
- Biskopen bør ha ansvaret for å godkjenne lokale planer om blant annet gudstjenesteliv, diakoni, trosopplæring/undervisning, kirkebruk og kirkemusikk.
- Biskopen kan ha en fagstab, evt. bispedømmeråd, for strategisk og faglig arbeid i bispedømmet.»

Mange høringsinstanser gir uttrykk for at biskopen bør ha «en reell innflytelse i tilsettingsprosesser for prester» (KA), og flere legger til at det samme bør gjelde for andre vigslede medarbeidere. Det er ulike forlag til hvordan dette kan konkretiseres. Det kan dreie seg om at høringsinstansene mener at tilsetning bør skje i et beslutningsorgan hvor biskopen har sete, eller hvor prosten møter på delegasjon fra biskopen, at biskopen skal ha innstillingsmyndighet eller uttalerett ved tilsetning av prester og evt. andre vigslede medarbeidere, at biskopen skal kunne være med på intervju eller medvirke ved utvelgelse av kandidater til intervju, eller at biskopen har godkjenningsmyndighet ved tilsetning av prester og evt. andre vigslede medarbeidere.

Flere høringsinstanser legger vekt på at biskopen bør ha tydelige virkemidler i disiplinærsaker med en rolle ved suspensjon, oppsigelse, avskjed mv. En del høringsinstanser mener det bør vurderes å spisse tilsynsmyndigheten gjennom å forstå vigsling som en autorisasjon som kan trekkes tilbake av biskopen. Det trekkes også frem at biskopen bør ha virkemidler for å kunne fungere som en konfliktløser eller mekler i konflikter.

Mange høringsinstanser gir uttrykk for at biskopen bør få et ansvar for prester og andre vigslede medarbeidere sin etter- og videreutdanning og kompetanseutvikling, blant annet med bakgrunn i at biskopen i sterkere grad bør bidra til de vigsledes faglige utvikling og fordypning i Guds ord. I forlengelsen av dette er flere høringsinstanser opptatt av at biskopen må kunne innkalle prester og vigslede medarbeidere til fagsamlinger. *Presteforeningen* uttaler for eksempel at «biskopen på eget initiativ kunne innkalle til tilsynssamlinger, fagsamlinger, arbeidsveiledning, legge til rette for å forvalte ressurser til etter- og videreutdanning for alle vigslete stillinger».

Hamar bispedømmeråd anbefalte at «spørsmålet [om biskopens virkemidler] bør utredes videre» og at «det bør utarbeides oversikt over ulike verktøy for ulike formål» som er «tydelige, spesifikke og kjente».

6.1.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER

6.1.3.1 BISKOPENS ROLLE I EN FREMTIDIG KIRKEORDNING

Kirkerådet har merket seg at det er bred oppslutning om at biskopen fortsatt skal ha en sentral rolle i fremtidig kirkeordning, og at biskopens tilsynsfunksjon bør tydeliggjøres overfor prester og andre vigslede medarbeidere. Videre har Kirkerådet merket seg at høringsinstansene er delt i spørsmålet om hvorvidt biskopen skal ha arbeidsgiverfunksjoner for prester og andre kirkelige ansatte. 51 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som har uttalt seg om spørsmålet mener at biskopen ikke bør ha arbeidsgiverfunksjoner for prestene. Samtidig er det 47 prosent av de menighetsråd og fellesråd som har uttalt seg i spørsmålet som enten mener at biskopen bør ha arbeidsgiverfunksjoner for prestene (35 prosent), eller mener at biskopen bør ha arbeidsgiverfunksjoner også for andre kirkelige tilsatte (12 prosent). Det er 19 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som ikke har tatt stilling til spørsmålet. Vurderingen av hvilken rolle biskopen skal ha i en fremtidig kirkeordning vil avhenge av hvordan en lander i spørsmålet om arbeidsgiverorganisering (jf. kapittel 9).

Kirkerådet viser til at Bispemøtet flere ganger har drøftet hva biskopens tilsyn handler om. Kirkerådet går ikke nærmere inn på dette her, men legger opp til at Kirkemøtet i sitt vedtak tar utgangspunkt i formuleringer om tilsynet fra tjenesteordning for biskoper § 1.

Kirkerådet legger til grunn at biskopens relativt uavhengige stilling i kirkestrukturen bør videreføres og at biskopen skal ha tilsyn med all kirkelig virksomhet i soknet.

Avhengig av hvilket alternativ til arbeidsgiverorganisering en vil gå inn for, uttegner det seg tre ulike alternative vedtaksformuleringer:

Alternativ A – storfellesrådsalternativet

Biskopens tilsyn innebærer blant annet at biskopen gjennom forkynnelse og sakramentsforvaltning skal ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke og rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere (jf. tjenesteordning for biskoper § 1). Denne tilsynsfunksjonen bør utvikles og tydeliggjøres både overfor prester og andre vigslede medarbeidere, og biskopen skal sikres en uavhengighet i den kirkelige strukturen.

Kirkemøtet mener at biskopen ikke skal utøve arbeidsgivers styringsrett for prestene, men at biskopen skal ha en reell innflytelse i tilsettingssaker av prester og vigslede medarbeidere.

Alternativ B – bispedømmerådsalternativet

Biskopens tilsyn innebærer blant annet at biskopen gjennom forkynnelse og sakramentsforvaltning skal ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke og rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere (jf. tjenesteordning for biskoper § 1). Denne tilsynsfunksjonen bør utvikles og tydeliggjøres både overfor prester og

andre vigslede medarbeidere, og biskopen skal sikres en uavhengighet i den kirkelige strukturen.

Kirkemøtet mener at biskopen bør lede prestedtjenesten og ha arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene og vigslede medarbeidere.

Alternativ C – samordnet arbeidsgiverorganisering

Biskopens tilsyn innebærer blant annet at biskopen gjennom forkynnelse og sakramentforvaltning skal ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke og rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere (jf. tjenesteordning for biskoper § 1). Denne tilsynsfunksjonen bør utvikles og tydeliggjøres både overfor prester og andre vigslede medarbeidere, og biskopen skal sikres en uavhengighet i den kirkelige strukturen.

Kirkemøtet mener at biskopen skal lede prestedtjenesten og utøve arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å vedta følgende:

Biskopens tilsyn innebærer blant annet at biskopen gjennom forkynnelse og sakramentforvaltning skal ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke og rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere (jf. tjenesteordning for biskoper § 1). Denne tilsynsfunksjonen bør utvikles og tydeliggjøres både overfor prester og andre vigslede medarbeidere, og biskopen skal sikres en uavhengighet i den kirkelige strukturen.

Kirkemøtet mener at biskopen skal lede prestedtjenesten og utøve arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene.

6.1.3.2 BISKOPENS VIRKEMIDLER

Kirkerådet har merket seg at det er relativt stor oppslutning om mange av biskopenes virkemidler. Mange av høringsinstansene legger til grunn at biskopen fortsatt skal ha ordinasjons- og vigslingsmyndighet, kunne gi råd og veiledning, samt bindende pålegg til kirkelige ansatte, ha en fagstab for faglig utvikling og forordne gudstjenester.

Kirkerådet har merket seg at mange av høringsinstansene gir uttrykk for at biskopen må ha reell innflytelse i tilsettingsprosessen, i form av uttalerett, innstillingsrett, utvelgelse av kandidater til intervju eller enda sterkere innflytelse som godkjenningsmyndighet. Andre høringsinstanser gir uttrykk for at biskopen bør lede prestedtjenesten og ha arbeidsgiverfunksjoner for prester og evt. andre vigslede medarbeidere. Kirkerådet legger til grunn at dersom en lander på storfellesrådsalternativet (jf. kapittel 9) må biskopens innflytelse i tilsetting av prester – og eventuelt andre vigslede medarbeidere – være reell.

Kirkerådet foreslår at lokale arbeidsgivere må forpliktes til å gjøre vedtak om tilsetting av prester med forbehold om at biskopen gir godkjenning i form av kollas/tjenestebrev. Dette vil være en endring fra dagens ordninger, hvor kollas/tjenestebrev ikke er en forutsetning for tilsetting. For å sørge for en god gjennomføring av biskopens godkjenningsmyndighet, er det nødvendig at biskopen uttaler seg i forkant av tilsettingsorganets vedtak om tilsetting.

Mange av høringsinstansene har lagt til grunn at dersom arbeidsgiveransvaret legges til storfellesråd, må biskopen fortsatt ha ansvar for arbeidsveiledning og etter- og videreutdanning for prester. Andre legger til at det også må gjelde for andre vigslede medarbeidere. Kirkerådet legger til grunn at biskopen bør ivareta ansvar for arbeidsveiledning og etter- og videreutdanning for prester.

Med utgangspunkt i biskopens særlige tilsyn for prester og andre vigslede medarbeidere, legger Kirkerådet til grunn at biskopen må kunne innkalle kirkelige medarbeidere til møter og fagsamlinger. Kirkerådet legger til grunn at lokal arbeidsgiver må forutsettes å være innforstått med biskopens ansvar for slik oppfølging.

Noen høringsinstanser trakk frem biskopens godkjenning av lokale planer for trosopplæring, gudstjenesteliv, diakoni, mv. som et viktig virkemiddel for biskopen. Andre høringsinstanser trakk frem de samme godkjenningsordningene som noe som kunne fjernes for å forenkle den kirkelige strukturen. Kirkerådet mener at biskopens godkjenningsmyndighet over lokale planer er viktige verktøy for biskopens tilsynsutøvelse, og legger til grunn at de bør videreføres.

Avhengig av hvordan en lander i spørsmålet om arbeidsgiverorganisering (jf. kapittel 9), uttegner det seg tre alternative vedtaksformuleringer. Første avsnitt er likt for alle tre vedtaksformuleringene, mens det siste avsnittet har ulike formuleringer avhengig av hvilket alternativ det er.

Alternativ A – storfellesrådsalternativet

For å ivareta sin rolle i kirken, mener Kirkemøtet at biskopen må ha tilstrekkelige virkemidler og støtte av en fagstab. Biskopen skal fortsatt ha ordinasjons- og vigslingsmyndighet for prester og vigslede medarbeidere og myndighet til å treffe vedtak om tap av rett til å utøve prestedtjeneste i Den norske kirke. Som virkemiddel for biskopens tilsynsansvar skal biskopen ha rett til å innkalle alle kirkelige medarbeidere til møte og fagsamlinger, samt gi råd og veiledning, og også bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelige tilsattes tjenesteutøvelse. Biskopen bør ha ansvar for prester og andre vigslede medarbeideres arbeidsveiledning og etter- og videreutdanning. Biskopen må fortsatt ha myndighet til å forordne gudstjenester, samt rett til å møte i alle råd.

Kirkemøtet mener biskopen må ha en reell innflytelse i tilsettingssaker av prester og vigslede medarbeidere, noe som bør sikres ved at lokale tilsettinger av prester og vigslede medarbeidere må gjøres på bakgrunn av biskopens uttalelse og med forbehold om biskopens godkjenning i form av kollas/tjenestebrev. Tilsvarende må biskopen ha myndighet til å reise disiplinærsaker for prester og vigslede medarbeidere.

Alternativ B – bispedømmerådsalternativet

For å ivareta sin rolle i kirken, mener Kirkemøtet at biskopen må ha tilstrekkelige virkemidler og støtte av en fagstab. Biskopen skal fortsatt ha ordinasjons- og vigslingsmyndighet for prester og vigslede medarbeidere og myndighet til å treffe vedtak om tap av rett til å utøve prestatjeneste i Den norske kirke. Som virkemiddel for biskopens tilsynsansvar skal biskopen ha rett til å innkalle alle kirkelige medarbeidere til møte – uten at det etableres tilsynssak – samt gi råd og veiledning, og også bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelige tilsattes tjenesteutøvelse. Biskopen bør ha ansvar for prester og andre vigslede medarbeideres arbeidsveiledning og etter- og videreutdanning. Biskopen må fortsatt ha myndighet til å forordne gudstjenester, samt rett til å møte i alle råd.

Kirkemøtet mener biskopene bør lede prestatjenesten og andre vigslede tjenester. Kirkemøtet mener biskopen må ha en reell innflytelse i tilsettingssaker av prester og vigslede medarbeidere, noe som bør sikres ved at lokale tilsettinger av prester og vigslede medarbeidere må gjøres på bakgrunn av biskopens uttalelse og med forbehold om biskopens godkjenning i form av kollas/tjenestebrev.

Alternativ C – samordnet arbeidsgiverorganisering

For å ivareta sin rolle i kirken, mener Kirkemøtet at biskopen må ha tilstrekkelige virkemidler og støtte av en fagstab. Biskopen skal fortsatt ha ordinasjons- og vigslingsmyndighet for prester og vigslede medarbeidere og myndighet til å treffe vedtak om tap av rett til å utøve prestatjeneste i Den norske kirke. Som virkemiddel for biskopens tilsynsansvar skal biskopen ha rett til å innkalle alle kirkelige medarbeidere til møte – uten at det etableres tilsynssak – samt gi råd og veiledning, og også bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelige tilsattes tjenesteutøvelse. Kirkemøtet mener at biskopen skal lede prestatjenesten og utøve arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene. Biskopen bør ha ansvar for prester og andre vigslede medarbeideres arbeidsveiledning og etter- og videreutdanning. Biskopen må fortsatt ha myndighet til å forordne gudstjenester, samt rett til å møte i alle råd.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende forslag til vedtak:

For å ivareta sin rolle i kirken, mener Kirkemøtet at biskopen må ha tilstrekkelige virkemidler og støtte av en fagstab. Biskopen skal fortsatt ha ordinasjons- og vigslingsmyndighet for prester og vigslede medarbeidere og myndighet til å treffe vedtak om tap av rett til å utøve prestatjeneste i Den norske kirke. Som virkemiddel for biskopens tilsynsansvar skal biskopen ha rett til å innkalle alle kirkelige medarbeidere til møte – uten at det etableres tilsynssak – samt gi råd og veiledning, og også bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelige tilsattes tjenesteutøvelse. Kirkemøtet mener at biskopen skal lede prestatjenesten og utøve arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene. Biskopen bør ha ansvar for prester og andre vigslede medarbeideres arbeidsveiledning og etter- og videreutdanning. Biskopen må fortsatt ha myndighet til å forordne gudstjenester, samt rett til å møte i alle råd.

6.2 TILSETTING AV BISKOPER

6.2.1 BAKGRUNN

Kirkemøtet vedtok i 2007 at man anså en valgordning som den mest tjenlige fremgangsmåte for å utpeke biskoper i Den norske kirke (KM 09/07). Da kirkelige organer fra 2012 selv fikk ansvar for å tilsette biskoper, ble de begrensninger som ligger i tjenestemannsloven anført som et hinder for å gå over til en ren valgordning. Dagens ordning vedtatt av Kirkemøtet er derfor en kombinasjon av en rådgivende avstemning og tilsetting i Kirkerådet. Samtidig som man vedtok nåværende ordning, ba Kirkemøtet om «en fullstendig gjennomgang av regelverket for nominasjon og tilsetting av biskoper, der også alternativer for utpeking av biskoper vurderes» (KM 10/12).

En kan tenke seg ulike alternative måter å utpeke biskoper på:

- Dagens ordning videreføres, eventuelt med små justeringer.
- Dagens ordning for nominasjon og rådgivende avstemning videreføres, men tilsettingen foretas av et eget organ for tilsetting av biskoper (jf. BM 3/14).
- Det innføres en ren valgordning for biskoper, der den som vinner valget blir biskop (jf. KM 09/07). I likhet med de to første ordningene forutsetter dette en nominasjonsordning.
- Bispestillinger lyses ut og besettes etter samme prosedyrer som andre stillinger, uten noen rådgivende avstemning.

I denne gjennomgangen har Kirkemøtet videre bedt om at det skal vurderes om biskoper bør tilsettes på åremål (KM 10/12). Dersom det blir en valgordning eller en form for rådgivende avstemning, vil hvem som skal ha stemmerett ved slike valg være av stor betydning. De nærmere detaljene knyttet til dette vil Kirkerådet komme tilbake til i en egen høring når den konkrete ordningen for tilsetting av biskop skal fastsettes.

6.2.2 HØRINGSINSTANSENS SYN

Spørsmål 13. Hvordan bør utpeking av biskoper skje i en fremtidig kirkeordning? Menighetsråd og fellesråd.

	A (valg)	B (tilsettingsorgan)	C (som i dag)	D (utlysning)	Annet	Ikke svart	Totalt
Menighetsråd	113	29	184	23	9	145	503
Ettsoknsråd	17	6	42	4	4	22	95
Kirkelige fellesråd	30	15	89	7	3	25	169
Totalt	160	50	315	34	16	192	767
Totalt prosent	21 %	7 %	41 %	4 %	2 %	25 %	100 %
Totalt av de som har svart	28 %	9 %	55 %	6 %	3 %		100 %

315 menighetsråd og fellesråd (55 prosent av de som uttalte seg i spørsmålet) gikk inn for at dagens ordning hvor Kirkerådet tilsetter etter en rådgivende avstemning bør videreføres, 160 menighetsråd

og fellesråd (28 prosent av de som uttalte seg i spørsmålet) gikk inn for en ren valgordning for biskoper, mens 50 menighetsråd og fellesråd (7 prosent av de som uttalte seg i spørsmålet) gikk inn for at det etableres et særskilt tilsettingsorgan for biskoper. I tillegg ble var det 34 menighetsråd og fellesråd som gikk inn for at biskoper tilsettes etter en utlysningsprosess, og 16 menighetsråd og fellesråd som gikk inn for andre alternativer. 192 menighetsråd og fellesråd tok ikke stilling til hvordan biskoper skal utpekes i en fremtidig kirkeordning.

Spørsmål 13. Hvordan bør utpeking av biskoper skje i en fremtidig kirkeordning? Biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser.

	A (valg)	B (tilsettingsorgan)	C (som i dag)	D (utlysning)	Annet	Ikke svart	Totalt
Biskoper og bispedømmeråd	6	8	5	0	0	0	19
Andre høringsinstanser	7	5	7	1	9	0	29

Agder og Telemark biskop, Agder og Telemark bispedømmeråd, Borg bispedømmeråd, Møre bispedømmeråd og Nord-Hålogaland bispedømmeråd går inn for i hovedsak å videreføre dagens ordning. Det samme gjør *KA og Misjonshøgskolen*. Misjonshøgskolen uttaler:

«MHS anbefaler at en variant av dagens ordning videreføres. Den gir en god balanse mellom lokale, regionale, nasjonale og kompetansemessige hensyn. Sistnevnte hensyn er en styrke ved dagens ordning, nemlig at teologiske professor som er medlem av Den norske kirke og tilknyttet de teologiske lærestedene deltar i stemmegivningen og på denne måten synliggjøres.»

Oslo biskop, Oslo bispedømmeråd, Stavanger bispedømmeråd, Sør-Hålogaland bispedømmeråd, Tunsberg biskop og bispedømmeråd, Bjørgvin bispedømmeråd går prinsipielt inn for en ren valgordning. Det samme gjør *Det teologiske Menighetsfakultet og Presteforeningen*. *Det teologiske Menighetsfakultetet* uttaler:

«MF støtter flertallsvurderingen i Kirkerådet (A), om at det innføres en ren valgordning for biskoper (...). En ren valgordning slik vi kjenner fra våre naboland, med mulighet for to valgomganger, tenker vi vil være en tjenlig ordning. En opplagt fordel med en slik ordning er at saken blir endelig avgjort ved opptelling. En slik ordning vil sikre at den som blir biskop har minst 50 % oppslutning, noe som ikke er tilfelle i dagens system. Ved ev innføring av ren valgordning må man gjennomgå hvem som skal ha stemmerett og hvordan prosedyren skal være.»

Av menighetsråd og kirkelige fellesråd er det bare 7 prosent av de som har uttalt seg i spørsmålet som har gått inn for et eget tilsettingsorgan for biskoper. *Preses i Bispemøtet, Nord-Hålogaland biskop, Nidaros bispedømmeråd, Nidaros biskop, Møre biskop, Hamar biskop, Borg biskop, Hamar bispedømmeråd og Bjørgvin biskop* går inn for et eget tilsettingsorgan for biskoper. Det samme gjør *Teologisk fakultet ved Universitetet i Oslo og Norsk kvinnelig teologforening*. En representativ uttalelse som fremmer dette synspunktet er *Hamar bispedømmeråd*:

«Bispedømmer og deres menighetsråd må sikres innflytelse ved tilsetninger av ny biskop. For å ivareta biskopenes selvstendige rolle etter bortfallet av Kongens kirkestyre, bør biskopene tilsettes eller utpekes i et annet organ enn Kirkerådet. Fordelene ved at utpeking skjer ut fra helhetlig vurdering av aktuelle kandidater sett opp mot kirkens behov, taler for at tilsetting skjer i et tilsettingsorgan og ikke ved en ren valgordning.

Konklusjon: *Mindretallsforslaget alternativ B fra Kirkerådet om opprettelse av et eget tilsettingsorgan for biskoper, støttes. (Enstemmig)»*

Noen høringsinstanser gikk inn for at det burde innføres åremål for biskoper, eller at det bør vurderes om biskopen bør sitte på åremål, med en evt. mulighet for forlengelse av perioden. Flere høringsinstanser understreker at uansett hvordan biskopene utpekes er det viktig å ivareta biskopenes selvstendige rolle i kirkestrukturen.

6.2.2 KIRKERÅDETS VURDERINGER

Kirkerådet har merket seg at det var et flertall blant menighetsrådene og fellesrådene som gikk inn for å videreføre dagens ordning (55 prosent av de som har tatt stilling til spørsmålet), mens et flertall av biskopene og bispedømmerådene gikk inn for andre løsninger. Videre har Kirkerådet merket seg at kun 9 prosent av de menighetsråd og fellesråd som har tatt stilling til spørsmålet gikk inn for et særskilt tilsettingsorgan, men at dette ble støttet av flere av biskopene, bispedømmerådene og andre høringsinstanser.

På bakgrunn av høringen mener Kirkerådet det er mest aktuelt enten å videreføre dagens ordning hvor Kirkerådet tilsetter biskopene etter en rådgivende avstemming, eller at det etableres en ren valgordning for biskopene. Det anses som mindre aktuelt med et særskilt tilsettingsorgan for biskoper.

Dagens ordning hvor Kirkerådet tilsetter biskoper etter en rådgivende avstemming kombinerer ulike hensyn. På den ene siden gir ordningen innflytelse til ulike grupper stemmeberettigede både i bispedømmet og på nasjonalt nivå, på den andre siden gir ordningen anledning til at Kirkerådet kan foreta helhetlige hensyn i sammensetning av bispekollegiet.

Kirkerådet viser til at et argument for en ordning med en valgordning for biskoper i større grad vil kunne sikre biskopenes relativt selvstendige rolle i kirkeordningen. Ved å sette et krav om at den som blir valgt må motta minst 50 prosent av stemmene, vil man kunne sikre at de valgte biskopene har bred tillit og støtte i kirken. Et argument imot en valgordning vil være at det vil kunne kreve større ressurser på valgkamp og gjennomføring av valget, samt at det er usikkert om en slik valgordning vil kunne ivareta hensyn til den samlede balansen i bispekollegiet. Kravet om at biskopen må ha minst 50 prosent av stemmene for å bli valgt vil kunne medføre behov for to valgog ganger, avhengig av hvilken valgordning som blir valgt.

Et argument for et eget særskilt tilsettingsorgan vil være at det i likhet med en valgordning i større grad vil kunne ivareta biskopenes selvstendige rolle i strukturen, samt at det i større grad vil kunne ivareta en myndighetsfordeling mellom organer på nasjonalt nivå. Ved etableringen av et særskilt tilsettingsorgan må sammensetning og mandat for dette avklares nærmere. Det er blant annet et

spørsmål om organet bør bestå av en kombinasjon av nasjonalkirkelige representanter og representanter for vedkommende bispedømme. Et argument imot en slik ordning er at det vil medføre etableringen av ytterligere et organ i strukturen som ikke skiller seg så mye fra Kirkerådet ut over sammensetningen. Valget av de nasjonalkirkelige representantene vil sannsynligvis kunne innebære samme type konkurranse som ved valg av Kirkerådets medlemmer.

Kirkerådet viser til at Kirkemøtet har bedt om «en fullstendig gjennomgang av regelverket for nominasjon og tilsetting av biskoper, der også alternativer for utpeking av biskoper vurderes» (KM 10/12). Kirkemøtekomiteen understreket at denne gjennomgangen «blir [...] nødvendig» når arbeidsgiveransvaret for prestedtjenesten overdras til kirken (jf. komitémerknad 8 til sak KM 10/12). Kirkerådet har foreløpig lagt opp til at Kirkemøtet i 2017 eller 2018 vedtar ny ordning for utpeking av biskoper, basert på de veivalg Kirkemøtet 2016 fatter⁵.

Kirkerådet legger til grunn at dersom det blir en valgordning eller en form for rådgivende avstemming, vil det måtte vurderes nærmere hvem som skal ha stemmerett. Kirkerådet legger opp til at dette spørsmålet utredes nærmere og legges frem for Kirkemøtet i forbindelse med forslaget til regelverk for utpeking av biskoper i neste runde.

Kirkerådet har merket seg at en del instanser går inn for åremål for biskoper, men høringen har ikke gitt noe entydig svar på om det bør åpnes for dette eller ikke. Spørsmålet om åremålsstilling for biskoper kan ikke ses uavhengig av forståelsen av episkopatet og forståelsen av vigsling til bispetjenesten, særlig med bakgrunn i de økumeniske avtaler Den norske kirke har inngått (Porvoo, Nådens Fellesskap og Leuenberg). Etter Kirkerådets vurdering bør spørsmålet om åremål utredes nærmere før det tas stilling til dette.

Det veivalg det legges opp til at Kirkemøtet i 2016 fatter, er følgende:

Alternativ 1:

13. Kirkemøtet mener dagens ordning hvor Kirkerådet tilsetter biskoper etter en rådgivende avstemming bør videreføres. Kirkemøtet mener spørsmålet om åremål må utredes nærmere.

Alternativ 2:

13. Kirkemøtet mener at det bør etableres en ren valgordning for biskoper, hvor det er krav om 50 prosents oppslutning for å bli valgt. Kirkemøtet mener spørsmålet om åremål må utredes nærmere.

Alternativ 3:

13. Kirkemøtet mener det bør opprettes et eget tilsettingsorgan for biskoper. Kirkemøtet mener spørsmålet om åremål må utredes nærmere.

⁵ Dette forutsetter at Kulturdepartementet og Stortinget følger Kirkemøtets anmodning fra 2015 om å fjerne lovbestemmelsen i kirkeloven § 25 fjerde ledd som fastsetter at Kirkerådet er tilsettingsorgan for biskoper.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

Kirkemøtet mener dagens ordning hvor Kirkerådet tilsetter biskoper etter en rådgivende avstemming bør videreføres. Kirkemøtet mener spørsmålet om åremål må utredes nærmere.

6.3 BISPEDØMMERÅDET

6.3.1 BAKGRUNN

Behovet for et kirkelig rådsorgan på bispedømmenivå er fremfor alt avhengig av hvilke oppgaver som blir lagt til dette nivået. Dersom prester (og eventuelt andre kirkelig tilsatte) skal tilsettes på bispedømmenivå, tilsier det et demokratisk valgt organ på dette nivået. Dersom tilsettingsmyndighet og arbeidsgiveransvar legges til et annet nivå, gjør det et organ på dette nivået mindre nødvendig. Det betyr i så fall at oppgaver som i dag ivaretas av bispedømmerådet enten må ivaretas av biskopen eller på andre nivåer i strukturen.

Kirkemøtet uttalte i KM 8/05 at fremtidig kirkeordning bør ha tre forvaltningsnivåer med demokratisk valgte organer. Dersom denne målsettingen skal realiseres, må bispedømmerådet konkurrere med fellestråd, evt. prostiråd, om å være mellomnivået. For bispedømmerådets del vil konsekvensen være at det enten vil få langt flere oppgaver enn i dag, eller at det nedlegges. Dette er et valg som først og fremst henger sammen med hva slags løsning som blir valgt for utforming av arbeidsgiveransvaret. Det er imidlertid en del oppgaver som ikke henger sammen med arbeidsgiveransvaret, og som da må plasseres andre steder. Dette gjelder f.eks. ansvaret for å ta avgjørelser om kirkelig inndeling i bispedømmet.

Hvis bispedømmerådet ikke lenger skal ha arbeidsgiveransvar, kan det være grunner til likevel å beholde et rådsorgan på bispedømmenivå, men med redusert ansvarsområde. Slike oppgaver kan være:

- Rådgivende organ for biskopen.
- Strategisk arbeid i bispedømmet.
- Faglig utvikling innen diakoni, gudstjenesteliv og undervisning.
- Støttefunksjoner for menighetene.
- Klageinstans for saker som ikke blir avklart på soknenivå.
- Tilsette alle ansatte som ikke har soknet som arbeidsgiver og arbeidssted.
- Drøfte saker som skal til Kirkemøtet og følge opp saker fra Kirkemøtet.

Dersom bispedømmet på grunn av biskopens rolle fortsatt blir et viktig nivå, kan det argumenteres for at man trenger et rådsorgan på dette nivået, blant annet for at forvaltningsoppgaver ikke ensidig skal bli lagt til biskopen. For de tre nordligste bispedømmene har bispedømmerådene også viktige oppgaver for samisk kirkeliv. Foruten at det sikrer særskilt samisk representasjon i bispedømmerådet, gjelder dette kirkelig betjening på de ulike samiske språk og strategisk arbeid for videre utvikling av samisk kirkeliv.

Eksistensen av et rådsorgan på bispedømmenivå må også ses i sammenheng med hvordan Kirkemøtet sammensettes og velges. Siden Kirkemøtet i dag utgjøres av bispedømmerådene, må Kirkemøtet i så fall settes sammen på en annen måte dersom bispedømmerådene ikke opprettholdes.

Dersom bispedømmerådet forsvinner, faller også grunnlaget for bispedømmerådets administrasjon bort. Siden biskopen like fullt vil ha behov for støttefunksjoner, vil det være behov for å opprettholde en administrasjon på bispedømmenivå. Størrelsen på denne vil avhenge av hvilke oppgaver som ved siden av tilsynet blir lagt til biskopen.

Dersom bispedømmerådene blir opprettholdt i en ny kirkeordning, må det gjennomtenkes hvilken status og funksjon de som regionalkirkelige organer skal ha overfor Kirkemøtet og Kirkerådet. En kan i det minste tenke seg to løsninger:

- *Bispedømmerådene som organ for det nasjonale rettssubjektet:*
Her handler bispedømmerådene på direkte oppdrag fra Kirkemøtet. De blir altså paralleller til Kirkerådet, bortsett fra at Kirkerådet har et nasjonalt ansvar mens bispedømmerådene har et regionalt.
- *Bispedømmerådene som organ for soknene og for det nasjonale rettssubjektet ved Kirkemøtet:*
Her opptrer bispedømmerådet vekselvis på lokalkirkens og sentralkirkens vegne, alt etter hvilke saker det er snakk om. En slik modell kan f.eks. være aktuell hvis bispedømmerådet skal utøve arbeidsgiveransvar for tilsatte i soknet. I en slik ordning vil bispedømmerådet være et organ som binder sammen det lokale og sentrale nivå i kirken.

6.3.2 HØRINGSINSTANSENE SYN

6.3.2.1 OPPRETTHOLDELSE AV BISPEDØMMERÅDET SOM DEMOKRATISK VALGT RÅDSORGAN

Spørsmål 14. Bør BDR opprettholdes som rådsorgan på bispedømmenivå, og hva skal i så fall være BDRs rolle i kirkestrukturen? Menighetsråd og fellesråd.

	Opprettholdes	Opprettholdes ikke	Annen kommentar	Ikke svart	Totalt
Menighetsråd	252	127	3	121	503
Ettsokekråd	44	33	0	18	95
Kirkelige fellesråd	69	74	4	22	169
Totalt	365	234	7	161	767
Totalt prosent	48 %	31 %	1 %	21 %	100 %
Totalt av de som har svart	60 %	39 %	1 %		100 %

60 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som tok stilling til spørsmålet gikk inn for at bispedømmerådet bør opprettholdes som rådsorgan på bispedømmenivå, mot 39 prosent som mente at bispedømmerådet ikke bør opprettholdes som rådsorgan. Det var 161 av menighetsrådene og fellesrådene (21 prosent) som ikke tok stilling til spørsmålet.

Spørsmål 14. Bør BDR opprettholdes som rådsorgan på bispedømmenivå, og hva skal i så fall være BDRs rolle i kirkestrukturen? Biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser.

	Opprettholdes	Opprettholdes ikke	Annen kommentar	Ikke svart	Totalt
Biskoper og bispedømmeråd	19	0	0	0	19
Andre høringsinstanser	18	4	0	7	29

Alle biskopene og bispedømmerådene gikk inn for å opprettholde bispedømmerådene, uavhengig av hvor de landet i spørsmålet om arbeidsgiverorganisering. Også *Det teologiske Menighetsfakultet*, *Teologisk fakultet ved Universitetet i Oslo*, *Misjonshøgskolen*, *Diakonhjemmet høgskole* og *Presteforeningen* støttet dette.

De som gikk inn for å opprettholde bispedømmerådet som rådsorgan på bispedømmenivå var dels de samme som gikk inn for at arbeidsgivermyndigheten for alle prester og andre tilsatte som jobber i soknet skulle legges til bispedømmerådet (jf. *Bispedømmerådsalternativet* i kapittel 9), og dels de som gikk inn for å samordne arbeidsgiveransvaret mellom de som er ansatt av fellesråd og de som er ansatt av bispedømmeråd (jf. *Alternativet for samordnet arbeidsgiveransvar* i kapittel 9). Samtidig var det flere blant de høringsinstansene som gikk inn for å legge arbeidsgiveransvaret til fellesrådet som samtidig gikk inn for å opprettholde bispedømmerådet. Noen av disse ga uttrykk for at «bispedømmerådet som valgt, demokratisk organ [ikke er] en nødvendighet. Vi finner det likevel hensiktsmessig at rådet fortsetter» (bl.a. *Birkeland menighetsråd*).

Noen høringsinstanser viste til at samvirkemodellen med «Embete og råd» mellom prestetjenesten og kirkemedlemmer i valgte rådsorganer best kan videreføres ved at biskopen fortsatt har sete i et valgt rådsorgan med beslutningsmyndighet på bispedømmenivå. Andre trakk frem at det at Den norske kirke styres både episkopalt og synodalt gjør det naturlig at bispedømmerådene videreføres som den synodale strukturen i alle bispedømmer.

Det var også flere høringsinstanser som ga uttrykk for at 11 bispedømmer vil kunne fungere mer dynamisk som mellomledd med sammenbindende funksjon mellom nasjonalt nivå og lokalmenighetene enn et stort antall prostier eller fellesrådsområder. *Diakonhjemmet høgskole* uttalte for eksempel at «bispedømmene og bispedømmerådene spiller en viktig rolle som mellomledd mellom den nasjonale og den lokale kirken/menigheten.» Andre momenter som nevnes er at bispedømmerådet er egnet til å ivareta faglige støttefunksjoner og faglig utvikling til støtte for menighetene, samt at «Det er [...] et poeng at delegater til Kirkemøtet møtes på bispedømmenivå og har ledelsesoppgaver mellom de årlige Kirkemøter» (*Det teologiske Menighetsfakultet*).

Et viktig argument som ble trukket frem av flere høringsinstanser som gikk imot en opprettholdelse av bispedømmerådet, var at det vil kunne forenkle den kirkelige strukturen og spare knappe økonomiske ressurser. Det ble vist til at hvis bispedømmerådet ikke lenger vil ha arbeidsgiveransvar vil det bli færre oppgaver enn i dag, noe som gjør det mindre nødvendig å ha et demokratisk organ på bispedømmenivå.

Blant de som gikk imot å opprettholde bispedømmerådet, var det flere som pekte på at biskopen bør ha en fagstab, samt at det kan være aktuelt med et tiltaksorgan som kan initiere samarbeid og arrangere fellestiltak for hele bispedømmet.

6.3.2.2 BISPEDØMMERÅDETS OPPGAVER

Spørsmål 15. Hvilke oppgaver bør i så fall legges til bispedømmerådet? Menighetsråd og fellesråd.

	Som i dag	Endres	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Menighetsråd	129	186	5	183	503
Ettsofnsråd	15	30	0	50	95
Kirkelige fellesråd	19	102	1	47	169
Totalt	163	318	6	280	767
Totalt prosent	21 %	41 %	1 %	37 %	100 %
Totalt av de som har svart	33 %	65 %	1 %		

Det var kun 63 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som uttalte seg til hvilke oppgaver som i så fall bør legges til bispedømmerådet. 65 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som uttalte seg gikk inn for ulike endringer. Her er det imidlertid dels registrert høringsinstanser som har gitt uttrykk for at bispedømmerådets oppgaver bør endres som følge av at bispedømmerådene legges ned som demokratiske organer, dels registrert høringsinstanser som går inn for at bispedømmerådene også skal få arbeidsgivermyndighet over alle ansatte som arbeider i soknet og dels registrert høringsinstanser som går inn for andre endringer i bispedømmerådernes oppgaver. 33 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som har uttalte seg går inn for at bispedømmerådet bør ha samme oppgaver som i dag.

De høringsinstansene som gikk inn for at bispedømmerådets oppgaver skulle videreføres som i dag, eller utvides til å inkludere arbeidsgivermyndighet over andre kirkelige tilsatte i soknet, ga i hovedsak ikke så utfyllende beskrivelser av disse oppgavene.

Oppgaver som ble trukket frem fra noen av høringsinstansene som gikk inn for å videreføre bispedømmerådet uten arbeidsgivermyndighet, var blant annet forberedelse av saker som skal til Kirkemøtet, rådgivende organ for biskopen, tiltaksorgan for fellestiltak på bispedømmenivå, støttefunksjoner til menighetene, faglig utvikling innen diakoni, gudstjenesteliv og undervisning og strategisk arbeid i bispedømmet. *Søgne menighetsråd (ettsofnsråd)* uttalte at selv om bispedømmerådet da vil få færre oppgaver, bør det:

«likevel fortsatt være et bispedømmeråd som kan bruke mer tid på å forberede saker av overordnet betydning som skal behandles i Kirkemøtet, lærespørsmål, organisatoriske spørsmål, være rådgivende organ for biskopen. Initiere og forberede felles tiltak på bispedømmenivå».

Noen høringsinstanser trakk også frem at bispedømmerådene burde ha en rolle i tilskuddsforvaltningen gjennom fordeling av ressurser mellom soknene. *Det teologiske Menighetsfakultet* uttalte for eksempel at «ansvar for fordeling av stillingsressurser mellom soknene

og ansvar for faglige støttefunksjoner legges til bispedømmerådene, i tillegg til at rådet kan ha viktige strategiske funksjoner i samvirke med biskopen.»

Spørsmål 15. Hvilke oppgaver bør i så fall legges til bispedømmerådet? Biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser.

	Som i dag	Endres	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Biskoper og bispedømmeråd	12	7	0	0	19
Andre høringsinstanser	7	13	0	9	29

Det er 12 av høringsuttalelsene fra biskopene og bispedømmerådene som går inn for at dagens oppgaver skal videreføres, mot 7 som går inn for en endring. Av andre høringsinstanser er det 7 som går inn for å videreføre dagens oppgaver, mot 14 som foreslår at oppgavene bør endres.

6.3.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER

6.3.3.1 OPPRETTTHOLDELSE AV BISPEDØMMERÅDET SOM DEMOKRATISK VALGT RÅDSORGAN

Kirkerådet har merket seg at det er stor oppslutning om å videreføre bispedømmerådene som demokratisk valgte rådsorgan på bispedømmenivå. De høringsinstanser som gikk inn for å samordne dagens arbeidsgiverlinjer eller gikk inn for at bispedømmerådet skulle bli arbeidsgiver for alle kirkelig tilsatte som arbeider i soknet la naturlig nok til grunn at bispedømmerådet må opprettholdes, men også en del av høringsinstansene som gikk inn for å legge arbeidsgiveransvaret til fellesrådet gikk inn for en opprettholdelse av bispedømmerådet som demokratisk valgt rådsorgan.

Kirkerådet viser til at bispedømmerådene i et historisk perspektiv har vært viktige regionale organer lenge før de fikk tilsettingsmyndighet for prester i 1989. Bispedømmerådene ble opprettet ved lov i 1933 og har gradvis fått utvidede oppgaver og myndighet.

Kirkerådet anser bispedømmerådene som viktige sammenbindende mellomledd mellom nasjonalt nivå og de lokale menigheter. Bispedømmerådene er egnet til å formidle soknenes interesser overfor Kirkerådet og videreformidle støttefunksjoner fra Kirkerådet til soknene.

Ved å opprettholde bispedømmerådet som et demokratisk rådsorgan, vil biskopen ha sete i et demokratisk beslutningsorgan som i samvirke vil kunne utøve strategisk ledelse i bispedømmet. Ved å legge prinsippet for samvirke mellom representanter for den vigslede tjeneste med Ord og sakrament og representanter for kirkemedlemmene til grunn, vil en opprettholdelse av bispedømmerådet kunne ivareta samvirkemodellen (*Embete og råd*-modellen) på bispedømmerådsnivå.

Bispedømmerådene har – særlig i de tre nordligste bispedømmene – vært viktige organer for å ivareta og fremme samisk kirkeliv. Kirkerådet viser til at Samisk kirkeråd har bemerket at bispedømmerådene bidrar til å sikre samisk representasjon i kirkedemokratiet, ivaretar et samlet ansvar og en samordnet oppfølging av kirkelig betjening på henholdsvis nordsamisk, lulesamisk og

sørsamisk, noe som har stor betydning for arbeidet med rekruttering, faglig oppfølging, opplæringsstrategier, osv.

Kirkerådet merker seg samtidig at ved å opprettholde bispedømmerådet, særlig ved overføring av arbeidsgiveransvar for prester til fellesrådene, så har det økonomiske og administrative konsekvenser, med behov for administrative funksjoner og støtteapparat for det demokratiske organet. Det kan stilles spørsmålstegn ved om et bispedømmeråd som har færre oppgaver rettferdiggjør de ressurser et demokratisk rådsorgan krever. Noen av funksjonene kunne muligens vært håndtert av biskopen eller andre organer i stedet. Dersom bispedømmerådene opprettholdes som demokratiske organer, må det understrekes at det vil innebære at Kirkemøtet gir opp Kirkemøtets tidligere vedtak fra 2005 om at det kun skal være tre nivåer med demokratiske organer i styringsstrukturen, jf. sak KM 08/05. Ut fra hvilke oppgaver Kirkerådet legger til grunn at bispedømmerådet bør ha, jf. 6.3.3.2, finner Kirkerådet det likevel naturlig å anbefale at bispedømmerådene opprettholdes.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

Kirkemøtet mener at bispedømmerådet bør opprettholdes som et demokratisk valgt organ.

6.3.3.2 BISPEDØMMERÅDETS OPPGAVER

Under forutsetning om at bispedømmerådet opprettholdes, vil ulike oppgaver for bispedømmerådet være aktuelle avhengig av hvordan en lander i spørsmålet om arbeidsgiverorganisering.

Dersom en går inn for at storfellesrådene blir tillagt arbeidsgiveransvaret for prestene, legger Kirkerådet til grunn at bispedømmerådet bør være et organ som kan legge strategier for kirkens videre utvikling i bispedømmet innenfor de visjoner og planer Kirkemøtet fastsetter. Bispedømmerådene vil fortsatt kunne «ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene, og det skal fremme samarbeidet mellom de enkelte menighetsråd og andre lokale arbeidsgrupper innen bispedømmet» (jf. dagens kirkelov § 23). Videre er det noen oppgaver det vil være hensiktsmessig å gjennomføre på et regionalt nivå, som tilsetning av fengselsprester, sykehjemsprester, studentprester og andre spesialprestestillinger som ikke har sitt arbeidssted i soknet.

Kirkerådet legger opp til at bispedømmerådet vil ha viktige oppgaver i tilskuddsforvaltningen hvor bispedømmerådet fordeler statlig midler til soknene og følge opp bruken av disse. Kirkerådet vil ha behov for et mellomledd i tildeling og oppfølging av midler til fellesrådene, i det tilfelle fellesrådene eventuelt skal tilsette og lønne prestene. Kirkerådet legger videre til grunn at bispedømmerådet er et egnet organ for å samle fagstillinger for faglig utvikling i bispedømmene.

De tre nordligste bispedømmerådene særlige ansvar for samisk kirkeliv, samt Oslo bispedømmeråds særlige ansvar for døvekirken forutsettes videreført som i dag. Det vil også være aktuelt å la bispedømmerådet fortsatt ha en rolle i nominasjonsprosessen ved utpeking av biskoper.

Kirkerådet legger til grunn at bispedømmerrådet også bør kunne utføre oppgaver som etter avtale blir overlatt det av det enkelte menighetsråd eller kirkelige fellesråd⁶.

Avhengig av hvordan en lander i spørsmålet om arbeidsgiverorganisering (jf. kapittel 9), uttegner det seg tre alternativer.

Alternativ A – storfellesrådsalternativet

Kirkemøtet mener bispedømmerrådet bør være et organ som kan legge strategier for kirkens videre utvikling i bispedømmet innenfor de visjoner og planer Kirkemøtet fastsetter. Bispedømmerrådet må ha sin oppmerksomhet på å vekke og nære det kristelige liv i menighetene, og fremme samarbeidet mellom de enkelte menighetsråd og andre lokale arbeidsgrupper innen bispedømmet. Bispedømmerrådet bør fordele statlige midler og kunne ta initiativ til samarbeid på tvers av sokn og fellesrådsområder. Bispedømmerrådet bør også tilsette spesialprester som jobber i bispedømmet, herunder fengselsprester, sykehjemsprester, og studentprester. Bispedømmerrådet vil være en naturlig arena for drøfting av kirkemøtesaker.

Alternativ B – bispedømmerrådsalternativet

Bispedømmerrådets oppgaver i dag bør videreføres, i tillegg til at bispedømmerrådet blir tillagt arbeidsgiveransvaret for alle andre kirkelige tilsatte.

Alternativ C – samordnet arbeidsgiverorganisering

Kirkemøtet mener bispedømmerrådenes oppgaver i dag bør videreføres i den fremtidige kirkeordningen, men at flere oppgaver bør delegeres til soknets organer.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

Kirkemøtet mener bispedømmerrådenes oppgaver i dag bør videreføres i den fremtidige kirkeordningen, men at flere oppgaver bør delegeres til soknets organer.

⁶ Kulturdepartementet har foreslått å åpne for denne muligheten i kirkeloven § 23 fjerde ledd siste punktum allerede fra 2017, noe Kirkemøtet har gitt tilslutning til. Kirkerådet legger til grunn at det vil være naturlig å videreføre denne muligheten fra 2020.

7. ARBEIDSGIVERANSVAR I KIRKEORDNINGEN

7.1 BAKGRUNN

Kirkelig tilsatte som arbeider i den lokale kirke, har i dag ulike arbeidsgivere. Prester ansatt i stillinger finansiert av staten er inntil videre (2017) statstjenestemenn. Denne gruppen tilsettes av bispedømmerådet og har prost og biskop (eventuelt sokneprest) som nærmeste overordnede. Det samme gjelder et fåtall samiske kirketolker i Nord-Hålogaland bispedømme som har soknepresten som nærmeste overordnede.

Andre ansatte i den lokale kirke som er i stillinger finansiert ved kommunale eller statlige tilskudd, har fellesrådet som arbeidsgiver. De er tilsatt av fellesrådet og har fellesrådets daglige leder (kirkevergen), eller en som dette ansvaret er delegert til, som sin nærmeste overordnede. Til denne gruppen hører kateketer, diakoner, kantorer og organister, kirketjenere, menighetssekretærer, menighetspedagoger, barne- og ungdomsarbeidere, kirkegårdsarbeidere, kontoransatte m.fl. I denne gruppen hører også prester som er lønnet av kommunale eller innsamlede midler.

I tillegg kommer ansatte som er tilsatt av menighetsrådet, og der menighetsrådet selv har arbeidsgiveransvaret. Disse stillingene er i mange tilfelle finansiert ved innsamlede midler eller fondsmidler. I andre tilfeller dreier det seg om ansatte ved barnehager eller andre institusjoner som menigheten driver.

I sitt vedtak KM 05/13 understreket Kirkemøtet *”at overføringen av virksomhets- og arbeidsgiveransvaret for prestatjenesten til et nasjonalt rettssubjekt ikke endelig fastlegger hvor arbeidsgiveransvaret i en fremtidig kirkeordning skal plasseres. Kirkemøtet fastholder målsettingen i tidligere kirkemøtevedtak om felles arbeidsgiveransvar i en fremtidig kirkeordning.”*

De tidligere vedtak som det her refereres til er KM 09/02 der Kirkemøtet uttalte at det burde prioriteres å arbeide videre med (blant annet) spørsmålet om *”samordning av arbeidsgiveransvar”*. Under KM 08/05 (pkt. 5) vedtok Kirkemøtet *”at det skal være et felles arbeidsgiveransvar i en fremtidig kirkeordning”*, og ba *”Kirkerådet ta initiativ til flere forsøk med ny mellommenhet på justert prostnivå, spesielt med vekt på samordnet arbeidsgiveransvar”*.

Kirkemøtet har gjennom sine vedtak uttrykt en intensjon om en endring i forhold til dagens situasjon med to atskilte arbeidsgiverlinjer. Hvordan et «felles arbeidsgiveransvar i en fremtidig kirkeordning» skal realiseres, har Kirkemøtet derimot ikke konkretisert, men er tema for denne høringen. Sentrale og regionale organers rolle overfor virksomheten i soknet innskrenker seg ikke bare til ansvaret for prestatjenesten, men omfatter også andre ansatte i den lokale kirke. Som del av sitt tilsynsansvar kan biskopen gi *«bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelig tilsattes tjenesteutøvelse»* (Tjenesteordning for biskoper § 1). I første rekke gjelder det andre vigslende medarbeidere enn bispedømmerådsansatte prester. Kirkemøtet har fastsatt egne vigslingsliturgier og tjenesteordning for diakoner, kateketer og kantorer. I tjenesteordningene for diakon, kateket og kantor heter det at

«tilsetting skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev». Vigslede medarbeidere står ifølge de respektive tjenesteordninger under biskopens tilsyn.

Dagens situasjon innebærer altså at soknet som del av Den norske kirke er underlagt visse rammer og begrensninger i utøvelsen av sin rolle som arbeidsgiver. Samtidig har menighetsrådet en medvirkningsrolle i tilsettingsprosessen overfor bispedømmerådet som tilsettingsorgan for prester, blant annet gjennom retten til å gi uttalelse om hvem man ønsker tilsatt (Personalreglement for prester i Den norske kirke § 8).

Menighetsrådet påvirker også betingelsene for prestatjenesten i soknet bl.a. gjennom å vedta lokal grunnordning for gudstjenesten. Juridisk kan dette i begge tilfelle forstås som en distribusjon av arbeidsgiverfunksjoner, der ett organ ikke alene utøver alle arbeidsgiverfunksjoner.

Prestetjenesten spiller i luthersk teologi en sentral rolle i kirkeforståelsen. Fordi det er ved Ordet og sakramentene at kirken blir til, er den «*tjeneste med ord og sakrament*» som presten utøver, av avgjørende betydning i kirkens liv (jf. Confessio Augustana art. V og VII). For utformingen av en kirkeordning er det derfor av stor betydning hvordan man organiserer og regulerer prestatjenesten. Siden forkynnelsen og sakramentsforvaltningen har en særlig betydning for kirkens enhet, har Den norske kirke en særlig interesse av å sørge for å sikre felles standarder for innholdet i tjenesten.

Det er også viktig å sikre det selvstendige ansvar og den særlige forpliktelse for utførelsen av tjenesten som den enkelte prest er gitt i og med sin ordinasjon. Dette ivaretas i dagens kirkeordning gjennom at prestene ikke bare er underlagt biskopens tilsyn, men også ved at biskopen «er øverste leder av prestatjenesten i bispedømmet» (Tjenesteordning for biskoper § 2) og prosten «*leder prestatjenesten i prostiet*» (Tjenesteordning for proster § 1). I dagens ordning innebærer det at biskop og prost utøver arbeidsgivers styringsrett overfor prester tilsatt av bispedømmerådet.

Menighetsprester hadde inntil 2004 prestegjeldet som sitt tjenestedistrikt, et distrikt som bestod av ett eller flere sokn. Den ledende presten i prestegjeldet hadde tittelen sokneprest. I 2004 ble det fastsatt ny tjenesteordning for proster og gjort endringer i tjenesteordningen for menighetsprester, endringer som gjerne er blitt kalt prostereformen. Reformen innebar en ny organisering av prestatjenesten, med prostiene som tjenestedistrikter. Målet med reformen var å gi bedre tjenestevilkår for den enkelte prest, blant annet ved å legge til rette for bedre ledelse, jevnere fordeling av tjenesten mellom prestene og større grad av kollegafellesskap. Reformen ga prosten en tydelig funksjon som leder av prestatjenesten i prostiet.

I sin forståelse av andre vigslede stillinger har Den norske kirke lagt vekt på at disse ikke er avledet av prestatjenesten, men at de er ulike tjenester med sin egen forankring i kirkens utførelse av kirkens oppdrag (jf. BM 03/10 og KM 9/11). I noen tilfeller vil hensyn som er viktige for prestatjenesten også være viktige for andre vigslede stillinger, i andre tilfeller handler det om hensyn som er spesifikk for prestatjenesten. Det må i det enkelte spørsmål tas stilling til om andre vigslede stillingskategorier skal underlegges de samme ordninger som prestene, om de skal ha egne ordninger, eller underlegges de samme ordninger som kirkelige ansatte som ikke er vigslet.

Som nevnt har Kirkemøtet ikke konkretisert hvordan et «felles arbeidsgiveransvar i en fremtidig kirkeordning» skal realiseres. I det følgende blir det derfor presentert tre hovedalternativer, som alle kan utformes på litt ulike måter.

Kirkerådet legger i det følgende til grunn at en ordning med «felles arbeidsgiveransvar» ikke utelukker en viss fordeling av arbeidsgiverfunksjoner mellom organer på ulikt organisatorisk nivå i kirken. Slik fordeling har vi også i dagens ordning. Juridisk er det ikke noe i veien for en slik funksjonsfordeling. Den nærmere fordeling må skje ut fra en vurdering av hvilke konkrete hensyn som underbygger fordelingen. Det er viktig at en slik fordeling av arbeidsgiverfunksjoner ikke fører til uklare ansvarsforhold eller vanskeliggjør den samordning som Kirkemøtet har satt som målsetting.

Selv om det skjer en viss fordeling av arbeidsgiverfunksjoner, vil det være nødvendig at arbeidsforholdet har en primær forankring i ett kirkelig organ. De organer som peker seg ut som mest aktuelle å legge et slikt primært arbeidsgiveransvar til, er fellesrådet (eventuelt for større enheter enn i dag) og bispedømmerrådet. Ved siden av at disse har slikt arbeidsgiveransvar i dag, er det også de som i første rekke har vært nevnt i den kirkelige debatt om plassering av arbeidsgiveransvaret i kirken. I tillegg til å plassere et primært arbeidsgiveransvar hos én av disse, vil det fortsatt være aktuelt å legge enkelte arbeidsgiverfunksjoner til Kirkemøtet, biskop, prost og menighetsråd.

Felles for alle de tre skisserte alternativene er at det forutsettes at Kirkemøtet skal vedta tjenesteordninger og vigslingsliturgier for alle vigslede medarbeidere, at biskopen skal ha tilsyn med kirkelige ansatte generelt og vigslede medarbeidere spesielt, og at biskopen vigslar prester, diakoner, kateketer og kantorer.

Et springende punkt er i denne sammenheng biskopens rolle som leder av prestatjenesten i bispedømmet, noe som innebærer at biskopen (sammen med prosten) ivaretar arbeidsgivers styringsrett overfor prester ansatt av bispedømmerrådet (men ikke overfor prester med andre arbeidsgivere).

Bispemøtet har tatt til orde for at biskopens rolle som leder av prestatjenesten bør videreføres på samme måte i en fremtidig kirkeordning (BM 3/14). Kirkerådet legger til grunn at en må vurdere hvilke elementer i biskopens nåværende rolle som leder av prestatjenesten som er særlig viktig å videreføre, og hvordan dette kan skje enten som en del av tilsynet eller som ledd i en fordeling av arbeidsgiverfunksjoner.

Hva som er en fornuftig plassering av arbeidsgiveransvaret, har nær sammenheng med fremtidig finansieringsmodell for kirken. Ulike modeller gir ulike muligheter og ulike føringer. Med utgangspunkt i det som tidligere er sagt i kapittel 4, legger Kirkerådet i det følgende til grunn at dagens finansieringsordning blir videreført.

Et problem med å utforme det fremtidige kirkelige arbeidsgiveransvaret, er at forholdene er så forskjellige fra lokalsamfunn til lokalsamfunn, f.eks. når det gjelder befolkningstall og befolkningstetthet. Forskjellene kan være store både mellom bispedømmene og mellom sokn i

samme bispedømme. En løsning som synes å passe ett sted, kan passe dårlig et annet sted. Et tema som bør diskuteres er derfor om ordningen nødvendigvis skal være den samme over alt, eller om man kan åpne opp for lokale variasjoner. Dersom man åpner opp for at også prester skal være ansatt i soknet (jf. løsning A nedenfor), kan man likevel beholde dette ansvaret i bispedømmerådet dersom soknet *ikke ønsker* å ivareta ansvaret, eventuelt dersom det ikke fyller bestemte krav for å overta det. Disse kan for eksempel knytte seg til antall årsverk innenfor den lokale organisasjonsenheten. En kan i prinsippet også tenke seg at bispedømmene gis adgang til å velge ulike løsninger.

I Kirkerådets høringsnotat ble det skissert tre hovedveivalg:

7.1.1 A) SAMLING AV ARBEIDSGIVERANSVARET I ET ORGAN SOM OPPTRER PÅ VEGNE AV SOKNET

En slik løsning vil innebære at alle som arbeider i soknet vil være ansatt i soknet (eller i et fellesskap av sokn), og at arbeidsgiveransvaret utøves av et organ som opptrer på vegne av soknet. Dersom ordningen med to organ for soknet ikke videreføres (jf. kap. 5), betyr det at arbeidsgiveransvaret legges til menighetsrådet. Dersom ordningen med to organ for soknet videreføres, vil arbeidsgiveransvaret legges til fellesrådet. Det betyr at fellesrådet beholder det arbeidsgiveransvaret det har i dag, samtidig som arbeidsgiveransvaret for prestene overføres fra det nasjonale rettssubjektet.

Økonomisk vil en slik ordning innebære at fellesrådet vil motta tilskudd fra Kirkerådet eller bispedømmerådet til å lønne prester, på liknende måte som det skjer med tilskudd til trosopplæring og til kateket- og diakonstillinger.

Et argument mot å overføre arbeidsgiveransvaret for prestene til de nåværende fellesrådene, er at disse i de fleste tilfeller er for små. De minste fellesrådene vil bare få én eller en del av en prestestilling. Selv om fellesrådsområdet vil omfatte sokn med til sammen flere prestestillinger, vil det i mange tilfeller være *mindre enn et prosti*, og dermed bety et mindre tjenesteområde enn det prestene i dag har. Denne løsningen må derfor sees i sammenheng med størrelsen på fellesrådsområdene. Større fellesrådsområder vil bli en konsekvens av sammenslåinger av kommuner i forbindelse med den varslede kommunereformen. Kirken kan også på eget initiativ slå sammen fellesråd slik at de f.eks. omfatter minst et prosti. En slik løsning ble foreslått i utredningen «Kjent inventar i nytt hus» (2011).

I en ordning der fellesrådet har arbeidsgiveransvaret, kan enkelte arbeidsgiverfunksjoner likevel legges til andre organer. I forbindelse med tilsetting kan biskop og/eller bispedømmeråd tillegges en innstillende funksjon i forhold til prester, eventuelt også andre vigslede medarbeidere.

Biskop og prost kan også tillegges et nærmere definert faglig lederansvar over prester og andre vigslede medarbeidere på vegne av arbeidsgiver. En slik ordning må likevel ikke utformes på en slik måte at den går på bekostning av styrings- og ledelsesansvaret til soknets organer, herunder muligheten for en felles daglig ledelse for de som arbeider i soknet.

7.1.2 B) SAMLING AV ARBEIDSGIVERANSVARET I BISPEDØMMERÅDET

En slik løsning vil innebære at alle som arbeider i den lokale kirke blir tilsatt i det nasjonale rettssubjektet, så fremt bispedømmerådet oppfattes som organ for det nasjonale rettssubjektet. Alternativt kan man definere bispedømmerådet som organ for soknet, eventuelt som organ både for det nasjonale rettssubjektet og for soknet, alt etter hvilke oppgaver det til enhver tid utfører. Denne løsningen vil innebære at prestene beholder bispedømmerådet som arbeidsgiver, mens de som i dag har fellesrådet som arbeidsgiver, blir overført til bispedømmerådet.

Økonomisk vil en slik ordning innebære at fellesrådet overfører midler til å lønne ansatte som ikke har statlig finansiering, eventuelt at kommunene yter tilskudd direkte til bispedømmerådet. En innvending mot en slik ordning vil være at den vil kunne svekke kommunenes vilje til å bidra til finansieringen av den lokale kirke.

En fordel ved en slik ordning vil være muligheten for å føre en samlet arbeidsgiverpolitikk i bispedømmet, for eksempel for å ivareta kjønnsbalanse, innen et geografisk område som er større enn soknet. En ulempe ved bispedømmerådet som felles arbeidsgiver vil være avstanden til soknet. Dette kan i noen grad kompenseres gjennom en delegering av arbeidsgiverfunksjoner til soknets organer.

Dersom arbeidsgiveransvaret legges til bispedømmerådet, vil det trolig være behov for å la kirkeordningen hjemle delegasjon til lokalt nivå for å ivareta den daglige oppfølging på arbeidsgivers vegne. I en slik ordning kan en også tenke seg at menighetsråd eller fellesråd har innstillingsrett overfor bispedømmerådet.

En fordel med en slik ordning vil kunne sikre og styrke biskopens ledelse i forhold til prester og andre kirkelig ansatte. Hvordan denne ledelse vil arte seg, avhenger av hvordan man tenker delegasjon til lokalt nivå. På den ene side kan en tenke seg at biskopen leder alle kirkelig ansatte i bispedømmet, men at den daglige utøvelse av denne er delegert til lokalt nivå. På den annen side kan en tenke seg en ordning der biskopen fortsatt leder prestedtjenesten, men hvor ledelsen av andre ansatte ivaretas lokalt på delegasjon. Spørsmålet er imidlertid om en slik todelt ledelse i tilstrekkelig grad ivaretar ønsket om samordning, selv om arbeidsgiveransvaret for alle er forankret i bispedømmerådet.

Et argument mot en slik løsning vil være at den bidrar til en sentralisering av funksjoner i kirken, og dermed gå på tvers av ønsket om å legge større myndighet til soknet.

7.1.3 C) MODIFISERT UTGAVE AV DAGENS ORDNING

En modifisering av dagens ordning ville innebære at prestene fortsatt blir ansatt i det nasjonale rettssubjektet med biskopen/bispedømmerådet som arbeidsgiverorgan, mens fellesrådet beholder arbeidsgiveransvaret for de som i dag er ansatt i soknet.

En slik ordning er den som i minst grad krever organisatoriske endringer, bl.a. når det gjelder størrelser på fellesrådsområder – i alle fall på kort sikt. Samtidig oppnår man ikke de administrative innsparinger som følger av den samling av arbeidsgiveransvaret som ligger i løsning A og B.

Til denne løsningen kan det også reises tvil om den på noen måte oppfyller Kirkemøtets intensjon om «felles arbeidsgiveransvar». For å realisere Kirkemøtets intensjon, er det ikke tilstrekkelig å videreføre ordningen slik den er i dag – det er i det minste nødvendig med en modifisering i retning av større samordning i arbeidsledelsen.

Det vil i første rekke være nødvendig å utvikle ordninger for *lokal daglig ledelse*, ved at samme instans eller person ivaretar arbeidsgivers styringsrett både på vegne av fellesråd og bispedømmeråd. Det kunne for eksempel dreie seg om en daglig leder for virksomheten i det enkelte sokn som ledet de ansatte på vegne av bispedømmerådet og fellesrådet, og som dessuten var daglig leder for menighetsrådets virksomhet. En slik daglig leder kunne være en prest, men også andre ansatte kunne ha en slik rolle. I relasjon til biskopens ledelse av prestedtjenesten reiser en slik samordning liknende problemstillinger som når det gjelder ivaretagelsen av daglig ledelse i de to andre alternativene. Et slikt alternativ vil også ha sine svakheter når saker må løftes opp fra den som ivaretar den daglige ledelse til selve arbeidsgiverorganet, siden det da vil dreie seg om to ulike organer.

Større samordning kan også skje ved at menighetsrådets/fellesrådets rolle i tilsettingen av prester styrkes (for eksempel i form av innstillingsrett eller delegert ansvar for tilsettinger) og at menighetsråd/fellesråd delegeres ansvar til å utforme lokale instruksjoner for prestestillinger i soknet.

Et argument for en slik løsning vil være at det gjennom fortsatt delt finansieringsansvar mellom stat og kommune vil kunne følge ulike føringer og forutsetninger med statlige og kommunale tilskudd. Det vil innebære at det må tas ulike hensyn ved utøvelse av arbeidsgivermyndighet overfor de gruppene av ansatte som finansieres ved tilskudd fra de to instansene, og at dette lettes lar seg gjøre ved at arbeidsgiveransvaret ivaretas av to ulike organer. Delegasjon av oppgaver til lokalt nivå for ansatte i bispedømmerådet samt samordning av avtalemessige og tariffmessige spørsmål vedrørende tjenestevilkår gjennom et felles kirkelig avtaleverk vil imidlertid kunne redusere slike forskjeller.

7.2 HØRINGSINSTANSENS SYN

7.2.1 ARBEIDSGIVERANSVAR

Spørsmål 16. Bør alle ansatte ha den samme arbeidsgiver og hvilket organ bør dette i så fall være? Menighetsråd og fellesråd.

	Ja, ikke spesifisert	Ja, BDR	Ja, FR	Ja, nytt prostinivå	Nei, som før (modifisert utgave)	Ikke svart	Totalt
Menighetsråd	4	163	139	40	93	64	503
Ettsokekråd	0	15	49	6	22	3	95
Kirkelige fellesråd	1	23	92	8	34	11	169
Totalt	5	201	280	54	149	78	767
Totalt prosent	1 %	26 %	37 %	7 %	19 %	10 %	100 %
Totalt av de som har svart	1 %	29 %	41 %	8 %	22 %		

79 prosent av de menighetsråd og fellesråd som har uttalt seg i spørsmålet mener at alle ansatte som arbeider i soknet bør ha den samme arbeidsgiver. Det er imidlertid ulike oppfatninger om hvilket organ arbeidsgiveransvaret bør være forankret hos. 49 prosent av menighetsrådene og fellesrådene mener at alle ansatte som arbeider i soknet bør ha fellesrådet eller prostirådet som arbeidsgiver, henholdsvis 41 prosent og 8 prosent. 29 prosent mener at alle ansatte som arbeider i soknet bør ha bispedømmerrådet som arbeidsgiver, mens 22 prosent mener at dagens ordning hvor prester er ansatt av bispedømmerrådet og andre kirkelige tilsatte er ansatt av fellesrådet bør videreføres. Hvis disse to gruppene ses i sammenheng, er det 51 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som enten mener at prestene bør ha bispedømmerrådet som arbeidsgiver eller at både prester og alle andre kirkelig ansatte som jobber i soknet bør ha bispedømmerrådet som arbeidsgiver. En annen måte å se det på er at 62 prosent av de som ønsker at alle som arbeider i soknet skal ha samme arbeidsgiver mener arbeidsgiver bør være fellesrådet eller prostirådet, mens 37 prosent vil ha bispedømmerrådet som arbeidsgiver.

Bremsnes menighetsråd uttalte:

«Soknet bør være arbeidsgiver for alle ansatte som arbeider på soknenivå. Det er et grunnleggende prinsipp at alle tilsatte i samme sokn har samme arbeidsgiver. Tilsettingsmyndigheten bør da være lokal. Menighetsrådet bør få dette ansvaret i en ny kirkeordning. Dette er ikke til hinder for at deler av arbeidsgiveransvaret i det daglige ivaretas av et regionalt nivå (prosti- eller bisedømmenivå), slik at ferieplanlegging, konflikthåndtering, lønnsutbetaling og ev. juridisk bistand gjøres der det er mest hensiktsmessig. Tilsetting av prester ligger nå hos bispedømmerrådet, men etter vårt syn kan biskopens tilsynsansvar og bispedømmets interesser ved slike tilsetninger ivaretas gjennom tilsettingsprosessen, selv om soknet står som tilsettende myndighet. Ved ev. avskjedigelser bør man følge logikken som ligger innbakt i kvalifikasjonskravene for stillinger. Der særskilte kirkelige kvalifikasjonskrav som i dag forestås av biskopen (vigsling) er nødvendig for en stilling, er det naturlig at

biskopen og bispedømmet har et større ansvar ved avskjedigelser og disiplinærsaker i samråd med soknet, enn det vil være for stillinger der vigsling ikke kreves.»

Ormøy menighetsråd uttalte:

«Det bør være én arbeidsgiverlinje i kirken.
Bispedømmerådet bør være arbeidsgiver og sikre profesjonalitet.
Vi støtter en løsning som definerer bispedømmerådet som organ for soknet, eventuelt som organ både for det nasjonale rettssubjektet og for soknet, alt etter hvilke oppgaver det til enhver tid utfører. Denne løsningen vil innebære at prestene beholder bispedømmerådet som arbeidsgiver, mens de som i dag har fellesrådet som arbeidsgiver, blir overført til bispedømmerådet. Dette forutsetter en delegasjon til instanser på sokne- /prostivå som kan ivareta daglig ledelse og andre arbeidsgiverfunksjoner.»

Balestrand sokneråd uttalte at de

«meiner at dagens ordning med to arbeidsgjevarlinjer bør videreførast, særleg av omsyn til prestane. Prestetenesta står i ei særstilling og Balestrand sokneråd ser verdien av at prestane er tilsette på eit høgare nivå. Dette har mellom anna med presten sitt sjølvstendige ansvar og større tenesteområde å gjere. Balestrand sokneråd har ikkje negative erfaringar med dagens tolinjeordning.

Samstundes ynskjer soknerådet at det vert lagt vert lagt meir vekt på soknet sitt syn ved preste-tilsetjingar.

Balestrand sokneråd sluttar seg ikkje til Kyrkjerådet sitt fleirtal for tilsetjing av alle på bispedømmerådsnivå. Andre tilsette bør etter Balestrand sokneråd sitt syn tilsetjast i soknet (sjå spm 5-8). Dette har både med lokal finansiering, tilsetjingsmynde og styringsrett å gjere. Balestrand sokneråd ligg ut frå dette nærast alternativ C av dei Kyrkjerådet stemde over.»

Spørsmål 16. Bør alle ansatte ha den samme arbeidsgiver og hvilket organ bør dette i så fall være? Biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser.

	Ja, ikke spesifisert	Ja, BDR	Ja, FR	Ja, nytt prostivå	Nei, som før (modifisert utgave)	Ikke svart	Totalt
Biskoper og bispedømmeråd	0	15	2	0	2	0	19
Andre høringsinstanser	1	13	5	2	2	6	29

Flertallet av biskoper og bispedømmeråd gikk inn for at alle ansatte i soknet skal ha bispedømmerådet som arbeidsgiver. *Agder og Telemark bispedømmeråd* mener at arbeidsgiveransvaret bør ivaretas av det nasjonale rettssubjektet for Den norske kirke. *Bjergvin bispedømmeråd* og *Sør-Hålogaland bispedømmeråd* gikk inn for at dagens organisering av arbeidsgiveransvaret videreføres. *Oslo bispedømmeråd* og *Borg bispedømmeråd* går inn for at arbeidsgiveransvaret legges til fellesrådet.

Det teologiske Menighetsfakultet (flertallet i lærerutvalget) går inn for at arbeidsgiveransvaret legges til et justert fellesråd under forutsetning av at det etableres bærekraftig størrelse på fellesrådsområdene og at biskopens innflytelse på tilsetning og ledelse av prestedtjenesten og andre vigslede medarbeidere sikres i tilstrekkelig grad. *Det teologiske fakultet* går inn for at arbeidsgiveransvaret for prestene og andre vigslede stillinger legges til bispedømmerådet. *Misjonshøgskolen* mener at alle ansatte ikke må ha samme arbeidsgiver, men forutsetter som et minimum at det er en felles daglig ledelse på tilstrekkelig høyt nivå, samt «mener at alle vigslede stillinger i utgangspunktet skal ha en arbeidsgiverforankning på bispedømmenivå».

KA går inn for at alle som arbeider lokalt bør ha samme lokale arbeidsgiver, og uttaler:

«Alle som arbeider på samme nivå, bør være tilsatt på samme nivå ansvaret for oppgaven ligger. Den organisatoriske utskillingen av prestedtjenesten har primært historiske årsaker. Ordningen er som tidligere påpekt ressursdrivende og mangler klar teologisk begrunnelse. I tillegg vanskeliggjør den et felles plan og strategiarbeid, kompliserer en del konflikthåndtering der begge linjer er involvert og gjør det krevende å etablere en ordning med enhetlig ledelse.

KA mener at en fremtidig kirkeordning bør legge til grunn at alle som arbeider for å realisere soknets oppdrag, har soknet som sin arbeidsgiver. Virksomhetene må samtidig være store nok til å sikre nødvendig profesjonalitet i arbeidsgiverrollen og nødvendig fleksibilitet i personalforvaltningen.

Et lokalkirkelig forvaltningsnivå på kommunenivå i et felles organ for flere sokn vil kunne imøtekomme disse hensyn. Endringer i kommunestrukturen kan bidra til tjenlige kirkelige enheter på kommunenivået med tilstrekkelige ressurser i alle fellesrådsområder. Alternativt kan det etableres interkommunale fellesråd/prostiråd.»

Presteforeningen går inn for at de som arbeider i soknet skal være ansatt av det nasjonale rettssubjektet for Den norske kirke:

«Alle kirkelige tjenestegrupper ansettes i det sentrale rettssubjektet. De fleste arbeidsgiverfunksjoner legges til bispedømmenivå. Etter hensiktsmessighet kan enkelte arbeidsgiverfunksjoner delegeres til prost eller menighetsnivå (menighetsråd/samarbeidsråd).

Alle ansatte i bispedømmet tilsettes av bispedømmerådet. Menighetsrådet skal ha innflytelse over tilsetninger av de som skal arbeide i soknet. Menighetsrådets innflytelse over presteansettelser styrkes. Arbeidstakerorganisasjonene beholder sin innflytelse i ansettelsesprosessen som i dag.

Presteforeningen ser det som ønskelig, men ikke avgjørende, at kirken i framtiden får en arbeidsgiverlinje. Presteforeningen ser det som avgjørende ut fra tilsyn, faglig ledelse og rekrutteringshensyn at prestene får det sentralkirkelige rettssubjekt som arbeidsgiver, og med de fleste arbeidsgiverfunksjoner lagt til bispedømmet og prostene.

I forlengelsen av virksomhetsoverdragelsen, i påvente av et nytt kommunekart, og i erkjennelse av en reformtrekthet i Den norske kirke bør det pragmatisk vurderes om kirkeordningen de nærmeste årene etter 2020 i store trekk skal være en videreføring av dagens ordning der det sentrale kirkelige rettssubjekt overtar statens oppgaver og plass i den kirkeordningen vi kjenner i dag. Dette vil innebære at man i noen år til viderefører to arbeidsgiverlinjer.»

Delta mener at fellesrådet bør være arbeidsgiver, under forutsetning av tilstrekkelig store fellesråd eller «vertsfellesråd». *Musikernes fellesorganisasjon* mener arbeidsgiveransvaret bør legges til bispedømmerådet med delegasjon til prostnivå.

Sentralt hovedverneombud for prestedtjenesten i Den norske kirke uttaler:

«Alle ansatte bør ha samme arbeidsgiver og vi mener kirken vil være best tjent med at arbeidsgiveransvaret for alle kirkelige tilsatte bør tillegges det sentrale rettssubjekt. Det vil også gi et best mulig utgangspunkt for kirken til å arbeide systematisk med Arbeidsmiljølovens formål og etterkomme dens krav.»

7.2.2 FORDELING AV ARBEIDSGIVERFUNKSJONER

75 prosent av menighetsrådene og fellesrådene uttalte seg i spørsmålet om i hvilken grad arbeidsgiverfunksjoner bør fordeles på ulike organer. Av disse var det 60 prosent som på forskjellig vis ga uttrykk for at arbeidsgiverfunksjoner i liten grad eller ikke bør fordeles mellom ulike organer, mens 39 prosent gikk inn for at arbeidsgiverfunksjoner bør kunne fordeles som i dag eller i større grad enn i dag. Av biskopene og bispedømmerådene var det 18 av 19 og av andre høringsinstanser var det 14 av de 19 som uttalte seg til spørsmålet og mente at fordelingen av arbeidsgiverfunksjoner bør være som i dag eller bør være i større grad enn i dag.

Blant de som gikk inn for at arbeidsgiverfunksjoner i liten grad eller ikke bør fordeles mellom ulike organer, var det høringsinstanser som ga uttrykk for at «fordeling av arbeidsgiverfunksjoner utover normal delegasjonspraksis internt i en organisasjon bør unngås da vi tror det vil bidra til utydelige ansvarsforhold» (*Molde kirkelige fellesråd*) eller at «arbeidsgiverfunksjonen bør samles i et organ» (*Re kirkelige fellesråd*). *KA* uttalte:

«For å bidra til en mest mulig enkel organisasjon med tydelige ansvarsforhold bør det unngås en organiseringsmodell som forutsetter delegasjon i mange ledd. Organisering bør tydeliggjøre hvem som er arbeidsgiver og hvem som opptre i arbeidsgivers sted. Normal delegeringspraksis (Jfr. Kirkelovens § 14) bør selvsagt videreføres (...)».

Blant de som var åpne for en fordeling av arbeidsgiverfunksjoner, kunne det dreie seg om en videreføring av dagens ordning. Noen høringsinstanser pekte på en fordeling av arbeidsgiverfunksjoner mellom biskop, bispedømmeråd, prost, menighetsråd og kirkelig fellesråd.

Nes kirkelige fellesråd (Akershus) uttalte at:

«tilsyn og faglig veiledning for soknets ansatte bør kunne utøves fra andre enn soknets organer, selv om arbeidsgiveransvaret blir plassert på fellesrådsnivå. Utover biskopens myndighet i forhold til prestene, og evt. andre vigslede stillinger (se svar spørsmål 12), vil virkemidler være tillagt den som formelt har arbeidsgiveransvaret (les fellesrådet).»

Flere høringsinstanser var åpne for at biskopen burde ha arbeidsgiverfunksjoner knyttet til etter- og videreutdanning og faglig kompetanseutvikling for prester og vigslede medarbeidere.

Blant høringsinstansene som gikk inn for at bispedømmerådet skulle ha arbeidsgiveransvar for alle kirkelig tilsatte i soknet, ble det understreket at arbeidsgiverfunksjoner som for eksempel daglig ledelse kunne og/eller burde delegeres til lokalt nivå.

7.2.3 VARIASJON I ORGANISERING AV ARBEIDSGIVERANSVARET

På spørsmålet om i hvilken grad det bør åpnes opp for lokale og regionale variasjoner i organiseringen av arbeidsgiveransvaret var det 71 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som uttalte seg. Av disse var det 67 prosent som talte i retning av at det i liten grad bør åpnes opp for lokale og regionale variasjoner, mot 31 prosent som mente at det burde åpnes opp for variasjoner.

Det var et flertall av biskopene og bispedømmerådene (15 instanser) og andre høringsinstanser (16 instanser) som gikk inn for at det bør åpnes opp for lokale og regionale variasjoner. 2 biskoper/bispedømmeråd og to andre høringsinstanser gikk inn for at det i mindre grad burde åpnes opp for lokale og regionale variasjoner.

Blant de høringsinstanser som ga uttrykk for at det i liten grad burde åpnes for lokale og regionale variasjoner, ble det fremhevet at det var viktig med like ordninger for hele landet for å sikre ryddige og forutsigbare rammer for de tilsatte, at strukturen vil være komplisert nok som den er. En representativ uttalelse for dette syn er *Nes kirkelige fellesråd (Akershus)*:

«Nes kirkelige fellesråd mener det bør tilstrebes like forhold i hele landet i forhold til organisering av arbeidsgiveransvaret.»

Ullerål menighetsråd uttalte at «Det bør ikke åpnes opp for dette i det hele tatt. Det bør være lik organisering for hele landet».

En del høringsinstanser gikk inn for at det burde være liten grad av lokal og regional variasjon, men åpnet for at det innenfor en grunnordning kunne være mulig med fleksible ordninger. KA sin uttalelse representerer et slikt syn:

«KA anbefaler at det fastsettes en hovedmodell som sikrer ryddige og forutsigbare rammer for de tilsatte. Innenfor hovedmodellen kan fleksible ordninger selvsagt etableres.»

Et flertall av biskopene og bispedømmerådene gikk inn for at det innenfor gitte rammer bør åpnes for stor grad av lokale og regionale variasjoner i organiseringen av arbeidsgiveransvaret. *Preses* sin uttalelse er representativ for dette synspunkt:

«Behovet for å ha organisatoriske løsninger tilpasset den store variasjonen i soknestørrelser, kommunestørrelser, befolkningsmønstre, geografiske avstander, kirkelig inndeling og menighetens ressurser, viser seg allerede gjennom dagens organisering. En fremtidig organisering bør bygge på noen faste hovedprinsipper, men samtidig ha en fleksibilitet som gir best mulig ressursutnyttelse og vilkår for dynamisk utvikling av kirkens liv i ulike deler av landet. Innenfor gitte rammer bør det åpnes for stor grad av lokale og regionale variasjoner i organiseringen av arbeidsgiveransvaret.»

Andre høringsinstanser, blant annet *Moss kirkelige fellesråd*, gikk inn for at det legges til rette for en forsøkshjemmel for mulige lokale og regionale variasjoner i organiseringen utover det dagens kirkeordning åpner for.

7.2.4 IVARETAKELSE AV SÆRPREGET TIL PRESTETJENESTEN OG ANDRE VIGSLEDE TJENESTER

72 prosent av menighetsrådene og de kirkelige fellesrådene som har avgitt høringsuttalelse har kommentert spørsmålet om ivaretagelse av særpreget til prestedtjenesten og andre vigslede tjenester.

Det ble fremsatt ulike synspunkter på hvorvidt særpreget til de vigslede og ordinerte tjenester best kan ivaretas ved at arbeidsgiveransvaret for disse legges på bispedømmenivå, eller om det best kunne ivaretas på andre måter. *Presteforeningen* uttaler for eksempel at:

«Tjenesten med Ord og sakrament legges ikke inn under menighetsrådet, men i menighetsrådet samvirker representanter for det allmenne prestedømmet og tjenesten med Ord og sakrament om den samlede virksomheten i soknet. Biskopen skal fortsatt være den øverste leder av prestedtjenesten i bispedømmet og sørger for den nødvendige samordning med de kirkelige rådernes virksomhet.»

Et annet synspunkt, her representert ved *KA*, er at:

«Biskopen har [...]et særlig ansvar for å se til at de vigslede bevarer sin motivasjon og sitt kall til fortsatt kirkelig tjeneste. Dette kan skje på ulike måter, fra personlige samtaler og sjelesorg, ved å samle og tilrettelegge for retreat, veiledning og studier og ved selv å være et forbilde som motiverer og inspirerer til tjeneste.

Arbeidsgiverrollen gir endel begrensninger i forhold til å kunne ivareta dette fullt ut, som for eksempel sjelesorgrollen. *KA* mener derfor at biskopene bør fritas fra arbeidsgiverrolle men få utvidede rammer og ressurser til å følge opp tilsatte slik som beskrevet over. Lokal arbeidsgiver må forutsettes å være innforstått med biskopens ansvar for denne type oppfølging.»

Mange høringsinstanser pekte på at særpreget kan ivaretas ved at Kirkemøtet fastsetter egne tjenesteordninger for vigslede stillinger. Det ble også gitt uttrykk for at ordinasjonen/vigslingen innebærer et gjensidig ansvar i forholdet mellom biskopen og den enkelte vigslede medarbeider som bør få organisatoriske uttrykk i form av f.eks. at biskopen leder prestetjenesten og andre vigslede tjenester, eller at biskopen får ansvar for å tilrettelegge etter- og videreutdanning for alle ordinerte og vigslede tjenester.

Enkelte høringsinstanser benyttet anledningen til å fremheve viktigheten av å ivareta andre, ikke-vigslede, kirkelige tilsatte sin verdi og funksjon også i den nye kirkelige strukturen.

7.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER

7.3.1 ARBEIDSGIVERANSVAR

Kirkerådet har merket seg at det er stor oppslutning om å samle arbeidsgiveransvaret, selv om det er ulike oppfatninger av på hvilken måte dette kan gjøres. Samtidig har Kirkerådet merket seg at det er et relativt stort mindretall som ønsker å videreføre en modifisert utgave av dagens ordning, hvor arbeidsgiverorganiseringen samordnes. Det er 49 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som har uttalt seg i spørsmålet som går inn for at arbeidsgiveransvaret for alle som jobber i soknet skal legges til fellesrådet eller et prostiråd, 29 prosent som ønsker at arbeidsgiveransvaret for alle som jobber i soknet skal legges til bispedømmerrådet, og 22 prosent som ønsker å videreføre en modifisert utgave av dagens ordning.

På bakgrunn av dette legger Kirkerådet til grunn at de alternative veivalgene som ble presentert i høringsnotatet vil kunne danne utgangspunkt for det veivalg Kirkemøtet vil måtte foreta. Kirkerådet legger derfor til grunn at Kirkemøtet kan vedta enten et *Storfellesrådsalternativ* (alternativ A), et *Bispedømmerrådsalternativ* (alternativ B) eller et alternativ med *Samordnet arbeidsgiverorganisering* (alternativ C). Disse alternativene vil presenteres nærmere som helhetlige forslag til løsninger i kapittel 9.

Avhengig av hvilket alternativ en velger, antar Kirkerådet at en av følgende formuleringer kan være aktuell å vedta:

Alternativ A – storfellesrådsalternativet

16. Kirkemøtet går inn for at arbeidsgiveransvaret for alle kirkelig tilsatte som arbeider i soknet legges på et nivå over menighetsrådet og et nivå under bispedømmerrådet. Kirkemøtet legger til grunn at en del av dagens kommuner er for små til å ivareta et samlet arbeidsgiveransvar. Kirkemøtet mener derfor at arbeidsgiveransvaret bør legges til fellesorganet for soknet på kommunenivå dersom kommunereformen fører til store nok kommuner, eller gjennom interkommunale fellesråd/prostiråd dersom kommunene ikke blir store nok gjennom kommunereformen.

Alternativ B – bispedømmerådsalternativet

16. Kirkemøtet mener at arbeidsgiveransvaret for alle kirkelige tilsatte som arbeider i soknet bør samles til bispedømmerådet. Det forutsetter en delegasjon til instanser på soknenivå som kan ivareta den daglige ledelse og andre arbeidsgiverfunksjoner.

Alternativ C – samordnet arbeidsgiverorganisering

16. Kirkemøtet går inn for en modifisering av dagens arbeidsgiveransvar i Den norske kirke ved at prestene fortsatt bør være ansatt i det nasjonale rettssubjektet med biskopen/bispedømmerådet som arbeidsgiverorgan, mens fellesrådet bør beholde arbeidsgiveransvaret for de som er ansatt i soknet. Det forutsetter en ordning med felles daglig ledelse for alle kirkelige tilsatte som arbeider i soknet, og at menighetsrådet får innstillingsmyndighet ved tilsetting av prester.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

Kirkemøtet går inn for en modifisering av dagens arbeidsgiveransvar i Den norske kirke ved at prestene fortsatt bør være ansatt i det nasjonale rettssubjektet med biskopen/bispedømmerådet som arbeidsgiverorgan, mens fellesrådet bør beholde arbeidsgiveransvaret for de som er ansatt i soknet. Det forutsetter en ordning med felles daglig ledelse for alle kirkelige tilsatte som arbeider i soknet, og at menighetsrådet får innstillingsmyndighet ved tilsetting av prester.

7.3.2 FORDELING AV ARBEIDSGIVERFUNKSJONER

Kirkerådet legger til grunn at spørsmålet om fordeling av arbeidsgiverfunksjoner må ses i sammenheng med hvordan arbeidsgiverorganiseringen i et nytt rettssubjekt for øvrig blir seende ut (jf. kapittel 7.4.1 og kapittel 9). Avhengig av hvordan en lander i spørsmålet om arbeidsgiverorganisering, uttegner det seg tre alternative vedtaksformuleringer:

Alternativ A – storfellesrådsalternativet

17. Kirkemøtet mener at arbeidsgiveransvaret bør samles i det nye storfellesrådet. Det bør være mulig for storfellesrådet å delegere arbeidsgiverfunksjoner. Kirkemøtet viser for øvrig til biskopens virkemidler beskrevet i punkt 12.

Alternativ B – bispedømmerådsalternativet

17. Kirkemøtet mener daglig ledelse og andre arbeidsgiverfunksjoner må kunne delegeres fra biskop og bispedømmeråd til instanser på soknenivå.

Alternativ C – samordnet arbeidsgiverorganisering

17. Kirkemøtet mener at arbeidsgiverfunksjoner fra soknets organer og fra biskop og bispedømmeråd ved delegasjon bør ivaretas av en daglig leder felles for de som arbeider i soknet.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

Kirkemøtet mener at arbeidsgiverfunksjoner fra soknets organer og fra biskop og bispedømmeråd ved delegasjon bør ivaretas av en daglig leder felles for de som arbeider i soknet.

7.3.3 VARIASJON I ORGANISERING AV ARBEIDSGIVERANSVARET

Kirkerådet har merket seg at et flertall av menighetsrådene og fellesrådene som har uttalt seg i spørsmålet mener at det i liten grad bør åpnes for lokale og regionale variasjoner. Dette er dels begrunnet i at det bør være like ordninger uavhengig av hvor i landet man bor og dels ved at kirkeordningen ikke må bli mer komplisert enn nødvendig.

Kirkerådet er enig i at det bør etableres en hovedmodell som gir ryddige og forutsigbare rammer for de ansatte, men legger til grunn at det innenfor gitte rammer bør åpnes opp for fleksible løsninger.

Alternativet med «storfellesråd» vil kreve en utstrakt bruk av sammenslåinger av fellesråd, noe som kan bli krevende. Dersom man istedenfor velger alternativet med samordnet arbeidsgiverorganisering, er det ingenting i veien for at man likevel stimulerer til etablering av større interkommunale fellesorgan for soknene der forholdene ligger til rette for dette. Man har da en mulighet til å oppnå noen gevinster fra *Storfellesrådsalternativet* de steder det ligger til rette for dette, samtidig som man slipper de ulemper som følger med dette alternativet på de stedene der det ikke ligger til rette for storfellesråd.

Kirkerådet har videre merket seg at noen av høringsinstansene i Oslo bispedømme har gitt uttrykk for at situasjonen i Oslo tilsier at det bør gjøres mindre tillempinger i kirkeordningen i dette aktuelle bispedømmet, for eksempel ved at Kirkelig fellesråd i Oslo og Oslo bispedømmeråd slås sammen. Kirkerådet slutter seg til den vurderingen. Det kan også være andre storkommuner som er av en slik størrelse at det vil kunne være behov for enkelte tillempinger i kirkeordningen. Det kan for eksempel dreie seg om kommuner som inneholder flere prostier.

Tilsvarende mener Kirkerådet at det kan være behov for noen tillempinger i kirkeordningen for å ta hensyn til de spesielle forhold som foreligger for eksempel i deler av Finnmark, særlig med tanke på geografi.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å vedta følgende:

Kirkemøtet går inn for at det etableres en hovedmodell som gir ryddige og forutsigbare rammer for de ansatte, men hvor det innenfor gitte rammer åpnes opp for fleksible løsninger. Kirkemøtet understreker at situasjonen i Oslo tilsier at det bør gjøres mindre tillempinger i kirkeordningen i dette bispedømmet. Videre mener Kirkemøtet det bør gis en forsøkshjemmel som åpner for mulige lokale og regionale variasjoner i organiseringen, innen gitte rammer.

7.3.4 IVARETAKELSE AV SÆRPREGET TIL PRESTETJENESTEN OG ANDRE VIGSLEDE TJENESTER

Kirkerådet legger til grunn at det er stor enighet om at prestedtjenesten og andre vigslede tjenester sitt særpreg bør ivaretas gjennom egne tjenesteordninger for de ulike tjenestene. Med utgangspunkt i de vigslede tjenestenes tilsynsrelasjon til biskopen, bør disse ha anledning til å delta i fagmøter med biskopen. Dersom arbeidsgiveransvaret for prester legges til fellesrådene, legger Kirkerådet til grunn at lokal arbeidsgiver må forutsettes å være innforstått med biskopens ansvar for denne type oppfølging.

Kirkerådet har merket seg at det er ulike vurderinger av hvorvidt særpreget til prestedtjenesten og andre vigslede tjenester tilsier at prestene (og evt. andre vigslede medarbeidere) bør tilsettes i bispedømmerådet, eller om dette kan ivaretas på andre måter. Fra høringsinstansene som argumenterer for at presteskaper skal overføres til fellesråd- eller prostinivå, understrekes det at etter- og videreutdanning for prestedtjenesten og andre vigslede tjenester bør legges til biskopen som følge av disse tjenesters særpreg. Andre høringsinstanser mener at disse tjenestenes særpreg særlig kan ivaretas ved at arbeidsgiveransvaret legges til bispedømmerådet, og at biskopen leder prestedtjenesten. Noen legger til at også andre vigslede tjenester bør tilsettes av bispedømmerådet og være under biskopens ledelse.

De ulike vurderingene av spørsmålet om ivaretagelse prestedtjenesten og andre vigslede tjenester er altså avhengig av hvordan Kirkemøtet lander i spørsmålet om arbeidsgiverorganisering. Disse alternativene omtales nærmere i kapittel 9.

Alternativ A – storfellessrådsalternativet (jf. kapittel 9):

Kirkemøtet mener at prestedtjenesten og andre vigslede tjenester sitt særpreg bør ivaretas gjennom at det vedtas egne tjenesteordninger for de ulike tjenestene, og at de gis anledning til å delta i fagmøter med biskopen.

Alternativ B – bispedømmerådsalternativet (jf. kapittel 9):

Kirkemøtet mener at prestedtjenesten og andre vigslede tjenester sitt særpreg bør ivaretas gjennom at det vedtas egne tjenesteordninger for de ulike tjenestene, og at de gis anledning til å delta i fagmøter med biskopen (som alternativ A).

Videre mener Kirkemøtet at dette kan ivaretas ved at arbeidsgiveransvaret legges til bispedømmerådet, hvor biskopen leder prestedtjenesten og de andre vigslede tjenestene.

Alternativ C – samordnet arbeidsgiverorganisering (jf. kapittel 9)

Kirkemøtet mener at prestedtjenesten og andre vigslede tjenester sitt særpreg bør ivaretas gjennom at det vedtas egne tjenesteordninger for de ulike tjenestene, og at de gis anledning til å delta i fagmøter med biskopen (som alternativ A).

Videre mener Kirkemøtet at dette kan ivaretas ved at arbeidsgiveransvaret for prestene videreføres hos biskopen/bispedømmerådet.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

Kirkemøtet mener at prestedtjenesten og andre vigslede tjenester sitt særpreg bør ivaretas gjennom at det vedtas egne tjenesteordninger for de ulike tjenestene, og at de gis anledning til å delta i fagmøter med biskopen.

Videre mener Kirkemøtet at dette kan ivaretas ved at arbeidsgiveransvaret for prestene videreføres hos biskopen/bispedømmerådet.

8. ORGANISERING AV SENTRALE KIRKELIGE ORGANER

8.1 KIRKEMØTET

8.1.1 BAKGRUNN

Kirkemøtet er i kirkeloven § 24 bestemt som Den norske kirkes øverste representative organ med avgjørelsesmyndighet på en rekke områder, herunder til å vedta regelverk som er hjemlet i kirkeloven.

Dersom den nåværende kirkeloven blir erstattet av en kortfattet rammelov, vil Kirkemøtet få den avgjørende myndighet når det gjelder Den norske kirkes indre organisering gjennom å vedta kirkeordningen og andre regler. Det betyr ikke at Kirkemøtet vil få en ubegrenset myndighet. På den ene siden vil både rammeloven om Den norske kirke og allmenn lovgivning sette begrensninger for hva Kirkemøtet kan beslutte. Det kan f.eks. gjelde bestemmelser om soknets selvstendighet som nedfelles i loven. På den annen side vil kirkeordning og andre bestemmelser som Kirkemøtet vedtar, gi myndighet til andre kirkelige organer og instanser. Dette gjelder dels prester og andre vigslede medarbeidere som gjennom vigslingsliturgier og tjenesteordninger har fått en selvstendig basis for sin tjeneste. Dels gjelder det kirkelige organer som har fått tildelt selvstendig myndighet gjennom bestemmelser i kirkeordningen. Her vil Kirkemøtets rolle begrense seg til å etablere kontrollrutiner for å sikre at man ikke går ut over fullmaktene, gi generelle retningslinjer for utøvelse av myndighet, samt endre grunnlaget for myndighet gjennom å endre kirkeordningen eller andre bestemmelser.

En viktig problemstilling når det gjelder Kirkemøtets rolle er forholdet til soknene, og i hvilken grad Kirkemøtet skal utøve sentralkirkelig styring overfor lokalkirken. Dette er tematisert i kap 3. I dette kapitlet er drøftingen begrenset til forholdet til organer på nasjonalt nivå.

Kirkemøtet er som den Den norske kirkes øverste representative organ også øverste myndighet i saker av læremessig karakter. I Kirkemøtets forretningsorden § 2-4 har Kirkemøtet stilt krav til 2/3 flertall ved andre gangs behandling dersom Kirkemøtet ikke følger Bispemøtes anbefaling i saker av læremessig karakter.

Høringsnotatet pekte på at et sentralt tema er spørsmålet om hvordan Kirkemøtet settes sammen. Kirkemøtet består i dag av bispedømmerådene og lederen av Samisk kirkeråd, totalt 116 medlemmer. Disse er fordelt på 77 leke medlemmer, 11 prester i fast offentlig kirkelig stilling, 11 lek kirkelig tilsatte, 12 biskoper, 1 døvekirkelig representant og 3 samiske representanter, i tillegg til lederen av Samisk kirkeråd som velges av Kirkemøtet på fritt grunnlag.

Høringsnotatet pekte på at følgende problemstillinger kan være aktuelle å drøfte i denne sammenheng:

- Skal Kirkemøtet fortsatt bestå av bispedømmerådene eller skal det settes sammen på en annen måte?

- Skal representasjonen av prester og lek kirkelig tilsatte være den samme som i dag?
- Skal biskopene fortsatt være medlemmer av Kirkemøtet med stemmerett?
- Skal samisk representasjon og representasjon fra døvemenighetene ivaretas på samme måte som i dag?
- Skal det være krav om minst 40 % representasjon av hvert kjønn og minst 20 % ungdomsrepresentasjon?
- Bør en gå tilbake til ordningen der Kirkemøtet valgte et antall representanter på fritt grunnlag, utenom bispedømmerådene?
- Bør antall leke medlemmer fra et bispedømme bestemmes ut fra antall kirkemedlemmer i bispedømmet?

8.1.2 HØRINGSINSTANSENE S YN

8.1.2.1 KIRKEMØTETS ROLLE I KIRKEN

Kirkerådet ba i høringsnotatet om høringsinstansenes synspunkter på Kirkemøtets rolle i kirken. Det er en bred oppslutning fra høringsinstansene om at Kirkemøtets rolle som øverste representative organ i Den norske kirke bør videreføres. 65 prosent av menighetsrådene og fellesrådene uttalte seg i dette spørsmålet. Av disse var det 81 prosent som ga støtte til at Kirkemøtets rolle i kirken bør videreføres. Alle biskopene og bispedømmerådene sluttet seg til dette.

Flere høringsinstanser ga uttrykk for at det i kirkeordningen er nødvendig å videreføre den type sikringer som i dag ligger i Kirkemøtets forretningsorden § 2-4 ved behandlingen av læresaker, samt at det bør etableres særlige prosedyrer for vedtak i andre saker av stor viktighet, f.eks. endringer i grunnleggende bestemmelser i kirkeordningen. Dette ble eksplisitt påpekt av et flertall av biskopene og bispedømmerådene, men det var imidlertid få av menighetsrådene som eksplisitt tok stilling til dette.

Noen høringsinstanser gir uttrykk for at Kirkemøtet bør holde seg til de overordnede linjene. Et uttrykk for dette syn ble fremmet i *Presteforeningens* uttalelse:

«For å motvirke byråkratisering av kirken, bør Kirkemøtet bare behandle de overordnede linjene, mens Kirkerådet og andre organer bør stå for den løpende forvaltningen. Kirkerådet må kunne holdes ansvarlig både for sin oppfølging av Kirkemøtets vedtak, sin forvaltning og sin økonomistyring, og kunne nyvelges på hvert Kirkemøte.»

Dalsbygda menighetsråd uttaler:

«Vi savner også en klar bestemmelse som gir menighetsråd forslagsrett til Kirkemøtet. Det må utarbeides en ordning som gir menighetsråd og andre kirkelige organer mulighet til å fremme forslag for kirkemøtet og få disse opp til realitetsbehandling.»

Mange høringsinstanser ga uttrykk for at sammensetningen til Kirkemøtet burde vurderes nærmere, jf. spørsmål 21 (neste spørsmål).

Noen høringsinstanser, blant annet KA, ga uttrykk for at Kirkemøtets myndighet overfor soknene må klargjøres og avgrenses nærmere, og argumenterte imot en løsning hvor soknene anses som enheter i og innenfor det nasjonale rettssubjektet Den norske kirke.

8.1.2.2 KIRKEMØTETS SAMMENSETNING

Spørsmål 21. Har høringsinstansen synspunkter på hvordan KM skal settes sammen? Menighetsråd og fellesråd.

	Som nåværende ordning	Direkte valg med BDR	Direkte valg utenom BDR	Indirekte valg	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Menighetsråd	169	29	35	27	55	188	503
Ettsoknsråd	26	7	8	12	14	28	95
Kirkelige fellesråd	38	6	16	8	57	44	169
Totalt	233	42	59	47	126	260	767
Totalt prosent	30 %	5 %	8 %	6 %	16 %	34 %	100 %
Totalt av de som har svart	46 %	8 %	12 %	9 %	25 %		

Det var 66 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som ga uttrykk for synspunkter på hvordan Kirkemøtet bør settes sammen. Av disse var det 46 prosent som mente at nåværende ordning bør videreføres. De fleste av disse tok ikke eksplisitt stilling til spørsmålet om direkte eller indirekte valg. 20 prosent av menighetsrådene og fellesrådene gikk inn for direkte valg enten med bispedømmerådet (8 prosent) eller utenom bispedømmerådet (12 prosent) og 9 prosent gikk inn for indirekte valg. Blant de sistnevnte ble det foreslått ulike alternative sammensetninger, som at hvert fellesråd eller prostiråd blir representert i Kirkemøtet eller at hvert sokn blir representert i Kirkemøtet. I tillegg var det 16 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som hadde ulike kommentarer til Kirkemøtets sammensetning.

Spørsmål 21. Har høringsinstansen synspunkter på hvordan KM skal settes sammen? Biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser.

	Som nåværende ordning	Direkte valg med BDR	Direkte valg utenom BDR	Indirekte valg	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Biskoper og bispedømmeråd	16	1	0	0	2	0	19
Andre høringsinstanser	12	1	0	0	7	9	29

Det var et klart flertall av biskopene og bispedømmerådene som gikk inn for å videreføre dagens sammensetning. *Oslo bispedømmeråd* gikk inn for direkte valg i alle bispedømmer, *Hamar bispedømmeråd* gikk inn for å utrede alternativ sammensetning av Kirkemøtet, *Nidaros biskop* og

Nidaros bispedømmeråd gikk inn for å erstatte lek kirkelig tilsatte med leke medlemmer. *Tunsberg biskop og bispedømmeråd* mente Kirkemøtets størrelse bør reduseres i forhold til i dag.

Blant bispedømmerådene var det ulike oppfatninger av om bispedømmenes medlemstall bør påvirke hvor mange Kirkemøte-medlemmer det er fra hvert bispedømme. *Borg biskop og bispedømmeråd*, *Björgvin biskop* og *Björgvin bispedømmeråd* gikk inn for at antall Kirkemøte-medlemmer det er fra hvert bispedømme bør justeres ut fra antall medlemmer, mens *Sør-Hålogaland bispedømmeråd* ga uttrykk for at det ønsker at alle bispedømmerådene skal være likeverdige «utfra et helhetskirkelig perspektiv». *Det teologiske Menighetsfakultet* gikk inn for at Kirkemøtets sammensetning i større grad bør gjenspeile medlemstallet i de ulike bispedømmene.

En del høringsinstanser pekte på at det bør vurderes om ordningen med lek kirkelige tilsatte medlemmer av Kirkemøtet bør videreføres. *Elverum kirkelige fellesråd* uttalte:

«Det må arbeides videre med reglene for hvordan bispedømmerådet settes sammen. Særlig er det behov for å se på ordningen med den gruppen som i dag kalles «lek kirkelig ansatt». Alle råd, menighetsråd, bispedømmeråd og dermed kirkemøte, må reflektere den todelte styringsstruktur med et samvirke mellom embete og råd.»

En rekke høringsinstanser ga uttrykk for at det er uheldig at Kirkemøtet er sammensatt av bispedømmerådene. En representativ uttalelse for dette synspunkt er uttalelsen fra *Frøyland og Orstad sokneråd*:

«Me må sikra at det er ei tilstrekkeleg uavhengighet mellom Kyrkjemøte og bispedømmeråd, slik at ikkje Kyrkjemøtet vert ein interesseorganisasjon for bispedømmeråda, men representerer og arbeider for heilskapen i den lokale struktur. Dette er særleg aktuelt når Kyrkjemøtet skal fordela økonomiske ressursar. Kyrkjemøtet må dessutan vera veldig bevisst på kven som skal betale rekninga når det gjer vedtak med økonomiske konsekvensar.»

KA uttalte at:

«Det er uheldig at Kirkemøtet er sammensatt av bispedømmerådene. Svakheterne ved måten møtet er sammensatt på er særlig tydelig når en drøfter og beslutter endringer i den kirkelige oppgave- og myndighetsfordelingen, særlig i avveining mellom bispedømmerådet og lokalkirkelige organer der bispedømmerådene på mange måter er «part» i saken. Også i den nye rolle Kirkemøtet vil få på det økonomiske området, der midler skal fordeles mellom bispedømmenivå og lokale tilskudd, vil problemstillingen bli sterkt utfordrende.

KA vil anbefale at det av hensyn til Kirkemøtets framtidige legitimitet blir gjort endringer i forhold til hvordan møtet skal sammensettes.»

På bakgrunn av dette var det en del høringsinstanser som gikk inn for å utrede Kirkemøtets sammensetning nærmere. Et representativt for dette synspunkt er uttalelsen fra *Ås kirkelige fellesråd*:

«Det bør utredes hvordan en kan «rekruttere» til Kirkemøtet på en slik måte at møtet i større grad representerer helheten i den lokale, kirkelige struktur.

- En må ta hensyn til ønsket i demokratireformen om direkte valg til Kirkemøtet.
- En må sikre representasjon av lekfolket.»

Andre høringsinstanser ga uttrykk for at det er verdifullt at Kirkemøtet består av kirkepolitikere som er involvert i kirkestyret imellom kirkemøtene gjennom å delta i bispedømmerådet, og som argumenterte imot ordninger med direktevalgte kirkepolitikere som kun møtes til kirkemøte en uke i året. En representativ uttalelse for dette synspunktet er *Møre biskop*:

«Møre biskop mener Kirkemøtet skal sammensettes av bispedømmerådene som i dag slik at de som sitter i Kirkemøtet utgjør et kontinuerlig kirkestyre.»

8.1.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER

8.1.3.1 KIRKEMØTETS ROLLE I KIRKEN

Kirkerådet har merket seg at det er en bred oppslutning i høringen om at Kirkemøtets rolle bør videreføres i kirkeordningen, både som Den norske kirkes øverste representative organ, som regelgivende myndighet og ved at Kirkemøtet fra 2017 blir det øverste organ for det nasjonale rettssubjektet.

Kirkerådet legger samvirkemodellen mellom valgte representanter for kirkemedlemmene og representanter for den vigslede tjeneste med Ord og sakrament til grunn også for Kirkemøtet. Kirkerådet viser til at Kirkemøtet etter Kirkemøtets forretningsorden § 2-4 har stilt krav til 2/3 flertall ved andre gangs behandling dersom Kirkemøtet ikke følger Bispemøtets anbefaling i saker av læremessig karakter. For å sikre en forsvarlig behandling av læresaker er det etter Kirkerådets mening nødvendig å videreføre den type sikringer som i dag ligger til Kirkemøtets forretningsorden § 2-4, som regulerer forholdet mellom Kirkemøtet og Bispemøtet i læresaker. Slike bestemmelser bør etter Kirkerådets vurderinger tas inn i selve kirkeordningen. Kirkerådet legger til grunn at det bør etableres særlige prosedyrer for vedtak i andre saker av stor viktighet, f.eks. endringer i grunnleggende bestemmelser i kirkeordningen. Kirkemøtet har lagt opp til at det øverste trinn i regelverket for Den norske kirke, *Den norske kirkes grunnlag*, skal vedtas med 2/3 flertall, jf. Kirkemøtets vedtak i sak KM 04/15.

Kirkerådet har merket seg at en del høringsinstanser, deriblant KA, har gitt uttrykk for at soknene ikke bør inngå som enheter i eller innenfor Den norske kirke som rettssubjekt, samt at Kirkemøtets myndighet overfor soknene må gjennomtenkes. Kirkerådet viser til at Kirkemøtet i 2015 ba «Kirkerådet utrede alternativer for hvordan forholdene mellom rettssubjektene i kirken skal reguleres og hvordan Kirkemøtets lovgivningsmyndighet overfor soknet skal forankres og avgrenses» (KM 11/15). Kirkerådet legger i tråd med Kirkemøtets vedtak opp til at dette bør utredes nærmere, og det er derfor ikke lagt opp til at saken om *Veivalg for fremtidig kirkeordning* skal ta stilling til dette.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å treffe følgende forslag til vedtak:

Kirkemøtet legger til grunn at Kirkemøtets rolle som Den norske kirkes øverste representative organ og regelgivende myndighet videreføres, samt at Kirkemøtet får en rolle fra 2017 som det øverste organ for det nye nasjonale rettssubjektet. Kirkemøtet legger til grunn at forholdet mellom rettssubjektene og Kirkemøtets myndighet overfor soknet klargjøres nærmere i det videre utredningsarbeidet. For å ivareta balansen mellom de ulike organer og sikre en forsvarlig behandling av læresaker er det etter Kirkemøtets mening nødvendig å videreføre den type sikringer som i dag ligger i Kirkemøtets forretningsorden § 2-4, og slike bestemmelser bør tas inn i selve kirkeordningen. Videre mener Kirkemøtet at det også bør etableres særlige prosedyrer for vedtak i andre saker av stor viktighet, f.eks. endringer i grunnleggende bestemmelser i kirkeordningen.

8.1.3.2 KIRKEMØTETS SAMMENSETNING

Kirkerådet har merket seg at et flertall av høringsinstansene som tok stilling til spørsmålet gikk inn for at Kirkemøtets sammensetning i hovedsak burde videreføres som i dag. Kirkerådet har samtidig merket seg at et mindretall gir uttrykk for ulike kommentarer i retning av at sammensetningen bør endres eller bør vurderes endret bl.a. for å sikre representasjon fra den lokale kirke.

Noen høringsinstanser gikk inn for at antall medlemmer i Kirkemøtet fra hvert bispedømmeråd bør differensieres for å gjenspeile antallet medlemmer i vedkommende bispedømme, mens enkelte andre argumenterte for at det skulle være like mange medlemmer av Kirkemøtet ut fra et helhetskirkelig perspektiv.

Kirkerådet har merket seg at det kun var et lite antall av høringsinstansene som eksplisitt tok stilling til spørsmålet om direkte eller indirekte valg. Kirkerådet legger til grunn at dette må belyses nærmere på et senere tidspunkt.

Dersom bispedømmerådene ikke opprettholdes, vil spørsmålet om Kirkemøtets sammensetning aktualiseres på nytt. Kirkerådet legger til grunn at det da må utredes nærmere en alternativ sammensetning.

Når Kirkemøtet fra 2017 blir tillagt en større budsjettmessig beslutningsmyndighet, kan det tale for at det bør vurderes nærmere hvordan biskoper, prester og kirkelige tilsatte som er medlemmer av Kirkemøtet skal delta i beslutninger som vil kunne få direkte eller indirekte betydning for deres arbeidssituasjon som ansatte i rettssubjektet Den norske kirke.

På bakgrunn av høringen og de overnevnte vurderinger, utpeker det seg følgende alternative vedtaksformuleringer:

Alternativ 1:

21. Kirkemøtet mener at Kirkemøtets sammensetning i hovedsak bør videreføres som i dag. Etter Kirkemøtets oppfatning er det en fordel at Kirkemøtets medlemmer i mellom Kirkemøtets samlinger tar del i kirkestyret gjennom bispedømmerådet. Kirkemøtet legger til grunn at biskopen og et visst antall prester fortsatt bør være medlemmer av Kirkemøtet med stemmerett, i tråd med samvirkemodellen mellom prestatjenesten og valgte representanter for kirkemedlemmene.

Alternativ 2:

21. Kirkemøtet mener at Kirkemøtets sammensetning i hovedsak bør videreføres som i dag. Etter Kirkemøtets oppfatning er det en fordel at Kirkemøtets medlemmer i mellom Kirkemøtets samlinger tar del i kirkestyret gjennom bispedømmerådet. Kirkemøtet legger til grunn at biskopen og et visst antall prester fortsatt bør være medlemmer av Kirkemøtet med stemmerett, i tråd med samvirkemodellen mellom prestatjenesten og valgte representanter for kirkemedlemmene. Videre mener Kirkemøtet at sammensetningen i større grad må gjenspeile antallet medlemmer i de ulike bispedømmene.

Alternativ 3:

21. Kirkemøtet mener at Kirkemøtets sammensetning bør utredes nærmere.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

Kirkemøtet mener at Kirkemøtets sammensetning i hovedsak bør videreføres som i dag. Etter Kirkemøtets oppfatning er det en fordel at Kirkemøtets medlemmer i mellom Kirkemøtets samlinger tar del i kirkestyret gjennom bispedømmerådet. Kirkemøtet legger til grunn at biskopen og et visst antall prester fortsatt bør være medlemmer av Kirkemøtet med stemmerett, i tråd med samvirkemodellen mellom prestatjenesten og valgte representanter for kirkemedlemmene.

8.2 BISPEMØTET

8.2.1 BAKGRUNN

Bispemøtet består av alle tjenestegjørende biskoper og er i kirkeloven § 26 bestemt som et organ for samordning av de enkelte biskopenes gjøremål, og som ellers utfører de oppgaver som møtet er tillagt. I de senere årene er bl.a. etter- og videreutdanning for prester tillagt Bispemøtet. Bispemøtet ivaretar også biskopenes læreansvar i forhold til Kirkemøtet. Dette er beskrevet i Bispemøtets forretningsorden (§ 25-26) og tilsvarende i Kirkemøtets forretningsorden § 2-4. I lære- og liturgisaker skal Kirkerådet forelegge saken for Bispemøtet, som uttaler seg. Bispemøtets uttalelse skal tillegges særlig vekt i Kirkerådets behandling, og den skal følge saken til Kirkemøtet. Det stilles videre krav til 2/3 flertall ved andre gangs behandling dersom Kirkemøtet ikke følger Bispemøtes anbefaling i saker av læremessig karakter. Bispemøtet har således et særskilt ansvar for saker av læremessig karakter, herunder liturgisaker.

Et viktig spørsmål er i denne sammenheng hvordan forholdet mellom Kirkemøtet, Kirkerådet og Bispemøtet skal ordnes på en måte som både ivaretar Kirkemøtets rolle som kirkens øverste organ, og som samtidig sikrer utøvelse av biskopenes særlige ansvar og fullmakt. Ved siden av den type sikring som ligger i prosedyrer for håndtering av eventuell uenighet mellom Kirkemøtet og Bispemøtet, er det nødvendig å sikre Bispemøtets rolle i forberedelsen av saker før Kirkemøtet.

Bispemøtet har i sak 3/14 beskrevet Kirkemøtets rolle som kirkens øverste representative organ i en fremtidig kirkeordning, men foreslått at Kirkemøtets ansvarsområder bør distribueres på flere utøvende organer i den daglige oppfølging. Bispemøtet finner at det er naturlig at Kirkerådet hovedsakelig er ansvarlig for saksforberedelse for Kirkemøtet, mens Bispemøtet får et saksforberedende ansvar for lære- og liturgisaker.

Følgende argumenter er fremført for en slik ordning:

- Det vil sikre og styrke Bispemøtets rolle i denne type saker. Biskopene har et særskilt ansvar for tilsyn med den apostoliske lære og den evangelisk-lutherske bekjennelse i Den norske kirke, jf. *Tjenesteordning for biskoper* § 1, og det kan begrunne at Bispemøtet er Kirkemøtets saksforbereder i saker med læremessige implikasjoner.
- Det vil motvirke økning av myndighet lagt til Kirkerådet og bidra til myndighetsfordeling mellom ulike organer.

Argument mot er at:

- det kan være vanskelig å skille ut saker som har læremessige implikasjoner. Svært mange av Kirkerådets saker, kanskje de fleste, har i dag sider som berører lærespørsmål.
- det vil gjøre den daglige ledelse av Den norske kirke unødvendig komplisert og byråkratisk dersom den skal fordeles på to organer. En slik ordning kan også forstås som at den gjør Bispemøtet til et organ underlagt Kirkemøtet, noe som kan stå i konflikt med en forståelse av Bispemøtet som forankret i biskopenes selvstendige embetsmyndighet.
- det kan reises prinsipielle innvendinger mot en ordning der et organ som ikke har leke medlemmer opptrer som utøvende organ for Kirkemøtet (jf. «embete og råd»-tenkningen om at det i alle styringsorganer er et samvirke mellom representanter for tjenesten med ord og sakrament og leke medlemmer).

Et alternativ vil være å videreføre en ordning der Kirkerådet er ansvarlig for all forberedelse og oppfølging av saker som hører inn under Kirkemøtets myndighet, men der reglene for behandling av lære- og liturgisaker gjennomgås med sikte på å tydeliggjøre Bispemøtets vurderinger og vedtak i saken.

Et annet spørsmål er styring og ledelse av biskopene. I en situasjon der staten ved departementet ikke lenger er biskopenes nærmeste overordnede, må det vurderes hvordan biskopenes utøvelse av sin gjerning skal ledes. Som kirkelig ansatte vil de ha et kirkelig rådsorgan (f.eks. Kirkerådet) som arbeidsgiver, og dette organ kan som sådan utøve arbeidsgivers styringsrett innenfor gjeldende ordninger. Gitt den selvstendige rolle og det selvstendige grunnlag som bispetjenesten har i Den norske kirke, er det imidlertid ikke ønskelig med en for detaljert og direkte styring av biskopenes tjeneste. For å unngå dette må det vurderes å gi Bispemøtets preses en rolle som de øvrige biskopenes nærmeste overordnede med rett til å gi instruksjoner og ha arbeidsgiverfunksjoner.

8.2.2 HØRINGSINSTANSENE SYN

8.2.2.1 BISPEMØTETS ROLLE

Spørsmål 22. Har høringsinstansen synspunkter på BMs oppgaver og rolle i kirkeordningen, herunder forholdet til KM og KR? Menighetsråd og fellesråd.

	Som før, men gjennomgå prosedyrene i lære- og liturgisaker (1A)	Saksforbereder og innstilling i lære- og liturgisaker (1B)	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Menighetsråd	132	106	6	259	503
Ettsoknråd	16	26	2	51	95
Kirkelige fellesråd	55	43	4	67	169
Totalt	203	175	12	377	767
Totalt prosent	26 %	23 %	2 %	49 %	100 %
Totalt av de som har svart	52 %	45 %	3 %		

Det er 51 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som har uttrykt synspunkter på Bispemøtets oppgaver og rolle i kirkeordningen. 49 prosent av menighetsrådene og fellesrådene har ikke svart på spørsmålet. Det er bred oppslutning i høringen om at Bispemøtet også i en fremtidig kirkeordning bør være et sentralt organ med ansvar for å samordne de oppgaver som er tillagt de enkelte biskopene samt ivareta helhetskirkelige spørsmål.

Av de menighetsråd og fellesråd som har svart er det 52 prosent som går inn for at Bispemøtets oppgave og rolle videreføres, men at prosedyrene i lære- og liturgisaker bør gjennomgås.

45 prosent mener at Bispemøtet i større grad bør ha ansvar for forberedelse og oppfølging, samt avgi innstilling i lære- og liturgisaker overfor Kirkemøtet. Mange av disse høringsinstansene ga sin tilslutning til Kirkerådets mindretallsforslag. Andre ga uttrykk for litt andre formuleringer for hvordan Bispemøtets rolle bør styrkes: «Bispemøtet kan i noe større grad enn i dag være saksforbereder for Kirkemøtet» (bl.a. *Rakkestad kirkelige fellesråd* og *Ullensaker kirkelige fellesråd*), at Bispemøtet i lære- og liturgisaker bør «ha en selvstendig rett til å fremme sakene for kirkemøtet» (*Tvedestrand kirkelige fellesråd*) eller at «Bispemøtet kan i større grad enn i dag være saksførebuar for Kyrkjemøtet, særleg når det gjeld teologiske avklaringar og endring av kurs for Dnk (visjonsarbeid).» (*Jørpeland sokneråd*). *Songdalen kirkelige fellesråd* var opptatt av at Bispemøtet med en ny rolle måtte sikre en åpen saksbehandling:

«Bispemøtet bør utvikle en tydeligere rolle, med større ansvar for å forberede lære- og liturgisaker o.l. til Kirkerådet/Kirkemøtet. Det må sikres en åpen saksbehandling i tråd med god forvaltningsskikk.»

Flere av høringsinstansene argumenterte med at en styrking av Bispemøtet vil kunne være med å sikre en myndighetsfordeling mellom sentralkirkelige organer.

Spørsmål 22. Har høringsinstansen synspunkter på BMs oppgaver og rolle i kirkeordningen, herunder forholdet til KM og KR? Biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser.

	Som før, men gjennomgå prosedyrene i lære- og liturgisaker (1A)	Saksforbereder og innstilling i lære- og liturgisaker (1B)	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Biskoper og bispedømmeråd	2	15	1	0	19
Andre høringsinstanser	5	14	0	10	29

Agder og Telemark bispedømmeråd, Agder og Telemark biskop, Bjørgvin biskop, Bjørgvin bispedømmeråd, Borg biskop og bispedømmeråd, Hamar biskop, Hamar bispedømmeråd, Møre biskop, Møre bispedømmeråd, Nidaros biskop, Nord-Hålogaland bispedømmeråd, Oslo biskop, Oslo bispedømmeråd, Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Preses gir uttrykk for at at Bispemøtets rolle ved saksforberedelse, oppfølging og innstilling i lære- og liturgisaker som skal behandles av Kirkemøtet bør styrkes. Uttalelsene inneholder imidlertid noen nyanseringer. *Bjørgvin bispedømmeråd* uttalte at

«Siden biskopene har et særlig ansvar for lære og liturgisaker, bør det vurderes hvordan Bispemøtet kan gis en tydeligere rolle enn hva tilfelle er i dag overfor Kirkemøtet i saker som angår kirkens lære».

Flere av de ovennevnte biskoper og bispedømmeråd gir eksplisitt sin tilslutning til Kirkerådets mindretallsvurdering 1B i høringsnotatet om at Bispemøtet skal være ansvarlig for forberedelse og oppfølging, samt avgi innstilling i lære- og liturgisaker overfor Kirkemøtet, mens andre nøyer seg med å gi uttrykk for at det bør vurderes hvordan Bispemøtet kan gis en tydeligere rolle overfor Kirkemøtet i forberedelse, innstilling og oppfølging.

Et flertall i *Nidaros bispedømmeråd* ga uttrykk for at:

«NBDR støtter Kirkerådets foreløpige vurderinger og anbefaler at Kirkerådet fortsatt skal være ansvarlig for all forberedelse og oppfølging av saker som hører inn under Kirkemøtets myndighet, men at reglene for behandling av lære og liturgisaker gjennomgås. I lære- og liturgisaker skal Kirkerådet forelegge saken for Bispemøtet, som uttaler seg. Bispemøtet uttalelse skal tillegges særlig vekt i Kirkerådets behandling og følge saken til Kirkemøtet.»

Teologisk fakultet ved Universitetet i Oslo mente at Bispemøtets særlige ansvar for lære og liturgispørsmål bør styrkes:

«Fakultetet går inn for at beslutningsmyndigheten i liturgiske spørsmål overføres til Bispemøtet, mens det fungerer som forberedelsesorgan for Kirkemøtet i lærespørsmål. Både med hensyn til teologisk kompetanse og maktbalanse mener fakultetet dette er det mest sakssvarende».

Presteforeningen gikk inn for en ordning hvor Bispemøtet i lære og liturgisaker:

«ta[r] stilling til saksfremlegg for Kirkemøtet etter at de er utredet og har vært på høring, og fremme dem for Kirkemøtet gjennom Kirkerådet som ikke realitetsbehandler forslagene, men utelukkende tar stilling til om og når sakene skal fremmes for Kirkemøtet.

Det bør vurderes om Kirkemøtet skal ha adgang til å realitetsbehandle enkeltheter i liturgier og læresaker, eller om Kirkemøtet kun skal ha kompetanse til å anta eller avvise Bispemøtets forslag.»

Noen av de andre høringsinstansene gikk også inn for å beholde dagens ordning. *Tunsberg biskop og bispedømmeråd* sluttet seg tilsvarende til flertallet i Kirkerådets vurderinger om Bispemøtets rolle i ny kirkeordning. *Det teologiske Menighetsfakultet* uttalte:

«MF støtter Kirkerådets flertallsvurdering (1A) som i hovedsak er å videreføre dagens ordning. Det er bred enighet om at Bispemøtet også i en fremtidig kirkeordning bør være et sentralkirkelig organ med ansvar for å samordne biskopenes oppgaver samt ivareta helhetskirkelige spørsmål knyttet til lære og liturgi. Siden biskopene har et særlig ansvar for lære – og liturgisaker bør Bispemøtet gis en tydelig rolle overfor Kirkemøtet i saker som angår kirkens lære.»

Det var videre noen høringsinstanser som mente at Bispemøtet bør «tillegges et særskilt ansvar for Den norske kirkes overordnede visjonsarbeid (bl.a. *Sola kirkelige fellesråd*). Andre høringsinstanser understreket Bispemøtets ansvar for oppgaver som *Veien til prestedtjeneste*, innføringsprogram for nyutdannede prester og etter- og videreutdanning for prestene.

8.2.2.2 LEDELSE AV BISKOPENE

Spørsmål 23. Har høringsinstansen synspunkter på spørsmålet om ledelse av biskopen? Menighetsråd og fellesråd.

	Preses	Kirkerådet	Kirkemøtet	Som i dag	Andre kommentarer	Ikke svart	Totalt
Menighetsråd	186	29	0	49	6	233	503
Ettsokestråd	29	11	0	11	0	44	95
Kirkelige fellesråd	103	3	2	10	4	47	169
Totalt	318	43	2	70	10	324	767
Totalt prosent	41 %	6 %	0 %	9 %	2 %	42 %	100 %
Totalt av de som har svart	72 %	10 %	0 %	16 %	1 %		

72 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som har tatt stilling til spørsmålet mener at preses bør ivareta arbeidsgiverfunksjoner for de øvrige biskopene, 10 prosent gir uttrykk for at Kirkerådet bør ivareta arbeidsgiverfunksjoner overfor biskopene, og 16 prosent anbefaler at dagens ordning videreføres.

Spørsmål 23. Har høringsinstansen synspunkter på spørsmålet om ledelse av biskopen? Biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser

	Preses	Kirkerådet	Kirkemøtet	Som i dag	Andre kommentarer	Ikke svart	Totalt
Biskoper og bispedømmeråd	19	0	0	0	0	0	19
Andre høringsinstanser	15	2	0	1	0	11	29

Alle biskopene og bispedømmerådene anbefaler at preses bør ivareta arbeidsgiverfunksjoner for de øvrige biskopene. Det samme gjør *Teologisk fakultet ved Universitetet i Oslo, Det teologiske Menighetsfakultet, KA og Presteforeningen og 11 andre høringsinstanser. Presteforeningen* ga uttrykk for et representativt utsagn:

«Presteforeningen mener biskopenes selvstendighet i tjenesteutøvelsen innenfor rammen av Tjenesteordning for biskoper bør videreføres. De nødvendige arbeidsgiverfunksjoner bør ivaretas av Bispemøtets preses, men ikke på en slik måte at preses er overordnet de øvrige biskopene i deres tjenesteutøvelse.»

En del av de høringsinstansene som er registrert under kategorien *Kirkerådet*, ga uttrykk for at det overordnede arbeidsgiveransvaret bør legges til Kirkerådet, men at preses kan ivareta arbeidsgiverfunksjoner innenfor den rammen.

8.2.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER

8.2.3.1 BISPEMØTETS ROLLE

Kirkerådet har merket seg at det er bred oppslutning om at Bispemøtet i en fremtidig kirkeordning også skal være et sentralt organ med ansvar for å samordne de oppgaver som er tillagt de enkelte biskopene samt ivareta helhetsskirkelige spørsmål. Kirkerådet har videre merket seg at svarprosenten blant de av de lokale høringsinstansene som uttalte seg var relativt lav, men at det var et flertall av disse som har gått inn for å videreføre Bispemøtets rolle i behandling av lære- og liturgisaker. Et tydelig flertall av de regionale høringsinstansene gikk inn for å styrke Bispemøtets rolle ved en sterkere rolle i saksforberedelser og innstilling.

Dersom Bispemøtets rolle i lære- og liturgisaker skal styrkes, legger Kirkerådet til grunn at det kan tilrettelegges på forskjellige måter. Den mest radikale endringen vil være å overføre ansvaret for all saksforberedelse, innstilling og oppfølging til Bispemøtet. Det tilsier en ny tenkning knyttet til hvordan Kirkemøtets vedtak skal gjennomføres og hvordan forholdet mellom Bispemøtet og Kirkemøtet blir. Det ville kunne tilsi et behov for å utbygge Bispemøtets sekretariat i større grad som et parallelt sekretariat til Kirkerådet. En mindre radikal endring vil være at saksforberedelse og oppfølging ligger til Kirkerådet, men at Bispemøtets læreuttalelse ble tillagt større vekt eller at Bispemøtet gis den endelige innstillingsmyndigheten overfor Kirkemøtet.

En ordning der Bispemøtet foretar utredning og oppfølging av liturgi- og læresaker vil etter Kirkemøtets vurdering reise flere spørsmålsstillinger som vil måtte finne sin løsning.

Det gjelder for det første definering og avgrensning av læresaker. En vesentlig del av de saker Kirkemøtet får til behandling har i større eller mindre grad læremessige sider. Det må dermed opprettes kriterier for hvilket organ som skal forberede hvilke saker, og hvem som skal avgjøre dersom det oppstår strid om dette. Saker knyttet til liturgi og økumeniske spørsmål er i dag tydeligere definert som læresaker, men også disse har en blanding av juridiske, økonomiske og administrative implikasjoner som går utover det rent læremessige. Det må dermed avgjøres hvilke organer som ivaretar disse sidene.

Dernest, og knyttet til det foregående, vil det være en utfordring at det kan oppstå behov for parallelle sekretariater og en risiko for sterkere byråkratisering av sentralledet. Det vil også oppstå en risiko for kompetansestrid mellom de ulike organene om hvilke saker som skal behandles i hvilket organ.

Endelig vil det også være spørsmål om bispetjenestens rolle i kirkeordningen. Balansen mellom bispe-/prestetjenesten og valgte representanter for medlemmene er i dag slik at tjenesten med Ord og sakrament har sete i rådene på alle nivå, og der ivaretar læremessige aspekter ved ulike saker. Dette er i særlig grad tilfelle for bispetjenesten som er satt til å føre tilsyn med læren. Bispemøtets rolle i dag har karakter av tilsyn overfor de saker Kirkemøtet får til behandling. Det vil være nødvendig å se hvilke konsekvenser det får for samvirkemodellen mellom bispetjenesten og valgte representanter for medlemmene dersom Bispemøtet også blir saksutreder. Videre vil det måtte vurderes om forholdet mellom Bispemøtet og den enkelte biskops selvstendige tjenesteutøvelse vil kunne påvirkes som følge av at Bispemøtet i større grad binder den enkelte biskop til vedtak gjort i Bispemøtet.

Kirkerådet legger til grunn at det må utføres en nærmere utredning og grenseoppklaring mellom Kirkerådet og Bispemøtet, samt Bispemøtet og biskopene, knyttet til en styrking av Bispemøtets rolle.

Kirkerådet har merket seg at enkelte av høringsinstansene har understreket viktigheten av åpenhet i forvaltningen om Bispemøtet tillegges en sterkere rolle. Kirkerådet legger til grunn at Bispemøtets møter da som hovedregel må være åpne og at saksdokumentene må offentliggjøres på internett i forkant av møtene i tråd med prinsippet om offentlighet i forvaltningen.

På bakgrunn av høringen og de overnevnte vurderinger, er det to alternativer som utmerker seg:

Alternativ 1:

Kirkemøtet mener at Bispemøtet også i en fremtidig kirkeordning bør være et sentralt organ med ansvar for å samordne de oppgaver som er tillagt de enkelte biskopene.

Videre mener Kirkemøtet at man viderefører ordningen der Kirkerådet er ansvarlig for forberedelse og oppfølging av saker som hører inn under Kirkemøtets myndighet. I lære- og

liturgisaker skal Kirkerådet forelegge saken for Bispemøtet, som uttaler seg. Bispemøtets uttalelse skal tillegges særlig vekt i Kirkerådets behandling, og den skal følge saken til Kirkemøtet.

Alternativ 2:

Kirkemøtet mener at Bispemøtet også i en fremtidig kirkeordning bør være et sentralt organ med ansvar for å samordne de oppgaver som er tillagt de enkelte biskopene.

Videre mener Kirkemøtet at Bispemøtet bør gis ansvaret for forberedelse og oppfølging, samt avgi innstilling i lære- og liturgisaker overfor Kirkemøtet. Det forutsetter at Bispemøtets møter som hovedregel må være åpne og at saksdokumentene offentliggjøres i forkant av møtene i tråd med prinsippet om offentlighet i forvaltningen. Reglene for behandling av lære- og liturgisaker bør gjennomgås i lys av dette.

Alternativ 3:

Kirkemøtet mener at Bispemøtet også i en fremtidig kirkeordning bør være et sentral organ med ansvar for å samordne de oppgaver som er tillagt de enkelte biskopene.

Videre mener Kirkemøtet at lære- og liturgisaker bør tilrettelegges slik at Bispemøtet blir det organ som foretar endelig innstilling til Kirkemøtet, på bakgrunn av Kirkerådets saksutredning. Reglene for behandling av lære- og liturgisaker bør gjennomgås i lys av dette.

Kirkerådet anbefaler at Kirkemøtet fatter følgende vedtak:

Kirkemøtet mener at Bispemøtet også i en fremtidig kirkeordning bør være et sentralt organ med ansvar for å samordne de oppgaver som er tillagt de enkelte biskopene.

Videre mener Kirkemøtet at man viderefører ordningen der Kirkerådet er ansvarlig for forberedelse og oppfølging av saker som hører inn under Kirkemøtets myndighet. I lære- og liturgisaker skal Kirkerådet forelegge saken for Bispemøtet, som uttaler seg. Bispemøtets uttalelse skal tillegges særlig vekt i Kirkerådets behandling, og den skal følge saken til Kirkemøtet.

8.2.3.2 LEDELSE AV BISKOPENE

Kirkerådet har merket seg at det var bred oppslutning blant høringsinstansene som uttalte seg i spørsmålet om forslaget om at preses bør gis rollen til å ivareta arbeidsgiverfunksjoner for de øvrige biskopene. Kirkerådet legger til grunn at det vil være med å ivareta biskopenes relative selvstendige rolle i kirkestrukturen.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

For å ivareta biskopenes selvstendige rolle, mener Kirkemøtet at preses bør gis rollen til å ivareta arbeidsgiverfunksjoner for de øvrige biskopene.

8.3 KIRKERÅDET

8.3.1 BAKGRUNN

Kirkerådet velges blant Kirkemøtets medlemmer, med representasjon fra samtlige bispedømmer. Ifølge nåværende kirkelov § 25 forbereder det de saker som skal behandles av Kirkemøtet, iverksetter Kirkemøtets beslutninger og leder for øvrig arbeidet mellom Kirkemøtets samlinger.

Kirkerådet har 15 medlemmer. 14 er valgt av Kirkemøtet: ni leke medlemmer, én lek kirkelig tilsatt og fire prester. I tillegg kommer en biskop valgt av Bispemøtet; preses. I departementets høringsdokument om *Staten og Den norske kirke – et tydelig skille* våren 2015 ble det foreslått å endre kirkeloven slik at Kirkemøtet selv bestemmer rådets sammensetning. Kirkerådet har et sekretariat som ledes av en direktør. Sekretariatet forbereder saker og følger opp saker som behandles i rådet, samt avgjør saker der dette er delegert til sekretariatet.

I en ny kirkeordning vil Kirkerådet få langt større fullmakter enn i nåværende situasjon, ettersom en rekke saker blir overført fra statens til Kirkemøtets myndighet. Ikke minst vil dette gjelde ansvar for økonomi og budsjetter. Et viktig spørsmål blir derfor hvordan man kan legge til rette for et kirkeråd med den nødvendige kompetanse og demokratiske forankring.

Tidkrevende beslutningsprosesser som krever demokratisk påvirkning, åpner også for en diskusjon om behov for frikjøp eller honorering av Kirkerådets medlemmer. Kirkerådet velges i dag av og blant Kirkemøtets medlemmer. Som det organ som representerer Kirkemøtet og handler på vegne av Kirkemøtet, er det naturlig at Kirkerådet fortsatt velges av og blant Kirkemøtets medlemmer. Samtidig er det grunn til å gjennomgå sammensetningen av rådet i forbindelse med utarbeidelsen av en ny kirkeordning. Høringsnotatet pekte på at det i denne sammenheng kan være grunn til å se på følgende spørsmål:

- Har Kirkerådet i dag et passende antall medlemmer?
- Bør det gjøres endringer i andelen prester og representasjon av lek kirkelige tilsatte?
- Bør bestemmelsen om at hvert bispedømme skal ha minst én representant i Kirkerådet opprettholdes?
- Bør en tilstrebe minst 40 prosents representasjon av hvert kjønn i Kirkerådet?
- Bør en tilstrebe minst 20 prosents representasjon av unge under 30 år i Kirkerådet?

Økte oppgaver og fullmakter som legges til Kirkemøtet og Kirkerådet i rammen av en ytterligere fristilling av kirken fra staten, vil medføre at betydningen av et riktig dimensjonert, kompetent og velfungerende sekretariat bare vil øke. Det vil samtidig være viktig å sørge for et godt samvirke mellom demokratisk valgt organ og sekretariat, der det er rådsorganet som tar de politiske avgjørelser, mens sekretariatet driver forvaltning på grunnlag av slike beslutninger. For bedre å kommunisere forskjellen mellom rådet, politisk nivå og administrativt forvaltningsmessig nivå, kan det vurderes å gi sekretariatet et navn som klart skiller det fra det folkevalgte organet. I dag omtales begge deler som Kirkerådet.

Høringsnotatet pekte på at et argument for navnefelleskap er at sekretariatet ikke skal være et selvstendig organ, men gjennomføre de vedtak som rådet har vedtatt. Et alternativ er også å

organisere ett felles sekretariat for Kirkerådet og andre kirkelige organer som ikke er underlagt Kirkerådet (f.eks. Bispemøtet).

8.3.2 HØRINGSINSTANSENE SYN

I høringsnotatet skisserte Kirkerådet enkelte alternative løsninger. Et alternativ var å videreføre antallet medlemmer i Kirkerådet, samt at det burde sikres en geografisk spredning ved at hvert bispedømme fortsatt skal ha minst en representant i Kirkerådet (1A). Et annet alternativ var at Kirkerådet burde settes sammen av en representant for hvert av bispedømmerådene, preses og tre medlemmer valgt på fritt grunnlag (1B). Et tredje alternativ var å sette sammen Kirkerådet av færre medlemmer som kun velges ut fra kompetanse, uavhengig av geografisk spredning og tilknytning til alle bispedømmeråd (1C).

Spørsmål 24. Har høringsinstansen synspunkter på Kirkerådets funksjon og sammensetning? Menighetsråd og fellesråd.

	Som i dag (1A)	Både bdr og fritt valgte (1B)	Færre enn i dag (1C)	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Menighetsråd	220	28	15	2	238	503
Ettsokekråd	44	9	0	0	42	95
Kirkelige fellesråd	80	16	10	9	54	169
Totalt	344	53	25	11	334	767
Totalt prosent	45 %	7 %	3 %	1 %	44 %	100 %
Totalt av de som har svart	79 %	12 %	6 %	3 %		100 %

Det er 56 prosent av menighetsrådene og fellesrådene som har gitt uttrykk for sine synspunkter på Kirkerådets funksjon og sammensetning. Av disse er det 79 prosent som gir uttrykk for at Kirkerådets funksjon og sammensetning bør videreføres i hovedsak som i dag, 12 prosent som går inn for at Kirkerådet bør sammensettes av en representant fra hvert av bispedømmerådene, preses og tre medlemmer valgt på fritt grunnlag for å ivareta bredde i kompetanse og representativitet, og 6 prosent som mener at Kirkerådet bør få færre medlemmer, og at de velges ut fra kompetanse, uavhengig av geografisk spredning og tilknytning til alle bispedømmeråd. Enkelte høringsinstanser understrekte betydningen av hensynet til samvirke mellom embete og råd i Kirkerådet.

Spørsmål 24. Har høringsinstansen synspunkter på Kirkerådets funksjon og sammensetning? Biskoper, bispedømmeråd og andre høringsinstanser.

	Som i dag (1A)	Både bdr og fritt valgte (1B)	Færre enn i dag (1C)	Kommentar	Ikke svart	Totalt
Biskoper og bispedømmeråd	16	1	2	0	0	19
Andre høringsinstanser	10	3	3	0	13	29

Flertallet av biskopene og bispedømmerådene (16 uttalelser) gikk inn for at Kirkerådets sammensetning i hovedsak videreføres. *Borg biskop og bispedømmeråd* mente at man bør vurdere om Kirkerådet bør få færre medlemmer for å kunne fungere som et egnet styringsorgan, hvor medlemmene «velges ut fra variert kompetanse, samtidig som man tar hensyn til geografisk spredning og tilknytning til ulike bispedømmer». *Hamar bispedømmeråd* så behov for å justere sammensetningen av Kirkerådet slik at rådet «som demokratisk organ har tilstrekkelig kompetanse innen teologi, administrasjon, jus og økonomi blir viktig for å balansere og være til nytte for kirkerådets administrasjon» og ba om en utredning i retning av alternativ 1B. *Oslo bispedømmeråd* var av den oppfatning at «Kirkerådet bør få færre medlemmer som velges av Kirkemøtet på fritt grunnlag ut fra kompetanse».

Flere høringsinstanser pekte på at Kirkerådet vil få en viktigere rolle og et større ansvar i fremtiden, og ga uttrykk for at Kirkemøtet burde kunne holde Kirkerådet ansvarlige som en form for styre som eventuelt vil kunne skiftes ut i funksjonstiden.

Det er 73 menighetsråd og fellesråd (17 prosent av de som har uttalt seg) som eksplisitt uttrykker at det bør tilstrebes minst 20 prosents representasjon av unge under 30 år og minst 40 prosents representasjon av begge kjønn i Kirkerådet. Det er ingen menighetsråd og fellesråd som eksplisitt fremmer det motsatte synspunkt.

Det er 49 menighetsråd og fellesråd (11 prosent av de som uttalte seg) som eksplisitt ga uttrykk for at de mener at det demokratisk valgte rådsorganet bør fortsette å hete Kirkerådet, mens det administrative sekretariatet bør bytte navn for å tydeliggjøre skillet mellom det valgte organ og administrativt nivå. *Nidaros biskop, Nidaros bispedømmeråd, Nord-Hålogaland biskop, Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Hamar biskop* delte denne vurderingen. Det samme gjorde *Teologisk fakultet ved Universitetet i Oslo*.

Til sammenligning er det 25 menighetsråd og fellesråd (6 prosent av de som uttalte seg) som eksplisitt ga uttrykk for at de mener dagens ordning, hvor både det demokratisk valgte rådsorganet og det administrative sekretariatet heter Kirkerådet, bør videreføres. *Agder og Telemark bispedømmeråd, Agder og Telemark biskop, Hamar bispedømmeråd, Bjørgvin biskop, Borg biskop og bispedømmeråd, Møre biskop, Møre bispedømmeråd, Oslo biskop, Oslo bispedømmeråd, Stavanger bispedømmeråd og Preses* delte denne vurderingen. Det samme gjorde *Det teologiske Menighetsfakultet*.

8.3.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER

Kirkerådet har merket seg at de fleste høringsinstansene som har tatt stilling til spørsmålet går inn for at Kirkerådets sammensetning og funksjon bør videreføres, og at bestemmelsen om at hvert bispedømme skal ha minst én representant i Kirkerådet bør opprettholdes. Videre har Kirkerådet merket seg at andre høringsinstanser går inn for å justere sammensetningen.

Kirkerådet viser til at Kirkemøtet har en målsetning om minst 20 prosents representasjon av unge under 30 år i råd og utvalg i Den norske kirke. Få høringsinstanser har eksplisitt tatt stilling til om

dette også bør tilstrebes for Kirkerådet, men Kirkerådet legger til grunn at dette også bør tilstrebes i Kirkerådet.

Kirkerådet har merket seg at det var få av høringsinstansene som eksplisitt uttalte seg om hvorvidt det demokratisk valgte rådsorganet og det administrative sekretariatet fortsatt bør hete Kirkerådet eller ikke. Samtidig var det et flertall av biskopene og bispedømmerådene som gikk inn for å videreføre ordningen hvor begge omtales som Kirkerådet.

På bakgrunn av dette uttegner det seg tre alternativer. Disse alternativene er uavhengige av hvor en lander i spørsmålet om arbeidsgiverorganisering, og presenteres derfor som nummererte alternativer.

Alternativ 1:

24. i) Kirkemøtet mener at Kirkerådet i dag har et passende antall medlemmer, og at bestemmelsen om at hvert bispedømme skal ha minst én representant i Kirkerådet bør opprettholdes.

ii) Kirkemøtet understreker at det bør tilstrebes minst 20 prosents representasjon av unge under 30 år og minst 40 prosents representasjon av begge kjønn i Kirkerådet.

iii) Etter Kirkemøtets vurdering bør dagens ordning hvor både det demokratisk valgte rådsorganet og det administrative sekretariatet heter Kirkerådet, videreføres, for å understreke at sekretariatet ikke er et selvstendig organ, men gjennomfører de vedtak det valgte rådet har vedtatt.

Alternativ 2:

24. i) Kirkemøtet mener at Kirkerådet i dag har et passende antall medlemmer, og at bestemmelsen om at hvert bispedømme skal ha minst én representant i Kirkerådet bør opprettholdes.

ii) Kirkemøtet understreker at det bør tilstrebes minst 20 prosents representasjon av unge under 30 år og minst 40 prosents representasjon av begge kjønn i Kirkerådet.

iii) Etter Kirkemøtets vurdering bør det demokratisk valgte rådsorganet fortsatt hete Kirkerådet, mens det administrative sekretariatet bør bytte navn for å tydeliggjøre skillet mellom det valgte organ og administrativt nivå.

Alternativ 3:

21. i) Kirkemøtet mener at Kirkerådets sammensetning bør vurderes, men at prinsippet om at hvert bispedømme skal ha minst én representant i Kirkerådet bør opprettholdes.

ii) Kirkemøtet understreker at det bør tilstrebes minst 20 prosents representasjon av unge under 30 år og minst 40 prosents representasjon av begge kjønn i Kirkerådet.

iii) Etter Kirkemøtets vurdering bør dagens ordning hvor både det demokratisk valgte rådsorganet og det administrative sekretariatet heter Kirkerådet, videreføres, for å understreke

at sekretariatet ikke er et selvstendig organ, men gjennomfører de vedtak det valgte rådet har vedtatt.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

- i) Kirkemøtet mener at Kirkerådet i dag har et passende antall medlemmer, og at bestemmelsen om at hvert bispedømme skal ha minst én representant i Kirkerådet bør opprettholdes.
- ii) Kirkemøtet understreker at det bør tilstrebtes minst 20 prosents representasjon av unge under 30 år og minst 40 prosents representasjon av begge kjønn i Kirkerådet.
- iii) Etter Kirkemøtets vurdering bør dagens ordning hvor både det demokratisk valgte rådsorganet og det administrative sekretariatet heter Kirkerådet, videreføres, for å understreke at sekretariatet ikke er et selvstendig organ, men gjennomfører de vedtak det valgte rådet har vedtatt.

8.4 DEN NORSKE KIRKES LÆRENEMND

8.4.1 BEHANDLING AV SPØRSMÅLET I EGEN SAK

Spørsmålet om en eventuell videreføring av Den norske kirkes lærenemnd inngikk i høringen. Kulturdepartementet har foreslått å fjerne lovbestemmelsen om Den norske kirkes lærenemnd i forbindelse med de foreslåtte lovendringene fra 2017. I den forbindelse må Kirkemøtet ta stilling til spørsmålet om videreføring av lærenemnda allerede i forbindelse med forvaltningsreformen og lovendringene i 2017. Kirkerådet legger derfor opp til at Kirkemøtet behandler en egen sak om lærenemnd i 2016 (sak KM 09/16). Spørsmålet utgår derfor fra behandling i saken om *Veivalg for fremtidig kirkeordning*.

8.5 SAMISK KIRKERÅD

8.5.1 BAKGRUNN

Samisk kirkeråd er et sentralkirkelig organ opprettet som et råd under Kirkemøtet (i henhold til kirkeloven § 24 femte ledd) og er Kirkemøtets organ for samisk kirkeliv og urfolksspørsmål (jf. Statutter for Samisk kirkeråd). Rådet er pålagt å samordne sine oppgaver med Kirkerådet og Mellomkirkelig råd, og sorterer administrativt under Kirkerådets sekretariat.

Det er viktig at samisk kirkeliv blir ivaretatt på en god måte i en fremtidig kirkeordning. Samisk kirkeråd er i tillegg til å være Kirkemøtets fagorgan for samisk kirkeliv og urfolksspørsmål, også minoritetspolitisk begrunnet som et representativt organ for samene i Den norske kirke.

Internasjonal folkerett gir urfolk et særskilt minoritetsvern med en kollektiv rett til medbestemmelse og selvbestemmelse i saker som angår dem selv. Medbestemmelse handler om deltakelse og

påvirkningsmulighet i beslutningsprosesser. Selvbestemmelse forutsetter egne demokratiske myndighetsrom der samer selv gis ansvar og mulighet til å utforme sitt eget kirkeliv (jf. KM 15/90). Samisk kirkeråd ivaretar med andre ord viktige selvbestemmelses- og medbestemmelsesansliggender for samisk kirkeliv i Den norske kirke.

8.5.2 HØRINGSINSTANSENE S YN

Kirkerådet la i høringsnotatet til grunn at Samisk kirkeråd bør forbli et råd under Kirkemøtet og medlemmene oppnevnes som i dag, samt at det i fremtiden burde utredes muligheten for et fellesmøte for samisk kirkeliv som velger representanter til de tre nordligste bispedømmerådene.

392 høringsinstanser, det vil si 97 prosent av de høringsinstansene som uttalte seg til det aktuelle spørsmålet, ga sin støtte til at Samisk kirkeråd videreføres som et organ under Kirkemøtet og at det i fremtiden utredes muligheten for et fellesmøte for samisk kirkeliv. I tillegg er det 11 andre høringsinstanser som har ulike kommentarer.

Alle biskopene og bispedømmerådene ga sin støtte til at Samisk kirkeråd videreføres. *Nord-Hålogaland bispedømmeråd* uttalte:

«Samisk kirkeråd bør forbli et sentralkirkelige organ under Kirkemøtet. Det bør vurderes hvordan medlemmene i fremtiden skal utpekes med sikte på å gjøre rådet mer demokratisk og representativt. Det bør utredes hvorvidt samisk kirkeråd bør få større beslutningsmyndighet og innflytelse enn tilfellet er i dag. Det bør også utredes muligheten for et fellesmøte for samisk kirkeliv som velger representanter til de tre nordligste bispedømmerådene.»

Sør-Hålogaland bispedømmeråd uttalte:

«Ansvaret for samisk kirkeliv bør ivaretas av Samisk kirkeråd (SKR). SKR bør inntil en egen representativ organisasjon eventuelt er etablert, oppnevnes av Kirkemøtet og utøve sitt ansvar i samarbeid med de bispedømmerådene som har et særlig ansvar for de ulike samiske språkgruppene.»

Nidaros bispedømmeråd uttalte:

«Roller til samisk kirkeråd er begrunnet i behovet for et fagorgan for samisk kirkeliv og urfolksspørsmål, men gis også ut fra en minoritetspolitisk vurdering. Bispedømmerådet ønsker ikke noe nytt system for valg av sørsamisk representant til bispedømmerådet.

NBDR støtter Kirkerådets foreløpige vurdering og anbefaler at Samisk kirkeråd forblir et råd under Kirkemøtet. Saemien Åålmege velger representant til NBDR. NBDR ivaretar også forvaltningsansvaret for Saemien Åålmege.»

Saemien Áálmege – Sørsamisk menighet uttalte:

«Rollen til Samisk kirkeråd er begrunnet i behovet for et fagorgan for samisk kirkeliv og urfolksspørsmål, men gis også ut fra en minoritetspolitisk vurdering. I forhold til nord- og lulesamisk område kan Kirkerådets vurdering om en utredning av et fellesmøte for samisk kirkeliv være bra. Det vil være et tilbakeskritt for Saemien Áálmege om de sørsamiske representantene skal utses på et slikt fellesmøte. For det sørsamiske området har vi nå fått på plass en demokratisk organisering. Vi har en medlemsbase, på i dag 440 medlemmer, som velger sine representanter til menighetsråd og bispedømmeråd. Dette kan også utvikles til å utse sørsamisk representant til Samisk kirkeråd, gjennom valg blant medlemmene, og Kirkemøtet bekrefter dette resultat.»

Ál kyrkjelege fellesråd uttalte:

«I dei bispedømme det er aktuelt lyt det vera ein sakshandsamar med særskilt kompetanse på samisk kyrkjeliv.»

Kautokeino menighetsråd uttalte:

«Samisk kirkeliv bør organiseres under Samisk kirkeråd. Sammensetning av SKR vil måtte endres. Samisk kirkeliv kan organiseres som enheter som følger Sametingets valgkretser. Indre Finnmark, evt. Finnmark, vil måtte være en egen enhet med særskilt ansvar for samisk språk og kultur og det samme gjelder Samisk menighet i sørsamisk område.

Alle menigheter som er i kommuner som har kommet under samisk forvaltningsområde, er pr. definisjon samiske menigheter. De har behov for særskilt oppfølging og støtte når det gjelder språk, kirkelig materiell, liturgisk materiell, salmearbeid, samisk trosopplæring, samiskopplæring av prester og andre kirkefaglig ansatte mm.

Samisk språk og kultur vil sikres best ved at SKR har ansvar for dette arbeidet i menighetene. Sametinget vil kunne finansiere en del av dette arbeidet, evt. samordne administrative ressurser, f.eks. regnskapshold.»

Presteforeningen uttalte:

«Det er viktig at samisk kirkeliv ivaretas i en fremtidig kirkeordning. Samisk kirkeråd må videreføres og det må prioriteres at samisktalende områder får kirkelig betjening som behersker språket.»

Manglerud menighetsråd uttalte:

«Samisk kirkeråd bør videreføres og fortsatt ha en viktig rolle. Bevisstheten blant menigheter utenfor samisk språkområder på å ivareta samer i hele landet bør styrkes.»

8.5.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER

Kirkerådet har merket seg at det var stor oppslutning om å videreføre Samisk kirkeråd som et råd under Kirkemøtet i høringen, og at det bør innføres et fellesmøte for samisk kirkeliv som kan velge samiske representanter.

Kirkerådet viser til at Samisk kirkeråd i samarbeid med Kirkerådet utreder spørsmålet om et samisk valgmøte, jf. SKR 5/15. Kirkerådet legger til grunn at nærmere veivalg knyttet til samisk kirkeliv bør utsettes til dette utredningsarbeidet er ferdig gjennomført.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å treffe følgende forslag til vedtak:

Kirkemøtet har merket seg at det har vært stor oppslutning om å videreføres Samisk kirkeråd som et råd under Kirkemøtet i høringen. Kirkemøtet viser til at det pågår et utredningsarbeid vedrørende en eventuell etablering av et samisk valgmøte og finner det naturlig å avvente og treffe mer konkrete veivalg om samisk kirkeliv til den aktuelle utredningen er ferdig.

8.6 UNGDOMMENS KIRKEMØTE

8.6.1 BAKGRUNN

Ungdommens kirkemøte er et årlig møte for utsendinger fra bispedømmene og fra frivillige ungdomsorganisasjoner. Ungdommens kirkemøte er ikke fastsatt i kirkeloven, men i statutter fastsatt av Kirkerådet. Ungdommens kirkemøte uttaler seg i saker som angår Den norske kirke nasjonalt og internasjonalt, og har rett til å melde saker til behandling i Kirkemøtet. Ifølge Kirkemøtets forretningsorden møter fire representanter for Ungdommens kirkemøte på Kirkemøtet med tale- og forslagsrett (§ 1-4).

Kirkerådet legger til grunn at ordningen med ungdomsdemokrati og Ungdommens kirkemøte bør videreføres innenfor rammen av en fremtidig kirkeordning. Utredningen «Styrket demokrati i Den norske kirke» (2008) mente at ordningen med fire representanter valgt av UKM har tale og forslagsrett på Kirkemøtet burde videreføres (s. 63). En forutsetning var at alle bispedømmer må ha en fast ordning med ungdomsråd og ungdomsting med regelfestet representasjon fra menighetene, og på nasjonalt plan må det være et Utvalg for ungdomsspørsmål og et årlig Ungdommens kirkemøte. Arbeidsgruppen bak utredningen mente at dette burde fastsettes i regelverk gitt av Kirkemøtet. UKM har selv ved flere anledninger uttalt seg for en tydeligere regelfesting og forankring av det kirkelige ungdomsdemokratiet i ny kirkeordning (UKM 07/09, UKM 06/10 og UKM 07/12).

Ungdommens kirkemøte har uttalt at «UKM meiner ein naturleg veg å gå for ungdomsdemokratiet er å gje dette plass der den formelle kyrkjestrutturen ellers er skildra» (UKM 06/10). Det bør imidlertid vurderes hvordan slike organer skal hjemles innenfor det kirkelige regelverk, og hva slags funksjoner som skal tillegges Ungdommens kirkemøte.

8.6.2 HØRINGSINSTANSENE S YN

Kirkerådet la i høringsnotatet til grunn at det kirkelige ungdomsdemokratiet bør regelfestes som en del av kirkeordningen vedtatt av Kirkemøtet, samt at Ungdommens kirkemøtes funksjoner videreføres som i dag.

262 menighetsråd, 55 ettsoknsråd og 106 kirkelige fellesråd ga støtte til at ungdomsdemokratiet og Ungdommens kirkemøte bør videreføres og tas inn i kirkeordningen. Samlet var det 94 prosent av høringsinstansene som uttalte seg om spørsmålet som ga uttrykk for dette. I tillegg var det 31 menighetsråd og fellesråd som hadde andre kommentarer til forslaget.

Alle biskopene og bispedømmerådene støtter at ungdomsdemokratiet og Ungdommens kirkemøte videreføres. Det samme gjør 15 andre høringsinstanser. Noen av høringsinstansene utdyper støtten med nærmere kommentarer. *Sør-Hålogaland bispedømmeråd* uttaler for eksempel at:

«Ungdommens kirkemøte bør videreføres slik det er i dag. Noen mener at de valgte delegatene til Ungdommens kirkemøte, skal være delegater til KM med full forslags-, tale- og stemmerett (jfr punkt 21). Det er samtidig viktig å utbygge det regionale ungdomsdemokrati blant annet ved regionale Ungdommens kirketing og egne ungdomsråd.»

Det teologiske Menighetsfakultet uttalte:

«MF støtter Kirkerådets foreløpige vurdering om at det kirkelige ungdomsdemokratiet bør regelfestes som en del av kirkeordningen vedtatt av Kirkemøtet. Ungdommens kirkemøtes funksjoner videreføres som i dag.

Vurdering: MF er skeptisk til å øke antallet særoppnevninger til Kirkemøtet ved at Ungdommens kirkemøte får oppnevne egne medlemmer med fulle rettigheter til Kirkemøtet. Ungdom tas best på alvor ved at de utfordres til å få fram sine egne kandidater gjennom eksisterende nominasjons- og valgordninger. Ungdomsdemokratiet kan imidlertid stimuleres ved at delegater oppnevnt av Ungdommens kirkemøte har tale- og forslagsrett i Kirkemøtet, som i dag. Samtidig vil vi påpeke at man arbeider bevisst for å sikre at de unges kunnskap og kompetanse reelt komme med i beslutningsprosessene på alle nivå i kirken.»

Teologisk fakultet ved Universitetet i Oslo uttalte:

«Det kirkelige ungdomsdemokratiet bør regelfestes som en del av den framtidige kirkeordningen. En forutsetning er at alle bispedømmer må ha en fast ordning med ungdomsråd, ungdomsting med regelfestet representasjon fra menighetene. På nasjonalt nivå må det være et Utvalg fra ungdomsspørsmål og et årlig Ungdommens kirkemøte. Bispedømmene må stille til rådighet saksbehandlingsressurser med tanke på oppfølging av Ungdomsråd og – ting. Ordningen med at fire UKM-representanter stiller med tale- og forslagsrett på Kirkemøtet bør videreføres.»

Det var noen høringsinstanser som foreslå en større rolle for lederen av ungdomsdemokratiet. *Norsk kvinnelig teologforening* målbart dette forslaget:

«NKTF [...] vil lov-/ regelfeste UKM-representasjon på Kirkemøtet, samt påpeke viktigheten av at leder av Utvalg for ungdomsspørsmål er i tett dialog med Kirkerådet. Vi vil også oppfordre Kirkemøtet til å tenke nytt om ungdomsrepresentasjon i Kirkerådet, for

eksempel etter mønster av andre store demokratiske organisasjoner der leder av ungdomsorganisasjonen har møte-, tale-, forslags- og/eller stemmerett i sentralstyret.»

Manglerud menighetsråd gikk inn for at «det også bør innføres valgbarhet til alle verv i kirken fra 15 år. Dette bør IKKE være juridisk problematisk, ref. BFD⁷ og NHD⁸s uttalelser i Vefsn-saken under Fordelingsutvalget.»

Noen høringsinstanser trakk også frem muligheten for å etablere ungdomsråd på prostinivå. *Tvedestrand kirkelige fellesråd* uttalte: «Ungdommene skulle kunne danne et ungdomsråd på prostinivå ved at hver menighet kan sende sin representant. Ungdomsrådet kommer med innspill om ungdomsarbeidet til prostiråd og menighetsrådene.»

8.6.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER

Kirkerådet har merket seg at det er bred oppslutning om at ungdomsdemokratiet bør regelfestes som en del av kirkeordningen vedtatt av Kirkemøtet, og at Ungdommens kirkemøte sine funksjoner videreføres. På bakgrunn av høringen opprettholder Kirkerådet sitt forslag, med noen justeringer.

Kirkerådet vil bemerke at 15-åringers stemmerett allerede er vedtatt som en permanent ordning fra 2013.

Forslaget om å la leder for ungdomsorganisasjonen ha møte-, tale-, forslags-, og/eller stemmerett i Kirkerådet bør vurderes nærmere. En forutsetning er at lederen av Kirkerådets utvalg for ungdomsspørsmål velges av Ungdommens kirkemøte, i stedet for å bli oppnevnt administrativt av Kirkerådet som i dag, samt at lederen er blant UKMs delegater på Kirkemøtet. Et argument for en slik ordning vil kunne være at det sikrer en valgt talsperson for ungdomsdemokratiet i Kirkerådet, uavhengig av om det blir valgt unge medlemmer av Kirkerådet eller ikke. Et argument imot en slik ordning vil kunne være at det vil kunne svekke mulighetene for at det velges inn unge medlemmer i Kirkerådet i det ordinære valget, fordi det etableres en parallell ordning med representasjon fra unge. Kirkerådet anbefaler at dette spørsmålet utredes nærmere i dialog med det kirkelige ungdomsdemokratiet, og at det vurderes å fremme et forslag om endringer som åpner for at lederen av Kirkerådets utvalg for ungdomsspørsmål får møte-, tale- og forslagsrett i Kirkerådet.

Kirkerådet anbefaler at Kirkemøtet fatter følgende vedtak:

Det er Kirkemøtets oppfatning at ungdomsdemokratiet må regelfestes som en del av kirkeordningen vedtatt av Kirkemøtet, og at Ungdommens kirkemøtes funksjoner videreføres som i dag. Kirkemøtet ber Kirkerådet vurdere å fremme forslag om endringer som åpner for at lederen av Kirkerådets utvalg for ungdomsspørsmål får møte-, tale- og forslagsrett i Kirkerådet. Det forutsettes at den valgte lederen også er blant UKMs delegater på Kirkemøtet.

⁷ http://www.fordelingsutvalget.no/element_db/201_brevnr38_BFDs_uttalelse_i_Vefsn-saken.pdf

⁸ http://www.fordelingsutvalget.no/element_db/202_brevnr39_NHDs_avgjoerelse_i_Vefsn-saken.pdf

8.7 MELLOMKIRKELIG RÅD

8.7.1 BAKGRUNN

Mellomkirkelig råd er i dag et sentralkirkelig organ opprettet som et råd under Kirkemøtet (i henhold til nåværende kirkelov § 24 femte ledd) og er i dag Kirkemøtets fagorgan for økumeniske og internasjonale spørsmål (jf. Statutter for Mellomkirkelig råd). Rådet skal samordne sine oppgaver med Kirkerådet, Samisk kirkeråd og Bispemøtet, og rådets sekretariat, avdeling for økumenikk og internasjonale spørsmål, sorterer administrativt under Kirkerådets sekretariat.

Internasjonale spørsmål betyr i denne sammenheng teologiske og sosiale spørsmål som Den norske kirke samarbeider med de internasjonale økumeniske organisasjonene om.

8.7.2 KIRKERÅDETS VURDERINGER

Høringsnotatet hadde en kort omtale om Mellomkirkelig råd, men inkluderte ikke noen høringsspørsmål som omhandlet forholdet mellom Kirkerådet, Bispemøtet og Mellomkirkelig råd. Kirkerådet har vedtatt å utsette nærmere vurdering av dette til en senere sammenheng. Det legges derfor ikke opp til å fatte nærmere veivalg om Mellomkirkelig råds rolle i den sentralkirkelige struktur i denne omgang.

8.8 KIRKELIGE ORGANISASJONER OG INSTITUSJONER

8.8.1 BAKGRUNN

Den norske kirke har tradisjonelt vært preget av en lang rekke organisasjoner og institusjoner innen ungdomsarbeid, diakoni, misjon, undervisning etc. I likhet med kirkelige organer på nasjonalt og regionalt nivå kan også disse forstås som størrelser som står til tjeneste for menighetene og løser oppgaver på menighetenes vegne. I kirkens arbeid er det alltid viktig å reflektere over hvordan man kan legge til rette for et best mulig samvirke mellom kirken og organisasjonene, til beste for menighetene og som bidrag for å løse kirkens felles oppdrag.

Disse organisasjoner og institusjoner står i ulike formelle forhold til Den norske kirke. Noen er formelt sett uavhengige, mens andre har mer formelle bindinger til Den norske kirke. I en særstilling står organisasjoner som mottar statlig støtte over kirkebudsjettet, som f.eks. Sjømannskirken. I mange tilfelle vigsles prestes (i noen tilfelle også diakoner) til tjeneste i selvstendige kristne organisasjoner. I mange tilfelle er ansatte i Den norske kirke sentrale i styringen av ulike organisasjoner, f.eks. ved Det teologiske Menighetsfakultetet, som de senere årene har hatt en biskop som leder av sitt forstanderskap. Endringene i kirkeordningen nødvendiggjør ikke endringer i forholdet mellom de kirkelige organisasjoner og institusjoner og Den norske kirke.

8.8.2 HØRINGSINSTANSENE S YN

Høringsnotatet hadde en kort omtale av temaet, men inkluderte ikke noen høringsspørsmål som omhandlet Den norske kirkes forhold til de kirkelige organisasjoner og institusjoner. Det er derfor få høeringsinstanser som har uttalt seg om emnet. *IKO – Kirkelig pedagogisk senter* uttalte:

«For samarbeidende kirkelige aktører er det viktig at det nivået en forholder seg til, kan ta beslutninger som forplikter.

(...)

Det er viktig å gjennomtenke hvordan Kirkerådets sekretariat skal utøve sin funksjon som forvaltningsorgan og utøvende aktør. IKO ønsker en tydeliggjøring i hva som legges i et «riktig dimensjonert, kompetent sekretariat». IKO mener at Den norske kirke er tjent med et sterkt faglig sekretariat, men at det også utenfor sekretariatet, som i dag, er sterke fagmiljø som kan levere tjenester. Disse tjenestene kan, som nå, leveres etter en bestilling fra sekretariatet og med grunnlag eller en beskrivelse fra rådet».

Kirkens Ressurssenter mot vold og seksuelle overgrep uttalte:

«Kirkelig Ressurssenter har en nasjonal struktur som er i stand til å betjene Den norske kirke i de ulike utfordringene kirken har i møte med overgrepfeltet. Fra Ressurssenterets side mener vi å kunne tilpasse oss for å være i stand til å betjene feltet uansett hva slags kirkeordning som vedtas. Forutsetningen er at feltet og vår virksomheten regnes med og satses på videre i den fremtidige kirkeordning.»

8.8.3 KIRKERÅDETS VURDERINGER

Kirkerådet understreker at kirkelige organisasjoner og institusjoner utfører et betydningsfullt kirkelig arbeid som er til beste for hele kirken, selv om de ikke er en del av den formelle strukturen. Tradisjonelt har det vært et samarbeid mellom den virksomhet som utføres av kirkelige organer og frivillige organisasjoner, noe som har vært en berikelse for kirken. Kirkerådets vurdering er at endringene i kirkeordningen ikke nødvendiggjør endringer i forholdet mellom de kirkelige organisasjoner og institusjoner og Den norske kirke.

Når det gjelder de organisasjoner som mottar statlig støtte gjennom tilskudd fra Kirkemøtet, herunder *Døvekirken*, Stiftelsen KIFO, *Kirkens Ressurssenter mot vold og seksuelle overgrep* og *Kristent arbeid blant blinde og svaksynte*, legger Kirkerådet til grunn at Kirkemøtets forhold til disse organisasjonene ikke er nødvendig å regulere gjennom kirkeordningen.

9. VEIVALG FOR FREMTIDIG KIRKEORDNING – ALTERNATIVE FORSLAG TIL VEIVALG

9.1 INNLEDNING

Dette kapittelet vil skissere alternative forslag til grunnleggende veivalg Kirkemøtet kan ta stilling til. Først presenteres noen konklusjoner på veivalg uten alternativer (kapittel 9.2). Her er det blant annet veivalg det er stor oppslutning om i høringen. Deretter presenteres alternative konklusjoner på veivalg som er uavhengige av hva slags arbeidsgiverorganisering en skulle velge (kapittel 9.3). Det dreier seg blant annet om organisering av sentralkirkelige organer. I kapittel 9.4 presenteres det tre helhetlige konklusjoner på de veivalg som har betydning for arbeidsgiverorganiseringen, et *Storfellesrådsalternativ* (alternativ A), et *Bispedømmerådsalternativ* (alternativ B) og et alternativ med *Samordnet arbeidsgiverorganisering* (alternativ C). Disse alternativene søker alle å ta hensyn til tendensene fra høringen, så langt det er mulig. Kapittel 9.5 setter de ulike alternativene opp i en synoptisk fremstilling av ulike politiske veivalg Kirkemøtet kan ta. Nummereringen i tekstene korresponderer med spørsmålene i høringen.

De ulike alternativene vil i ulik grad ta hensyn til det som fikk størst oppslutning i høringen. Det vil også være mulig å vektlegge antallet høringsinstanser ulikt, avhengig av hvilken type høringsinstanser det er snakk om. I noen spørsmål har for eksempel flertallet av menighetsråd gitt uttrykk for andre standpunkt enn det flertallet av biskoper og bispedømmeråd har. Dette kapittelet bør derfor ikke leses uavhengig av kapitlene foran.

9.2 VEIVALG HVOR DET IKKE PRESENTERES ALTERNATIVE FORSLAG TIL VEDTAK

9.2.1 OVERSIKT

Kirkerådet foreslår at Kirkemøtet vedtar følgende:

Økonomiske rammebetingelser

2. Kirkemøtet går inn for å videreføre dagens finansieringsordning over kommunale og statlige budsjetter.

Sokn og soknestørrelser

5. Kirkemøtet legger til grunn at soknet fortsatt skal være den grunnleggende enhet i Den norske kirke og ha status som selvstendig rettssubjekt slik som i dag. Kirkemøtet mener en ikke bør foreta en fullstendig gjennomgang av soknestørrelse nå.
6. Kirkemøtet mener ordningen med to organer for soknet bør videreføres.

Daglig ledelse for virksomheten i soknet

10. Kirkemøtet mener at daglig ledelse av menighetsrådets virksomhet må regelfestes. Kirkemøtet mener at soknepresten bør ha en viktig rolle som pastoral leder i soknet. Soknepresten kan også, men må ikke, være daglig leder med et administrativt ansvar. Kirkemøtet mener at den daglige lederen bør ha en kirkefaglig utdanning.

Ledelse av biskopene

23. For å ivareta biskopenes selvstendige rolle, mener Kirkemøtet at preses bør gis rollen til å ivareta arbeidsgiverfunksjoner for de øvrige biskopene.

Samisk kirkeliv

26. Kirkemøtet har merket seg at det har vært stor oppslutning om å videreføres Samisk kirkeråd som et råd under Kirkemøtet i høringen. Kirkemøtet viser til at det pågår et utredningsarbeid vedrørende en eventuell etablering av et samisk valg møte og finner det naturlig å avvete og treffe mer konkrete veivalg om samisk kirkeliv til den aktuelle utredningen er ferdig.

Ungdommens kirkemøte

27. Det er Kirkemøtets oppfatning at ungdomsdemokratiet må regelfestes som en del av kirkeordningen vedtatt av Kirkemøtet, og at Ungdommens kirkemøtes funksjoner videreføres som i dag. Dette har fått stor oppslutning fra de instanser som uttalte seg i spørsmålet i høringen. Kirkemøtet ber Kirkerådet vurdere å fremme forslag om endringer som åpner for at lederen av Kirkerådets utvalg for ungdomsspørsmål får møte-, tale- og forslagsrett i Kirkerådet. Det forutsettes at den valgte lederen også er blant UKMs delegater på Kirkemøtet.

9.2.2 MERKNADER TIL VEIVALGENE PRESENTERT I DELKAPITTEL 9.2

Det var bred oppslutning i høringen til å videreføre dagens finansieringsordning over kommunale og statlige budsjetter, noe som er bakgrunnen for forslaget i punkt 2.

Dersom dagens finansieringsordning ikke blir videreført, var det bred oppslutning i høringen om en alminnelig livssynsavgift. Kirkerådet foreslår denne vedtaksformuleringen for at det skal være tydelig at dette ikke er noe Den norske kirke selv tar initiativ til.

Høringen ga ikke noe entydig råd om hvorvidt det bør foretas en gjennomgang av kriterier for soknestørrelser i forbindelse med utarbeidelsen av ny kirkeordning. På den bakgrunn anbefales det at det ikke foretas en slik gjennomgang nå. Se også kapittel 5.1.4.

Det legges vekt på at det var bred oppslutning i høringen om å videreføre ordningen med to organer for soknet (se kapittel 5.2.4.1).

Når det gjelder spørsmålet om daglig ledelse i soknet, mener Kirkerådet at soknepresten kan, men ikke må være daglig leder. Det foreslås regelfestet at det skal være en daglig leder for menighetsrådets virksomhet. For å sikre at dette lar seg gjennomføre med de personalressurser som i dag er tilstede i soknene, ser Kirkerådet det som nødvendig å åpne for at både prest og andre ansatte kan være daglig leder av menighetsrådets virksomhet. Det fremmes derfor bare ett forslag til vedtak. Se for øvrig kapittel 5.3.4.2.

Det var bred oppslutning om at preses skulle utøve arbeidsgiverfunksjoner overfor de andre biskopene, både blant biskoper, bispedømmeråd, menighetsråd, fellesråd og andre høringsinstanser (se også Kirkerådets vurderinger i kapittel 8.2.4.2). Kirkerådet opprettholder derfor forslaget sitt på dette punkt.

Blant de som uttalte seg til spørsmålet, var det bred oppslutning til at Samisk kirkeråd skal videreføres som et organ under Kirkemøtet. Det vises også til Kirkerådets vurderinger i kapittel 8.5.4.

De instanser som uttalte seg til spørsmålet om Ungdommens kirkemøte i høringen ga stor oppslutning til forslaget om å regelfeste ungdomsdemokratiet som en del av kirkeordningen vedtatt av Kirkemøtet, samt at Ungdommens kirkemøtes funksjoner videreføres som i dag. Se også Kirkerådets vurderinger i kapittel 8.6.4.

9.3 ALTERNATIVE VEIVALG UAVHENGIG AV ARBEIDSGIVERORGANISERING

9.3.1 OVERSIKT

De følgende alternativene er nummerert, men har ingen innbyrdes sammenheng.

Styrings- og ledelsesansvaret til soknets organer

Alternativ 1:

9. Kirkemøtet mener at all virksomhet i soknet bør inkluderes i styrings- og ledelsesansvaret for soknets organer, og at det bør etableres ordninger for daglig ledelse som også inkluderer prestedtjenesten.

Prosten må ha en ledende rolle i fellesrådsområdet og ivareta arbeidsgiverfunksjoner, slik biskopen i dag har det i bispedømmet.

Alternativ 2:

9. Kirkemøtet mener at all virksomhet i soknet bør inkluderes i styrings- og ledelsesansvaret for soknets organer, og at det bør etableres ordninger for daglig ledelse som også inkluderer prestedtjenesten.

Kirkemøtet mener at bispedømmerådet må delegerer arbeidsgiverfunksjoner til en daglig leder som er forpliktet på føringer gitt av soknets organer.

Tilsetting av biskop

Alternativ 1:

13. Kirkemøtet mener dagens ordning hvor Kirkerådet tilsetter biskoper etter en rådgivende avstemming bør videreføres. Kirkemøtet mener spørsmålet om åremål må utredes nærmere.

Alternativ 2:

13. Kirkemøtet mener at det bør etableres en ren valgordning for biskoper, hvor det er krav om 50 prosents oppslutning for å bli valgt. Kirkemøtet mener spørsmålet om åremål må utredes nærmere.

Alternativ 3:

13. Kirkemøtet mener det bør opprettes et eget tilsettingsorgan for biskoper. Kirkemøtet mener spørsmålet om åremål må utredes nærmere.

Kirkemøtet

20. Kirkemøtet legger til grunn at Kirkemøtets rolle som Den norske kirkes øverste representative organ og regelgivende myndighet videreføres, samt at Kirkemøtet får en rolle fra 2017 som det øverste organ for det nye nasjonale rettssubjektet. Kirkemøtet legger til grunn at forholdet mellom rettssubjektene og Kirkemøtets myndighet overfor soknet klargjøres nærmere i det videre utredningsarbeidet. For å ivareta balansen mellom de ulike organer og sikre en forsvarlig behandling av læresaker er det etter Kirkemøtets mening nødvendig å videreføre den type sikringer som i dag ligger i Kirkemøtets forretningsorden § 2-4, og slike bestemmelser bør tas inn i selve kirkeordningen. Videre mener Kirkemøtet at det også bør etableres særlige prosedyrer for vedtak i andre saker av stor viktighet, f.eks. endringer i grunnleggende bestemmelser i kirkeordningen.

Alternativ 1:

21. Kirkemøtet mener at Kirkemøtets sammensetning i hovedsak bør videreføres som i dag. Etter Kirkemøtets oppfatning er det en fordel at Kirkemøtets medlemmer i mellom Kirkemøtets samlinger tar del i kirkestyret gjennom bispedømmerådet. Kirkemøtet legger til grunn at biskopen og et visst antall prester fortsatt bør være medlemmer av Kirkemøtet med stemmerett, i tråd med samvirkemodellen mellom prestatjenesten og valgte representanter for kirkemedlemmene.

Alternativ 2:

21. Kirkemøtet mener at Kirkemøtets sammensetning i hovedsak bør videreføres som i dag. Etter Kirkemøtets oppfatning er det en fordel at Kirkemøtets medlemmer i mellom Kirkemøtets

samlinger tar del i kirkestyret gjennom bispedømmerådet. Kirkemøtet legger til grunn at biskopen og et visst antall prester fortsatt bør være medlemmer av Kirkemøtet med stemmerett, i tråd med samvirkemodellen mellom prestatjenesten og valgte representanter for kirkemedlemmene. Videre mener Kirkemøtet at sammensetningen i større grad må gjenspeile antallet medlemmer i de ulike bispedømmene.

Alternativ 3:

21. Kirkemøtet mener at Kirkemøtets sammensetning bør utredes nærmere.

Bispemøtet

Alternativ 1:

Kirkemøtet mener at Bispemøtet også i en fremtidig kirkeordning bør være et sentralt organ med ansvar for å samordne de oppgaver som er tillagt de enkelte biskopene.

Videre mener Kirkemøtet at man viderefører ordningen der Kirkerådet er ansvarlig for forberedelse og oppfølging av saker som hører inn under Kirkemøtets myndighet. I lære- og liturgisaker skal Kirkerådet forelegge saken for Bispemøtet, som uttaler seg. Bispemøtets uttalelse skal tillegges særlig vekt i Kirkerådets behandling, og den skal følge saken til Kirkemøtet.

Alternativ 2:

Kirkemøtet mener at Bispemøtet også i en fremtidig kirkeordning bør være et sentralt organ med ansvar for å samordne de oppgaver som er tillagt de enkelte biskopene.

Videre mener Kirkemøtet at Bispemøtet bør gis ansvaret for forberedelse og oppfølging, samt avgi innstilling i lære- og liturgisaker overfor Kirkemøtet. Det forutsetter at Bispemøtets møter som hovedregel må være åpne og at saksdokumentene offentliggjøres i forkant av møtene i tråd med prinsippet om offentlighet i forvaltningen. Reglene for behandling av lære- og liturgisaker bør gjennomgås i lys av dette.

Alternativ 3:

Kirkemøtet mener at Bispemøtet også i en fremtidig kirkeordning bør være et sentral organ med ansvar for å samordne de oppgaver som er tillagt de enkelte biskopene samt ivareta helhetskirkelige spørsmål.

Videre mener Kirkemøtet at lære- og liturgisaker bør tilrettelegges slik at Bispemøtet blir det organ som foretar endelig innstilling til Kirkemøtet, på bakgrunn av Kirkerådets saksutredning. Reglene for behandling av lære- og liturgisaker bør gjennomgås i lys av dette.

Kirkerådet

Alternativ 1:

24. i) Kirkemøtet mener at Kirkerådet i dag har et passende antall medlemmer, og at bestemmelsen om at hvert bispedømme skal ha minst én representant i Kirkerådet bør opprettholdes.
- ii) Kirkemøtet understreker at det bør tilstrebes minst 20 prosents representasjon av unge under 30 år og minst 40 prosents representasjon av begge kjønn i Kirkerådet.
- iii) Etter Kirkemøtets vurdering bør dagens ordning hvor både det demokratisk valgte rådsorganet og det administrative sekretariatet heter Kirkerådet, videreføres, for å understreke at sekretariatet ikke er et selvstendig organ, men gjennomfører de vedtak det valgte rådet har vedtatt.

Alternativ 2:

24. i) Kirkemøtet mener at Kirkerådet i dag har et passende antall medlemmer, og at bestemmelsen om at hvert bispedømme skal ha minst én representant i Kirkerådet bør opprettholdes (som alternativ 1).
- ii) Kirkemøtet understreker at det bør tilstrebes minst 20 prosents representasjon av unge under 30 år og minst 40 prosents representasjon av begge kjønn i Kirkerådet (som alternativ 1).
- iii) Etter Kirkemøtets vurdering bør det demokratisk valgte rådsorganet fortsatt hete Kirkerådet, mens det administrative sekretariatet bør bytte navn for å tydeliggjøre skillet mellom det valgte organ og administrativt nivå.

Alternativ 3:

24. i) Kirkemøtet mener at Kirkerådets sammensetning bør vurderes, men at prinsippet om at hvert bispedømme skal ha minst én representant i Kirkerådet bør opprettholdes.
- ii) Kirkemøtet understreker at det bør tilstrebes minst 20 prosents representasjon av unge under 30 år og minst 40 prosents representasjon av begge kjønn i Kirkerådet (som alternativ 1 og 2).
- iii) Etter Kirkemøtets vurdering bør dagens ordning hvor både det demokratisk valgte rådsorganet og det administrative sekretariatet heter Kirkerådet, videreføres, for å understreke at sekretariatet ikke er et selvstendig organ, men gjennomfører de vedtak det valgte rådet har vedtatt (som alternativ 1).

9.3.2 MERKADER TIL VEIVALGENE PRESENTERT I DELKAPITTEL 9.3

Når det gjelder styrings- og ledelsesansvar til soknets organer, vises det til Kirkerådets vurderinger i kapittel 5.3.4.1.

Når det gjelder spørsmålet om tilsetting av biskoper, vises det til Kirkerådets vurderinger i kapittel 6.2.4. Alternativ 1 legger blant annet vekt på at det var et stort mindretall av menighetsrådene og fellesrådene og flere andre høringsinstanser som gikk prinsipielt inn for en valgordning, jf. kapittel 6.2.3. Alternativ 2 legger blant annet vekt på at det var et flertall av biskopene, enkelte bispedømmeråd og enkelte andre høringsinstanser som gikk inn for denne ordningen, jf. kapittel 6.2.3. Alternativ 3 legger blant annet vekt på at et flertall av menighetsrådene og fellesrådene og enkelte biskoper og bispedømmeråd går inn for å videreføre dagens ordning, jf. kapittel 6.2.3.

Det var bred oppslutning om å videreføre Kirkemøtets rolle i kirkeordningen i høringen (punkt 20), og det presenteres derfor ikke ulike alternativ til dette spørsmålet (se også Kirkerådets vurderinger i kapittel 8.1.4.1). Spørsmålet henger imidlertid sammen med Kirkemøtets sammensetning, og er derfor presentert i sammenheng med punkt 21 om Kirkemøtets sammensetning.

Når det gjelder Kirkemøtets sammensetning, presenteres det tre ulike alternativer (se Kirkerådets vurderinger i kapittel 8.1.4.2). Alternativ 1 har stor støtte i høringen. Alternativ 2 skiller seg fra Alternativ 1 ved at det foreslår at sammensetningen i større grad gjenspeiler antallet medlemmer i de ulike bispedømmene. Utredningen *Styrket demokrati i Den norske kirke* foreslo at det var forskjellig antall medlemmer av Kirkemøtet fra de enkelte bispedømmene, avhengig av antall kirkemedlemmer som hørte til bispedømmet. Dersom en ikke går inn for alternativene 1 eller 2, vurderer Kirkerådet det slik at det er behov for en nærmere utredning av alternativ sammensetning (Alternativ 3).

Uavhengig av hva slags alternativ en vil falle ned på i spørsmålet om Bispemøtets rolle i ny kirkeordning, legges det til grunn at Bispemøtet også i en fremtidig kirkeordning bør være et sentralt organ med ansvar for å samordne de oppgaver som ertillagt de enkelte biskopene samt ivareta helhetskirkelige spørsmål. Alternativ 1 legger til grunn at Kirkerådet er ansvarlig for forberedelse og oppfølging av lære- og liturgisaker som hører inn under Kirkemøtets myndighet, men det legges opp til en gjennomgang av saksbehandlingsreglene for lære- og liturgisaker for å styrke Bispemøtets rolle i disse sakene sammenlignet med slik det er i dag. Alternativ 2 legger opp til Bispemøtet gis ansvaret for forberedelse og oppfølging, samt å avgi innstilling i lære- og liturgisaker overfor Kirkemøtet. Også ved dette alternativet vil det være behov for en gjennomgang av saksbehandlingsreglene.

Når det gjelder Kirkerådets rolle og sammensetning, vises det til Kirkerådets vurderinger i kapittel 8.3.4.

9.4 ALTERNATIVE VEIVALG AVHENGIG AV ARBEIDSGIVERORGANISERING

9.4.1 ALTERNATIV A – STORFELLESRÅD

9.4.1.1 INNLEDNING OM ALTERNATIVET

Dette alternativet har sitt utgangspunkt i at arbeidsgiveransvar for alle som arbeider i soknet legges til storfellesråd. Storfellesrådene etableres enten på kommunenivå, der det er store nok kommuner, eller på tvers av kommuner der kommunene er for små.

Alternativet søker å balansere en samling av arbeidsgiveransvar i storfellesråd med elementer som bidrar til at noen av de hensyn høringsinstanser som har gått inn for andre løsninger ivaretas. Det innebærer at ikke alle vedtaksformuleringer vil ta hensyn til det flertallet av høringsinstansene går inn for. Dette kapitlet må derfor ses i sammenheng med resten av dokumentet.

9.4.1.2 PRESENTASJON AV STORFELLESRÅDSALTERNATIVET

Dette alternativet legger til grunn at Kirkemøtet vedtar følgende:

Oppgavefordeling mellom nivåene

1. Kirkemøtet mener det bør gjøres endringer i fordelingen av oppgaver og myndighet mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå slik at den lokale kirke styrkes.
Kirkemøtet mener at dette bør gjøres gjennom at arbeidsgiveransvaret samles på et nivå nærmere soknet (under bispedømmerrådet og over menighetsrådet), og gjennom at menighetsrådets innflytelse over virksomheten i soknet styrkes.

Økonomiske rammebetingelser – forenkling og rasjonalisering av kirkestrukturen

4. Kirkemøtet mener at organiseringen av arbeidsgiveransvaret bør innrettes slik at alle som arbeider lokalt blir ansatt av samme arbeidsgiver. Ved at arbeidsgiveransvaret for prester legges til et annet organ enn bispedømmerrådet, vil en også kunne redusere bispedømmerrådets administrasjon. Fellesråd bør slås sammen, enten ved hjelp av kommunereformen eller ved fellesråd på tvers av kommunegrensene.

Nivå på fellesorgan for sokn

7. Kirkemøtet mener at ordningen med fellesorgan for soknene bør være på et så høyt nivå at det best kan sikre kompetanse og profesjonell behandling på sine sakfelt, og samtidig så lavt nivå at det oppleves som nært og relevant for de som arbeider i soknet. Kirkemøtet mener at dette bør være på kommunenivå dersom kommunereformen fører til store nok kommuner, eventuelt på tvers av kommuner hvis kommunen er for liten. Kirkemøtet mener betegnelsen «storfellesråd» bør vurderes i forhold til for eksempel «fellesråd», for å gjøre det klart at det dreier seg om en ny ordning.

Oppgavefordeling menighetsråd og storfellesråd

10. Kirkemøtet mener at oppgavefordelingen mellom fellesrådene og menighetsrådene bør justeres slik at menighetsrådenes innflytelse styrkes. Menighetsrådenes virksomhetsansvar på tydeliggjøres og fellesrådene må fremstå mer som serviceorganer som støtter opp om menighetsrådene. Menighetsrådet og fellesrådet bør ha anledning til å avtale at de kan overlate oppgaver til hverandre. Ansvarsfordelingen ved utarbeidelse av kirkelige planer for virksomheten må klargjøres.

Biskopen

11. Biskopens tilsyn innebærer blant annet at biskopen gjennom forkynnelse og sakramentforvaltning skal ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke og rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere (jf. tjenesteordning for biskoper § 1). Denne tilsynsfunksjonen bør utvikles og tydeliggjøres både overfor prester og andre vigslede medarbeidere, og biskopen skal sikres en uavhengighet i den kirkelige strukturen.

Kirkemøtet mener at biskopen ikke skal utøve arbeidsgivers styringsrett for prestene, men at biskopen skal ha en reell innflytelse i tilsettingssaker av prester og vigslede medarbeidere.

12. For å ivareta sin rolle i kirken, mener Kirkemøtet at biskopen må ha tilstrekkelige virkemidler og støtte av en fagstab. Biskopen skal fortsatt ha ordinasjons- og vigslingsmyndighet for prester og vigslede medarbeidere og myndighet til å treffe vedtak om tap av rett til å utøve prestedtjeneste i Den norske kirke. Som virkemiddel for biskopens tilsynsansvar skal biskopen ha rett til å innkalle alle kirkelige medarbeidere til møte og fagsamlinger, samt gi råd og veiledning, og også bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelige tilsattes tjenesteutøvelse. Kirkemøtet mener biskopen må ha en reell innflytelse i tilsettingssaker av prester og vigslede medarbeidere, noe som bør sikres ved at lokale tilsettinger av prester og vigslede medarbeidere må gjøres på bakgrunn av biskopens uttalelse og med forbehold om biskopens godkjenning i form av kollas/tjenestebrev. Tilsvarende må biskopen ha myndighet til å reise disiplinærsaker for prester og vigslede medarbeidere. Biskopen bør ha ansvar for prester og andre vigslede medarbeideres arbeidsveiledning og etter- og videreutdanning. Biskopen må fortsatt ha myndighet til å forordne gudstjenester, samt rett til å møte i alle råd.

Bispedømmerådet

14. Kirkemøtet mener at bispedømmerådet bør opprettholdes som et demokratisk valgt organ.
15. Kirkemøtet mener bispedømmerådet bør være et organ som kan legge strategier for kirkens videre utvikling i bispedømmet innenfor de visjoner og planer Kirkemøtet fastsetter. Bispedømmerådet må ha sin oppmerksomhet på å vekke og nære det kristelige liv i menighetene, og fremme samarbeidet mellom de enkelte menighetsråd og andre lokale arbeidsgrupper innen bispedømmet. Bispedømmerådet bør fordele statlige midler og kunne ta initiativ til samarbeid på tvers av sokn og fellesrådsområder. Bispedømmerådet bør også tilsette spesialprester som jobber i bispedømmet, herunder fengselsprester, sykehjemsprester, og studentprester. Bispedømmerådet vil være en naturlig arena for drøfting av kirkemøtesaker.

Arbeidsgiveransvar og fordeling av arbeidsgiverfunksjoner

16. Kirkemøtet går inn for at arbeidsgiveransvaret for alle kirkelig tilsatte som arbeider i soknet legges på et nivå over menighetsrådet og et nivå under bispedømmerådet. Kirkemøtet legger til grunn at en del av dagens kommuner er for små til å ivareta et samlet arbeidsgiveransvar. Kirkemøtet mener derfor at arbeidsgiveransvaret bør legges til fellesorganet for soknet på kommunenivå dersom kommunereformen fører til store nok kommuner, eller gjennom interkommunale fellesråd/prostiråd dersom kommunene ikke blir store nok gjennom kommunereformen.
17. Kirkemøtet mener at arbeidsgiveransvaret bør samles i det nye storfellesrådet. Det bør være mulig for storfellesrådet å delegere arbeidsgiverfunksjoner. Kirkemøtet viser for øvrig til biskopens virkemidler beskrevet i punkt 12.
16. Kirkemøtet går inn for at det etableres en hovedmodell som gir ryddige og forutsigbare rammer for de ansatte, men hvor det innenfor gitte rammer åpnes opp for fleksible løsninger. Kirkemøtet understreker at situasjonen i Oslo tilsier at bør gjøres mindre tillempinger i kirkeordningen i dette bispedømmet. Videre mener Kirkemøtet det bør gis en forsøkshjæmme som åpner for mulige lokale og regionale variasjoner i organiseringen, innen gitte rammer.
19. Kirkemøtet mener at prestetjenesten og andre vigslede tjenester sitt særpreg bør ivaretas gjennom at det vedtas egne tjenesteordninger for de ulike tjenestene, og at de gis anledning til delta i fagmøter med biskopen.

9.4.1.3 VURDERINGER AV STORFELLESRÅDSALTERNATIVET

Dette alternativet legger til grunn at fellesrådene må bli større enn i dag, anslagsvis rundt 150 fellesrådsområder. Dette kan dels skje gjennom kommunesammenslåinger, dersom kommunereformen fører til kommunesammenslåinger, og dels gjennom fellesråd som går på tvers av kommunegrenser. Samtidig må det understrekes at noen av dagens fellesråd allerede er av en slik størrelse at det er naturlig å kalle dem storfellesråd. Et mål for dette alternativet er at det flest mulig steder blir geografisk sammenfall mellom storfellesråd og prosti.

Når det gjelder oppgavefordeling mellom nivåene (se Kirkerådets vurderinger i kapittel 3.4.), tar dette alternativet inn over seg at et flertall av menighetsrådene og fellesrådene gikk inn for å justere oppgave- og myndighetsfordelingen mellom de ulike nivå slik at den lokale kirke styrkes. Her legges det til grunn at et godt virkemiddel for å styrke det lokale nivået er gjennom å samle arbeidsgiveransvaret på et nivå nærmere soknet, samt ved at menighetsrådets innflytelse over virksomheten styrkes.

Det vises til Kirkerådets vurderinger om forenkling og rasjonalisering av kirkestrukturen i kapittel 4.4.3. Ved å samle arbeidsgiveransvaret for de som arbeider lokalt til samme arbeidsgiver, et storfellesråd, legger dette alternativet til grunn at det vil kunne skje besparelser og biskopen og

bispedømmerådets administrasjon vil kunne reduseres. Alternativet ser videre for seg potensiale forenklinger ved at små fellesråd slås sammen til større storfellesråd.

Høringsinstansene er tydelige på at fellesorgan for soknet bør ligge på kommunenivå, samtidig som det er gitt uttrykk for en del usikkerhet knyttet til utviklingen av kommunereformen (se nærmere i Kirkerådets vurderinger i kapittel 5.2.4.2). Spørsmålet om nivået til fellesorganet for de enkelte sokn må ses i sammenheng med organiseringen av arbeidsgiveransvaret. Når dette alternativet foreslår å overføre arbeidsgiveransvaret for prester til fellesorgan for soknet, forutsetter Kirkerådet at det mange steder i landet vil være behov for større fellesråd enn i dag. Dersom kommunereformen ikke fører til store nok kommuner, legger dette alternativet derfor til grunn at det vil være behov for å ha fellesorgan for soknet på tvers av kommunegrenser. Det antas at sammenfall av grenser for fellesorgan for soknet og for prostiet vil gjøre samhandlingen med bispedømmerådet enklere.

Selv om det var stor oppslutning om å videreføre oppgavefordelingen mellom menighetsrådene og fellesrådene, var det et stort mindretall som så behov for enten å tydeliggjøre ansvarsfordelingen og/eller styrke menighetsrådet i forhold til fellesrådet. Bl.a. fordi fellesrådenes myndighet styrkes gjennom en overføring av arbeidsgiveransvaret for prestene, legger dette alternativet opp til at menighetsrådets rolle vis-a-vis fellesrådet styrkes. På dette punkt er alternativet likt med Alternativ B og Alternativ C. Det tas likevel med i sammenhengen, fordi oppgavefordelingen mellom menighetsråd og fellesråd vil kunne bli påvirket av hvordan man organiserer arbeidsgiveransvaret.

Dette alternativet legger til grunn at biskopens tilsynsmyndighet tydeliggjøres og utvikles, men at biskopen ikke skal utøve arbeidsgivers styringsrett overfor prestene (se kapittel 6.1.4.1). Alternativet legger vekt på at et flertall av menighetsråd og fellesråd gikk inn for at biskopen ikke skal ha arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene. Av hensyn til biskopens tilsynsrolle overfor prester og vigslede medarbeidere, legges det til grunn at biskopen må sikres en reell innflytelse i tilsetting av disse. Ved at arbeidsgiveransvaret overføres fra biskop og bispedømmeråd til fellesråd, blir biskopens rolle som leder av prestatjenesten svekket. Det vurderes likevel som at biskopen må ha noen virkemidler overfor prester og andre kirkelige ansatte, herunder en reell innflytelse på ansettelser av prester.

Det er lagt vekt på at det var bred oppslutning i høringen om å videreføre bispedømmerådet som et demokratisk organ, samt at det anses som hensiktsmessig å ha et mellomledd mellom det nasjonale nivået og fellesrådsnivå. En opprettholdelse av bispedømmerådet som demokratisk organ innebærer samtidig at Kirkemøtets målsetning fra 2005 om tre nivåer med demokratiske organer oppgis, jf. sak KM 08/05. Som følge av at bispedømmerådene ikke lenger skal ha arbeidsgiveransvar for prester, vil det være nødvendig å endre bispedømmerådets arbeidsoppgaver.

Alternativets vurdering knyttet til spørsmålet om plassering av arbeidsgiveransvar bygger på at flertallet av menighetsrådene og fellesrådene har gått inn for å samle arbeidsgiveransvaret i fellesrådet (se Kirkerådets vurderinger i kapittel 7.4.1). Alternativet legger til grunn at det vil gjøre det nødvendig med færre, mer robuste fellesrådsenheter.

Alternativet legger til grunn at det bør være mulig for storfellesrådet å delegerer arbeidsgiverfunksjoner til menighetsrådet, akkurat som det er åpning for at kirkelig fellesråd i dag

kan delegere tilsettingsmyndighet og arbeidsgiverfunksjoner til menighetsråd, jf. dagens kirkelov § 14 tredje ledd. Det legges til grunn at biskopen fortsatt vil ha noen virkemidler er definert som arbeidsgiverfunksjoner, jf. punkt 11, særlig knyttet til reell innflytelse i tilsettingsprosesser og ansvar for etter- og videreutdanning.

Alternativet innebærer at det etableres en hovedmodell som gir ryddige og forutsigbare ramme for de ansatte. Se Kirkerådets vurderinger i kapittel 7.3.4. Et flertall av menighetsrådene og fellesrådene ga i høringen uttrykk for at det i mindre grad bør åpnes opp for variasjon i arbeidsgiverorganiseringen. På bakgrunn av at flertallet av biskopene, bispedømmerådene og andre høringsinstanser, og et mindretall av menighetsrådene og fellesrådene, ga uttrykk for at det i større grad bør åpnes for fleksibilitet, legges det til grunn at det innenfor gitte rammer åpnes opp for fleksible løsninger.

Når det gjelder ivaretagelse av særpreget til prestedtjenesten og andre vigslede tjenester, legger alternativet til grunn at det vil ivaretas gjennom egne tjenesteordninger for de ulike tjenestene, og ved at det gis mulighet for at de kan delta i fagmøter med biskopen. Se også Kirkerådets vurderinger i kapittel 7.4.4.

9.4.1.4 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER – STORFELLESRÅDSALTERNATIVET

Nærmere beskrivelse av økonomiske og administrative konsekvenser for dette alternativet er redegjort for i kapittel 10.2.

9.4.2 ALTERNATIV B – BISPEDØMMERÅD

9.4.2.1 INNLEDNING OM ALTERNATIVET

Dette alternativet har sitt utgangspunkt i at arbeidsgiveransvaret for alle ansatte i soknet samles i bispedømmerådet, med utstrakt bruk av delegasjon av arbeidsgivermyndighet til lokale organer. Et flertall av biskopene og bispedømmerådene, samt et mindretall av menighetsråd og fellesråd, har gått for denne løsningen i høringen. Samtidig styrkes menighetsrådets rolle ved tilsettinger.

Alternativet søker å balansere en samling av arbeidsgiveransvar i bispedømmerådet med elementer som bidrar til at noen av de hensyn høringsinstanser som har gått inn for andre løsninger ivaretas. Det innebærer at ikke alle vedtaksformuleringer vil ta hensyn til det flertallet av høringsinstansene går inn for. Dette kapittelet må derfor ses i sammenheng med resten av dokumentet.

9.4.2.2 PRESENTASJON AV BISPEDØMMERÅDSALTERNATIVET

Dette alternativet legger til grunn at Kirkemøtet vedtar følgende:

Oppgavefordeling mellom nivåene

1. Kirkemøtet mener det bør gjøres endringer i fordelingen av oppgaver og myndighet mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå slik at den lokale kirke styrkes.
2. Kirkemøtet mener dette bør gjøres ved at menighetsråd får innstillingsrett ved tilsetting av prester og andre kirkelige tilsatte. Videre skal lokale organer styrkes ved utstrakt bruk av delegasjon fra bispedømmerådet.

Økonomiske rammebetingelser – forenkling og rasjonalisering av kirkestrukturen

5. Kirkemøtet mener at en samling av arbeidsgiveransvaret vil være med å forenkle og rasjonalisere strukturen.

Nivå på fellesorgan for sokn

7. Kirkemøtet mener at ordningen med fellesorgan for soknene bør videreføres på kommunenivå.

Oppgavefordeling menighetsråd og storfellesråd

8. Kirkemøtet mener at oppgavefordelingen mellom fellesrådene og menighetsrådene bør justeres slik at menighetsrådenes innflytelse styrkes. Menighetsrådenes virksomhetsansvar må tydeliggjøres og fellesrådene må fremstå mer som serviceorganer som støtter opp om menighetsrådene. Menighetsrådet og fellesrådet bør ha anledning til å avtale at de kan overlate oppgaver til hverandre. Ansvarsfordelingen ved utarbeidelse av kirkelige planer for virksomheten må klargjøres.

Biskopen

11. Biskopens tilsyn innebærer blant annet at biskopen gjennom forkynnelse og sakramentforvaltning skal ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke og rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere (jf. tjenesteordning for biskoper § 1). Denne tilsynsfunksjonen bør utvikles og tydeliggjøres både overfor prester og andre vigslede medarbeidere, og biskopen skal sikres en uavhengighet i den kirkelige strukturen. Kirkemøtet mener at biskopen bør lede prestatjenesten og ha arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene og vigslede medarbeidere.
12. For å ivareta sin rolle i kirken, mener Kirkemøtet at biskopen må ha tilstrekkelige virkemidler og støtte av en fagstab. Biskopen skal fortsatt ha ordinasjons- og vigslingsmyndighet for prester og vigslede medarbeidere og myndighet til å treffe vedtak om tap av rett til å utøve prestatjeneste i Den norske kirke. Som virkemiddel for biskopens tilsynsansvar skal biskopen ha rett til å innkalle

alle kirkelige medarbeidere til møte – uten at det etableres tilsynssak – samt gi råd og veiledning, og også bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelige tilsattes tjenesteutøvelse. Kirkemøtet mener biskopene bør lede prestatjenesten og andre vigslede tjenester. Kirkemøtet mener biskopen må ha en reell innflytelse i tilsettingsaker av prester og vigslede medarbeidere, noe som bør sikres ved at lokale tilsetninger av prester og vigslede medarbeidere må gjøres på bakgrunn av biskopens uttalelse og med forbehold om biskopens godkjenning i form av kollas/tjenestebrev. Biskopen bør ha ansvar for prester og andre vigslede medarbeideres arbeidsveiledning og etter- og videreutdanning. Biskopen må fortsatt ha myndighet til å forordne gudstjenester, samt rett til å møte i alle råd.

Bispedømmerådet

14. Kirkemøtet mener at bispedømmerådet bør opprettholdes som et demokratisk valgt organ.
15. Bispedømmerådets oppgaver i dag bør videreføres, i tillegg til at bispedømmerådet blir tillagt arbeidsgiveransvaret for alle andre kirkelige tilsatte.

Arbeidsgiveransvar og fordeling av arbeidsgiverfunksjoner

16. Kirkemøtet mener at arbeidsgiveransvaret for alle kirkelige tilsatte som arbeider i soknet bør samles til bispedømmerådet. Det forutsetter en delegasjon til instanser på soknenivå som kan ivareta den daglige ledelse og andre arbeidsgiverfunksjoner.
17. Kirkemøtet mener daglig ledelse og andre arbeidsgiverfunksjoner må kunne delegeres fra biskop og bispedømmeråd til instanser på soknenivå.
18. Kirkemøtet går inn for at det etableres en hovedmodell som gir ryddige og forutsigbare rammer for de ansatte, men hvor det innenfor gitte rammer åpnes opp for fleksible løsninger. Kirkemøtet understreker at situasjonen i Oslo tilsier at bør gjøres mindre tillempninger i kirkeordningen i dette bispedømmet. Videre mener Kirkemøtet det bør gis en forsøkshjemmel som åpner for mulige lokale og regionale variasjoner i organiseringen, innen gitte rammer.
19. Kirkemøtet mener at prestatjenesten og andre vigslede tjenester sitt særpreg bør ivaretas gjennom at det vedtas egne tjenesteordninger for de ulike tjenestene, og at de gis anledning til å delta i fagmøter med biskopen.
Videre mener Kirkemøtet at dette kan ivaretas ved at arbeidsgiveransvaret legges til bispedømmerådet, hvor biskopen leder prestatjenesten og de andre vigslede tjenestene.

9.4.2.3 VURDERINGER AV BISPEDØMMERÅDSALTERNATIVET

Dette alternativet legger til grunn at «felles arbeidsgiveransvar» best kan ivaretas ved at bispedømmerådet har arbeidsgiveransvar for alle kirkelig ansatte som arbeider i soknet. Dette er i tråd med det flertallet av biskoper og bispedømmeråd har gått inn for, og noe et mindretall av menighetsråd og fellesråd har gått inn for.

Kommunenes finansieringsansvar tilsier at kommunale bevilgninger må benyttes innenfor den aktuelle kommunen. Kirkerådet viser til at det i dag legges ned betydelig innsats fra kirkelige fellesråd

i hver kommune for å dokumentere behov for midler til kirken lokalt, og Kirkerådet forutsetter at bispedømmerådet i samarbeid med fellesrådene må videreføre denne innsatsen etter en slik ordning.

Når det gjelder oppgavefordelingen mellom nivåene, innebærer ikke alternativet store oppgave- og myndighetsoverføringer til den lokale kirke, men den lokale kirke i betydningen menighetsrådene vil styrkes gjennom at menighetsrådene får innstillingsrett ved tilsetting av prester og andre kirkelige tilsatte. Det legges også opp til at det blir en utstrakt bruk av delegasjon fra bispedømmerådet, særlig delegasjon av arbeidsgiverfunksjoner. Alternativet legger til grunn at dette vil være en måte å styrke den lokale kirke på. Se også Kirkerådets vurderinger i kapittel 3.4.

Hva angår forenkling og rasjonalisering av kirkestrukturen, vises det til Kirkerådets vurderinger i kapittel 4.4.3.

Alternativet har blant annet lagt vekt på at det var bred oppslutning i høringen om at ordningen med fellesorgan på kommunenivå bør videreføres. Dette alternativet medfører ikke behov for større fellesråd, så alternativet er ikke avhengig av en kommunereform som fører til større kommuner. Se for øvrig Kirkerådets vurderinger i kapittel 5.2.4.2.

Selv om det var stor oppslutning om å videreføre oppgavefordelingen mellom menighetsrådene og fellesrådene, var det et stort mindretall som så behov for å tydeliggjøre ansvarsfordelingen og/eller styrke menighetsrådet i forhold til fellesrådet. Dette alternativet legger opp til at menighetsrådets rolle vis-a-vis fellesrådet styrkes (se kapittel 5.2.4.3). På dette punkt er alternativet likt med Alternativ A og Alternativ C. Det tas likevel med i sammenhengen, fordi oppgavefordelingen mellom menighetsråd og fellesråd vil kunne bli påvirket av hvordan man organiserer arbeidsgiveransvaret.

Dette alternativet legger til grunn at biskopens tilsynsmyndighet tydeliggjøres og utvikles, og at biskopen utøver arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene og andre vigslede medarbeidere (se også kapittel 6.1.4.1). Biskopen vil fortsatt ha en rekke virkemidler, langt på vei slik som i dag.

Det foreslås å opprettholde bispedømmerådet som demokratisk rådsorgan. Det er lagt vekt på at det var bred oppslutning i høringen om å videreføre bispedømmerådet som et demokratisk organ, samt at det anses som hensiktsmessig å ha et mellomledd mellom det nasjonale nivået og fellesrådsnivå (se også kapittel 6.3.3.1). En opprettholdelse av bispedømmerådet som demokratisk organ innebærer samtidig at Kirkemøtets målsetning fra 2005 om tre nivåer med demokratiske organer oppgis, jf. sak KM 08/05. Bispedømmerådets oppgaver vil endres noe i lys av at bispedømmerådet blir arbeidsgiver for alle ansatte som arbeider i soknet.

Dette alternativet legger vekt på at et stort mindretall av menighetsråd og fellesråd og et flertall av biskoper og bispedømmeråd gikk inn for at arbeidsgiveransvaret for alle kirkelige tilsatte som arbeider i soknet samles i bispedømmerådet. Alternativet forutsetter at daglig ledelse og andre arbeidsgiverfunksjoner vil kunne delegeres fra biskop og bispedømmeråd til instanser på soknenivå. Se også Kirkerådets vurderinger i kapittel 7.4.1.

Alternativet innebærer at det etableres en hovedmodell som gir ryddige og forutsigbare ramme for de ansatte. Se Kirkerådets vurderinger i kapittel 7.3.4. Et flertall av menighetsrådene og fellesrådene ga i høringen uttrykk for at det i mindre grad bør åpnes opp for variasjon i arbeidsgiverorganiseringen. På bakgrunn av at flertallet av biskopene, bispedømmerådene og andre høringsinstanser, og et mindretall av menighetsrådene og fellesrådene, ga uttrykk for at det i større grad bør åpnes for fleksibilitet, legges det til grunn at det innenfor gitte rammer åpnes opp for fleksible løsninger.

Når det gjelder ivaretagelse av særpreget til prestatjenesten og andre vigslede tjenester, legger alternativet til grunn at det vil ivaretas gjennom egne tjenesteordninger for de ulike tjenestene, og ved at det gis mulighet for at de kan delta i fagmøter med biskopen. I dette alternativet vil det også ivaretas ved at arbeidsgiveransvaret legges til bispedømmerådet, hvor biskopen har et ansvar som øverste leder for prestatjenesten og de andre vigslede tjenestene.

9.4.2.4 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER – BISPEDØMMERÅDSALTERNATIVET

Nærmere beskrivelse av økonomiske og administrative konsekvenser for dette alternativet er redegjort for i kapittel 10.3.

9.4.3 ALTERNATIV C – SAMORDNET ARBEIDSGIVERORGANISERING

9.4.3.1 INNLEDNING OM ALTERNATIVET

Dette alternativet legger til grunn at det ved å etablere en enhetlig ledelse som utøver arbeidsgivers styringsrett for både fellesrådsansatte og bispedømmerådsansatte prester vil bidra til å løse utfordringer med dagens kirkeordning. Lokalt kirkelig ansatte forblir ansatt av fellesrådet og prester forblir ansatt av bispedømmerådet. Samtidig styrkes menighetsrådenes innflytelse i prestatilsettinger.

Det er et flertall av høringsinstansene som har gått inn for «felles arbeidsgiveransvar», jf. kapittel 7.3. For ordens skyld understrekes det at dette alternativet ikke innebærer «felles arbeidsgiveransvar» i betydningen at arbeidsgiveransvaret primært samles til et organ, men i stedet innebærer en endring hvor arbeidsgiverfunksjoner samordnes.

9.4.3.2 PRESENTASJON AV ALTERNATIVET SAMORDNET ARBEIDSGIVERORGANISERING

Dette alternativet legger til grunn at Kirkemøtet vedtar følgende:

Oppgavefordeling mellom nivåene

1. Kirkemøtet mener det bør gjøres endringer i fordelingen av oppgaver og myndighet mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå slik at den lokale kirke styrkes.

Kirkemøtet mener dette bør gjøres ved at menighetsråd får innstillingsrett ved tilsetting av prester og andre kirkelige tilsatte og ved at det etableres felles daglig ledelse for fellesrådsansatte og prester. Videre skal lokale organer styrkes ved utstrakt bruk av delegasjon fra bispedømmerådet.

Økonomiske rammebetingelser – forenkling og rasjonalisering av kirkestrukturen

4. Kirkemøtet mener at alternativet med samordnet arbeidsgiverorganisering vil bidra til at Den norske kirkes struktur forenkles, at det vil åpne for samordnet strategi og vurderinger av bruk av ressurser, og at det vil forebygge og løse konflikter.

Nivå på fellesorgan for sokn

7. Kirkemøtet mener at ordningen med fellesorgan for soknene bør videreføres på kommunenivå som et utgangspunkt i kirkeordningen, men mener det må stimuleres til dannelse av interkommunale fellesorgan for soknene der forholdene ligger til rette for dette.

Oppgavefordeling menighetsråd og storfellesråd

8. Kirkemøtet mener at oppgavefordelingen mellom fellesrådene og menighetsrådene bør justeres slik at menighetsrådenes innflytelse styrkes. Menighetsrådenes virksomhetsansvar må tydeliggjøres og fellesrådene må fremstå mer som serviceorganer som støtter opp om menighetsrådene. Menighetsrådet og fellesrådet bør ha anledning til å avtale at de kan overlate oppgaver til hverandre. Ansvarsfordelingen ved utarbeidelse av kirkelige planer for virksomheten må klargjøres.

Biskopen

11. Biskopens tilsyn innebærer blant annet at biskopen gjennom forkynnelse og sakramentforvaltning skal ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke og rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere (jf. tjenesteordning for biskoper § 1). Denne tilsynsfunksjonen bør utvikles og tydeliggjøres både overfor prester og andre vigslede medarbeidere, og biskopen skal sikres en uavhengighet i den kirkelige strukturen. Kirkemøtet mener at biskopen bør lede prestatjenesten og ha arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene.

12. For å ivareta sin rolle i kirken, mener Kirkemøtet at biskopen må ha tilstrekkelige virkemidler og støtte av en fagstab. Biskopen skal fortsatt ha ordinasjons- og vigslingsmyndighet for prester og vigslede medarbeidere og myndighet til å treffe vedtak om tap av rett til å utøve prestatjeneste i Den norske kirke. Som virkemiddel for biskopens tilsynsansvar skal biskopen ha rett til å innkalle alle kirkelige medarbeidere til møte – uten at det etableres tilsynssak – samt gi råd og veiledning, og også bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelige tilsattes tjenesteutøvelse. Kirkemøtet mener at biskopen skal lede prestatjenesten og utøve arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene. Biskopen bør ha ansvar for prester og andre vigslede medarbeideres arbeidsveiledning og etter- og videreutdanning. Biskopen må fortsatt ha myndighet til å forordne gudstjenester, samt rett til å møte i alle råd.

Bispedømmerådet

14. Kirkemøtet mener at bispedømmerådet bør opprettholdes som et demokratisk valgt organ.
15. Kirkemøtet mener bispedømmerådenes oppgaver i dag bør videreføres i den fremtidige kirkeordningen, men at flere oppgaver bør delegeres til soknets organer.

Arbeidsgiveransvar og fordeling av arbeidsgiverfunksjoner

16. Kirkemøtet går inn for en modifisering av dagens arbeidsgiveransvar i Den norske kirke ved at prestene fortsatt bør være ansatt i det nasjonale rettssubjektet med biskopen/bispedømmerådet som arbeidsgiverorgan, mens fellesrådet bør beholde arbeidsgiveransvaret for de som er ansatt i soknet. Det forutsetter en ordning med felles daglig ledelse for alle kirkelige tilsatte som arbeider i soknet, og at menighetsrådet får innstillingsmyndighet ved tilsetting av prester.
17. Kirkemøtet mener at arbeidsgiverfunksjoner fra soknets organer og fra biskop og bispedømmeråd ved delegasjon bør ivaretas av en daglig leder felles for de som arbeider i soknet.
18. Kirkemøtet går inn for at det etableres en hovedmodell som gir ryddige og forutsigbare rammer for de ansatte, men hvor det innenfor gitte rammer åpnes opp for fleksible løsninger. Kirkemøtet understreker at situasjonen i Oslo tilsier at bør gjøres mindre tillempinger i kirkeordningen i dette bispedømmet. Videre mener Kirkemøtet det bør gis en forsøkshjemmel som åpner for mulige lokale og regionale variasjoner i organiseringen, innen gitte rammer.
19. Kirkemøtet mener at prestatjenesten og andre vigslede tjenester sitt særpreg bør ivaretas gjennom at det vedtas egne tjenesteordninger for de ulike tjenestene, og at de gis anledning til deltar i fagmøter med biskopen.
- Videre mener Kirkemøtet at dette kan ivaretas ved at arbeidsgiveransvaret for prestene videreføres hos biskopen/bispedømmerådet.

9.4.3.3 VURDERINGER AV ALTERNATIVET – SAMORDNET ARBEIDSGIVERORGANISERING

Dette alternativet legger til grunn at mye av spenningen i organiseringen av arbeidsgiverlinjene i Den norske kirke kan løses ved å samordne ledelsen lokalt for de to arbeidsgiverlinjene og ved å gi menighetsrådet større innflytelse på hvem som tilsettes som prester. Kirkerådet har merket seg at et flertall av høringsinstansene ønsker å legge arbeidsgiveransvaret for de som er ansatt i soknet til fellesrådene, mens et stort mindretall ønsker enten å legge arbeidsgiveransvaret til bispedømmerådet eller å videreføre dagens ordning med modifikasjoner.

Alternativet legger til grunn at det er mulig å styrke den lokale kirke gjennom at menighetsråd får innstillingsrett ved tilsetting av prester og andre kirkelige tilsatte og ved at det etableres felles daglig ledelse for fellesrådsansatte og prester.

Alternativet har blant annet lagt vekt på at det var bred oppslutning i høringen om at ordningen med fellesorgan for sokn på kommunenivå bør videreføres (se Kirkerådets vurderinger i kapittel 5.2.4.2). Fordi det ikke legges opp til omfattende endringer i fellesrådets oppgaver og myndighet, vurderes det som at kommunenivået vil kunne være et naturlig nivå, uavhengig av kommunereformen. Samtidig kan det ligge innenfor denne modellen en stimulering til etablering i av interkommunale fellesorgan for soknene der det ligger til rette for dette.

Selv om det var stor oppslutning om å videreføre oppgavefordelingen mellom menighetsrådene og fellesrådene, var det et stort mindretall som så behov for å tydeliggjøre ansvarsfordelingen og/eller styrke menighetsrådet i forhold til fellesrådet. Alternativet legger opp til at menighetsrådets rolle vis-a-vis fellesrådet styrkes (se kapittel 5.2.4.3). På dette punkt er alternativet likt med Alternativ A og Alternativ B. Det tas likevel med i sammenhengen, fordi oppgavefordelingen mellom menighetsråd og fellesråd vil kunne bli påvirket av hvordan man organiserer arbeidsgiveransvaret.

Dette alternativet legger til grunn at biskopens tilsynsmyndighet tydeliggjøres og utvikles, og at biskopen utøver arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene og andre vigslede medarbeidere (se også kapittel 6.1.4.1). Biskopen vil fortsatt ha en rekke virkemidler, langt på vei slik som i dag.

Når det gjelder spørsmålet om bispedømmerådet bør opprettholdes som demokratisk organ, vises det til Kirkerådets vurderinger i kapittel 6.3.3.1 og 6.3.3.2. Det er lagt vekt på at det var bred oppslutning i høringen om å videreføre bispedømmerådet som et demokratisk organ, samt at det anses som hensiktsmessig å ha et mellomledd mellom det nasjonale nivået og fellesrådsnivå. Ettersom dette alternativet legger opp til å videreføre bispedømmerådets arbeidsgivermyndighet overfor prestene, er en naturlig følge at bispedømmerådet må opprettholdes. En opprettholdelse av bispedømmerådet som demokratisk organ innebærer samtidig at Kirkemøtets målsetning fra 2005 om tre nivåer med demokratiske organer oppgis, jf. sak KM 08/05. Bispedømmerådets oppgaver videreføres i stor grad som i dag, men flere oppgaver delegeres til soknets organer.

Som Kirkerådet pekte på i høringsnotatet, kan det til dette alternativet reises tvil om det oppfyller Kirkemøtets intensjon om «felles arbeidsgiveransvar». Det er i det minste nødvendig med en modifisering i retning av større samordning i arbeidsledelsen. Alternativet legger på den bakgrunn til grunn at det må skje en modifisering i retning av enhetlig ledelse. Prestene forblir ansatt i det

nasjonale rettssubjektet med biskopen/bispedømmerrådet som arbeidsgiverorgan, mens fellesrådet beholder arbeidsgiveransvaret for de som er ansatt i soknet. Det etableres felles daglig ledelse for alle kirkelige tilsatte som arbeider i soknet. Kirkerådet legger til grunn at arbeidsgiverfunksjoner fra soknets organer og fra biskop og bispedømmerråd kan delegeres til en daglig leder felles for de som arbeider i soknet, både på fellesrådsnivå og på menighetsnivå. Det må i denne sammenheng bemerkes at overføringen av de statlige ansatte til et kirkelig rettssubjekt og det faktum at ingen ansatte er under tjenestemannsloven etter 1. januar 2017, anses å kunne gi nye muligheter til samordning på tvers av linjene.

Alternativet innebærer at det etableres en hovedmodell som gir ryddige og forutsigbare ramme for de ansatte. Se Kirkerådets vurderinger i kapittel 7.3.4. Et flertall av menighetsrådene og fellesrådene ga i høringen uttrykk for at det i mindre grad bør åpnes opp for variasjon i arbeidsgiverorganiseringen. På bakgrunn av at flertallet av biskopene, bispedømmerådene og andre høringsinstanser, og et mindretall av menighetsrådene og fellesrådene, ga uttrykk for at det i større grad bør åpnes for fleksibilitet, legges det til grunn at det innenfor gitte rammer åpnes opp for fleksible løsninger.

Innenfor alternativ C er det også rom for å lage ordninger som stimulerer til etablering av interkommunale fellesorgan for flere sokn («storfellesråd»). Dette for å bedre muligheten for en mer enhetlig ledelse også på fellesrådsnivå. I motsetning til alternativ A, vil slike interkommunale organ innføres på de steder det ligger til rette for det og etter en lokal prosess. Så lenge ikke arbeidsgiveransvaret for prestene skal overføres til dette organet, er det muligheter for å etablere slike storfellesråd gradvis. Dersom arbeidsgiverfunksjoner for prester delegeres til soknets organer og det arbeides med enhetlig ledelse på prostiplan/fellessrådsplan, vil slike storfellesråd kunne fungere ganske likt som storfellesrådene i alternativ A.

Når det gjelder ivaretagelse av særpreget til prestetjenesten og andre vigslede tjenester, legger alternativet til grunn at det vil ivaretas gjennom egne tjenesteordninger for de ulike tjenestene, og ved at det gis mulighet for at de kan delta i fagmøter med biskopen. Særpreget til prestene ivaretas også ved at prestene fortsatt ansettes av bispedømmerrådet.

9.4.3.4 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER – SAMORDNET ARBEIDSGIVERORGANISERING

Nærmere beskrivelse av økonomiske og administrative konsekvenser for dette alternativet er redegjort for i kapittel 10.4.

9.5 SYNOPTISK FREMSTILLING AV ALTERNATIVENE

Nedenfor er en synoptisk fremstilling av de ulike vedtaksformuleringene. Kirkerådets forslag til vedtak er uthevet i **fet skrift**.

Alternativ A – storfellesråd	Alternativ B – bispedømmeråd	Alternativ C – samordnet arbeidsgiverorganisering
<p>Oppgavefordeling mellom nivåene</p> <p>1. Kirkemøtet mener det bør gjøres endringer i fordelingen av oppgaver og myndighet mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå slik at den lokale kirke styrkes.</p> <p>Kirkemøtet mener at dette bør gjøres gjennom at arbeidsgiveransvaret samles på et nivå nærmere soknet (under bispedømmerådet og over menighetsrådet), og gjennom at menighetsrådets innflytelse over virksomheten i soknet styrkes.</p>	<p>Oppgavefordeling mellom nivåene</p> <p>1. Kirkemøtet mener det bør gjøres endringer i fordelingen av oppgaver og myndighet mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå slik at den lokale kirke styrkes.</p> <p>Kirkemøtet mener dette bør gjøres ved at menighetsråd får innstillingsrett ved tilsetting av prester og andre kirkelige tilsatte. Videre skal lokale organer styrkes ved utstrakt bruk av delegasjon fra bispedømmerådet.</p>	<p>Oppgavefordeling mellom nivåene</p> <p>1. Kirkemøtet mener det bør gjøres endringer i fordelingen av oppgaver og myndighet mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå slik at den lokale kirke styrkes.</p> <p>Kirkemøtet mener dette bør gjøres ved at menighetsråd får innstillingsrett ved tilsetting av prester og andre kirkelige tilsatte og ved at det etableres felles daglig ledelse for fellesrådsansatte og prester. Videre skal lokale organer styrkes ved utstrakt bruk av delegasjon fra bispedømmerådet.</p>
<p>Økonomiske rammebetingelser – forenkling og rasjonalisering av kirkestrukturen</p> <p>4. Kirkemøtet mener at organiseringen av arbeidsgiveransvaret bør innrettes slik at alle som arbeider lokalt blir ansatt av samme arbeidsgiver. Ved at arbeidsgiveransvaret for prester legges til et annet</p>	<p>Økonomiske rammebetingelser – forenkling og rasjonalisering av kirkestrukturen</p> <p>4. Kirkemøtet mener at en samling av arbeidsgiveransvaret vil være med å forenkle og rasjonalisere strukturen.</p>	<p>Økonomiske rammebetingelser – forenkling og rasjonalisering av kirkestrukturen</p> <p>4. Kirkemøtet mener at alternativet med samordnet arbeidsgiverorganisering vil bidra til at Den norske kirkes struktur forenkles, at det vil åpne for</p>

<p>organ enn bispedømmerådet, vil en også kunne redusere bispedømmerådets administrasjon. Fellesråd bør slås sammen, enten ved hjelp av kommunereformen eller ved fellesråd på tvers av kommunegrensene.</p>		<p>samordnet strategi og vurderinger av bruk av ressurser, og at det vil forebygges og løses konflikter.</p>
<p>Nivå på fellesorgan for sokn</p> <p>7. Kirkemøtet mener at ordningen med fellesorgan for soknene bør være på et så høyt nivå at det best kan sikre kompetanse og profesjonell behandling på sine sakfelt, og samtidig så lavt nivå at det oppleves som nært og relevant for de som arbeider i soknet. Kirkemøtet mener at dette bør være på kommunenivå dersom kommunereformen fører til store nok kommuner, eventuelt på tvers av kommuner hvis kommunen er for liten. Kirkemøtet mener betegnelsen «storfellesråd» bør vurderes i forhold til for eksempel «fellesråd», for å gjøre det klart at det dreier seg om en ny ordning.</p>	<p>Nivå på fellesorgan for sokn</p> <p>7. Kirkemøtet mener at ordningen med fellesorgan for soknene bør videreføres på kommunenivå.</p>	<p>Nivå på fellesorgan for sokn</p> <p>7. Kirkemøtet mener at ordningen med fellesorgan for soknene bør videreføres på kommunenivå som et utgangspunkt i kirkeordningen, men mener det må stimuleres til dannelse av interkommunale fellesorgan for soknene der forholdene ligger til rette for dette.</p>
<p>Oppgavefordeling menighetsråd og storfellesråd</p> <p>8. Som alternativ C.</p>	<p>Oppgavefordeling menighetsråd og fellesråd</p> <p>8. Som alternativ C.</p>	<p>Oppgavefordeling menighetsråd og fellesråd</p> <p>8. Kirkemøtet mener at oppgavefordelingen mellom fellesrådene og menighetsrådene bør justeres slik at menighetsrådenes innflytelse styrkes. Menighetsrådenes virksomhetsansvar på</p>

		<p>tydeliggjøres og fellesrådene må fremstå mer som serviceorganer som støtter opp om menighetsrådene. Menighetsrådet og fellesrådet bør ha anledning til å avtale at de kan overlate oppgaver til hverandre. Ansvarsfordelingen ved utarbeidelse av kirkelige planer for virksomheten må klargjøres.</p>
<p>Biskopen</p> <p>11. Biskopens tilsyn innebærer blant annet at biskopen gjennom forkynnelse og sakramentforvaltning skal ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke og rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere (jf. tjenesteordning for biskoper § 1). Denne tilsynsfunksjonen bør utvikles og tydeliggjøres både overfor prester og andre vigslede medarbeidere, og biskopen skal sikres en uavhengighet i den kirkelige strukturen.</p> <p>Kirkemøtet mener at biskopen ikke skal utøve arbeidsgivers styringsrett for prestene, men at biskopen skal ha en reell innflytelse i tilsettingsaker av prester og vigslede medarbeidere.</p>	<p>Biskopen</p> <p>11. Biskopens tilsyn innebærer blant annet at biskopen gjennom forkynnelse og sakramentforvaltning skal ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke og rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere (jf. tjenesteordning for biskoper § 1). Denne tilsynsfunksjonen bør utvikles og tydeliggjøres både overfor prester og andre vigslede medarbeidere, og biskopen skal sikres en uavhengighet i den kirkelige strukturen.</p> <p>Kirkemøtet mener at biskopen bør lede prestatjenesten og ha arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene og</p>	<p>Biskopen</p> <p>11. Biskopens tilsyn innebærer blant annet at biskopen gjennom forkynnelse og sakramentforvaltning skal ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke og rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere (jf. tjenesteordning for biskoper § 1). Denne tilsynsfunksjonen bør utvikles og tydeliggjøres både overfor prester og andre vigslede medarbeidere, og biskopen skal sikres en uavhengighet i den kirkelige strukturen.</p> <p>Kirkemøtet mener at biskopen bør lede prestatjenesten og ha arbeidsgiverfunksjoner</p>

<p>12. For å ivareta sin rolle i kirken, mener Kirkemøtet at biskopen må ha tilstrekkelige virkemidler og støtte av en fagstab. Biskopen skal fortsatt ha ordinasjons- og vigslingsmyndighet for prester og vigslede medarbeidere og myndighet til å treffe vedtak om tap av rett til å utøve prestedtjeneste i Den norske kirke. Som virkemiddel for biskopens tilsynsansvar skal biskopen ha rett til å innkalle alle kirkelige medarbeidere til møte og fagsamlinger, samt gi råd og veiledning, og også bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelige tilsattes tjenesteutøvelse. Kirkemøtet mener biskopen må ha en reell innflytelse i tilsetningssaker av prester og vigslede medarbeidere, noe som bør sikres ved at lokale tilsetninger av prester og vigslede medarbeidere må gjøres på bakgrunn av biskopens uttalelse og med forbehold om biskopens godkjenning i form av kollas/tjenestebrev. Tilsvarende må biskopen ha myndighet til å reise disiplinærsaker for prester og vigslede medarbeidere. Biskopen bør ha ansvar for prester og andre vigslede medarbeideres arbeidsveiledning og etter- og videreutdanning. Biskopen må fortsatt ha</p>	<p>vigslede medarbeidere.</p> <p>12. For å ivareta sin rolle i kirken, mener Kirkemøtet at biskopen må ha tilstrekkelige virkemidler og støtte av en fagstab. Biskopen skal fortsatt ha ordinasjons- og vigslingsmyndighet for prester og vigslede medarbeidere og myndighet til å treffe vedtak om tap av rett til å utøve prestedtjeneste i Den norske kirke. Som virkemiddel for biskopens tilsynsansvar skal biskopen ha rett til å innkalle alle kirkelige medarbeidere til møte – uten at det etableres tilsynssak – samt gi råd og veiledning, og også bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelige tilsattes tjenesteutøvelse. Kirkemøtet mener biskopene bør lede prestedtjenesten og andre vigslede tjenester. Kirkemøtet mener biskopen må ha en reell innflytelse i tilsetningssaker av prester og vigslede medarbeidere, noe som bør sikres ved at lokale tilsetninger av prester og vigslede medarbeidere må gjøres på bakgrunn av biskopens uttalelse og med forbehold om biskopens godkjenning i form av kollas/tjenestebrev. Biskopen bør ha ansvar for prester og andre vigslede medarbeideres</p>	<p>overfor prestene.</p> <p>12. For å ivareta sin rolle i kirken, mener Kirkemøtet at biskopen må ha tilstrekkelige virkemidler og støtte av en fagstab. Biskopen skal fortsatt ha ordinasjons- og vigslingsmyndighet for prester og vigslede medarbeidere og myndighet til å treffe vedtak om tap av rett til å utøve prestedtjeneste i Den norske kirke. Som virkemiddel for biskopens tilsynsansvar skal biskopen ha rett til å innkalle alle kirkelige medarbeidere til møte – uten at det etableres tilsynssak – samt gi råd og veiledning, og også bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelige tilsattes tjenesteutøvelse. Kirkemøtet mener at biskopen skal lede prestedtjenesten og utøve arbeidsgiverfunksjoner overfor prestene. Biskopen bør ha ansvar for prester og andre vigslede medarbeideres arbeidsveiledning og etter- og videreutdanning. Biskopen må fortsatt ha myndighet til å forordne gudstjenester, samt rett til å møte i alle råd.</p>
---	--	---

<p>myndighet til å forordne gudstjenester, samt rett til å møte i alle råd.</p>	<p>arbeidsveiledning og etter- og videreutdanning. Biskopen må fortsatt ha myndighet til å forordne gudstjenester, samt rett til å møte i alle råd.</p>	
<p>Bispedømmerådet</p> <p>14. Kirkemøtet mener at bispedømmerådet bør opprettholdes som et demokratisk valgt organ.</p> <p>15. Kirkemøtet mener bispedømmerådet bør være et organ som kan legge strategier for kirkens videre utvikling i bispedømmet innenfor de visjoner og planer Kirkemøtet fastsetter. Bispedømmerådet må ha sin oppmerksomhet på å vekke og nære det kristelige liv i menighetene, og fremme samarbeidet mellom de enkelte menighetsråd og andre lokale arbeidsgrupper innen bispedømmet. Bispedømmerådet bør fordele statlige midler og kunne ta initiativ til samarbeid på tvers av sokn og fellesrådsområder. Bispedømmerådet bør også tilsette spesialprester som jobber i bispedømmet, herunder fengselsprester, sykehjemsprester, og studentprester. Bispedømmerådet vil være en naturlig arena for drøfting av kirkemøtesaker.</p>	<p>Bispedømmerådet</p> <p>14. Kirkemøtet mener at bispedømmerådet bør opprettholdes som et demokratisk valgt organ.</p> <p>15. Bispedømmerådets oppgaver i dag bør videreføres, i tillegg til at bispedømmerådet blir tillagt arbeidsgiveransvaret for alle andre kirkelige tilsatte.</p>	<p>Bispedømmerådet</p> <p>14. Kirkemøtet mener at bispedømmerådet bør opprettholdes som et demokratisk valgt organ.</p> <p>15. Kirkemøtet mener bispedømmerådene oppgaver i dag bør videreføres i den fremtidige kirkeordningen, men at flere oppgaver bør delegeres til soknets organer.</p>

Arbeidsgiveransvar og fordeling av arbeidsgiverfunksjoner	Arbeidsgiveransvar og fordeling av arbeidsgiverfunksjoner	Arbeidsgiveransvar og fordeling av arbeidsgiverfunksjoner
<p>16. Kirkemøtet går inn for at arbeidsgiveransvaret for alle kirkelig tilsatte som arbeider i soknet legges på et nivå over menighetsrådet og et nivå under bispedømmerrådet. Kirkemøtet legger til grunn at en del av dagens kommuner er for små til å ivareta et samlet arbeidsgiveransvar. Kirkemøtet mener derfor at arbeidsgiveransvaret bør legges til fellesorganet for soknet på kommunenivå dersom kommunereformen fører til store nok kommuner, eller gjennom interkommunale fellesråd/prostiråd dersom kommunene ikke blir store nok gjennom kommunereformen.</p>	<p>16. Kirkemøtet mener at arbeidsgiveransvaret for alle kirkelige tilsatte som arbeider i soknet bør samles til bispedømmerrådet. Det forutsetter en delegasjon til instanser på soknenivå som kan ivareta den daglige ledelse og andre arbeidsgiverfunksjoner.</p>	<p>16. Kirkemøtet går inn for en modifisering av dagens arbeidsgiveransvar i Den norske kirke ved at prestene fortsatt bør være ansatt i det nasjonale rettssubjektet med biskopen/bispedømmerådet som arbeidsgiverorgan, mens fellesrådet bør beholde arbeidsgiveransvaret for de som er ansatt i soknet. Det forutsetter en ordning med felles daglig ledelse for alle kirkelige tilsatte som arbeider i soknet, og at menighetsrådet får innstillingsmyndighet ved tilsetting av prester.</p>
<p>17. Kirkemøtet mener at arbeidsgiveransvaret bør samles i det nye storfellessrådet. Det bør være mulig for storfellessrådet å delegere arbeidsgiverfunksjoner. Kirkemøtet viser for øvrig til biskopens virkemidler beskrevet i punkt 12.</p>	<p>17. Kirkemøtet mener daglig ledelse og andre arbeidsgiverfunksjoner må kunne delegeres fra biskop og bispedømmerråd til instanser på soknenivå.</p>	<p>17. Kirkemøtet mener at arbeidsgiverfunksjoner fra soknets organer og fra biskop og bispedømmerråd ved delegasjon bør ivaretas av en daglig leder felles for de som arbeider i soknet.</p>
<p>18. Som alternativ C.</p>	<p>18. Som alternativ C.</p>	<p>18. Kirkemøtet går inn for at det etableres en hovedmodell som gir ryddige og forutsigbare rammer for de ansatte, men hvor det innenfor gitte rammer åpnes opp for fleksible løsninger.</p>

		<p>Kirkemøtet understreker at situasjonen i Oslo tilsier at bør gjøres mindre tillempinger i kirkeordningen i dette bispedømmet. Videre mener Kirkemøtet det bør gis en forsøkshjemmel som åpner for mulige lokale og regionale variasjoner i organiseringen, innen gitte rammer.</p>
<p>19. Kirkemøtet mener at prestedtjenesten og andre vigslede tjenester sitt særpreg bør ivaretas gjennom at det vedtas egne tjenesteordninger for de ulike tjenestene, og at de gis anledning til å delta i fagmøter med biskopen.</p>	<p>19. Kirkemøtet mener at prestedtjenesten og andre vigslede tjenester sitt særpreg bør ivaretas gjennom at det vedtas egne tjenesteordninger for de ulike tjenestene, og at de gis anledning til å delta i fagmøter med biskopen.</p> <p>Videre mener Kirkemøtet at dette kan ivaretas ved at arbeidsgiveransvaret legges til bispedømmerådet, hvor biskopen leder prestedtjenesten og de andre vigslede tjenestene.</p>	<p>19. Kirkemøtet mener at prestedtjenesten og andre vigslede tjenester sitt særpreg bør ivaretas gjennom at det vedtas egne tjenesteordninger for de ulike tjenestene, og at de gis anledning til å delta i fagmøter med biskopen.</p> <p>Videre mener Kirkemøtet at dette kan ivaretas ved at arbeidsgiveransvaret for prestene videreføres hos biskopen/ bispedømmerådet.</p>
<p>Alternative veivalg uavhengig av arbeidsgiverorganisering</p>		

Økonomiske rammebetingelser

2. Kirkemøtet går inn for å videreføre dagens finansieringsordning over kommunale og statlige budsjetter.

Sokn og soknestørrelser

5. Kirkemøtet legger til grunn at soknet fortsatt skal være den grunnleggende enhet i Den norske kirke og ha status som selvstendig rettssubjekt slik som i dag. Kirkemøtet mener en ikke bør foreta en fullstendig gjennomgang av soknestørrelse nå.
6. Kirkemøtet mener ordningen med to organer for soknet bør videreføres.

Ledelse av biskopene

23. For å ivareta biskopenes selvstendige rolle, mener Kirkemøtet at preses bør gis rollen til å ivareta arbeidsgiverfunksjoner for de øvrige biskopene.

Samisk kirkeliv

26. Kirkemøtet har merket seg at det har vært stor oppslutning om å videreføres Samisk kirkeråd som et råd under Kirkemøtet i høringen. Kirkemøtet viser til at det pågår et utredningsarbeid vedrørende en eventuell etablering av et samisk valg møte, og finner det naturlig å avvente og treffe mer konkrete veivalg om samisk kirkeliv til den aktuelle utredningen er ferdig.

Ungdommens kirkemøte

27. Det er Kirkemøtets oppfatning at ungdomsdemokratiet må regelfestes som en del av kirkeordningen vedtatt av Kirkemøtet, og at Ungdommens kirkemøtes funksjoner videreføres som i dag. Dette har fått stor oppslutning fra de instanser som uttalte seg i spørsmålet i høringen. Kirkemøtet ber Kirkerådet vurdere å fremme forslag om endringer som åpner for at lederen av Kirkerådets utvalg for ungdomsspørsmål får møte-, tale- og forslagsrett i Kirkerådet. Det forutsettes at den valgte lederen også er blant UKMs delegater på Kirkemøtet.

Styrings- og ledelsesansvar for soknets organer

9. Kirkemøtet mener at all virksomhet i soknet bør inkluderes i styrings- og ledelsesansvaret for soknets organer, og at det bør etableres ordninger for daglig ledelse som også inkluderer prestatjenesten. Prosten må ha en lederrolle i fellesrådsområdet og ivareta arbeidsgiverfunksjoner, slik biskopen i dag har det i bispedømmet.

Styrings- og ledelsesansvar for soknets organer

9. Kirkemøtet mener at all virksomhet i soknet bør inkluderes i styrings- og ledelsesansvaret for soknets organer, og at det bør etableres ordninger for daglig ledelse som også inkluderer prestatjenesten. Kirkemøtet mener at bispedømmerådet må delegere arbeidsgiverfunksjoner til en daglig leder som er forpliktet på føringer gitt av soknets organer.

Daglig ledelse i soknet

<p>10. Kirkemøtet mener at daglig ledelse av menighetsrådets virksomhet må regelfestes. Kirkemøtet mener at soknepresten bør ha en viktig rolle som pastoral leder i soknet. Soknepresten kan også, men må ikke, være daglig leder med et administrativt ansvar. Kirkemøtet mener at den daglige lederen bør ha en kirkefaglig utdanning.</p>		
<p>Tilsetting av biskop</p> <p>13. Kirkemøtet mener dagens ordning hvor Kirkerådet tilsetter biskoper etter en rådgivende avstemming bør videreføres. Kirkemøtet mener spørsmålet om åremål må utredes nærmere.</p>	<p>Tilsetting av biskop</p> <p>13. Kirkemøtet mener at det bør etableres en ren valgordning for biskoper, hvor det er krav om 50 prosents oppslutning for å bli valgt. Kirkemøtet mener spørsmålet om åremål må utredes nærmere.</p>	<p>Tilsetting av biskop</p> <p>13. Kirkemøtet mener det bør opprettes et eget tilsettingsorgan for biskoper. Kirkemøtet mener spørsmålet om åremål må utredes nærmere.</p>
<p>Kirkemøtet</p> <p>20. Kirkemøtet legger til grunn at Kirkemøtets rolle som Den norske kirkes øverste representative organ og regelgivende myndighet videreføres, samt at Kirkemøtet får en rolle fra 2017 som det øverste organ for det nye nasjonale rettssubjektet. Kirkemøtet legger til grunn at forholdet mellom rettssubjektene og Kirkemøtets myndighet overfor soknet klargjøres nærmere i det videre utredningsarbeidet. For å ivareta balansen mellom de ulike organer og sikre en forsvarlig behandling av læresaker er det etter Kirkemøtets mening nødvendig å videreføre den type sikringer som i dag ligger i Kirkemøtets forretningsorden § 2-4, og slike bestemmelser bør tas inn i selve kirkeordningen. Videre mener Kirkemøtet at det også bør etableres særlige prosedyrer for vedtak i andre saker av stor viktighet, f.eks. endringer i grunnleggende bestemmelser i kirkeordningen.</p>		
<p>21. Kirkemøtet mener at Kirkemøtets sammensetning i hovedsak bør videreføres som i dag. Etter Kirkemøtets oppfatning er det en fordel at Kirkemøtets medlemmer i mellom Kirkemøtets samlinger tar del i kirkestyret gjennom bispedømmerådet. Kirkemøtet legger til grunn at biskopen og et visst antall prester fortsatt bør være medlemmer av Kirkemøtet med stemmerett, i tråd med samvirkemodellen mellom prestedtjenesten og valgte representanter for</p>	<p>21. Kirkemøtet mener at Kirkemøtets sammensetning i hovedsak bør videreføres som i dag. Etter Kirkemøtets oppfatning er det en fordel at Kirkemøtets medlemmer i mellom Kirkemøtets samlinger tar del i kirkestyret gjennom bispedømmerådet. Kirkemøtet legger til grunn at biskopen og et visst antall prester fortsatt bør være medlemmer av Kirkemøtet med stemmerett, i tråd med</p>	<p>21. Kirkemøtet mener at Kirkemøtets sammensetning bør utredes nærmere.</p>

<p>kirkemedlemmene.</p>	<p>samvirkemodellen mellom prestedtjenesten og valgte representanter for kirkemedlemmene. Videre mener Kirkemøtet at sammensetningen i større grad må gjenspeile antallet medlemmer i de ulike bispedømmene.</p>	
<p>Bispemøtet</p> <p>22. Kirkemøtet mener at Bispemøtet også i en fremtidig kirkeordning bør være et sentralt organ med ansvar for å samordne de oppgaver som er tillagt de enkelte biskopene.</p> <p>Videre mener Kirkemøtet at man viderefører ordningen der Kirkerådet er ansvarlig for forberedelse og oppfølging av saker som hører inn under Kirkemøtets myndighet. I lære- og liturgisaker skal Kirkerådet forelegge saken for Bispemøtet, som uttaler seg. Bispemøtets uttalelse skal tillegges særlig vekt i Kirkerådets behandling, og den skal følge saken til Kirkemøtet.</p>	<p>Bispemøtet</p> <p>22. Kirkemøtet mener at Bispemøtet også i en fremtidig kirkeordning bør være et sentralt organ med ansvar for å samordne de oppgaver som er tillagt de enkelte biskopene.</p> <p>Videre mener Kirkemøtet at Bispemøtet bør gis ansvaret for forberedelse og oppfølging, samt avgi innstilling i lære- og liturgisaker overfor Kirkemøtet.</p>	<p>Bispemøtet</p> <p>22. Kirkemøtet mener at Bispemøtet også i en fremtidig kirkeordning bør være et sentral organ med ansvar for å samordne de oppgaver som er tillagt de enkelte biskopene.</p> <p>Videre mener Kirkemøtet at lære- og liturgisaker bør tilrettelegges slik at Bispemøtet blir det organ som foretar endelig innstilling til Kirkemøtet, på bakgrunn av Kirkerådets saksutredning. Reglene for behandling av lære- og liturgisaker bør gjennomgås i lys av dette.</p>
<p>Kirkerådet</p> <p>24. i) Kirkemøtet mener at Kirkerådet i dag har et passende antall medlemmer, og at bestemmelsen om at hvert bispedømme skal ha minst én representant i Kirkerådet bør</p>	<p>Kirkerådet</p> <p>24. i) Kirkemøtet mener at Kirkerådet i dag har et passende antall medlemmer, og at bestemmelsen om at hvert bispedømme skal ha minst én representant i Kirkerådet bør</p>	<p>Kirkerådet</p> <p>24. i) Kirkemøtet mener at Kirkerådets sammensetning bør vurderes, men at prinsippet om at hvert bispedømme skal ha minst én representant i Kirkerådet bør</p>

<p>oppretholdes.</p> <p>ii) Kirkemøtet understreker at det bør tilstrebes minst 20 prosents representasjon av unge under 30 år og minst 40 prosents representasjon av begge kjønn i Kirkerådet.</p> <p>iii) Etter Kirkemøtets vurdering bør dagens ordning hvor både det demokratisk valgte rådsorganet og det administrative sekretariatet heter Kirkerådet, videreføres, for å understreke at sekretariatet ikke er et selvstendig organ, men gjennomfører de vedtak det valgte rådet har vedtatt.</p>	<p>oppretholdes.</p> <p>ii) Kirkemøtet understreker at det bør tilstrebes minst 20 prosents representasjon av unge under 30 år og minst 40 prosents representasjon av begge kjønn i Kirkerådet.</p> <p>iii) Etter Kirkemøtets vurdering bør det demokratisk valgte rådsorganet fortsatt hete Kirkerådet, mens det administrative sekretariatet bør bytte navn for å tydeliggjøre skillet mellom det valgte organ og administrativt nivå.</p>	<p>oppretholdes.</p> <p>ii) Kirkemøtet understreker at det bør tilstrebes minst 20 prosents representasjon av unge under 30 år og minst 40 prosents representasjon av begge kjønn i Kirkerådet.</p> <p>iii) Etter Kirkemøtets vurdering bør dagens ordning hvor både det demokratisk valgte rådsorganet og det administrative sekretariatet heter Kirkerådet, videreføres, for å understreke at sekretariatet ikke er et selvstendig organ, men gjennomfører de vedtak det valgte rådet har vedtatt.</p>
--	--	--

10. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

10.1 AVGRENSNING AV OMRÅDER SOM VURDERES

Kirkemøtet skal i denne saken ta stilling til veivalg for fremtidig kirkeordning. Da denne saken nå behandles på et overordnet nivå, er det vanskelig å gå i detaljer med tanke på økonomiske og administrative konsekvenser. I denne omgang gjøres det en overordnet vurdering av økonomiske og administrative konsekvenser for det tre hovedalternativene som legges frem knyttet til ordning av arbeidsgiveransvar. Nærmere vurderinger av økonomiske og administrative konsekvenser til andre spørsmål, vil Kirkerådet komme tilbake til i det videre utredningsarbeid.

10.2 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER FOR VEIVALG KNYTTET TIL ARBEIDSGIVERANSVAR

10.2.1 OM VIRKSOMHETSOVERDRAGELSE

Innledningsvis anses det som hensiktsmessig å si noe generelt om virksomhetsoverdragelser og bestemmelsene rundt dette. Når det er snakk om flytting av arbeidsgiveransvar, må det bringes på det rene om det er snakk om en virksomhetsoverdragelse. Arbeidsmiljølovens kapittel 16 regulerer arbeidstakernes rettigheter ved en virksomhetsoverdragelse, og det følger et relativt omfattende sett med regler og bestemmelser for hvordan dette skal gjennomføres. Fordelen ved dette er at man da har klare og forutsigbare spilleregler å følge.

Arbeidsmiljølovens kapittel 16 innebærer at arbeidstakernes *individuelle rettigheter og plikter i arbeidsforholdet* skal overføres uendret til den nye arbeidsgiveren i og med virksomhetsoverdragelsen. Når det gjelder pensjonsrettigheter er det adgang for den nye arbeidsgiveren til å tilpasse ordningen for de overførte arbeidstakerne til den ordning som gjelder de øvrige ansatte. Den nye arbeidsgiveren vil også kunne velge å gjøre allerede eksisterende pensjonsordninger gjeldende for de overførte arbeidstakerne, jf. arbeidsmiljøloven § 16-3 tredje ledd andre og tredje punktum. Denne retten omfatter ikke overføring av tariffavtalen som sådan. Når det gjelder ny tariffavtale, kan ny arbeidsgiver erklære seg ubundet. En oppsigelse som alene skyldes overdragelsen, vil være ugyldig. Videre har arbeidstakerne rett til informasjon, og tillitsvalgte har rett til informasjon og drøfting om overdragelsen.

10.2.2 ALTERNATIV A – STORFELLESRÅDSALTERNATIVET

Storfellesrådsalternativet forutsetter at alle menighetsprester skifter arbeidsgiver fra bispedømmerådene til det som har blitt kalt storfellesråd. Et viktig spørsmål i denne sammenheng er hvorvidt kapittel 16 i arbeidsmiljøloven skal anvendes i dette tilfellet, i form av et behov for å virksomhetsoverdra om lag 1300 prester fra det nasjonale rettssubjektet til soknene. Tolkningen av arbeidsmiljøloven § 16-1 er avgjørende. Det fremgår her at det må dreie seg om «overdragelse av en virksomhet» i form av «overføring av en selvstendig enhet».

I storfellesrådsalternativet dreier det seg om en gruppe ansatte som også fra før har sitt virke lokalt, men der deres mandat og myndighet både før og etter overføringen vil utgå fra den opprinnelige arbeidsgiver (det nasjonale rettssubjektet). Dette vil i første rekke skje gjennom vigslingsliturgien og

tjenesteordningene som Kirkemøtet gir. Menighetspresten tar også del i rådets ledelse av virksomheten i soknet gjennom sin plass i menighetsrådet både før og etter overføringen. Samtidig vil overføringen innebære en betydelig endring. Prestene vil som hovedregel bli underlagt soknets organer med tanke på daglig ledelse og arbeidsgiveransvar.

Kirkerådet finner det *usikkert* om alternativet med storfellesråd er innenfor anvendelsesområdet for kapittel 16 i arbeidsmiljøloven. Etter 2017 vil ikke lenger prestetjenesten være å regne som en egen virksomhet på den måten som det har vært definert etter Hovedavtalen i staten § 40 nr. 2. Det er dog ikke avgjørende ved vurderingen etter arbeidsmiljøloven § 16-1. Det er på det rene at «virksomhet» etter denne bestemmelsen og for øvrig i lovens kapittel betyr *den enheten som utfører en aktivitet, ikke selve aktiviteten*.

Den enheten det er tale om, vil måtte bestå av en organisert helhet av ressurser i form av personer og aktiva. Enkelte virksomheter (enheter) vil langt på vei kunne være karakterisert av arbeidskraften alene. Det er nærliggende å si at så vil være tilfelle her. Med ett rettssubjekt som arbeidsgiver og én overordnet arbeidsgivermyndighet – Kirkemøtet – er det en viss dekning for å si at prestetjenesten i det nasjonale rettssubjektet vil være én organisert helhet og slik en virksomhet i bestemmelsens forstand.

Det er imidlertid et krav for at bestemmelsene skal gjelde, at *enhetens identitet er i behold* etter overdragelsen, jf. ordlyden i § 16-1 første ledd annet punktum. I dette ligger at det ikke er tilstrekkelig at *aktiviteten* blir videreført av den overtakende arbeidsgiveren, men dette er et nødvendig vilkår. Vilkåret er her oppfylt. Som i dag og etter 2017 vil jo prestene utføre det samme arbeid, bare med en ny regional/lokal arbeidsgiver. Dertil må også *enheten som sådan* beholde sin identitet. Dette vil være tilfelle hvis en vesentlig del av de elementer eller faktorer som karakteriserer dens identitet, er i behold etter skiftet av arbeidsgiver. Det er ikke gitt at dette her vil være tilfelle, fordi den identitet som har ligget i at ett rettssubjekt er arbeidsgiver, blir brutt med den fragmentering skiftet av arbeidsgiver innebærer. Det er dermed ikke gitt at overdragelsen av arbeidsgiveransvaret for prestene må gjøres gjennom en virksomhetsoverdragelse.

En del av dagens fellesråd er for små til å ivareta arbeidsgiveransvaret for prestene. Alternativet innebærer derfor at det er en forutsetning at det må gjennomføres sammenslåinger av flere kirkelige fellesråd. Dette må skje enten med drahjelp fra kommunereformen, i den grad den fører til kommunesammenslåinger, eller på tvers av kommuner. I mange tilfeller vil dette kunne foregå frivillig, men i det videre utredningsarbeid kan det også være behov for vurdere behov for hva som skjer hvis kirkelige fellesråd ikke ønsker å slå seg sammen.

Dersom noen storfellesråd går på tvers av kommunegrensene, vil det reise noen problemstillinger knyttet til kommunal finansiering av virksomhet på tvers av kommunegrensene.

Et annet spørsmål er hvorvidt også arbeidsgiveransvaret for prostene skal overføres til et organ for soknene. Dersom det gjennomføres en virksomhetsoverdragelse av prestetjenesten til soknets organer, vil det innebære at også prostene overføres. Dette fordi prostene i dag i stor utstrekning utfører prestetjeneste i menigheter. Dette forutsetter at storfellesrådene ikke kan være mindre enn et prosti.

Økonomisk vil et slikt alternativ innebære at fellesrådet vil motta tilskudd fra Kirkerådet eller bispedømmerådet til å lønne prester, på liknende måte som det skjer med tilskudd til trosopplæring og til kateket- og diakonstillinger. Tilskuddene skal dekke pensjonsforpliktelser.

10.2.3 ALTERNATIV B – BISPEDØMMERÅDSALTERNATIVET

Et viktig spørsmål å få avklart med tanke på bispedømmerådsalternativet, er hvorvidt de ca. 6000 lokalt kirkelig tilsatte vil måtte overføres fra soknene til det nasjonale rettssubjektet ved bispedømmene gjennom virksomhetsoverdragelser. Kirkerådet mener det er rimelig klart at bispedømmerådsalternativet er utenfor reglene om virksomhetsoverdragelse.

Her er det relevant å vise til situasjonen ved overføringen av de ansatte i den lokale kirke fra kommunene til soknene i forbindelse med innføringen av kirkeloven i 1997. Det ble den gang lagt til grunn at det ikke var nødvendig å foreta en virksomhetsoverdragelse fra rettssubjektet kommunen til soknet som (avklart) rettssubjekt. Begrunnelsen – blant annet omtalt i KA-rundskriv 24/96 – var at det *ikke var tale om noen overføring av virksomheten fra en eier til en annen*, kun at den delen av arbeidsgiveransvaret som hadde ligget i kommunen etter gammel lov, ble overført til soknet.

I forbindelse med bispedømmerådsalternativet vil det tilsvarende *ikke* være tale om at den myndighet soknets organer har etter dagens kirkelov, skal overdras til det nasjonale rettssubjektet. Det er *kun de ansatte* som får en arbeidsrettslig forankring i et annet rettssubjekt. Å endre soknets myndighet ellers, har ikke vært en problemstilling. Selve oppgavedefineringen vil med andre ord fortsatt ligge i soknet.⁹

Selv om det ikke skal gjennomføres en virksomhetsoverdragelse, blir det nødvendig å utforme avtaler for overføring av arbeidsgiveransvar for disse 6000 ansatte.

Økonomisk vil et slikt alternativ innebære at fellesrådet overfører midler til å lønne ansatte som ikke har statlig finansiering, eventuelt at kommunene yter tilskudd direkte til bispedømmerådet. Alternativet reiser noen problemstillinger knyttet til kommunal finansiering, når midler går fra kommunalt hold til bispedømmerådet. Det bør bemerkes at bispedømmerådene vil få arbeidsgiveransvar for stillinger der de verken har virksomhetsansvar eller har sikkerhet for finansieringen. I tilfeller der en kommune på grunn av sin økonomiske situasjon ikke kan videreføre tilskudd til enkelte stillinger, får bispedømmerådet en særlig utfordring med tanke på å håndtere situasjonen.

Bispedømmerådsalternativet innebærer også at det nasjonale rettssubjektet ved bispedømmerådene vil overta pensjonsforpliktelsene for disse cirka 6000 ansatte.

⁹ En relevant sammenligning vil et stykke på vei være situasjonen slik som det er i dag er innad i lokalkirken, der det nettopp er en klart skille mellom virksomhetsansvaret og arbeidsgiveransvaret. Som kjent ligger førstnevnte hos menighetsrådet og sistnevnte hos kirkelig fellesråd. Forskjellen er at kirkelig fellesråd opptre på vegne av samme rettssubjekt som menighetsrådet, men uten at det er full identitet (menighetsrådet opptre bare på vegne av ett rettssubjekt, fellesrådet alltid på vegne av minst to).

Når det gjelder bispedømmerådsalternativet, er det også nødvendig å bemerke mulige konsekvenser for ansatte i gravplassforvaltningen. I tillegg til de oppgaver som kirkelige fellesråd utfører som organ for soknet, har kirkelige fellesråd også et oppdrag med gravplassforvaltning. Det kan stilles spørsmålstegn ved om arbeidsgiveransvaret for de som jobber med gravplasser også skal overføres til bispedømmerådet. En kan i stedet se for seg en utskilling av gravplassforvaltningen, og en videreføring av arbeidsgiveransvaret kirkelig fellesråd har for de ansatte som jobber med dette. Mange steder inneholder stillinger i et fellesråd oppgaver både knyttet til den kirkelige virksomheten og til gravplassforvaltningen. Dette kan være tett knyttet sammen og vanskelig å skille, noe som taler for at også ansatte i gravplassforvaltningen overføres til bispedømmerådet.

10.2.4 ALTERNATIV C – SAMORDET ARBEIDSGIVERORGANISERING

Dette alternativet vil antageligvis kreve færre omstillingskostnader enn de andre alternativene, fordi løsningsalternativet ikke medfører like store endringer som de andre alternativene. Samtidig må ikke ressursbehovet undervurderes for alternativet med samordnet arbeidsgiverorganisering. Selv om det ikke blir overdragelser av arbeidsgiveransvar for hele yrkesgrupper, vil dette alternativet kreve ekstra ressurser lokalt for å finne sin konkrete utforming.

En god samordning er utfordrende i prostier med mange små fellesråd. Også innenfor alternativ C kan det derfor være realistisk at det blir en del prosesser med etablering av interkommunale fellesråd, med tilhørende omstillingskostnader. Tilsvarende som for alternativ A vil eventuelle større fellesråd på tvers av kommunegrensene reise noen problemstillinger knyttet til kommunal finansiering av disse.

En moment med et slikt alternativ er at det gjennom fortsatt delt finansieringsansvar mellom stat og kommune vil kunne følge ulike føringer og forutsetninger med statlige og kommunale tilskudd. Det vil innebære at det må tas ulike hensyn ved utøvelse av arbeidsgivermyndighet overfor de gruppene av ansatte som finansieres ved tilskudd fra de to instansene. Delegasjon av oppgaver til lokalt nivå for ansatte i bispedømmerådet samt samordning av avtalemessige og tariffmessige spørsmål vedrørende tjenestevilkår gjennom et felles kirkelig avtaleverk vil imidlertid kunne redusere slike forskjeller.

10.3 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER FOR VEIVALG KNYTTET TIL BISPEMØTETS ROLLE

I kapittel 8 legges det frem ulike forslag til vedtak under spørsmålet om Bispemøtets rolle (jf. 8.2.4.1). I det ene alternativet til vedtak heter det at «Bispemøtet bør gis ansvaret for forberedelse og oppfølging, samt avgi innstilling i lære- og liturgisaker overfor Kirkemøtet». Videre står det at «det forutsettes at Bispemøtets møter som hovedregel må være åpne og at saksdokumentene offentliggjøres i forkant av møtene i tråd med prinsippet om offentlighet i forvaltningen».

Dersom dette blir vedtatt, vil det kreve en oppbygning av et sekretariat rundt Bispemøtet. Liturgiske saker har en blanding av juridiske, økonomiske og administrative virkninger, og dersom Bispemøtet

skal utrede disse, vil det kreve en styrking av kapasitet på disse fagområdene i Bispemøtets sekretariat. Det må gjøres en vurdering av hvorvidt det er hensiktsmessig å gå mot en situasjon med to parallelle sekretariat for henholdsvis Bispemøtet og Kirkerådet.